T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK'ÜN NUTUK'UNUN YUNANCA ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Yüksek Lisans Tezi

Meryem BATAN

(Maria VASİLİKİOTOU)

Ankara - 2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK'ÜN NUTUK'UNUN YUNANCA ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Yüksek Lisans Tezi

Meryem BATAN
(Maria VASİLİKİOTOU)

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Çağla Derya TAĞMAT

Ankara - 2020

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

Atatürk'ün Nutuk'unun
Yunanca Çevirileri Üzerine Bir Analiz

Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çağla Derya TAĞMAT

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan (Başkan)	……
Doç. Dr. Çağla Derya Tağmat(Danışman)	……
Dr. Öğr. Üyesi Bahar Gürsel	……

Prof. Dr. Temuçin F. ERTAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1927 yılında Türkiye Büyük Millet Meclis'inde okunan Nutuk, gerek Türkiye Cumhuriyeti tarihi, daha özelinde ise Milli Mücadele dönemini aydınlatacak bir kaynak olması açısından oldukça önemli bir kaynaktır. 1919 yılından 1927 yılına kadar yaşanan iç, dış ve sosyal gelişmeleri detaylandıran bu eser günümüze kadar pek çok farklı dile çevrilmiş ve yayımlanmıştır. Yunanistan da bu ülkelerden biridir.

Yunanistan'da günümüze kadar iki farklı bilim insanı tarafından çağdaş Yunancaya çevrilen Nutuk, Yunan okuyucuya hem Türkiye tarihi, hem Mustafa Kemal Atatürk hem de Türk Kurtuluş Savaşı'nın önemli bir aktörü olan Yunanistan ile ilgili bilgiler içermesi açısından önemli bir eserdir. Zira Yunancaya çevrilmesi de bu anlamda önemlidir.

Simeon Soltaridis ve Maria Mavropulu tarafından farklı zamanlarda yapılan çeviriler, hacim, içerik ve şekil anlamında farklı nitelikler taşımaktadır. Bu bağlamda bu iki çalışmanın gerek dil bilgisi, çeviri tekniği ve içerik açısından karşılaştırılması Nutuk'un Yunancaya ne şekilde çevrildiği konusunu aydınlatacaktır.

Bu çalışmada Yunancaya yapılan iki farklı çeviri, çevirilerin yapıldığı değişik baskı Nutuklar üzerinden incelenecek ve eksiklikler, farklılıklar, yanlışlıklar ve bakış açıları bu kapsamda incelenecektir. Bu inceleme esnasında çevirmenlerin kullanmış olduğu baskılar üzerinden bir karşılaştırma yöntemi uygulanacak ve özellikle Nutuk'ta yer alan detayların ne şekilde çevrildiği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu inceleme yaparken elbette ki çevirmenlerin Mustafa Kemal Atatürk ve Modern Türkiye'ye baış açıları, aldıkları eğitimler, dil bilgileri ve uzmanlık alanları da tartışılacak ardından da mevcut iki çeviri arasındaki benzerlik ve farklılıklar analiz edilecektir.

Diğer yandan yapılan çevirilerde Yunanistan ile ilgili bölümlerin hangi kelime ve ifadeler ile Yunancaya çevrildiği incelenecek ve çevirmenlerin teknik ve metodları yansıtılacaktır. Bu bağlamda Yunan tarihi açısından da bir döneme ışık tutan Nutuk'un Yunancası çevirileri üzerine bir inceleme ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk, Yunanca Nutuk, Yunanistan.

ABSTRACT

In 1927 Mustafa Kemal Ataturk's " *The Great Speech*" was read in the Grand National Parlament of Turkey and till now is a very important work in terms of being a source, which updates specifically National Struggle period. This work which details the internal, external and social developments from 1919 to 1927 has been translated and published in many different languages until today. Greece is one of these countries.

In Greece until today "*The Great Speech*" was translated into Greek by two scientists. By the translation of this in Greek, Greek readers are able to learn more information about Turkey's history and Mustafa Kemal Ataturk, who was the most remarkable person in the Turkish War of Independence and the situation of Greece. At this point, it was consequential to be translated in Greek, too.

The translations was made by Simeon Soltaridis and Maria Mavropulu at different periods, have different qualities in terms of volume, content and shape of the books. Under of these conditions, comparing these two studies in terms of both grammar, translation technique and content by copraring - we will verify how " *The Great Speech*" is translated into Greek.

In this study, " *The Great Speech*" of two different translations in Greek will be examined through the various editions of the translations and the deficiencies, differences, inaccuracies and perspectives *and* they will be examined thoroughly. During this examination, a comparison method will be applied over the pressures used by translators, and it will be tried to reveal how the details of " *The Great Speech*" are translated.

With the scope of this research, it will be examinated what translators know and think about modern Turkey, Mustafa Kemal, what kind of knowledge and education they have, what are their language skills and areas of expertise. In the end, the similarities and the differences between of the two existing translations will be discussed and analyzed.

On the other hand, the translation will be examinated by the point of words and expressions which are used in the parts of Greek policy in Turkish. The techniques and methods of the translators will be contrasted, as well. An investigation on the Greek translations of "*The Great Speech*" , which sheds light on a period in terms of Greek history, will be presented.

Key words: Translation, Mustafa Kemal Atatürk, The Great Speech, Greek Nutuk (The Great Speech), Greece.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 1927 ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ εκφώνησε το λόγο του (Μέγας Ρητορικός) ενώπιον της Μεγάλης Εθνικής Τουρκικής Βουλής και μέχρι σήμερα αποτελεί ένα αξιόλογο έργο, στα πλαίσια της έρευνας, και μία σημαντική πηγή ενημέρωσης για την κρίσιμη περίοδο του Εθνικού Απελευθερωτικού Αγώνα της Τουρκίας. Το παρόν κείμενο περιέχει εσωτερικές, εξωτερικές και κοινωνικές διακυμάνσεις που συνέβησαν μεταξύ των ετών 1919 έως 1927 και μέχρι σήμερα έχει μεταφραστεί και εκδοθεί σε πολλές και διαφορετικές γλώσσες. Και η Ελλάδα, πλέον, συγκαταλέγεται μεταξύ αυτών των χωρών.

Στην Ελλάδα ο « Μέγας Ρητορικός» έχει μεταφραστεί από δύο ερευνητές. Από τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου, το ελληνικό αναγνωστικό κοινό έχει τη δυνατότητα να πληροφορηθεί για την ιστορία της Τουρκίας και τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, που είναι η πιο αξιομνημόνευτη προσωπικότητα του αγώνα της Τουρκικής Ανεξαρτησίας, και τις συνθήκες που επικρατούσαν αντίστοιχα εκείνη την εποχή στην ελληνική επικράτεια. Γι' αυτούς τους λόγους, ήταν απαραίτητη η μετάφραση του στα ελληνικά.

Οι μετάφραση του « Μέγα Ρητορικού» έγινε από τον Σιμεών Σολταρίδη και τη Μαρία Μαυροπούλου σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, με διαφορετικό περιεχόμενο, τόμους και σχήμα βιβλίων. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, συγκρίνοντας την γραμματική, τις τεχνικές μετάφρασης και το περιεχόμενο τους, είμαστε στην εξέχουσα θέση να εκτιμήσουμε και να συγκρίνουμε τη μετάφραση του « Μέγα Ρητορικού» στην Ελληνική.

Με αυτήν τη μελέτη, οι δύο διαφορετικές μεταφράσεις του «Μέγα Ρητορικού» θα εξεταστούν υπό το πρίσμα των διαφόρων εκδόσεων, μεταφράσεων καθώς και των ελλείψεων, των διαφορών και των ανακριβειών που περιλαμβάνουν. Επίσης, θα αναλυθούν οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν, για να αποκαλύψουν τον τρόπο μετάφρασης των λεπτομερειών του « Μέγα Ρητορικού» στα ελληνικά.

Μία άλλη επιδίωξη της παρούσας μελέτης, είναι η ανάγκη έρευνας των γνώσεων των μεταφραστών για τη σύγχρονη Τουρκία, τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, το είδος και το επίπεδο των γνώσεων τους, τις γλωσσικές τους ικανότητες και τα ερευνητικά τους πεδία. Σε

τελικό στάδιο, θα αναλυθούν και θα συγκριθούν οι διαφορές και οι ομοιότητες των δύο μεταφράσεων.

Από την άλλη πλευρά, η μετάφραση θα εξεταστεί από το σημείο των λέξεων και των εκφράσεων που χρησιμοποιήθηκαν για την απόδοση σχετικών ζητημάτων της ελληνικής πολιτικής έναντι της τουρκικής. Επίσης, οι τεχνικές και οι μέθοδοι των μεταφραστών θα συγκριθούν. Η έρευνα αποσκοπεί μέσω των μεταφράσεων του « Μέγα Ρητορικού» να ρίξει άπλετο φως σε μια περίοδο, που ήταν κρίσιμη για την καμπή της ελληνικής ιστορίας.

Λέξεις Κλειδιά: Μετάφραση, Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, Μέγας Ρητορικός, Ομιλίες, Ελλάδα.

ÖNSÖZ

1927 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Atatürk tarafından okunan Nutuk, yalnızca Türkiye'de değil yurt dışında ve hatta Yunanistan'da da ilgiyle karşılanmıştır. Her ne kadar o dönemde ilgiyle karşılanmış olsa da bu eserin Yunan diline çevrilmesi için uzun bir süre beklenmiştir. Nutuk'un Yunan okuyucusunda uyandırdığı ilginin sebebi; Türkiye adına büyük kararlar alan "karşı" tarafın ordu komutanı tarafından anlatılan modern Yunan tarihinin parçalarını bulabilmesinde yatmaktadır. İki halkın uğradığı sefalet ve savaşa dışında, Nutuk, Yunan okuyucusuna Mustafa Kemal Atatürk' ün zekâsını ve homojen bir devlet yaratma girişimini anlama fırsatı vermiştir.

Ayrıca, bu konuşmayla Atatürk'ün sadece hayatını ve görüşlerini, karşılaştığı zorlukları ve ürettiği çözümleri değil, özellikle Modern Türkiye için sunmak istediği planları kaydetmesi de büyük ilgi çekmiştir. Nutuk ile Türkiye'nin bağımsızlığını korumakla görevli genç nesillere bir miras bırakılmış ve hepsi, Mustafa Kemal Atatürk gibi anavatanlarını korumaya ve feda etmeye hazır hale gelmiştir.

Bu zorlu çalışmada, Nutuk'un iki Yunan üniversite profesörü tarafından yapılan farklı çevirisi incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma ile Türkçe ve Yunanca'dan tarih ve çeviriye yönelik bir yaklaşım ve değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Belirtmekte fayda var ki Türkiye ile Yunanistan için Nutuk'un çevirisinin yapılması dışında; uzlaşma, iletişim ve saygıya ihtiyaç vardır.

Bu Tez için ilk danışmanım olan ve bu tezin konusunu belirleyen, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü müdürü ve değerli hocam Prof. Dr. Sayın Temuçin Faik Ertan'a çok teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca bu tezin bitmesinde rol oynayan son danışmanım, bana her zaman yardımcı olup yol gösteren, nasıl araştırma yapılacağını öğreten Doç. Dr. Sayın Çağla Derya Tağmat' a da çok şükranlarımı sunarım.

Çalışmaya devam etmem için bana her zaman verdiği cesaret ve hoşgörüsünden ötürü Prof. Dr. Sayın Levent Kayapınar'a, ayrıca derslerini alma şansı bulduğum Prof. Dr. Sayın Hakan Uzun'a da teşekkürü bir borç bilirim. Sevgili arkadaşım Doktora Öğrencisi Derya Sevinç ve sınıf arkadaşım Doktora öğrencisi Ebru Kaya'nın da isimlerini bu noktada anmak isterim ve kendilerine yanımda oldukları için teşekkür ederim. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü'nden ayrıca iki kişiye daha teşekkür etmek istiyorum: Sayın Özkan Koçak ve Sayın Enstitü Sekreteri, Gülcan Erkan Atan'a.

Benden bu süreçte desteklerini esirgemeyen İstanbul Rum Fener Patrikhanesi'ne de teşekkürü bir borç bilirim. Sayın Patrik Bartholomeos ve Patrikhane’nin Sekreteri Sayın Grigorios Fraggakis’in destekleri benim için unutulmazdır. Onlar olmasaydı, her dönem ödemek zorunda olduğum öğrenim ücretleri yüzünden tezimi bitiremezdim. Bana verdikleri bu desteği asla unutmayacağım ve onlara her zaman minnettarlık duyacağım.

Meryem Batan

Ankara, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET..... i

ABSTRACT …..……..……..... ii

ΠΕΡΙΛΗΨΗ …..……..……... iv

ÖNSÖZ …...……..……...…… vi

İÇİNDEKİLER ……..……...… viii

KISALTMALAR x

GİRİŞ: Yöntem ve Kaynak Tahlili……..1

BİRİNCİ BÖLÜM

YUNANİSTAN'DA VE TÜRKİYE'DE NUTUK'UN OKUNDUĞU DÖNEM

1.1.1 Nutuk'un Okuduğu Dönemde Türkiye 6

1.1.2. Nutuk'un Yunanistan'daki Yansımaları ……...……... 12

1.1.3. Nutuk'un Okuduğu Dönemde Türk Yunan İlişkileri 26

İKİNCİ BÖLÜM

SİMEON SOLTARİDİS'İN NUTUK ÇEVİRİSİNİN İNCELEMESİ

2.1. Simeon Soltaridis kimdir?..... 34

2.2. Simeon Soltaridis'in Atatürk ve Türkiye'ye Bakışı ve Nutuk Çevirisinin Önemi 35

2.3. Simeon Soltaridis'in Nutuk Çevirisinin İncelemesi..... 37

2.3.1. Kitabın Tanıtımı: Şekil, Sayfa Sayısı ve İçindekiler..... 38

2.3.2. Soltaridis'in Çevirisi ile Nutuk'un Karşılaştırması 41

2.3.3. Olaylar ve Kişiler..... 46

A)Kişiler.....46

B)Dilbilgisi Yapısı ve İfadelerdeki Farklılıklar.....59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MARİA MAVROPULU'NUN NUTUK ÇEVİRİSİ:

MEGAS RİTORİKOS / BÜYÜK NUTUK

3.1. Maria Mavropulu kimdir? 76

3.2.Maria Mavropulu'nun Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye'ye Bakışı 78

3.3.Maria Mavropulu'nun Nutuk Çevirisinin Analizi 87

3.3.1. Kitabın Tanıtımı: Şekil, Sayfa Sayısı ve İçindekiler 87

3.3.2. Kavramlar ve Terimler..... 92

3.3.3. Olaylar ve Kişiler 97

SONUÇ..... 120

KAYNAKÇA 123

EKLER..... 134

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
B. : Baskı
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
CHF : Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
ÇTTAD : Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
Çev. : Çeviren
Der. : Derleyen
ELIA : Elliniko İstoriko kai LogotehnikoArheio (Yunan Edebiyat ve Tarih Arşivi)
Haz. : Hazırlayan
HF : Halk Fırkası
s. : Sayfa
S. : Sayı
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TITE : Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü
TTK : Türk Tarih Kurumu
TDK : Türk Dil Kurumu
v.b. : ve benzeri
v.d. : ve diğerleri

GİRİŞ

Tarihte pek çok devlet adamı, siyasetçi ya da askerin topluluklara hitap etme, konuşma yapma, seslenme gibi faaliyetleri olmuştur. Bu eylem, zaman zaman bilgi verme, toplulukları ya da toplumu bir arada tutma, propaganda yapma, açıklama yapma gibi ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır. Bu konuşmalar ya da hitaplar parlamento binalarında, ya da meydanlarda olmakla birlikte genellikle belli bir süre devam eder.

Bu çalışmaya konu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'u ise bazı noktalarıyla yukarıda belirtilen genel özelliklerden ayrılır. Basılı eserdeki başlangıç cümlesi yakın dönem Türkiye tarihi açısından önemli bir kırılmayı işaret eden Nutuk'un[1] son bölümünde yer alan Gençliğe Hitabe de halen güncelliğini taşıyan ve önemli mesajlar içeren bir metindir.[2]

Milliyet gazetesinde çıkan bir haberden hareketle Ağustos 1927'de hazırlandığı bilgisi verilen[3] konuşma, 15 Ekim 1927 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Atatürk tarafından okunmaya başlanmıştır.[4] Öte yandan bu konuşma içerik ve okunma süresi anlamında da benzerlerinden farklı bir nitelik taşımıştır. Ancak Nutuk'un gündeme gelmesinden daha önce 1926 yılında yine Milliyet gazetesinde Mustafa Kemal Paşa'nın hayatının bir yazı dizisi şeklinde yayımlanacağı belirtilmiştir.[5] Diğer ilginç bir nokta, bahsi geçen bu yazı dizisinin 1927 yılında Türkolog Jean Deany'nin İslam Etüdleri Dergisinde çevrilmesi ve açıklamalı bir önsözle yayımlanmış olmasıdır.[6] Bu durum aslında Mustafa Kemal Atatürk'e ve onun hayatına yurt dışında duyulan ilginin bir yansımasıdır. Zira daha sonra Mustafa Kemal Paşa tarafından kaleme alınan ve okunan Nutuk da farklı ülkelerde çevirileri yapılarak yayımlanmıştır.

Milli Mücadele döneminden başlayarak Türkiye'nin iç, dış, sosyal ve politik tarihine ışık tutan bu konuşmaya Nutuk adı verilmiştir. Arapçadan Türkçeye geçen ve söz, konuşma anlamına gelen nutuk kelimesinin bir diğer karşılığı da söylevdir.[7] Ancak Mustafa Kemal Paşa tarafından daha sonra da kitap olarak yayımlanan metin genel olarak Nutuk ya da Söylev adıyla bilinmekte ve kullanılmaktadır. Öte yandan eş anlama sahip olan bu iki kelime

[1] Kemal Atatürk, **Nutuk**, Haz: Zeynep Korkmaz, 2006, Ankara, s.17.
[2] **A.g.e.**, s.549-551.
[3] Hakan Uzun, **Atatürk ve Nutuk**, Siyasal Yayınevi, Ankara, 2006, s. 17.
[4] Uzun, **a.g.e.**, s. 19.
[5] Büyük Gazi'nin Anılarından Sayfalar başlıklı bu yazı dizisi Mustafa Kemal'in hayatı ile ilgili önemli bir kaynak niteliği taşımıştır. Jorge Blanco Villalta, **Atatürk**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1982, s. 605.
[6] Villalta, **a.g.e.,** s. 606
[7] **Türkçe Sözlük**, 2. Cilt, K-Z Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek kurumu Türk Dil Kurumu, İstanbul 1972, s. 1093.

özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün bahsi geçen eseri konusunda çeşitli karışıklıklara neden olmaktadır. Söylev ifadesi çoğunlukla Mustafa Kemal Atatürk'ün gittiği ya da ziyaret ettiği şehirlerde yapmış olduğu konuşmaların bir araya getirildiği kitabı adlandırmak için kullanılırken,[8] Nutuk kelimesi, Atatürk'ün 1927 yılında yapmış olduğu konuşmayı adlandırmak için tercih edilir ve zaten Mustafa Kemal tarafından da konuşma bu şekilde adlandırılmıştır. Bir topluluğa düşünceler, duygular aşılamak amacıyla söylenen, uzunca, coşkulu ve güzel söz, nutuk, hitabe anlamına gelen söylev kelimesinin[9] Nutuk yerine tercih edilmesini de öz Türkçe olmasıyla açıklamak mümkündür. Diğer yandan Atatürk konusunda araştırmalar yapan Türk ve yabancı bilim insanları ve araştırmacılar da Nutuk'u benzer şekillerde adlandırmaktadırlar: Büyük Söylev, Söylev, Büyük Nutuk gibi…

"*Atatürk'ün Nutuk'unun Yunanca Çevirileri Üzerine Bir Analiz*" adını taşıyan bu tezin tek öznesi Mustafa Kemal Atatürk ve Nutuk'tur. Diğer yandan adından da anlaşıldığı üzerine bu çalışmada karşılaştırma için kullanılacak Yunancaya çevrilmiş Nutuk kitapları da çalışmanın başlıca diğer kaynaklarıdır. Bu bağlamda Yunanca çevirilerde kitabın isminin nasıl belirlendiği ya da çevrildiği de açıklanması gereken önemli noktalardan biridir.

Bu tezde kullanılan, Simeon Soltaridis tarafından çevrilen ve Yunanca ismiyle *Omilies Mustafa Kemal Atatürk* yani *Konuşmalar Mustafa Kemal Atatürk* adını taşıyan kitabın isminde yalnızca Konuşmalar kelimesi kullanılmıştır. Bu kullanım yanlış olmamakla birlikte çevirmenin, konuşma kelimesini tekil halde kullanmaktan ziyade çoğul halde kullanmasını, mevcut konuşmanın bir kerede bitmemesi ve bölümler halinde yapılmasıyla açıklamak mümkündür.

Diğer yandan karşılaştırmada kullanılan diğer Yunanca Nutuk'un çevirmeni Maria Mavropulu ise çevirmiş olduğu kitabı *O Megas Ritorikos Gazi Mustafa Kemal* şeklinde adlandırmayı tercih etmiştir. Bu adlandırmadaki Ritorikos yani retorik kelimesi bu çalışmada *Nutuk* olarak çevrilmiştir. Diğer yandan *Belagat* anlamına da gelmektedir. *Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıklıktan uzak, düzgün anlatma sanatı* anlamına gelen belagat[10] kelimesi şüphesiz ki Nutuk'u içerik açısından iyi tanımlayan kelimelerden birisidir. Ancak tarihçilik açısından

[8] Bkz. **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.
[9] **Türkçe Sözlük**, 2. Cilt, s. 1334.
[10] Maria Mavropulu**, O Megas Ritorikos ,(Büyük Nutuk)**, Cilt I., GEOLAB Papazisis yayınevi, Atina, 2009, s. 12.

gerek başlıklarda gerekse içerikte Mavropulu'nun çevirisindeki ifade tıpkı İngilizcedeki *Great Speech* kalıbı gibi *Büyük Nutuk* olarak kullanılmıştır.

Bu bağlamda belirtmekte fayda var ki Maria Mavropulu'nun çevirisi içerik ve hacim açısından da orijinal Nutuk ile bire bir aynıdır. Yani çevirmen, Soltaritis'in sadeleştirilmiş çevirisine kıyasla Nutuk'un orijinal halini Yunancaya çevirmeyi tercih etmiştir. Mavropulu'nun çevirisinde farklı olan tek nokta kitabın 3. cildinin yani vesikalar bölümünün çevrilmemiş olması ve çevirinin 2 cilt halinde piyasaya sürülmüş olmasıdır.

Bir diğer nokta da çevirmenlerin nitelikleridir. Her ikisi de iyi derecede Türkçe bilen ve akademik kariyere sahip olan Soltaridis ve Mavropulu, çeşitli üniversitelerde görev almış ve Türkiye'ye yönelik yapmış oldukları çalışmalarla tanınmış bilim insanlarıdır. Elbette ki gerek Soltaridis gerekse Mavropulu Nutuk'u çevirirken bir nüsha belirlemiş ve çevirilerini, belirledikleri Nutuk baskısı üzerinden tamamlamışlardır.

Bu çerçevede mevcut karşılaştırma da çevirmenlerin kullandıkları Nutuk basımları incelenerek gerçekleştirilmiştir. Soltaridis 1981 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Nutuk (Söylev) adlı kitabı tercih ederken, Mavropulu ise 1938 baskısı üzerinden çeviri yapmış ve farklı basım Nutuklardan da yararlandığını ifade etmiştir.[11] Bu çerçevede bu tez için yapılan karşılaştırmada kendilerinin çeviriyi doğrudan yaptıklarını belirttikleri Nutuk'lar temin edilmiş ve kullanılmıştır.

Öte yandan elbette ki bu çalışmanın da tıpkı benzerleri gibi birtakım zorlukları olmuştur. Çalışma tekniği olarak her bir karşılaştırma, sayfa sayfa yapılmış ve kullanılan kelimeler, tarihler, cümle yapıları ve zaman kipleri değerlendirilmiş ve tez içinde açıklanmıştır. Bu çerçevede her iki çeviri için iki ayrı Nutuk kitabı kullanılmış hatta zaman zaman tıpkı çevirmenler gibi başka Türkçe nüshalardan da faydalanılmıştır.

Karşılaştırma esnasında üzerinde durulan bir diğer konu da Nutuk'ta özellikle Yunanları ya da Yunanistan'ı ilgilendiren özel bölümlerin nasıl çevrildiği olmuştur. Nutuk'un bir dönem Türk-Yunan ilişkilerine de ışık tuttuğu göz önüne alındığında özellikle bu bölümlerin Yunan okuyucuya nasıl aktarıldığı tez içinde detaylandırılmıştır.

Bu çalışma, yalnızca Türkçe ve Yunanca çevirilerin karşılaştırılması değil aynı zamanda iki farklı Yunanca çevirinin de kendi aralarındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulmasını sağlamıştır. Dolayısıyla iki Yunanca çeviri arasındaki farklılıklar, sayfa yoğunluğu, kullanılan ifadeler de analiz edilmiştir. Kitap kapaklarında kullanılan görseller,

[11]Mavropulu, **a.g.e.**, s. 11.

çeviri dışında bu kitaplar içinde yer alan bölümler, çevirisi atlanan bölümler ya da sehven yazılan rakamlar da yine aynı şekilde üzerinde durulan noktalar olmuştur.

Bu çerçevede değinilmesi gereken bir diğer nokta da çeviri bilim açısından büyük öneme sahip olan "Tercüme", "çeviri" ve "meal" kavramlarıdır. Yapılan çalışma, bu kavramlar çerçevesinde değerlendirileceğinden dolayı Yunanca Nutuk çevirilerinden hangisinin tercüme /çeviri ya da meal olduğunun da analiz edilmesi zarurdidir. Arapça Tercüme kelimesinin Türkçesi olarak kullanılan çeviri kelimesi, "*bir dildeki şekil ve anlam bütünlüğünün bir başka dilin şekil ve anlam bütünlüğüne aktarılması, bir kod ile verilen bildiriyi ögelerin şekil, anlam ve işlev yönünden eşdeğerliğini gözden uzak tutmadan bir başka koda geçirmek"* anlamına gelmektedir.[12]

Anlamı, ıslah etmek anlamına gelen ve evl kökünden türetimiş olan meal kelimesi ise ulaşılan hedef ya da gaye anlamında da kullanılmaktadır. Günümüz Türkçesinde mâna ve mefhum anlamında kullanılan kelime, bir sözün lafzan veya harfiyen değil mâna ve mefhum itibariyle başka bir dile aktarılması gibi bir anlam taşımaktadır.[13]

Bu açıklamalar dâhilinde Nutuk'un Yunancaya yapılmış iki çevirisi bu kavramlar ekseninde analiz edilcek ve değerlendirilecektir.

Bu çalışmanın bir diğer sorunsalı da çevirmenlerin kullandıkları zaman kipleridir. Zira Yunanca ve Türkçe arasındaki söz dizim farklılığı, zaman kiplerinin kullanım şekilleri de şüphesiz çevirmenleri zorlayan noktalardan olmuş buna ek olarak Türkçe Nutuk'ta kullanılan deyimlerin Yunancaya nasıl çevrildiği de incelenmiştir. Bu bağlamda orijinal Nutuk'ta genel anlamda kullanılan emir kipleri, istek kipleri ve geçmiş saman kiplerinin Yunanca çevirilerde nasıl kullanıldığı dilbilimsel açıdan irdelenmiştir. Nutuk'ta anlatım gücünü arttıran nitelikte fiillerin sonunda kullanılan –dır, -dir ekleri kararlılık, bitmişlik ve kesinlik gibi algıları oluşturduğundan Nutuk'taki cümlelerde sıklıkla kullanılmıştır.[14] Çevirilerde de bu uyum aranmıştır.

Şunu da belirtmek gerekir ki her iki çeviri yalnızca ana metin ile sınırlı bırakılmamıştır. Aynı zamanda geniş çaplı birer kitap tanıtımı niteliği taşıyan bu çalışma, mevcut çevirilerin önsözleri, giriş kısımları ve çevirmenlerin kişisel düşüncelerini içeren

[12] A. Hamit Sunel, " Çeviri ve Bir Çevirinin Düşündürdükleri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1988, Sayı: 3, s. 154-155.
[13] Mustafa Öztürk, "*Meâl*" maddesi, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 28.Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2000 İstanbul, 2016, s. 205.
[14] Ahmet Köklügiller, "*Söylevin Güncelliği*", **Nutuk Nedir Ne Değildir?**, Ahmet Köklügiller (Derleyen), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 403.

bölümlerin de analizini ortaya koymaktadır. Bu bölümler de çevirmenlerin Mustafa Kemal Atatürk'e ve Türkiye Cumhuriyeti'ne bakış açısını anlamak konusunda kolaylık sağlamıştır.

Karşılaştırmayı karmaşadan uzak bir hale getirmek için bir tasnif yönteminin de uygulandığını söylemek mümkündür. İki ayrı bölümde incelenen iki ayrı Yunanca çeviri için Olaylar, kavramlar, kişiler ve dil bilgisi şeklinde bir tasnif yöntemine gidilmiştir. Bu şekilde çevirilerde bu konuların ne şekilde yansıtıldığı sorusunun cevabı aranmaya çalışılmıştır.

Bu tezde cevabı aranan diğer soruları ise şu başlıklar altında sunmak mümkündür:

- ✓ Nutuk'un okunduğu dönemde Türkiye'de ve Yunanistan'daki siyasi durum nasıldır?
- ✓ Nutuk Yunan basınında nasıl karşılanmıştır?
- ✓ Çevirmenler kimdir? Atatürk ve Modern Türkiye'ye bakış açıları ne şekildedir?
- ✓ Çevirilerde eksik ya da çıkarılmış bölümler var mıdır?
- ✓ Bölümlendirmeler nasıl yapmışlardır?
- ✓ Çeviri metin ile orijinal metindeki bölümler arasında bir sayfa yoğunluğu farkı var mıdır?
- ✓ Kelimeler, deyimler, hitaplar ve kalıpların çevirilerinde bir farklılık var mıdır?

Yukarıdaki soruların cevaplarının arandığı bu tez üç ana bölüm üzerine inşa edilmiştir. İlk bölümde Nutuk'un okunduğu dönem ve öncesinde Türkiye'de yaşanan gelişmeler ele alınırken, Yunanistan'daki ortam ve Nutuk'un Yunanistan'da yarattığı yankı ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde Simeon Soltaridis'in çeviri detaylı bir şekilde incelenmiş ve son bölümde de Maria Mavropulu'nun çeviri detaylandırılmıştır.

1. BÖLÜM
YUNANİSTAN'DA VE TÜRKİYE'DE NUTUK'UN OKUNDUĞU DÖNEM

1.1. Nutuk'un Okunduğu Dönemde Türkiye

Birinci Dünya Savaşı sonunda İttifak Devletleri'nin yenilmesiyle, bu savaşta yedi cephede savaşan Osmanlı Devleti de mağlup olmuş, 30 Ekim 1918'de İngilizlerle Mondros Mütarekesini imzalamak durumunda kalmıştır. Yirmi beş maddelik, kayıtsız şartsız teslim olma vesikası olarak tarihe geçen bu belgenin adını verdiği Mütareke dönemi, 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanistan tarafından işgal edilmesi ve Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmasıyla başlayan, Genelgeler-Kongreler dönemi, Doğu, Güney ve Batı Cephelerinde yaşanan savaşlarla 1922'ye, siyasi bakımdan ise 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'na kadar devam etmiştir.

İlk aşamada Doğu ve Güney cephelerinde şiddetlenen savaşların ardından Batı cephesinde Türk ve Yunan kuvvetleri arasında yoğunlaşan savaşların 26 Ağustos 1922 tarihindeki Türk Taarruzu ile sona ermesi ve ardından Mudanya'da imzalanan ateşkes ile çatışmanın sona ermesi barış antlaşması sürecini hızlandırmış ve Lozan Antlaşması'nın imzalanmasıyla Türkiye, dikkatini iç politikaya yöneltmiştir.

Diğer yandan, 1 Kasım 1922 tarihinde Saltanatın kaldırılmasıyla, Osmanlı Devleti'nin resmen ortadan kalktığını söylemek mümkündür. 24 Temmuz 1923 tarihinde ise Lozan Antlaşması imzalanmış[15] ve 29 Ekim 1923'te ise Cumhuriyetin ilan edilmesiyle Mustafa Kemal Atatürk Cumhurbaşkanı olmuştur.

Bu dönemin dikkati çeken en önemli özelliği Tanzimat ve II. Abdülhamit dönemlerinin ana düşünce akımları olan Osmanlıcılık ve İslamcılıktan vazgeçilerek Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laiklik gibi yeni prensiplerin ön plana çıkarılması olmuştur.[16]

---

[15] Kemal Atatürk, **Nutuk**, Haz: Zeynep Korkmaz, 2006, Ankara. s. 461-2.

[16] Altı Atatürk ilkesinin üçünü oluşturan bu ilkeler, Fransız İhtilalinden esinlenilerek Mustafa Kemal Paşa tarafından Türkiye'ye göre uyarlanmış ve yeni kurulan rejimin temelini oluşturmuştur. Temuçin Faik Ertan, '*Atatürk İlkeleri',* **Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2016, s. 231.

Bu görüşler elbette ki birden bire ortaya çıkmamış, temelleri Meşrutiyet dönemine dayanmış görüşlerdir. Milliyetçilik, kendini Milli Mücadele döneminde gösterirken, 1920 yılında Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilen Misak-ı Milli ile Milliyetçilik bağlamında önemli bir adım atılmıştır.[17] Diğer yandan Cumhuriyet ise Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan 1920 tarihinde açılması ardından kabul edilen 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun ilk maddesiyle tanımlanmıştır.[18] Yine benzer bir şekilde BMM'nin açılması ile laik konusunda önemli bir kırılma yaşanmıştır. Egemenlik tek bir kişinin iradesinden alınmış ve millete teslim edilmiştir. Dolayısıyla bu üç bileşen iç içe geçmiş ve modern Türkiye'nin harcı oluşturulmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk tarafından Meclis, en önemli güç kaynağı olarak algılanmıştır. Her kanun ve her kararın mecliste alınması bunun en önemli göstergesi olmuştur. İşte bu meclisten çıkan Teşkilat-ı Esasiye Kanunuyla, ülkenin yönetimi halka bırakılmış ve saltanat yok sayılmıştır.[19]

Mustafa Kemal Atatürk 9 Eylül 1923'te Türkiye'nin ilk siyasi partisi olan Halk Fırkası kurmuştur.[20] 1924 yılında Kazım Karabekir liderliğinde kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ise Meclisteki ikinci siyasi parti ve ayrıca muhalif kimliği ile yer almıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası zamanla arkasında geniş bir muhalefet toplamayı başarmış, Mustafa Kemal ve Halk Fırkasına muhalif olan kesimler de bu topluluk içinde yer almıştır. [21]

Öte yandan 1923 yılından itibaren Türkiye'de devrim hareketleri hız kazanmış, ekonomik planların ve yeniliklerin yanı sıra eğitim konusunda da önemli adımlar atılmıştır. Atatürk Devrimleri olarak adlandırılan ve hızlı ancak planlı bir şekilde gerçekleştirilen köklü değişimler yalnızca eğitim ve ekonomi değil, hukuktan sosyal hayata kadar çok geniş bir alanda yenileşme ve Batılılaşmayı öngörmüştür. Bu dönem her ne kadar devrim sürecinin ön planda olduğu bir süreç olsa da iç politika ve dış politikadaki gelişmelerin de hızlı bir şekilde ilerlediğini belirtmekte fayda vardır.

---

[17] Gerd Nonneman, **Analyzing Middle East Foreign Policies and the Relationship with Europe**, Routledge Publications, New York. 2005, s. 210.

[18] Bülent Tanör, **Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 247.

[19] 1921 Anayasası'nın ön gördüğü sert güçler birliği 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edilmesiyle yumuşatılmış, yürütme yetkisi yetkili Bakan ve milletvekilleri tarafından kullanılmıştır. C. Koçak , '*Parliament Membership during the Single-Party System in Turkey (1925–1945)*' , **European Journal of Turkish Studies**, 2005, Thematic Issue N°3, Being a MP in Contemporary Turkey, Poland, 2005.

[20] 10 Kasım 1924 itibariyle Partinin adı Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirilmiştir.

[21] Andrew Mango, **Atatürk**, John Murray Yayınevi, London, 2004, s. 418.

Öyle ki aynı dönem, Türk Dış Politikasında Lozan Antlaşması'ndan kaynaklanan birtakım sorunların çözümlenmeye çalışıldığı bir süreçtir. Bu bağlamda Türkiye Mustafa Kemal'in dış politika ilkeleri çerçevesinde önceliği bu sorunların çözümüne vererek Yunanistan ile Mübadeleden kaynaklanan, İngiltere ile Türk-Irak sınırından kaynaklanan (Musul Sorunu),[22] Fransa ile ise Yabancı Okullar, demiryolları ve Bozkurt-Lotus Davası[23] gibi sorunları çözümlemeye yönelirken, Sovyetler Birliği ve İtalya ile de dostane ilişkiler kurmaya odaklanmıştır.[24]

Dış politikada 1923'ten itibaren mevcut sorunlar çözümlenmeye çalışılırken, aynı dönemde çıkarılan kanunlarla iç politikada da çeşitli düzenlemeler başlamıştır. 1924 yılı bu anlamda oldukça önemli bir yıldır. 3 Mart 1924'te Halifelik kaldırılırken aynı tarihte Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimde birlik sağlanmış ve eğitimde tekliğin sağlanması açısından çok önemli bir adım atılmıştır. 1924 ve 1925 yılında yaşanan iç gelişmeleri dış gelişmelerden ayırmak oldukça zordur. Öncelikle Cumhuriyetin ilanı ile başlayan ve Halifeliğin kaldırılmasıyla siyasi kadro arasında ortaya çıkan kutuplaşma 1924 yılının Kasım ayında Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy ve Rauf Beylerin Halk Fırkasından ayrılarak yeni bir siyasi parti kurmalarıyla sonuçlanmıştır.[25] 1925 yılında dış politikada Türk İngiliz ilişkilerindeki sorunların çözümlenmesi için atılan adımlar yetersiz kalırken diğer yandan da Türkiye'nin doğusunda patlak veren Şeyh Sait Olayı Türkiye'yi sıkıntılı bir sürece sokmuştur.[26] İşte böyle bir ortamda hem iç hem de dış politikada yaşanan gerilimler Mustafa Kemal Paşa'nın durumuna da etki etmiştir. Yakın silah arkadaşlarıyla girmiş

---

[22] Musul sorununun çözümlenmesinden sonra her ne kadar İngilizler Ankara'da temsilcilik açmak konusunda mesafeli davranmış olsalar da ilk İngiltere Konsolosluğu 1927 yılında Ankara'da açılmış, böylece iki ülke arasındaki tüm gerginlikler sona ermiştir. Osman Kunduracı-Ahmet Aytaç, *"Atatürk dönemi Türk-İngiliz ilişkileri sanatı"*, **VII. Uluslararası Tarihi ve Folkloru kongresi/Sanat etkinliklerler,** Bakü-Azerbaycan, 11-15 Nisan 2017, s.66.

[23] 1926 yılında Fransız gemisi Lotus Midilli adasında Türk Bozkurt gemisiyle çarpmıştır. 1927 yılında bu dava Milletlerarası Adalet Divanı'nda çözmüştür ve bu olayın çözümlenmesiyle birlikte Türk Fransız ilişkilerindeki gerginlik sona etmiştir.

Durmus Tezcan, *"Bozkurt-Lotus Davasının Uluslararası Hukuktaki Önemi ve Yeri"*, **DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, C2/S4-5 (1995), s,273-74.

[24] Dönemin dış politik gelişmeleri için bkz Hakan Uzun, '*1919-1950 Yılları Arasında Türkiye-Yunanistan İlişkileri*,' **KEFAD, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, C.5,2, 2004, s. 35-50. Şükrü S.Gürel, **Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)**, İmge Kitabevi, Ankara, 1993, s.27.

[25] Mete Tunçay, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931**), Cem yayınları, İstanbul, 1992, s. 88.

[26] Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, İşbankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 195.

olduğu yol ayrımının en keskin virajı ise 1926 yılında yaşanan İzmir Suikastı girişimiyle alınmıştır.

1925 yılında Şeyh Sait Olayı döneminde çıkarılan ve 1929 yılına kadar iki defa uzatılarak döneme adını veren Takrir-i Sükûn Kanunu ile iç politikadaki siyasi ortam kontrol altına alınmıştır.[27] Sık sık yurt gezilerine çıkan Mustafa Kemal, Takrir-i Sükûn döneminin devam ettiği 1926 yılında Mayıs ve Haziran 1926'da Türkiye'nin güneyini ve batısını kapsayan bir gezi organize etmiştir.[28] Bir nevi nabız yoklama gezisi olarak da adlandırılabilecek olan bu gezi için Balıkesir'den İzmir'e doğru yola çıkmaya hazırlandığı sırada İzmir Valisi Kazım Dirik bir telgraf ile İzmir'de Mustafa Kemal'e yönelik hazırlanan bir suikast planının ortaya çıkarıldığını haber vermiştir.[29] Mustafa Kemal'i İzmir gezisi, Mecliste muhalif tarafta yer alan ve kendisine karşı görüşleri savunan bir grup tarafından bir suikast fırsatı olarak değerlendirilmiştir.

İzmir'de Mustafa Kemal'i öldürme planları yapan eski İttihatçıların hazırladığı suikast planına göre, Mustafa Kemal aracıyla Karşıyaka'dan geçerken önce Lâz İsmail ile Gürcü Yusuf silahları ile ateş edecekler, gerekirse bomba kullanmak suretiyle Mustafa Kemal'i öldüreceklerdi. İlk saldırıda başarı elde edilemezse arkada duran Ziya Hurşit de ateş edecekti. Plan tamamlandıktan sonra kendilerini bekleyen arabaya binecekler, sonra da Giritli Şevki'nin kullandığı motorla Sakız Adası'na kaçacaklardı. Söz konusu teşebbüs Giritli Şevki'nin Mustafa Kemal'in gecikmesi üzerine tüm planı itiraf etmesi sonucunda plan ortaya çıkmıştır.[30]

Mustafa Kemal, suikast planını öğrendikten sonra yola çıkmış ve 15 Haziran 1927 tarihinde Balıkesir'den İzmir'e hareket etmiş ve Karşıyaka'da trenden inerek suikast olayından haberi olmayan İzmir halkı tarafından karşılanmıştır. Aktarılanlara göre Mustafa Kemal İzmir'e vardığında oldukça gergindir. [31]

Hüseyin Rauf (Orbay) ve Adnan (Adıvar), o sırada yurtdışında ikeb olaydan sorumlu tutulan tüm kişiler tutuklanmıştır. 26 Haziran - 12 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilen duruşmada tutuklanan politikacılar, Kemal Atatürk'e karşı suikast

---

[27] Ömer Mete, **Anılarda Takrir-i Sükûn Dönemi Uygulamaları (1925-1929),** Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarih Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014, s. 76.

[28] Ersin Müezzinoğlu, *"Mahkeme Tutunaklarına göre İzmir Suikastı ve Ahmet Şükrü"*, **Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 38, Güz 2015, s. 155-176.

[29] İpek Çalışlar, **Mustafa Kemal Atatürk, Mücadelesi ve Özel Hayatı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018, s. 503.

[30] Ergün Aybars, **İstiklal Mahkemeleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1988, s. 424

[31] Çalışlar, **a.g.e.**, s. 505.

planını desteklemekle yargılanmıştır. Suçlananların 16'sı, çoğunun suçu kanıtlanmamasına rağmen ölüm cezasıyla yargılanmışlardır. Mustafa Kemal'in isteği üzerine Kâzım Karabekir, Ali Fuat (Cebesoy), Refet (Bele) ve Cafer Tayyar (Eğilmez), serbest bırakılmıştır.[32] Ağustos ayında Ankara'da 50'den fazla sanığın aleyhine açılan ikinci bir duruşma başlamıştır. Asıl suçlu olarak kabul edilen Hüseyin Rauf, gıyabında on yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Asıl suikast girişiminin arkasındaki beyin olarak yargılanan Kara Kemal,[33] yargılamanın ilk bölümünde, ölüme mahkûm edilmiştir.[34]

Nutuk'un okuduğu dönemde de Mustafa Kemal'e suikast girişimlerinin devam ettiğini söylemek mümkündür. 26 Eylül 1927 tarihinde başka bir deyişle Nutuk okunmadan çok kısa bir süre önce, İstanbul'da kendilerini Altunyan çetesi olarak adlandıran Ermeni bir grup, "Beyoğlu Caddesindeki Tokatlıyan Otelinin tam bitişiğinde bir oda tutarak içerisinde bomba ve daha pek çok silâh depo etmişler ve Mustafa Kemal'i otele gerçekleştirdiği bir ziyaret esnasında öldürmeyi planlamışlardır.." [35]

Fakat polisin yaptığı araştırmalar sonucunda bu grubun Ermeni asıllı olduğu ve Sovyetlerden maddi destek sağladıkları anlaşılmıştır. Olayın dönemin gazetelerine yansımamış olması, gizli tutulduğu şeklinde bir düşünce yaratmıştır.[36]

1927 yılı Mustafa Kemal için iki özel anlam taşımaktadır. Bunlardan ilki onun İstanbul'a 1919'dan beri ilk ziyaretini gerçekleştirmesi diğeri de Nutuk'u hazırlamaya başlamasıdır.[37] Nutuk'u hazırlama aşamasında aralıksız çalışmış, yüzlerce belge okumuş ve manevi kızı Sabiha Gökçen'in aktardığına göre çoğu zaman yirmi dört saat aralıksız çalışmıştır.[38]

Falih Rıfkı'nın aktardığına göre de uzun saatler boyunca Mustafa Kemal Paşa'nın söylediklerini yazan kâtipler dinlenmeye gittiklerinde Atatürk banyosunu yapar, giyinir ve ogün yazılanları akşam yemeğinde davetlilerine okumak üzere

---

[32] Sevket Süreyya Aydemir, **Tek Adam Konuşuyor**, C.III., Remzi Kitabevi, Ankara, 2009, s. 284.
[33] Erik.J.Zurcher,**Turkey a Modern History**, I.B.Tauris,2004, s. 174.
[34] Ercan Tatar, **Milli iktisat ve Kara Kemal,** Dokuz Eylül Üniveresitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2017, s. 52.
[35] John Grew, **İlk ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatıraları Atatürk ve İnönü**, Çeviren: Muzaffer Aşkın, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Baskı: Çağdaş Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd. Şti, İstanbul, 2000, s. 31.
[36] John Grew, **a.g.e.** , s. 45.
[37] Çalışlar**, a.g.e.**, s. 525.
[38] **A.g.e.**, s. 525.

sofraya inerdi. Sofrada o gün yazılanlar üzerine konuşmalar yapılırdı. Misafirler gittikten sonra Atatürk kısa bir dinlenme sürecinden sonra yeniden çalışmaya koyulurdu.[39]

Atatürk'ün bu yoğun çalışmaları Mayıs ayında sağlığına da etki etmiştir. 22–23 Mayıs 1927 gecesi aşırı yorgunluktan dolayı Kemal Atatürk bir kriz geçirmiştir[40]. Bu kriz kendisini yoğun bir göğüs ağrısı ile hissettirmiş, üç gün sonra da çalışmaları esnasında yine fenalaşmıştır. Yapılan muayenede kalp krizi geçirdiği anlaşılamamış, Almanya'dan getirtilen doktorların muayenesi ve raporları sonucunda bu sıkıntının bir kalp krizinden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır.[41] Doktorların dinlenmesini tavsiye etmesi üzerine İstanbul'a gitmiştir. 30 Haziran 1927'de, Mustafa Kemal Atatürk askerlikten emekliye ayrılmıştır. [42]

Nutuk'un yazılma aşaması tamamlandıktan sonra, 15-20 Ekim 1927 tarihinde CHP'nin 2. Kongresinde TBMM büyük salonunda, Mustafa Kemal Paşa aralıklarla altı gün süren Nutuk adlı konuşmasını yapmıştır.

Mustafa Kemal Paşa ilk günkü konuşmasına 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışıyla başlamıştır. İkinci gün (16 Teşrinievvel 1927 Pazar) Son Osmanlı Mebussan Meclisi'nin seçimlerine kadar konuşmasını sürdürmüştür. Üçüncü gün (17 Teşrinievvel 1927 Pazartesi) Büyük Millet Meclisi'nin açılısına kadar, dördüncü gün (18 Teşrinievvel 1927 Salı) İkinci İnönü Zaferi'ne değin bilgileri aktarmıştır. Besinci gün ise (19 Teşrinievvel 1927 Çarşamba) Lozan Barış Antlaşması ve Altıncı yani son gün (20 Teşrinievvel 1927 Perşembe) ise Nutuk'unu "Gençliğe Hitabe" ile bitirmiştir.[43]

Mustafa Kemal Atatürk tarafından yazılan ve Türk Kurtuluş Savaşı, Türk Devrimi, Türk iç ve dış politikası gibi konularda belgelere dayalı bilgiler sunan Nutuk ayrıca Mustafa Kemal'in kariyeri hakkında da bilgiler içeren bir eserdir. Tarihsel anlamda ciddi bir kaynak olan Nutuk ayrıca eleştirilerin de yer alması açısından dönemin siyasi durumuna da ışık tutar niteliktedir. 19 Mayıs 1919 yılında Samsun'a çıkışından 1927 yılına kadar yaşanan tüm gelişmelere yer verilen bu eser, Şevket

[39] Falih Rıfkı Atay, **Çankaya**, Pozitiv Yayınları, İstanbul, 2019, s. 955.
[40] Hakan Uzun, **"Atatürkün Nutukunun İçerik Analizi",** (Doktora Tezi), **Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü**, Ankara, 2005, s. 24.
[41] Çalışlar, **a.g.e.**, s. 526.
[42] Hakan Uzun, **a.g.e**, s. 15.
[43] **A.g.e**., s. 30.

Süreyya Aydemir'e göre, «tarihi değerde siyasi bir belge»' dir[44]. Öte yandan Nutuk, olayları Mustafa Kemal'in penceresinden anlatan bir eser olması açısından sübjektif bir kitaptır. Yaşanan zorluklar, Kurtuluş Savaşı esnasında yaşanan sıkıntılar ve sonrası için planlanan öngörüler bu eserin ana konusudur. Mustafa Kemal'in yakın silah arkadaşlarıyla yol ayrımı sürecinde de onun tepki ve ruh hali bazı satırlarda kolaylıkla anlaşılabilir.

Nutuk basit bir tarih kitap olarak nitelendirilemez çünkü demokratik bir devletinin nasıl kurulduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan bu kitabın içinde askeri bilgiler de mevcuttur. Verilen bilgileri kanıtlamak amacıyla kullanılan belgelerden oluşan üçüncü ciltte çok sayıda telgraf ve mektuba yer verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında sağlam bir tarihsel kaynak, kullandığı dil açısından edebi yönü kuvvetli bir eser ve Atatürk'ün ruh halini de yansıtması açısından psikolojik de bir kitaptır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'u okuması yurt dışında pek çok ülkede yankı bulmuştur. Fransızca, İngilizce, İtalyanca ve Almanca dillerinde özel bir firma tarafından basılmasına karar verilmiştir. Konuşmanın altı gün süreceği ve son derece ilginç bir belge olacağı düşüncesi hâkim olmuştur[45]. Dönemin yabancı basını ise Nutuk'a önemli bir yer ayırmıştır. Avusturya, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi pek çok ülkenin önemli gazeteleri Mustafa Kemal'in konuşmasına yer vermiş ve en çok dikkat çeken haberlerden biri de Mustafa Kemal'in konuşması sonlandırdığı '*Gençliğe Hitabe'* 'yi okurken gözlerinin yaşarması ve sesinin titremesi olmuştur. The '*Daily Telegraph*' gazetesi bu haberi '*Gözü Yaşlı Mustafa Kemal'* manşeti ile duyurmuştur.[46]

1.2.Nutuk'un Yunanistan'daki Yansımaları

Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk kitabı değildir. Bu zamana kadar pek çok kitap kaleme almıştır. Ancak Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün yazdığı diğer eserlerden daha farklı bir nitelik taşımaktadır. Nutuk, Milli Mücadele dönemini, Türk demokrasisinin doğuşunu, Cumhuriyetin ilanı ve 1927 yılına kadar gerçekleşen devrimleri ve ülkenin yabancılar tarafından imha edilmesi konusundaki tutumunu

[44] Aydemir, **a.g.e**., s. 291.
[45] John Grew, **a.g.e**., s. 48.
[46] Uzun, **a.g.e.**, s. 37.

göstermekle kalmaz aynı zamanda Türk gençlerini kendisinin ayak izlerini takip etmeye çağırır. Yani bu kitap hem politik hem de askeri ve tarihi bir eserdir.[47]

Kemal Atatürk'ün elinden çıkan bu eser, Cumhuriyet Halk Partisinin 15 -20 Ekim 1927 tarihleri arasında Ankara'da toplanan İkinci Kurultayında 36,5 saat süren ya da başka bir ifadeyle altı günde okunan tarihî bir hitabeye dayandığı için *"Nutuk"* adını almıştır. Fakat Nutuk yalnızca Türk devletinin iç politikasını ve örgütlenmesini anlatmamış aynı zamanda dış politikaya da değinmiş ve hatta etkilemiştir. Konuya Yunanistan bağlamında bakıldığında dönemin Türk-Yunan ilişkilerinin kritik bir dönemde olduğunu söylemek mümkündür.[48]

Türk Kurtuluş Savaşı'nın diğer bir aktörü olan ve Nutuk'un okunduğu dönem savaşın yarattığı ekonomik sorunların devam ettiği Yunanistan'da hâkim olan ekonomik durum, aşırı borç ve bu borçların yarattığı etkilerin yaşandığı bir süreçtir. Savaş döneminde köylülerin aşırı borçluluğu, savaşlar arası yıllarda daha da kötüleşmiş ve 1930'lu yıllara doğru daha belirgin hale gelmiştir.

Yunanistan'da 7 Kasım 1926 seçimleri sonucunda kurulan hükümet başarılı bir seyir izleyememiştir. İlk dört parti (iki Venizelist ve iki Venizelist karşıtı) uygulanabilir bir hükümet planı oluşturmak için birlikte çalışmaya karar vermiştir. 4 Aralık 1926'da Başbakan Alexandros Zaimis ile ortak şekilde bir hükümet kurulmuştur. Komünist Partisi, ilk parlamento mevcudiyetinde ana muhalefet rolünü üstlenmiştir.[49]

Hükümet programı, siyasi ve sosyal yaşamın, Küçük Asya felaketinde kontrol edilemeyen birçok sorunun biriktiği bir zamanda bir normallik dönemine gireceğini ümit ederek ortaya çıkmıştır. Ancak, faaliyetinin ilk gününden itibaren, bakanlarının geri çekilmesiyle sonuçlanan ekonomik politika konusundaki uyuşmazlıklarla 17 Ağustos 1927'deki düşüşe bağlı olarak sürtüşmeler başlamıştır.

Eleftherios Venizelos Megali İdea'nın sona ermesinden sonra, Yunanların - ve hepsinden önemlisi - bölgesel genişlemenin eski hedefini yeni bir hedefle değiştirebileceklerini öngörümüştür. Venizelos demokratik siyasi gelişim, ekonomik büyüme ve uluslararası hayata katılımları hedeflemiştir. Venizelos'un iktarda olduğu 1928-1932 yılları arasında Yunanistan siyasi istikrara kavuşmuş, çok çeşitli altyapı

[47] Hasan Gürkan, *"Atatürk'ün Söylev'i (nutuk) Üzerine bir Bibliyografya Denemesi"*, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 5:27, (2013), s. 125.
[48] Kemalettin Deniz, Rasim Tarakçı, *"İkna Teknikleri Açısından Nutuk"*, **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, 06: 2019, C. 29, S. 1, s. 123.
[49] Konstantinos Paparigopulos, **Istoria toy Elliniku Ethnus Ansiklopedisi ,(Yunan Ulusun Tarihi)** , 25. Cilt, Kaktos Yayınevi, Atina, 1993, s. 16.

projeleri başlatılmış ve sosyal politika, eğitim ve yeni bir dış politika oluşturma çabaları yeniden düzenlenmiştir. Bununla birlikte, 1929 küresel ekonomik kriz ve bunun sonucunda dünya ekonomisinin çöküşü, özellikle ekonomi alanında Venizelos'un tüm hedeflerine ulaşılmasına izin vermemiştir.[50]

Yunan Başbakanı Yunanistan'ın fakir bir ülke olduğunu kabul etmemiş ve sürekli onun değiştirmesine çabalamıştır. Onun için bu hedef ulaşılabilirdi çünkü 1912-20 yılları arasında benzer durumu pek çok ülke yaşamıştır. Venizelos'a göre Yunanistan'ın da bu evreyi tamamlayabilmesi çok zor değildi. Makedonya'nın özellikle büyük ovaları ve zengin kaynakları, tüm ülkenin gelişimi için bir sıçrama tahtası olarak kullanılmalı idi. Böylece devlet, Orta ve Doğu Makedonya ovalarındaki geniş çaplı arazi ıslah çalışmalarına ek olarak, Teselya'da tarımsal üretim için yüksek verimli yeni topraklarda sulama çalışmalarına devam etmiştir. Tarımı geliştirmek amacıyla tarımsal eğitim ve Tütün Enstitüsü ve Pamuk Enstitüsü gibi yeni organizasyonlar kurulmuştur. Yine bu dönemde sosyal politika alanında, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun kurulması için bir kanun kabul edilmiştir. Fakat 1929 ekonomik krizinden dolayı çalışmalar seneler sonra başlamıştır.

Yeni politikanın diğer bir kalkınma projesi de bölge genelinde (Yunanistan "Yeni Ülkeler" grubuna, yani 1912-20 yılların Balkan ve Birinci Dünya savaşların sırasında kurtarılan ülkelere aitti) tek tip bir eğitim sisteminin başlatılması, 3000'in üzerinde okul binasının kurulması, teknik ve gece okullarının oluşturulması ve ücretsiz eğitimin güçlendirilmesiyle eğitim reformunun başlatılması olmuştur.[51]

Son olarak, idare yeniden düzenlenmiş, yerel yönetim için yeni yasalar kabul edilmiş ve vatandaşın idarenin keyfi olmasına karşı temyiz edebileceği yeni bir Danıştay Mahkemesi kurulmuştur.

Genel bir değerlendirme yapıldığında Venizelos'un iç politikasının hedefleri ülkeyi yeni döneme uyarlamaktı: Yeni Üye Devletlerin büyüme potansiyeli planını kullanmak, ekonomik ve sosyal ilerlemeyi güçlendirirken ulusal ekonominin yükselişine izin vermek. Aynı zamanda, yeni sosyal politika - ve özellikle de sosyal güvenlik – birbiri ardına yaşanan savaşların yol açtığı bir kalabalığa koruma sağlayacak ve eğitime özen gösterilmesiyle, kökenine bakılmaksızın, herkese sosyal yükseliş imkânı sunacak ve bu yeni ulusal ekonomide yetenekli yöneticiler yer

[50] Venizelos Ulusal Araştırma ve Okuma merkezi - Eleni Gardika- Katsadaki**, Sta Hronia tou Venizelou , (Venizelos'un Döneminde)**, Kalidoskopio Yayınevi, Atina, 2010, s. 59.
[51] Venizelos Ulusal Araştırma ve Okuma merkezi - Eleni Gardika- Katsadaki, **a.g.e.,** s. 60.

alacaktı. Bütün bunlar ekonomik ve sosyal düzeyde demokratik sistemi pekiştirme girişimini desteklemek üzerine inşa edilmiştir.[52] Venizelos rehabilite etmeyi planladığı Yunanistan için düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: …*Önümüzdeki dört yıl bu amaca ulaşmak için yeterli olacak ve buna ulaşıp Yunanistan'ı bugünkü Yunanistan ile karşılaştırdığımızda, onu tanınmaz bulacağız'.*[53]

Yunanların Anadolu'da yaşadıkları yenilgiden sonra, Yunanistan fakir, zayıf ve yaklaşık bir buçuk milyon mültecinin rehabilitasyonuyla meşguldü ve neredeyse tamamen diplomatik bir izolasyon durumundaydı. Ancak bu süreçte elbette ki çeşitli riskler de mevcuttu.

İlk olarak, Bulgaristan iki ülke arasındaki sınırı kabul etmeyi reddediyor ve Batı Trakya'yı talep ediyordu. Bu durumda, Sofya ile bir savaş imkânı ve düşmanlık durumu siyasetin merkezindeki yerini almıştı. İkincisi, Yugoslavya, (örneğin, Selanik limanının "Sırp bölgesinde" tam bir egemenlik ve Selanik'i Yugoslav sınırına bağlayan demiryolu hattı üzerindeki kat mülkiyeti), ülkenin kuzey kesimindeki Yunan egemenliği üzerinde Yunan egemenliğini tamamen yok edebilecek bir durumdaydı. Bu şekilde, Yunanistan'ın savaş korkusu yüksek ve ortam gergindi. Diğer taraftan Bulgaristan ile Yugoslavya arasında anlaşmalar imzalanması halinde Yunanistan'a karşı ittifak kurulması ihtimali oldukça yüksek idi.[54]

Aynı zamanda, Atina'nın '*Büyük Güçler*' ile olan ilişkileri bir çıkmaz içindeydi. İngiltere Yunanistan'a ilgisiz, Fransa, Yugoslavya'nın müttefikiydi ve Belgrad'ı Atina'ya tercih ediyordu. Diğer yandan İtalya ile olan ilişkileri de oldukça olumsuz seyrediyordu. Bunun nedeni Lozan Antlaşması'ndan çok kısa bir sonra iki ülke arasında çıkan bir kriz idi.1922'de Benito Mussolini ve faşist parti yetkisi altında olan ve Akdeniz'deki büyük bir deniz gücü olan İtalya, Yunanistan'a karşı sert bir tavır almıştır; 1923'te, Yunanistan-Arnavutluk sınırında bir İtalyan askerinin öldürülmesi nedeniyle, İtalya bir ay boyunca Kerkira adasını bombalamış ve işgal etmişti. Yunanistan komşularının veya Büyük Güçlerin desteğinden mahrum,

---

[52] Stef. Dragoumis, **Ta Kimena toy Eleftheriu Venizelu 1920-1929 ,(1920-1929 Eleftherios Venizelos'un metinleri)**, C. III, 1920-29 Fileleftheroi kulübü, Atina, 1983, s. 469-470.

[53] Venizelos Ulusal Araştırma ve Okuma merkezi - Eleni Gardika- Katsadaki, **a.g.e**., s. 62.

[54] Klapsis Antonios, **"İ Ellinoturkikes Shesis Meta Ti Sinthiki Tis Lozanis ke to Ikonomiko Simfono tis 10 İuniu 1930", "Lozan ve 10 Hazıran 1930 Dostluk Anlaşması sonrası Yunan Türk ilişkileri" ,** (Doktora Tezi) **, Pantio Üniversitesi, Sosyal Ve Siyası Bilimler Enstitüsü**, 2006, s. 92.

izolasyon içinde ve güçsüz bir konumdaydı. İşte 1923'te başlayan bu İtalyan tehtidi 1930'lara giden süreçte de iki ülke arasındaki ilişkileri etkilenmiştir.[55]

Venizelos çözümü dinamik ve cesur girişimlerde aramaktaydı. Giritli siyasetçi 1928'de dış politika alanında kapsamlı bir plan ile iktidara geri dönmüştür. Yunanistan'ın Büyük Güçlere fazla yakınlaşmaktan kaçınması gerektiğine inanıyordu. Tüm Büyük Güçler ile eşit derecede iyi ilişkilerin sürdürülmesi, Yunanistan'ın bağımsızlığını güvence altına almasına, güvenliğini garanti altına almasına, komşu ülkelerle ilişkilerini normalleştirmesine ve çalışmalarının içsel gelişmesine katlanmasına izin verecekti. 1928'de iktidara gelişinden sonra Venizelos planları uygulayarak ülkesinin dış politikasında normalleşme ve olumlu ilişkiler kurma projesini hızla hayata geçirmiştir.

1928 yılında Yunanistan Başbakanı Eleftherios Venizelos ülkeyi kontrol ederek önceki başbakanlardan kaynaklanan siyasi hataları düzeltmeye çalışmıştır. Ancak işi kolay değildi. Venizelos Dışişleri Bakanı olarak İtalya ile iyi ilişkileri olduğu bilinen Aleksandros Karapanos'u seçmiştir. Bu şekilde, 23 Eylül 1928 yılında Yunan Başbakanı İtalya'ya gidip İtalyan Başkanı Benito Musolini ile "*dostluk, uzlaşma ve adli uzlaşma*" konulu ikili bir anlaşma imzalamıştır.[56] Bu anlaşma ile Yunanistan ile İtalya arasındaki ilişkiler düzelmeye başlamıştır. Yunan-İtalyan ilişkilerinin sakin bir sürece girmesi, Venizelos'u Fransa ile olan ilişkileri geliştirmek konusunda cesaretlendirmiştir. Eleftherios Venizelos 26 -29 Eylül 1928 tarihleri arasında Fransa Başbakanı Briand ile bir görüşme yapmış ve böylece Yunan-Fransız ilişkileri yeniden başlamıştır.

Ancak Fransa'yı sonunda Atina'nın lehine Yugoslav ihtilafına müdahale etmeye zorladı: Fransızlar, Selanik'teki herhangi bir Yugoslav baskısının Venizelos'u İtalya'nın nüfuz alanına itmesine yol açabileceği korkusuyla Yugoslavları Yunanistan'a yönelik iddialarını sınırlamaya zorlamıştır. 11 Ekim 1928'de, Yunanistan Başbakanı Venizelos ve Yugoslavya Dışişleri Bakanı Marincoviç, Belgrad'da olağanüstü anlaşmazlıkların çözümünü vurgulayan ve iki ülke arasındaki dostluğun yeniden sağlanmasını öngören ikili bir anlaşma imzalamıştır. Yunan

---

[55] Pashalis Kitromilidis, Eleftherios Venizelos- **The Trials of Statesmanship**, Edinburg University Press, 2006, s. 216.

[56] Klapsis, **a.g.e.**, s. 82.

Başkanı Venizelos, ülkenin izolasyon halkasını kırmış ve onu, bölgedeki uluslararası dengeleri şiddetle şekillendiren bir etken haline getirmiştir.[57]

Küçük Asya'daki travmadan on yıl sonra, Eleftherios Venizelos bile Türkiye ile dostluk ve işbirliği ilişkilerinin uzlaşmasına ve uyuşmazlığına ve yeniden kurulmasına katkıda bulunmaya çalışmıştır. 1923 yılından beri Türk hükümeti İstanbul Rum patrikhanesi'nin statüsünü ve İstanbul Rum topluluğunun varlıklı pazarlık konusu olarak kullanma eğiliminde görünmüştür.[58] Zaten, Yunanistan-Türkiye uzlaşmasını teşvik etmek Venizelos'un girişiminde güvenlikle ilgili her şeyden çok daha önemli idi. Milletler Cemiyeti himayesinde kolektif güvenlik, ezici gücün yaptırımından yoksun, çok kusurlu bir mekanizma olduğunu kanıtlamıştır. Yunanistan'ın güvenliğini garanti altına alabilecek çok taraflı bir düzenleme mevcut değildi. Daha önce de belirtildiği gibi Venizelos, herhangi bir Büyük Güç ve bir başkasının düşmanlığını doğurabilecek risklerle ikili bir ittifak yapmayı reddetmiştir. Yunanistan, Bulgaristan'ın toprak iddialarına, Yugoslavya'nın homojen özlemlerine ve Arnavut'un güneyde yaşayan Yunan azınlığa karşı şiddet içeren davranışlarına maruz kalmıştır. Türkiye, savaşlarla kazanılan topraklardan memnun görünen tek komşuydu. Yunan hükümeti ayrıca kapsamlı savunma şartlarını da dikkate aldı. Yeni donanma silahları, ekonomik yeniden yapılanma ve mülteci rehabilitasyonu, devletin modernleşmesi ve son olarak, en azında, Yunan azınlığının ve Patrikhanenin İstanbul'daki hayatta kalması ve refahı karşısında Türkiye ile açıkça yarışmıştır. Dahası, iki hükümet, uzun zaman önce uzun süren savaş ve işgalin acımasız gerçekliklerini deneyimlemiş olan iki halk arasındaki psikolojik bölünmeyle yüzleşmeye çalışmıştır.[59] Venizelos'un bir sonraki adımı Türkiye ile anlaşmazlıkları çözmekti. Lozan Antlaşması imzalandıktan sonra, Yunanistan ve Türkiye arasında artık bölgesel farklılıklar yoktu. Türkiye ulus devlet olmak için bir imparatorluk olmaktan çıkmış, Yunanistan ise ulusal bütünlüğünü tamamlamıştı. Aksine, Büyük Güçler arasındaki rekabetlerle uğraşmak istemediklerinden mevcut sınırların korunmasını savundular. Bununla birlikte, aralarındaki ilişkiler, son savaşların anıları nedeniyle sürekli gergindi. Yunanistan Başbakanı 30 Ağustos 1928'de, yeni Türkiye'nin Kemalist başbakanı İsmet İnönü'ye iyi dostluk ilişkileri adına bir mektuğ

---

[57] Maria Guti, "**I Kyvernisi Eleftheríou Venizélou 1928-1932. Synaínesi ke Antidraseis. I Anatropi ke o Tipos", "1928-1932 Eleftherios Venizelos' un hükümeti, Onay ve reaksiyonlar, Devirme ve Basın" ,** (Doktora Tezi), Atina Kapodistrian Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atina, 2018, s. 93.

[58] Klapsis**, a.g.e,** s. 234.

[59] Kitromilides, **a.g.e.**, s.220.

göndermiştir. Yunan liderine göre, nüfus değişimlerinden kaynaklanan sorunlardan başka olağanüstü bir sorun yoktu. Hem ülke hem de uluslararası barış için çıkar çatışmasının mirasını bir kez ve tümüyle sona erdirmenin zamanının geldiğini savunmaktaydı. İsmet Paşa'nın cevabı olumluydu. İki hükümetin bir anlaşmaya varması için iki yıldan fazla süren sıkı pazarlık gerekiyordu. Türk müzakereciler mali sorunu çözmek istiyordu. Venizelos için politik risk abartılamaz. Oysa Girit lideri rotasını sürdürmeye karar verdi. Daha sonra meclise söylediği gibi*: "Kamuoyu benimle aynı fikirde değilse, onu sürüklememek için eğitmek istiyorum."* Eleftherios Venizelos durumu bu şekilde ifade etmiştir. [60]

İsmet İnönü 27 Eylül 1928 tarihinde mektuba olumlu cevap vermiş ve S. Polychroniadis'in Kasım 1929' da Ankara'nın yeni büyükelçisi olarak kabul edilmesinden sonra, tüm Yunan-Türk ihtilaflarını diplomatik olarak çözme istekliliği ortay koymuştur.[61] Böylece, 10 Haziran 1930'da, nüfus değişimi ve emtialarına tazmin edilmesiyle ilgili tüm sorunları kesin olarak ortadan kaldıran bir sözleşme imzalanmıştır.[62]

1928'de uluslararası diplomatik ortam da olumlu yakınlaşmaya görünmüştür. Etkisini genişletme çabası içinde Roma, Yunan-Türk anlayışını savunmaya uygun görmüştür. İngilizler, İtalyan ve Sovyet etkisindeki artışın olası olumsuz etkilerine dikkat ederek prensipte bir yakınlaşmayı da desteklemiştir. Özetle, dış etkenler en iyi şekilde hızlandırıcı rol oynamıştır. Uzlaştırma süreci her şeyden önce Venizelos ve Türk meslektaşlarının güçlü gerçekçilik ve liderlik nitelikleriyle sürdürülmüştür.

Sonunda, Venizelos, 1929-30 yıllarında, Fransa'nın Başbakanı A. Briand'ın Avrupa'nın birleşmesi önerisini şiddetle desteklemiştir. Yunanistan artık milliyetçi farklılıkların üstesinden gelme çabalarında ve eski kıta için yeni bir dönemin başlangıcında ön saflarda yer almıştır. Bu şekilde Venizelos, Yunanistan dış politikasını yeniden biçimlendirmiş ve Megali İdea'nın sona ermesinden sonra Yunanistan'ın çıkarlarını güvence altına alma ve aynı zamanda uluslararası toplumda hayati bir rol oynama fırsatını elde ettiğini göstermiştir. Yunanistan'ın Anadolu'daki felaketten Sonra Dünyadaki Pozisyonuna uyum, modern Yunan dış politikasının

[60] **A.g.e.**, s. 221.
[61] Kseniais Kiriakos, "**To Ikonomiko Symfono tis Ankyras (1930) ke i Ipodochi tu stin Ellada", "1930 Ankara Ekonomi Anlaşması ve Yunanistan'ın kabul etmesi",** (Doktora Tezi), Teselya Üniversitesi Tarih, Arkeoloji ve Sosyal Antropoloji Bölümü, Volos, 2019, s. 18.
[62] Klapsis, **a.g.e.**, s. 148.

temel ilkelerinin formüle edildiği politika 1928-32 yıllarında Venizelos tarafından gerçekleştirilmiştir.[63]

Nutuk'un okunması Türkiye'de olduğu kadar, Yunanistan'da da büyük ilgi ile takip edilmiştir. Yunanistan'ın önemli gazeteleri Nutuk ile ilgili haberleri gün gün satırlarına taşımışlarken, İstanbul'da yayımlanan Rum gazeteleri de Mustafa Kemal'in konuşmasını yakından takip etmiştir. Özellikle Nutuk okunduktan sonraki günlerde Nutuk'un içeriği ile ilgili detaylı haberlerin Yunan okuyuculara duyurulduğunu söylemek mümkündür. Böylelikle ilginç bir şekilde Yunan gazetelerinde Türk Kurtuluş Savaşı'na dair detaylar okuyucuya iletilmiştir. Böylesi detayların Yunan gazetelerinde yer alması hem Milli Mücadele döneminin Yunanlar açısından aydınlığa kavuşması hem de Mustafa Kemal'in daha fazla tanınması açısından önemli bir gelişmedir.

Yunan '*Athinaiki*' gazetesi, 22 Ekim 1927 tarihinde üçüncü sayfasında, Nutuk ile ilgili bir habere yer vermiştir. Gazete, Kemal Atatürk'ün üç aydır bulunduğu İstanbul'dan CHP'nin toplantısına katılmak için Ankara'ya gitmek üzere ayrıldığını satırlarına taşımıştır.[64] Gazetenin aktardığına göre, Kemal Atatürk, yabancıların Türkiye üzerindeki etkisi ve eski ideolojilerin terk edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Gazetenin okuyucularına yansıttığı önemli noktalardan bir tanesi (her ne kadar öyle olmasa da) Nutuk'un bir günlük olduğudur. Nutuk Mustafa Kemal'in okuduğu günlerde hem yabancı hem de Yunan gazetelerinde düzenli bir şekilde kendine yer bulmuştur. Gazetede yer alan bir makalede, Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul Hükümeti ile ilgili ilişkilerinden bahsedilmiştir. Fakat gazeteye göre, Mustafa Kemal Atatürk gerçek niyetini göstermemiştir. Gazete Mustafa Kemal Paşa'nın konuşmasını çok ciddi olarak nitelerken, O'nun "*Büyük Güçlerinin küçük diplomatlarını*", özellikle Versailles Antlaşması imzalandıktan sonra, Türkiye'yi nasıl Amerika sömürgesi olarak yapmaya çalıştığını anlattığından bahsetmiştir. Gazetenin altını çizdiği bu nokta daha önceden Yunanistan'ın haberi olmayan olay ve gelişmeleri ortaya koyması açısından önemlidir.

---

[63] Thanos Veremis**, İ İstoria ton Ellinoturkıkon Sxeseon 1453-2003, (1453-2003 Yunan-Türk İlişkilerin Tarihi)** , Sideris Yayınevi, Atina, 1998, s. 99.

[64] *Athinaiki*, 22 Ekim 1927 ; Gazete, 3 Şubat 1919 tarihinde Atina'da yayınlanmaya başlamış ve 30 Eylül 1923 yılında yayın hayatı sona ermiştir. Gazete kendini ilerici olarak nitelendirmektedir. Panagiotis. F. Christopulos, **Efimerides Apokeimenes sti Vivliothiki tis Voulis 1789-1970 , Parlamento Kütüphanesinde kaydedilmiş Gazeteler 1789-1970,** Vıvlıothıkı tis Voulis ton Ellınon Kentro Neoellınıkon Erevnon, Atina, 1993, s. 15.

'*Eleftheros Logos'* adlı, başka bir Yunan gazetesi, 21 Ekim 1927'de ilk sayfasında, Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili bir makale ve bir de fotoğrafa yer vermiştir.[65] Gazetede yer alan bu makale, Türkiye'nin demokratikleşmesi, Müttefik Devletlerin ve padişahın kaçışıyla ilgilidir. Aynı yazıda Nutuk'un okunmasının 8 gün süreceği de aktarılmıştır. Gazetenin aktardığına göre, CHP'nin bu kongresinde birçok yerel milletvekili yer almış ve Mustafa Kemal konuşması esnasında çok kez Yunan-Türk savaşına atıfta bulunmuştur. Gazetede yer alan önemli bölümlerden bir tanesi de Nutuk'un ilk sayfasının çevirisine yer vermiş olmasıdır. Çeviri, Nutuk'un ilk satırlarıyla başlarken, Türkiye'nin kurtuluşu ve bağımsızlığının 19 Mayıs 1919'da Samsun'dan başladığının da altı çizilmiştir.

'*Esperini*' adlı diğer bir Yunan gazetesi, 16 Ekim 1927 tarihinde, sekizinci sayfasında, Kemal Atatürk'ün Nutuk'undan bahsetmiştir[66]. Gazete bu konuşmanın günlerce süreceğini satırlarına taşırken, Nutuk'un tam metnini yayımlamaktan kaçınmış, kısa bir özetini okuyuculara aktarmıştır. Mondros Mütarekesi ve Anadolu mücadelesine vurgu yapan Mustafa Kemal'in belgeler ile konuştuğunu da satırlarına eklemiştir. Aynı gazetede, 19 Ekim 1927 yılında tekrar (yedinci sayfasında) Nutuk ile ilgili yeni bir haber yer almıştır. Kemal Atatürk CHP'nin toplantısının[67], ikinci gününde, İstanbul hükümeti ile ilgili ortaya koyduğu belgeler ile Saltanat rejiminin büyük bir tehlike olduğunu vurgulamıştır. Gazetenin başka bir gazeteden yaptığı alıntı ise belirtmeye değerdir. Bu alıntıya göre, Mustafa Kemal yeni bir vatan yaratmıştır ve vatan kelimesine yeni bir anlam katmıştır.

'*Esperini*' gazetesinde tekrar, 22 Ekim 1927 tarihinde, ilk sayfasında, Kemal Atatürk'ün büyük ve önemli bir konuşma yapacağını manşetine taşırken, bundan

---

[65] *Eleftheros Logos*, 21 Ekim 1927; Gazete ilk sayfasında Tüm 'Yunanistan için sabah gazetesi' ibaresiyle çıkmıştır. Atina'da yayımlanan gazetenin tutumu tarafsızdı. 19 Haziran 1923 - 28 Aralık 1925 tarihleri arasında yayını durdurulmuştur. 29 Ağustos 1926'dan 21 Mart 1928'e kadar yeniden serbest bırakılmış ve ardından yeniden yayın hayatı son bulmuştur. **A.g.e**.,s. 219.

[66] *Esperini*, 16 Ekim 1927; Esperini gazetesi, 1904 yılında Atinada'da yayımlanmaya başlamış, 1907 yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir. Sonraki yıllarda da yeniden basılarak kesintiye uğramıştır:
2 Ocak - 3 Haziran 1917 1 'Ekim - 7 Ekim 1919
8 Ekim 1919 - 28 Mart 1921
29 Mart - 29 Temmuz 1921
30 Temmuz 1921-21 Ekim 1923
1 Ekim 1925-22 Ağustos 1930
9 Ocak 1931 - 31 Aralık 1934
23/8/1930 - 8/1/1931 tarihine kadar "Tahidromos" dergisiyle birleştirilmiş ve "Tahidromos – Esperini" olarak yayınlanmıştır. 1934'te öğlen gazetesi niteliğiyle yayınlanmıştır. **A.g.e**, s. 134.

[67] *Esperini*, 19 Ekim 1927.

sonraki üç gün boyunca Kemal Atatürk'ün bin sayfadan fazla yazı yazdığını ancak hepsini okumayacağını ifade etmiştir.[68]

"*Kemal Atatürk günlerce konuşacak*" şeklinde bir başlık atan '*Ethnos*' gazetesinde ise Nutuk ile ilgili bir makale kaleme alınmıştır. Bu gazetenin 6. sayfasında[69] bir önceki gün Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmasına başladığı belirtilmiştir. Benzer gazeteler gibi Mondros Mütarekesi ve Anadolu hareketine vurgu yapan gazete, Mustafa Kemal Atatürk'ün Rauf Orbay ve Refet Bey ile ilgili görüşlerine yer vermiştir. Rauf ve Refet Bey'lerin Amerikan Mandası taleplerine karşın verilen Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu aktarılmıştır.

'*Ethnos*' gazetesinin 22 Ekim 1927 tarihli altıncı sayfasında, farklı bir yorum dikkati çekmiştir. Gazeteye göre, Kuran'ı aşağı atmıştır. Ethnos'un, İngiliz gazetelerinden alıntılayarak aktardığı belirtilen bu yorum dikkat çekici olmakla beraber, bahsi geçen İngiliz gazetesinin adının verilmemesi de soru işareti yaratmaktadır. Habere göre, birkaç kişi Kemal Atatürk'ün sözlerini kabul etmedi ve tepki göstermiştir. Kemal Atatürk Halifeliği kaldırmak isteyince, birkaç kişi Şeriatın Türkiye'yi gerileyeceğini ifade ettiler ve Kemal Atatürk'ü sinirlendirmiştir. Kemal Atatürk, Kuran Kerimi eline aldığında salonun diğer tarafına fırlatmıştır. Mustafa Kemal Paşa bu eski Din kanunlarını Türkiye' nın ilerlemesine engel olduğunu düşünerek bağırmıştır.[70]

Diğer yandan Mustafa Kemal Paşa'nın konuşmasının toplam otuz altı saat sürdüğü de gazetede yer alan bir diğer haberdir.

Aynı gazetede, Fransız ajanslardan yapılan bir alıntıya göre, Nutuk'un gelecek nesiller için etik miras olduğu ve cumhuriyetin korunması için Kemal Atatürk'ün yüreğinden gelen bir söylev olduğu belirtilmiştir. Kemal Atatürk'ün uzun konuşması ile Anadolu hareketi ile ilgili gençlere bir öğüt vermiştir. Nutuk'un sonunda yer alan Gençliğe Hitabe ile ilişkilendirilmesi mümkün olan bu habere göre, bilim, ilerleme ve cumhuriyetin korunmasında en önemli rol gençliğe düşmektedir.

---

[68] *Esperini*, 22 Ekim 1927.

[69] *Ethnos,* 16 Ekim 1927; Ethnos, 1913 yılında Atina'da Spyros K. Nikolopoulos tarafından kurulmuştur. Gazete, iki savaş arası dönemde (Mesopolemos) kesintisiz olarak yayınlanmıştır. Venezos'a destek veren bir gazeteydi. Politik söylemi formüle etmede diğer gazetelere göre daha ılımlıydı ve tirajı en yüksek gazeteler arasında yer almaktaydı. Başlıkları kısa, net ve beraberindeki makalelerin içeriği ile tamamen uyumluydu. Mihail Pilos, **"İ Metaritmisis tou Kemal Ataturk stin Tourkia me vasi ton Elliniko Tipo tis Epohis"**, **"Dönemin Yunan Basınında Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye'deki reformları"** (Yüksek Lisans Tezi), Arıstotelıon Selanık Üniversitesi Tarıh Ve Arkeoloji Anabilim Dalı Koca Balkan Dağları ve Türk Tarihi ve Bilimi, Selanık, 2019, s.21-23.

[70] *Ethnos,* 22 Ekim 1927.

'*Ethnos*' gazetesinde tekrar, mavi gözlü sarışı olan Kemal Atatürk'ün yaşamı hakkında geniş bir yazı almıştır[71]. Bu makale, 26 Ekim 1927'de 5. sayfada yayınlanmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi konferansı için hazırlıklar başladı ve Kemal Atatürk, kendisi din karşıtı bir karaktere sahip olmakla suçladıklarında Kuran'ı duvarlara attığını haber olarak verilmiştir. Fransız gazeteci Rennes Marsain, Kemal Atatürk'ün hakkında "*Uyanış Bir Öpücük*" başlıklı bir kitap yayınladı. Bu kitap Türkiye'yi Avrupalaştırabileceğini ön görmüştür.

Başka bir Atina gazetesi olan '*Hronografos*', 29 Ekim 1927 tarihinde, dördüncü sayfasında, sayfanın ortasında sol tarafta, Kemal Atatürk'ün Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü durumdan İngiltere'yi sorumlu tuttuğunu belirtilmiştir. Öte yandan gazetenin Nutuk ile ilgili aktardığı başka bir bilgi de Mustafa Kemal Paşa'nın konuşmasının sonunda, gençlere hitap ederek onların Türkiye'nin gücü olduğunu ve Türkiye'nin bağımsızlığı için gençlerin çalışması gerektiğidir. Ayrıca gazetede Nutuk ile ilgili subjektif görüşlere de yer verilmiş, her ne kadar pek kişinin bu konuşmayı kabul etmesi beklenmese de Türkiye'nin bu konuşmadan etkileneceği ifade edilmiştir. [72]

Diğer bir Yunan gazetesi '*Proia*', Kemal Atatürk'ün nutku üzerine çeşitli haberlere yer vermiştir. 22 Ekim 1927 tarihinde gazetenin üçüncü sayfasında, Türkiye Cumhurbaşkanının neredeyse tüm konuşmasına değinilmiştir. Gazete bu haberleri, Mustafa Kemal'in büyük bir resmine ilk sayfasında yer vererek aktarmıştır. Gazeteye göre, Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşması için hazırlıklar 15 Ekim'de başlamış ve bu olay bir milat olarak yorumlanmıştır. Kemal Atatürk, Osmanlı Devleti'nin çöküşüne şahitlik etmiş ve ulusal mücadeleyi bu şartlarda başlatmıştır. Gazete, İstanbul'un işgal alanı olduğunu belirtirken, Ankara'nın ise mücadelenin merkezi haline geldiğine vurgu yapmıştır. [73]

---

[71] *Ethnos,* 26 Ekim 1927.

[72] *Hronografos,* 29 Ekim 1927; 1903'te yayınlanmış ve 1970'de yayın hayatı son bulmuştur. Gazete Pire'de yayınlanmıştır. Panagiotis. F. Christopulos, **a.g.e.** s. 377.

[73] *Proia,* 22 Ekim 1927; O zamanlar Yunan ticaretinin önemli bir merkezi olan Viyana'da 1784'te kurulan ilk Yunan gazetesidir. Türklerin Avusturya makamları üzerindeki diplomatik baskısından sonra aynı yılın Temmuz ayında yayınlanmasına son veren "Proia" gazetesi Venizelos politikasına karşıydı. Gazete 1925'te yeniden yayınlanmaya başlamış ve 1944'te yayınlaması durdurulmuştur. 1940'larda Liberal Partiyi desteklemiştir.Koumparélis, A., "*I Istoría tou ellinikoú týpou: efimerídes, periodiká kai diafímisi – mikrí afígisi,(Yunan Basınının Tarihi: Gazeteler, Dergiler ve Reklamcılık – Öykü),* http://eclass.teiion.gr/modules/document/file.php/DSE106, 2015, Erişim: 22 Temmuz 2020 ve Panagiotis. F. Christopulos, **a.g.e.** s. 291.

'*Skrip*' adlı Yunan gazetesinde Berlin'de 21 Ekim 1927 yayımlanan bir habere göre Mustafa Kemal beşinci günde yaptığı konuşmada Türkiye Devleti'nin dininin İslam olmadığını ifade etmiştir. Gazete yer alan haberde, Anayasaya göre, Türkiye'nin resmi dininin İslam olduğu fakat Mustafa Kemal Paşa'nın bunu kabul etmediği yer almıştır.[74]

Aynı gazetenin ikinci sayfasında, yine Berlin'den gelen bir telgraf ile ilgili bilgi verilmiştir. Mustafa Kemal'in konuşmasının sona erdiğini ileten bu habere göre Mustafa Kemal, devletinin dini, hilafetin devam etmeyeceği ve kendisi de hilafetin bir parçası olmayacağından bahsetmiştir.[75]

İstanbul Rum basının bir temsilcisi olan '*Fos*' gazetesi, 16 Ekim 1927 tarihinde, ilk sayfasında Mustafa Kemal Paşa'nın fotoğrafıyla birlikte "*Kemal Atatürk'ün Büyük Konuşması*" şeklinde bir başlık atarak Nutuk'a önemli bir yer ayırmıştır. Gazete, Mustafa Kemal'in olağanüstü bir kişiliğe sahip olduğu ifade ederken, Türkiye'nin kurtuluşu amacıyla yapılan tüm kahramanlık eylemlerinde Mustafa Kemal'in etkili olduğunu ve onun tek kahraman olduğunu okuyucularına iletmiştir. Gazetenin haberine göre beş-altı yüz kişinin katıldığı CHP kurultayında hemen herkes Mustafa Kemal'e hayranlık duymuş, konuşmasının özeti İngilizce, Fransızca, Rusça ve Almancaya çevrilmiştir. Gazeteye göre, Kemal Atatürk'ün seçimleri oy birliğiyle kazandığı ve ülkenin geleceğini değiştireceği ifade edilmiştir. Gazete Nutuk ile ilgili habere detaylı yer verirken, saat onda başlaması beklenen konuşma için sabah sekizde herkesin TBMM binasına geldiğini satırlarına taşımıştır. Mustafa Kemal'in konuşmasına öğleden sonra başlayacağı ve konuşmasını Samsun'a çıkışıyla başlatacağı ifade edilmiştir. Milli Mücadelenin önemli kişileri hakkında bilgi vermesinin beklendiğinin ifade edildiği haberde olayları belge ve mektuplar eşliğinde anlatacağı da yer almıştır.

Aynı gazete, ayrıca Mustafa Kemal'in sesinin gür çıktığını ve hatta konuşması esnasında önündeki notlarının da dikkat çektiğini belirterek konuşmanın detayları ile ilgili bilgi vermiştir. Mondros Mütarekesi ile Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecini

---

[74] *Skrip*, 21 Ekim 1927 ; 22 Ağustos 1893'te gazete olarak yayınlanmaya başlanmış ve SKRIP olarak adlandırılmıştır. Ön sayfasında bir veya daha fazla komik ve düşündürücü karikatürlere yer veren gazetedaha sonra sadece SKRIP olarak adlandırılmış ve eski partinin kraliyet yanlısı bir organı olan haber ve politika gazetesi olmuştur. Gazetenin son sayısı 1930'da yayınlanmıştır. **A.g.e.**, s.307-308 ; Dimítrios Malésis "*Enantíon tou katiraménou Prodótou kai mitralíou: antivenizelismós kai antivenizelikós lógos katá ti diárkeia tou A΄ Pankosmíou Polémou*" (Lanetli haine karşı: Birinci Dünya Savaşı sırasında Venezellos'un partisi ve konuşmasına karşı), **Epistimoniká Dimosiévmata Stratiotikís Scholís Evelpídon**, 2015, s.3.

[75] *Skrip*, 21 Ekim 1927.

aktaran Fos gazetesi, Padişahın kendi egemenliğini korumak için çabaladığını ve ülkenin neredeyse başıboş olduğunu da Mustafa Kemal'in sözlerinden aktarmıştır. İtilaf Devletlerinin Anadolu'daki işgalleri ve toprak paylaşımları konusunda çok detaylı bilgiler içeren bu haberde[76] 15 Mayıs 1919'da Yunan birliklerinin İzmir'e girişine de vurgu yapılmıştır. Gazete bu dönemi, Hıristiyanların isyan etmeye ve milliyetçi eğilimler gösterdiği bir dönem olarak aktarmıştır. Diğer yandan gazete, Rumlar ve Kürtler arasında gelişen ayrılıkçı fikirlerin İngiltere tarafından körüklendiğinin de altını çizmiştir. [77]

Yunan ya da Rum gazeteleri incelendiğinde en detaylı haberlere yer veren gazete olan '*Fos*' 'un (İstanbul), 17 Ekim 1927 tarihinde ilk sayfasını neredeyse tümüyle Nutuk'a ayırması dikkat çekicidir. Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a gitmesi akabinde İstanbul Hükümeti tarafından geri çağırılması, kurulan direniş örgütleri ve işgallere karşı verilen tepkiler, İstanbul Hükümeti ile ilişkilerin kesilmesi küçük alt başlıklar halinde gazetenin ilk sayfasına yerleştirilmiştir. Ancak ana başlık altında yer alan yorumlar, Padişah, Sadrazam ve ulusal harekete karşı olanların Mustafa Kemal düşmanları olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Türk milletinin bir liderden yoksun olduğunu ve Mustafa Kemal'in bu boşluğu doldurduğuna vurgu yapan gazete, sarayın etkisiz kaldığını da ifade etmiştir. Dini geleneklere göre padişahın tahtına sadık olması gerektiği ve kurtuluş için sarayın desteklenmesi gerektiği gibi noktalara temas eden gazete bazı kişilerinde İngiltere ve ABD'den medet umduğunu Mustafa Kemal'in konuşması ekseninde okuyucusuna aktarmıştır.

Aynı gazete, 19 Ekim 1927 tarihinde, Kemal Atatürk'ün konuşmasının bir özeti yapılmıştır. Turancılar, padişah, Ferit Paşa hükümetinin devrilmesi, Fransız kuşatması, Türk mücadelesi ve İnönü zaferinin ilgili fazla detay verilmektedir.

---

[76] *Fos*; Pelion'dan Demosthenes Rizos tarafından yayınlanan günlük gazetedir. Selanik'te Kral I. George'un suikastının ilk yıldönümü olan 5 Mart 1914'te bu gazete ilk defa yayımanmıştır. "Fos" gazetesi başlangıçta El. Venizelos'u desteklemiştir, ancak Mayıs 1915 seçimlerinde politik tutumunu değiştirmiştir. Rizos'un ölümünden sonra bu gazete, 37 yaşında olan ve gazetenin yönetimini devralan yeğeni (kız kardeşinin oğlu) Ioannis Spatharis tarafından idare edilmiştir. Ancak yayını 17 Nisan 1941'de durdurulmuştur. Ilk başta liberalleri desteklemiş ama sonra tutumunu değiştirmiştir. Manolis Kandilakis, "*Synoptika stoicheia gia tis simantikoteres ellinikes efimerides*", ("*en önemli Yunan gazeteleri hakkında kısa veriler*"), **Morfotiko İdrima Gnosis Sintakton Imerision Efimeridon Makedonias Thrakis**, Selanik, 2012, 63-65.

[77] *Fos***,** 16 Ekim 1927; (İstanbul), 16 Ekim 1927; 6 Ocak'ta yayınlanmaya başlamış ve 1 Aralık 1924'te yayın hayatı sona ermiştir. 1 Ocak 1925 tarihinde tekrar yayınlanmaya başlamış ve 26 Eylül 1929 yılında bu defa tamamen yayınlanması sona ermiştir. Liberal bir gazetesydi. ve Panagiotis. F. Christopulos, **a.g.e.,** s.371.

Mustafa Kemal Atatürk[78], vatanın iyiliği için korunacağı ve savaşacağını söylemiştir. Ulusal Hareket'e yardım edemeyenler bir mahkûm olarak sunulmuştur.

Gazetenin verdiği habere göre, Ulusal Hareket, halkın oyu toplandıktan sonra Cumhuriyet'in ilanına başlayacaktı. Mustafa Kemal Atatürk'ün partisi seçilmiştir ve millet meclisinin başkanlığı yapılmıştır. 15 Mart 1921'de Türkiye ve Rusya arasında bir anlaşma imzalanmıştır. 1921'de, Yunan bölükleri Türkiye içlerine ilerlemeye başlamıştır. Ali Fuat Paşa ve Kemal Atatürk, Dumlupınar cephesini ve Eskişehir'i güçlendirmiştir.

Nutuk ile ilgili haberlere satırlarında yer veren bir diğer basın organı olan Selanik'te çıkan '*Fos*' gazetesi ise 20 Ekim 1927 tarihinde ilk sayfasında, Kemal Atatürk'ün konuşmasında Erzurum ve Sivas Kongresi ile ilgili detaylara yer verdiğini bildirmiştir. 23 Temmuz 1919'da toplanan Erzurum Kongresinde, Kemal Atatürk Türkiye'nin geleceği için önemli kararların aldığı ancak İstanbul hükümetinin kongrede alınan kararları tanımadığı gibi bilgiler yer almıştır. [79]

Nutuk'tan bahseden eski gazetelere ek olarak, 2012 yılında yayımlanan bir Yunan gazetesi Nutuk hakkında çeşitli görüşlere yer vermiştir. "Nea " gazetesi 2012 yılında Nutuk ile ilgili bir ek yayımlamış ve okuyucularına ücretsiz olarak verilmiştir. Bu kitap "*Dünyayı değiştiren konuşmalar başlığı*" ile 30 Haziran 1930 yılında dostluk paktı imzalanmadan kısa bir süre önce Mustafa Kemal Atatürk ve Eleftherios Venizelos tarafından yapılan konuşmalara atıfta bulunmuştur. Ayrıca bu kitapta Nutuk'tan alıntılara da yer verilmiştir:

*Atatürk'ün Samsun'a çıkış 1919
* Erzurum Kongresi
* Sivas Kongresi
* TBMM'nin kuruluşu
* İlk bakanlar kurulu
* CHP'nin kuruluşu
* Cumhuriyetin ilanı
* Halifeliğin kaldırılması
* Atatürk'ün gençliğe hitabesinin tam metni. [80]

Diğer yandan kitabın özeti niteliğinde aşağıdaki bilgiler okunmaya değerdir:

---

[78] *Fos* (İstanbul), 19 Ekim 1927.
[79] *Fos*, 16 Ekim 1927.
[80] https://www.milliyet.com.tr/siyaset/yunanistan-dan-nutuk-eki-1586443 Erişim: 22 Temmuz 2020.

"*Eleftherios Venizelos'un aşağıdaki konuşması (ancak zamanın yazılışı ile), 17 Haziran 1930'da Yunan Parlamentosu'nda, Kemal ve Venizelos arasında ancak önemli tavizlerden sonra ulaşılan bir Yunan-Türk anlaşmasının onaylanması tartışması sırasında verilmiştir. Yunan tarafı, Türkiye'deki Yunan mültecilerin bıraktığı taşınmazların tazminatı konusunda. Yunanistan ile Türkiye arasındaki bu yeni ilişki, 30 Ekim 1930'da Ankara'da imzalanan Dostluk Paktı tarafından taçlandırılmıştır, 1950'lerin ortalarında Kıbrıs sorununun yeniden canlanması, sonuçları bugüne kadar yaşadığımız Yunan-Türk ilişkilerinde köklü değişiklikler getirmiştir.*

[...] Kemal'e göre Türkiye, ulusal dayanışma, dinin ve siyasal gücün tamamen ayrılması ve yeni kurulan devletin dışına çıkmak için bilinçli bir çaba temelinde toplumu yeniden inşa etmeye yönelik benzeri görülmemiş Orta Doğu'dan Avrupa'ya değişiklikler yapmıştır. Kemal'in yaptığı en önemli reformlardan bazıları, geleneksel İslam hukukunun (Şeriat) ortadan kaldırılması ve Avrupa yasal kodlarıyla değiştirilmesi, Arap alfabesinin Latin alfabesiyle değiştirilmesi, Gregoryen Takviminin kabul edilmesi, kadınlara oy hakkıydı. vb. Kemal, meşhur zulümle hüküm sürdü, neredeyse tüm siyasi muhaliflerini yok etti, aynı şeyi Ermeniler ve Küçük Asya Yunanlıları gibi bir ulus-devlet planlarına karşı çıkan nüfus için de yapmış ve siyasi tepkilere yer bırakmamıştır. Aslında, Türkiye'yi 15 yıl boyunca yalnız yönetmiştir. Bununla birlikte, sadece Türkiye'de değil, Afrika ve Asya'daki milliyetçi hareketlerde de büyük etkisi olan bir kişidir". [81]

1.3.Nutuk'un Okunduğu Dönemde Türk-Yunan İlişkileri

Türk Kurtuluş Savaşı döneminde karşı karşıya gelen ve hatta doğrudan savaşan Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde iki savaş arası dönemde de hızlı bir şekilde istikrar yakalanamamıştır. Özellikle Lozan Konferansı süreci, her iki ülke açısından da gerilimli geçmiştir. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması ile iki ülke arasındaki sorunlar çözümlenmiş gibi görünse de, antlaşmadan kaynaklanan birtakım sorunlar bir süre daha devam etmiştir.

1923-1930 yılları arasına damga vuran olaylar, her iki ülkede mübadeleden kaynaklanan sorunlar üzerine odaklanmıştır. Bu konu dışında Türkiye ve Yunanistan

[81] https://www.captainbook.gr/book/omilies-pou-allaksan-ton-kosmo:-eleutherios-benizelos-moustafa-kemal-atatourk-9789605031367 Erişim: 22 Temmuz 2020.

iç politikalarına odaklanırken, Yunanistan savaş sonrasında rehabilitasyon dönemine girerek yeniden yapılanma için çaba harcamış, Türkiye de devrimler sürecine girerek yeni kurulan devletin yönetim, sosyal, eğitim ve ekonomi dinamiklerini belirleme aşamasına geçmiştir.

1925 yılında Yunanistan'ın nüfusu 70% Yunan ve 27% Müslümandan oluşmaktaydı. 145.000 mülteci Türkiye'den gelmişti. Buna rağmen Türkiye Müslüman mülkü veya toprakları (çiftlik) bir şekilde kazanmış ve bu durum Yunanistan'da iyi bir şekilde karşılanmamıştı. O dönemde Türkiye Yunanistan'daki Batı Trakya Müslümanlarından Arap Alfabesinin Latin Alfabesine değiştirmelerini istemiştir. Bu sebeple Türkiye kendi Müslüman azınlığına daha fazla yakınlaşmıştır. Yine aynı dönemde Yunanistan'da tamamen Türk-Pomak-Çingene ve Çerkezler yaşıyordu ve Türkiye onların tümünü yönlendirmeye çalışmıştır. Lozan Antlaşmasının 41. Maddesi üzerinde Türkiye bu topluluklar için daha fazla okullar açmak istemiştir. 1925 yılında Batı Trakya'da 101 Türk İlkokulu, Gümülcine'de bir tane Ortaokul, İskeçe'de bir beş sınıflı şehir okulu ve Dedeağaç'ta 10 tane ilkokul vardı. Bu okullarda toplam 3.819 öğrenci vardı. Kitaplar direkt Türkiye tarafından gönderilmekteydi. O dönemde toplam 305 Müslüman Okulu vardı. Ana dili Türkçe ve ikinci dil Arapça idi. Bu okullarda Yunanca dersi sadece 1 saat gündüz verilmekteydi. Bu okullar Lozan Antlaşmasına göre açılmış fakat sadece Latin veya Arap Alfabesiyle Türkçe öğretilmiştir.[82]

Diğer yandan 6 Kasım 1926 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında sınır protokolü imzalanmıştır. 1 Ocak 1926 tarhinde Ankara'da imzalanan bu protokol ile Türk mültecilerin mülkü geri verilmiştir. Mülk sorunu kolay çözülmemiş ve bu defa Atina'da 1926 yılında iki ülke dışişleri bakanları Argiropulos ve S. Saraçoğlu yeni bir anlaşma imzalamıştır. Ayrıca Türkiye hem Müslümanların mülklerini hem de tamirat bedeli için 500.000 İngiliz lirası Yunanistan'dan istemiştir. Ancak bu anlaşma da imzalanmamıştır.

Yunanistan'da Mübadele sonrasında yaşanan zorluklar yalnızca iki ülke sorunlarıyla sınırlı kalmamıştır. Sosyal anlamda da birçok sorun yaşayan Yunanistan'da mülteciler arasında ölüm oranı, özellikle ilk aylarda, çok yüksekti. Erken ölümlere ve düşüklere neden olan zorluklar nedeniyle bebek ölümleri büyük

[82] Asimakopulos Dimitrios**, "İ stasi tis Turkias sti Ditiki Thraki 1920 -1960, Mia realistiki prosegisi", ("1920-1960 Batı Trakya'da Türkiye'nin Tutumu, Mia realistiki prosegisi"**)(Yüksek Lisans Tezi), Pire Üniversitesi Uluslararası ve Avrupa Bölümü Avrupa Eğitimin Yüksek Lisans Bölümü, Pire, 2013, s. 26.

ölçüde artmıştır. Grip ve kangren gibi salgın ve bulaşıcı hastalıkların tedavisine özel ilgi gösterilmiştir. Makedonya ve Trakya'ya yerleşen mülteciler arasında tüberküloz salgını başlamıştır. Hükümet sadece mülteciler için büyük şehir merkezlerinde polis merkezleri ve on altı hastane kurmuştur. Aynı zamanda mülteci kamplarında aşılar ve geniş çaplı dezenfeksiyonlar gerçekleşmiştir. Aynı sebepten dolayı, kıtlıkla birlikte, artan ölüm oranına ek olarak, gerektiği gibi çalışamayan mültecilerin genel bir fiziksel zayıflıkları da etkiliydi. Daha sonra gençleri etkileyen hastalıklar doğumlarda bir azalmaya yol açtı. Bazı köylerde 1923'te doğumlar gerçekleşmemiştir.

Yunan hükümetlerinin ve Uluslararası Mülteci Rehabilitasyon Komitesi 'nin temel amacı tarımın gelişmesiydi. Bu amacın başarıya ulaşması için 35 hektar arazinin yanı sıra araçların, tohumların, hayvanların, gübrelerin vb. tarlaların ekimi görevi mültecilere verilmiştir. Aksine, yerel Yunan nüfusunun güçlendirilmesi ve arttırılması amacıyla, Makedonya ve Batı Trakya'daki sınır bölgelerinde mültecilerin konut rehabilitasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu alanlarda da yaklaşık 552.000 mülteci yerleşti.

Genellikle bu evlerin iki ana odaları, ahırlar ve yardımcı odaları (depo ve bahçe) bulunuyordu. Kırsal konut yapımı için Uluslararası Mülteci Rehabilitasyon Komitesi aynı ev inşa veya evlerinin gözetimi ile inşa mülteci yapı malzemeleri verilmesi, yüklenici olarak harekete geçmiştir. Sonra bu işlev Ziraat Bankasının görevi olup mültecilerden kredilerini geri almaya başlamıştır.[83]

Kırsaldaki rehabilitasyonun aksine, kentlerde istihdam yerine yalnızca konutlara önem verilmiştir. Kentsel konut kırsaldan daha fazla engelle karşılaşmıştır. Mültecilerin sayısı büyük idi ve şehirlerdeki nufüs sayısı değiştirilebilirdi ve (Müslüman) evleri azdı.1920'lerde ve 1930'larda siyasi anormallikler ve olumsuz ekonomik koşullar nedeniyle ülkenin konut programları ertelenmiştir.[84]

Kentsel konutlar, dört yerleşim yerinin kurulmasıyla Atina'da başladı: Kesariani, Vyrona, Nea Ionia ve Kokkinia'ya çok sayıda mülteci yerleştirmiştir. Mültecilerin konutları geçici olarak şehirlerin uzantısına kurulmuştur. Bu evlerin çoğu

---

[83] Maria Apostolu, "**I apokatastasi ton prosfigon tis Mikrasiatikis katastrofis: O Rolos tou Elliniku Kratus ke ton Ksenon Dynameon",** ("**Küçük Asya felaketinin mültecilerinin rehabilitasyonu: Yunan devletinin ve yabancı kuvvetlerin rolü"**)(Yüksek Lisans Tezi), Kalamata Teknik Eğitim Kurumu- Ekonomi Yönetim Bölümü**,** Kalamata, 2007, s. 39-46.

[84] Manolis Yanutsos, "**Mikrasiates Prosfyges sti Samo (1922-1940): Koinoniki entaxi, Ikonomiki Drastiriotita, Politikí Symperifora",***("***(1922- 1940) Samos'ta Küçük Asya'dan gelen mülteciler, sosyal entegrasyon, ekonomik faaliyet, siyasi davranış"***)* (Doktora Tezi), Girit Üniversitesi - Felsefe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Retimno, 2016, s. 101.

küçük evler, tek aile / iki aile / dört aile evleri, tek katlı veya iki katlı, bir veya iki oda, mutfak ve gerekli yardımcı alanlar şeklinde planlanmıştır. Mülteci bina kooperatifleri de kurulmuş ve mülteci ailelere barınma için faizsiz kredi verilmiştir.[85]

Elbette, finansal araçlara sahip olan zengin mülteciler vardı. Başlangıçta şehirlerde konut kiralayabilir ya da satın alabilir ve böylece yerlilere de dâhil olabilirlerdi.

Diğer yandan Türkiye'de terk edilmiş varlıkların kesin değerlendirmesi için, ortaya çıkabilecek her türlü sorun İlk Derece Değerlendirme Komiteleri ve İkincil Komiteler kurulmuştur. Zaman içinde, mülk değerleme projesinin tamamlanması giderek daha uzak görünmüştür. Proje çok iyi görünmesine rağmen Türkiye buna olumlu yaklaşmamıştır.[86]

24 Temmuz 1923' de Lozan Antlaşması'nın imzalanması ve daha önce 30 Ocak 1923'te imzalanan Sözleşme'ye göre İstanbul, Gökçeada ve Tavşan adalarında yaşayan Rumlar zorunlu nüfus değişiminden muaf tutulmuştur. Bu sayede kendilerine bölgedeki faaliyetlerine ve varlık sahipliğine devam etme fırsatı verilmiştir. Yunanistan ve Türkiye'deki Müslüman ve Hıristiyan nüfusun akıbetinin belirgin sorununa rağmen, İstanbul'daki azınlığa Türk baskısı nedeniyle daha büyük bir yerli halk grubunu terk etmeye zorlamıştır. [87]

Mübadele Sözleşmesinin 2. Maddesi uyarınca, 30 Ekim 1918'den önce İstanbul iline yerleşmiş olan tüm Rumlar İstanbul sakinleri olarak kabul edilmiştir.[88] Ortak Komite'ye yazdıkları mektupta, Türk makamları sadece 30 Ekim 1918 tarihinden önce bölgede herhangi birinin yerleştirilmesinin değil, İstanbul nüfus cüzdanı tescil edilmesinin de talep edilmesi gerektirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda yürürlükte olan sistemine göre Rumlar, 1918'den önce sadece sınırlı sayıda kayıt yaptırmak için patrikhanenin özel nufüs cüzdanına kendileri yazılmıştır. Böylece sadece Rumlar sınırlı sayıda Belediye nufüs cüzdanına kayıtlı idi.[89]

Çok fazla istisna olduğundan, Yunanistan ile Türkiye arasında bir çözüm getirmediği için, Tevfik Rüştü Aras Lozan Antlaşmasının yetersiz bir anlaşma

---

85 Yanutsos, **a.g.e.,** s. 88-90.
86 Apostolu, **a.g.e**., s. 48-52.
87 Mamalos, **a.g.e.,** s. 36.
88 «Serons consideres comme habitants grecs de Costantinople tous les grecs deja établis avant le 30 octobre 1918 dans la circonscription de la prefecture de la ville de Costantinople, telles qu'elles sont delimitées par la loi de 1912», Jan Hendrik Willem Verzijl, **International Court of Justice, Permanent Court of International Justice**, A. W. Sijthoff, 1965, s. 66.
89 Klapsis ,**a.g.e**., s. 40.

olduğunu söylemiştir. Ona göre, Yunanistan Türkiye arası yeni bir antlaşma lazım idi. Sadece, İstanbul Rumları Yunan vatandaşı ve Batı Trakya Müslümanları Türk vatandaşı olarak kabul edilecekti. Bu ifade, bir taraftan Ankara'nın yeni düşüncelerini göstermekteydi.[90]. "Etabli" sorununun yanı sıra İstanbul'daki Rumların ikamet sorunu (Lozan Antlaşması 2. Madde), Karma Komisyon tarafından çözülmemiş ve Lahey Adalet Divanı'na havale edilmiştir. Lahey Adalet Divanı 21 Şubat 1925'te Yunanistan'ı haklı çıkarmıştır. "*Etabli"* ise, Rumların yerleştirilmiş hali sadece Osmanlı Nüfus kâğıtlarında yazılmış olanlar değil fakat 30 Ekim 1918' den önce İstanbul'da ikamet edenler olara belirlenmiştir.[91]

Bu defa, İstanbul'daki Rumların malı Batı Trakya'dan gelen Türklere verilmiştir.[92] Lahey'in Rumlar ile ilgili kararı yayınladıktan sonra, Türkiye bu kanunu aktifleştirmiştir. İsmet İnonü Ioannis Politis'i Ankara'ya bir yeni çözüm bulmak için davet etmiştir. Karma komisyon tarafından, Türkiye Yunanistan ile bir mülkiyet karşılıklılığı anlaşması imzalanması gerektiğini belirtmiştir. Yunanistan bunu kabul etmemiştir. Aynı anda, Türkiye Rumların gittiği zamanda yabancı pasaportla veya pasaportu olmayan Rumların İstanbul'a dönüşünü kabul etmemiştir.

17 Ocak 1925 tarihinde Lahey Adalet Divanında bulunan Yunan temsilci Nikolaos Politis Başpiskoposun "*Etabli*" patriğin olması ya da olmaması talebine karşıydı, çünkü böylece Patrikhane'nin kapanacağını ifade etmiştir. Tevfik Rüştü Aras Patrikhane meselesi ile ilgili Türkiye'nin iç sorunu olduğunu söylemiştir. Mihalakopulos o zamanki Yunan Başbakanı Türkiye ile fazla tartışma istememiştir. Yunanistan bu sorunu 11 Şubat 1925 tarihinde Milletler Cemiyetine taşımıştır. Ardından, Türkiye tekrar Lahey Adalet Divanının Yunanlara karşı olumlu karar alacağını anlamıştır ve Yunanistan'a yeni bir teklif sunmuştur.[93] Artık Türkiye tüm Fener'de olan patrikleri mübadil olarak kabul etmeyecekti ve Yunanistan şikâyetini geri çekecekti. 25 Mayıs 1925 tarihinde Yunanistan Milletler Cemiyetinden şikâyetini çekmiştir.

Bir diğer yandan Patrikhane sorunu da iki ülke ilişkilerinde gerilme neden olmuştur. Papa Eftim'in de gündemde olduğu dönemde[94] Başpiskopos 7. Grigorios,

---

[90] Klapsis, **a.g.e**, s. 36.
[91] **A.g.e.,** s. 36.
[92] **A.g.e.,** s. 40.
[93] **A.g.e**., s. 40.
[94] 1922 yılında, Türk Hükümeti Papa Eftim'in liderliğindeki gruba çalışma rahatlığı sağlayarak İstanbul Rum Patrikhanesi'nin Türkiye dışına çıkarılması için bir siyaset geliştirmiş ve Papa Eftim de 21 Eylül 1922'de Türk Ortodoks Patrikhanesi'ni kurmuştur. Türk Orotodoks Patrikhanesi Fener çevresi

Papa Efthim'i aforoz etmiştir.[95] O dönemde Başpiskopos Grigorios ölmüş ve onun yerine Başpiskopos 6. Konstantinos gelmiştir. Bunun aksine, Türkiye onu kabul etmemiştir çünkü *"etabli"* değil idi. *"Ethnos"* Gazetesinde aktarılana göre Türkiye Patrikhaneyi mübadil sorunu olarak görmüş ve konuyla ilgili Milletler Cemiyetinin Hukuk Bölümü'ne başvurmuştur.[96] Diğer yandan yeni patrik olarak seçilen Konstantinos Arapoğlu Türk-Yunan ilişkilerin gerilmesine neden olan başka bir hadiseyi başlatmıştır. Türk makamlarının yeni seçilecek Patriğin Mübadele sözleşmesine uygun olarak seçilmesi yönündeki uyarılarına rağmen Konstantinos Arapoğlu'nu seçmesi sonucunda Türk makamları yeni Patriği 1925 yılında sınırdışı etmiştir. Konstantinos Arapoğlu yerine III. Vasil adıyla atanan Vasil Giorgiadis ve Türkiye ile Yunanistan arasında 1930 yılında imzalanan antlaşmalar sonucunda Patrikhane sorunu çözümlenecektir.[97]

Papa Eftim'in de gündemde olduğu dönemde Başpiskopos 7. Grigorios, Papa Efthim'i aforoz etmiştir.[98] Dönemin başbakanı Mihalakopulos bu sorunu Lahey Papa Efthim arkadaşları geçici Başpiskopos Germanos'a saldırmış ve onun yüzünü ve sakalını kestirmiştir.[99] O dönemde Başpiskopos Grigorios ölmüş ve onun yerine Başpiskopos 6. Konstantinos gelmiştir. Bunun aksine, Türkiye onu kabul etmedi çünkü *"etabli"* değil idi. *"Ethnos"* Gazetesinde aktarılana göre Türkiye Patrikhane mübadil sorunu olarak gördüğü belirtilmiş ve konuyla ilgili Milletler Cemiyetinin Hukuk Bölümü'ne başvurmuştur.[100] Milletler Cemiyeti Başpiskopos'a *"etabli"* olmadığı halde pasaport vermemiştir. Bu nedenle, Türkiye onu sınırdışı etmiştir ve 6. Konstantinos Patrikhane'den istifa etmiş ve onun yerine 3.Vasilios gelmiştir.[101]

Yunanistan'ın iç politikasına dönüldüğünde ise farklı olayların da gündemde olduğunu söylemek mümkündür. Tanınmış bir ordu komutanı olan ve Lozan Konferansı esnasında Trakya'da Yunan ordusunu organize eden Pangalos bir darbe hazırlığına girişmiştir. Pangalos'un darbesi 25 Haziran 1926 sabahının erken saatlerinde meydana gelmiştir. 19 Kasım 1924'te General H. Loufas yönetimindeki başarısız darbeye katılımından dolayı Teğmen Albay V. Dertilis'in 1. Askeri

---

tarafından kabul edilmemiş ve iki kurum arasında anlaşmazlık başlamıştır. Murat Hatipoğlu, **Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1921-1954**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997, s. 65, 67.

[95] Biçici, **a.g.e.**, s. 457.

[96] *Ethnos***,** 5 Ocak 1925.

[97] Hatipoğlu, **a.g.e**., s. 75-76.

[98] Biçici, **a.g.e.**, s. 457.

[99] *Ethnos*, 13 Temmuz 1925.

[100] *Ethnos***,** 5 Ocak 1925.

[101] *Ethnos***,** 30 Ocak 1925.

Hastanede kısıtlandığı için, darbe yeniden başlamıştır. Daha sonra, 3. Asker bölüğünü aldıktan sonra Komutan C. Tseroulis Komutan Othonaios 'un yokluğundan yararlanarak 3. Ordu Kolordusu, Ordu Bakanı K. Gondikas'ın istifa etmesi çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, Amiral Hatzikiryiakos Averoff gemisine binmiş, kendisini filo kaptanı olarak adlandırıp sabah 04:00 civarında darbeyı ilan etmiştir.[102]

26 Haziran 1926' da Theodoros Pangalos darbe yapıp kendisi diktatör olmuştur. Türkiye herhangi bir çözüme açık idi fakat Yunanistan tarafından Lozan Anlaşmanın uygulamasına bir güvensizlik duygusu vardı. Theodoros Pangalos Lozan Antlaşması kabul edildiğinden beri Türkiye'ye karşı sert bir tutum sergilemiştir. Ancak Pangalos Trakya'daki toprakları geri almak isteyince Türkiye ile savaşı yeniden başlatmak için hep tehdit etmiştir. Venizelos'un Türkiye ile kabul edilebilir ve barışçıl bir çözüm elde etme çabalarının önünde Pangalos bir engel haline gelmiştir. Pangalos Doğu Trakya ve Anadolu topraklarını geri alabileceğine inanırken Lozan Antlaşmasını iptal etmeye çaba sarf etmiştir. Türkiye İngiltere arası Musul petrolü konusunda bir çatışmaya yol açmaya çalışmıştır. Türkiye ve İngiltere'nin Musul sorunu üzerinde savaşa gireceklerinden ve Yunanistan'ın İngiltere'ye savaşta yardımcı olabileceğine inandırmıştır. Mussolini Megali idea veya yayılmacı bir politikayı canlandırma davetini kabul etmeye Pangalos'un hazır olduğuna inanmıştır. Fakat Musolini Megali idea'yı bahane olarak kullanıp Pangalos'u ikna etmeye çalışmış çünkü İtalya Türkiye'den toprakları geri almaya yönelik bir İngiliz-Türk çatışmasının yakında olduğunu düşünmüştür.

Diğer taraftan Pangalos'un geliştirdiği Türk karşıtı dış politika iki ülke arasında çözüm bekleyen sorunları da etkilemiştir. Pangalos'un kısa dikta döneminde iki ülke arasındaki mübadeleye dönük sorunlar çözümden çok uzak bir noktaya taşınmıştır.

Aynı dönemde Yunanistan'da Pangalos karşıtı gelişen reaksiyon ve memnuniyetsizlik bu yönetimin Ağustos 1926'da devrilmesine neden olmuştur.[103] 1928 yılında Eleftherios Venizelos yeni hükümeti kurmuş ve artık Yunanistan ile Türkiye arasında uzlaşı dönemi başlamıştır.

Türkiye ile Yunanistan arasında buzların erimeye başladığı dönemde, 28 Kasım 1928'de Türkiye Müslüman mültecilerin kötü durumunu gündeme taşımıştır

---

[102] *Ethnos***,** 22 Mayıs 1925.

[103] Thanos Veremis**, İ İstoria ton Ellinoturkıkon Sxeseon 1453-2003**,(**1453-2003 Türk Yunan ilişkilerin tarihi**), Sideris Yayınevi, Atina, 1998, s. 95.

ve Karma Mübadele komisyonundan yardım istemiştir. 10 Haziran 1930 tarihinde 1.300.000 Yunan ve 400.000 Türk mülteciye karşı E.Venizelos Türkiye'ye daha fazla tazminat verme kararı almıştır. Bu durumda Türk Yunan Protokolü imzalanmıştır. Venizelos'un, 27-31 Ekim 1930'da Ankara'yı ziyaret ettiği sırada 30 Ekim 1930 *tarihli "dostluk, tarafsızlık, uzlaşma ve hakem anlaşması"* imzalanmıştır. 4 Eylül 1933 tarihinde '*Samimi Antlaşma Misakına Munzam Antlaşma'* hazırlanmış ve 27 Nisan 1938 tarihinde Atina'da imzalanmıştır ve böylece iki ülkenin sorunları çözülmüştür.[104]

[104] Georgios – Spiridon Mamalos, "**I Ellınıkı Meıonotıta stın Konstantınoupolı Kata ton Ikosto Aıona",** ("**20. yüzyılda İstanbul'daki Rum azınlığı"**)(Yüksek Lisans Tezi), Ulusal Kamu Yönetimi Fakültesi Basın Bölümü**,** Atina, 2001-2, s. 48.

2. BÖLÜM
SİMEON SOLTARİDİS'İN NUTUK ÇEVİRİSİ

2.1. Simeon Soltaridis Kimdir?

Simeon Soltaridis, 1952 yılında İstanbul'da doğmuştur. Heybeliada Ruhban Okulu ve ardından Selanik Aristoteles Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olmuştur. 1995 yılında Doktora tezini yazarken, Selanik Aristoteles Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde çalışmıştır. 1998'den beri Gümülcine Lisesi'nde görev yapmış ve Trakya Democritus Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde çalışmaya devam etmiştir. 1998 eğitim yılı eğitim öğretim döneminde çevre eğitimi derslerinde "Türk eğitim sisteminde çevre eğitimi" dersleri vermiştir. Simeon Soltaridis, Eylül 1995-Eylül 1997 arasında, Rodop Evros (Meriç) Genel Vali Yönetim Departmanı'nda koordinatör ve amir olarak görev yapmıştır. Soltaridis ayrıca Leonardo Da Vinci değişim programı kapsamında azınlıklar konusunda çalışmalar yapmıştır.

Bunların yanı sıra Soltaridis radyo programcılığı da yapmıştır. Gümülcine radyolarındaki programlarının yanı sıra, Atina'da da "proto programı"nı hazırlamıştır. Yabancı gazeteciler derneği üyesidir. Yunanistan'da ve Yunanistan dışında çok sayıda uluslararası sempozyuma katılmıştır.[105] Aynı zamanda bilimsel seminerlerde, Yunanistan'daki Türk azınlıklarla ve Türkiye'deki Rum azınlıkların yaşadıkları sorunlar ile ilgili dersler vermiştir. Bu kapsamda, Selanik Aristoteles Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Trakya Demokratus Dedeağaç Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Atina Kapodistrias Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nden de davetler almıştır. Ulusal ve azınlık radyo istasyonlarına çok sayıda röportaj vermiştir. Simeon Soltaridis, Trakya'nın Müslüman nüfusu hakkında da birçok kitap yazmıştır.

2019 Mart ayından Okeanida yayınevi tarafından basılan, "*Ben ve Bavulum*", başlıklı son kitabında Balkanlar ve Orta Doğu'daki gazetecilik misyonlarından bahsetmiştir.[106] Ayrıca, "*Ben ve Bavulum*" adlı bu kitapta, Trakya Müslümanlarının haklarını savunan bir üslup kullanması dikkat çekicidir. Kitabında şu sözlere yer vermiştir:

[105] http://www.biblionet.gr/author/18566/Συμεών_Σολταρίδης. Erişim Tarıhı: 16.09.2019.
[106] https://www.enetpress.gr/συμεών-σολταρίδης-εγώ-και-η-βαλίτσα-μο/ Erişim Tarihi: 16.09.2019

"Yazı dilinde Türk ifadesi yoktur ancak günlük hayatta Türk ifadesi kullanılır".[107] *"Bu zihniyet ve bu düşüncelerle 'Türkiye' konusunu ele almaya başladım. Ancak yıllar geçtikçe, eleştirel bakışımın objektif olmadığını fark ettim. Öznel yorumlamaların ve analizlerin, olayların tarihsel analizini konu alan bilimsel kitapların, çalışmaların ve tezlerin yazılmasında hiçbir yeri olmadığını fark etmeksizin etrafıma duvar ördüm. Yavaş yavaş, objektif olarak daha iyi görmeye, arşivleri okuyarak, içinde bulunduğum tek taraflılıktan kaçınmaya ve Türkiye'nin yalnızca Roma'nın çektiği acılardan değil, Yunanistan'ın da çektiği acılardan sorumlu olduğunu belirtmeye başladım. Trakya'daki Müslüman azınlığın konumundan sorumlu olan sadece Yunanistan değil, aynı zamanda gettolaşma ile sonuçlanan azınlığın ihmalleri ve yanlış kararlarıdır. "*[108]

Soltaridis'in kitabında yaptığı bu özeleştiri her ne kadar kendi bilimsel görüşlerinde nesnellikten uzaklaştığı itirafını içerse de aslında daha öznel bir bakış açısına yaklaştığını kanıtlar niteliktedir ve Türkiye'ye bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır.

2.2.Simeon Soltaridis'in Atatürk ve Türkiye'ye Bakışı ve Nutuk Çevirisinin Önemi

Soltaridis'in Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye'ye olan bakışının en açık şekilde görüldüğü eseri kuşkusuz ki Nutuk çevirisinin ilk sayfalarında yer alan giriş kısmında yaptığı açıklamadır. Kitabın giriş kısmında yazılanlar doğrultusunda Soltaridis'e göre Nutuk, Türkiye'nin tarihsel süreçte yaşadığı olayları anlamak için çok önemli bir eserdir. Diğer taraftan ona göre bu eser, Yunanistan'ı anlamak için de önemli bir kaynaktır. Çünkü Nutuk'ta Yunanistan'a dair Mavri Mira, Pontus Rumları, Yunanistan'ın Anadolu'daki faaliyetleri gibi pek çok konuda detaylar bulmak mümkündür. [109]

Soltaridis çevirinin giriş bölümünde, yaşadığı zorluklardan da bahsetmiştir. Örneğin bu çevirinin altı yılda tamamlanmasının, yaşadığı zorluklardan kaynaklandığını, ancak buna rağmen çeviriyi bitirmekten büyük mutluluk duyduğunu da satırlara taşımıştır. Bir diğer vurgu yaptığı nokta da bu çevirinin Türk-Yunan ilişkilerinin iyi olduğu bir dönemde kaleme alınmış olmasıdır.[110] Diğer taraftan, eserin

---

[107] Simeon Soltaridis, **Ego kai I valitsa mu**, (**Bavulum ve ben**), Okeanida Yayinevi, Atina, 2019, s. 202.
[108] Soltaridis , **A.g.e.**, s.79.
[109] Simeon Soltaridis, **Omilies Mustafa Kemal Atatürk** , (**Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmaları**), Nea Sinora Livanis Yayınevi, Atina, 1995, s. 11.
[110] **A.g.e.**, s. 12.

basılmasından sonra 1996 yılında Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin gerilmesine neden olan ve Kardak Krizi ya da Kayalık Krizi olarak bilinen olay Soltaridis'in de ilgi alanına girmiş ve yazar bu konu üzerine eğilmeye başlamıştır.

Öte yandan Soltaridis, kitabın giriş bölümünde Nutuk'un tamamını neden çevirmediğine de açıklık getirmiştir. Yüksek maliyetlerden dolayı, bu geniş dönemi konu alan eserin yalnızca önemli gördüğü kısımlarını çevirdiğinin altını çizmiştir. [111] Bu durum da aslında Nutuk'un hacimli bir eser olduğu düşünüldüğünde, Soltaridis'in bir çevirmen olarak keyfi davrandığı gibi bir algı yaratmaktadır. Başka bir deyişle orijinal Nutuk'ta yer alan olaylar arasından yalnızca seçilen kısımlar çeviriye yansıtılmıştır.

Diğer yandan Soltaridis'e göre bu çevirinin yayımlanması oldukça önemlidir. Bu kitabın yayınlanması, Türk siyasetçilerini ve ordusunu anlamayı amaçlamaktadır ve Yunan dış politikası değişim yaşarken sabit kalan Türk politikasını öğrenmek açısından büyük bir önem arz eder.[112] Soltaridis'e göre Nutuk çevirisinin diğer bir amacı, okuyucunun yalnızca Türk askerlerinin düşünme biçimini değil aynı zamanda Yunan ordusunun hatalarını da anlamasını sağlamaktadır.[113] Bu bağlamda düşünüldüğünde, Soltaridis geçmişte yapılan hatalardan çıkarılacak dersler olduğunu düşünmekte ve buna önem vermektedir.

Soltaridis'in çeviride kullandığı Nutuk, Türk Dil Kurumu tarafından 1981 yılında sekizinci baskısı yapılan kitaptır. Bu kitap Nutuk'un sadeleştirilmiş bir baskısı olmasına rağmen Soltaridis özellikle Arapça ve Farsça kelimelerin yoğun olduğunu vurgulamıştır.[114]

Simeon Soltaridis, lider Mustafa Kemal Atatürk'ün imajını ortaya koymaya çalışmıştır. Onu milliyetçi ve askeri zihniyete sahip aynı zamanda da siyasi bir lider olarak sunar. Ona göre Mustafa Kemal Atatürk, demokratik bir otorite sistemi yaratmıştır.

Çevirmenin genel anlamda Türkiye'ye bakışına değinmek gerekirse, yapmış olduğu araştırmaların ve yazdığı kitapların bu konuda ipucu verdiğini söylemek

---

[111] Soltaridis**, a.g.e.,** s. 12.

[112] Bu dönemde Anadolu'da işgallere karşı Mustafa Kemal önderliğinde bir direniş gelişirken, Yunanistan'da 1920 yılında gerçekleşen seçimler sonucunda Venizelos bir seçim yenilgisi yaşamıştır ve daha önceki yıllarda Küçük Asya Harekâtına karşıtlığı ile bilinen Kralcılar iktidara gelmiştir. Bu durumun Yunan dış politikasında daha özelinde Küçük Asya Harekâtında değişiklere sebep olması beklenirken, Kralcı hükümetler politikada bir değişikliğe gitmemiştir. Dolayısıyla Soltaridis'in altını çizdiği nokta Yunanistan iç politikasında yaşanan istikrarsızlıklardır.

[113] Soltaridis**, a.g.e.,** s. 14.

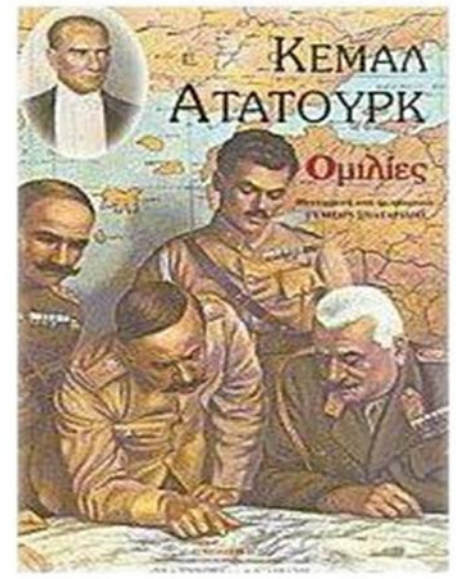
[114] **A.g.e.**, s. 11.

mümkündür. Soltaridis ağırlıklı olarak azınlık politikaları üzerine araştırmalar yapmıştır. Türkiye'nin Rumlara ve Yunanistan'ın Trakya azınlığına tepkisini, hatalarını ve ihmallerini eleştiren bir bakış açısına sahip olduğunu belirtmek yanlış olmaz. Diğer taraftan, S. Soltaridis'in hem ilahiyatçı hem de Rum kökenli olması onun azınlıklar ve dış politika sorunlarını araştırmasında etkili olmuştur. Böylelikle araştırmalarını bu konular üzerine yoğunlaştırarak eserler üretmiştir.

Soltaridis'in Nutuk'u çevirirken cevabını aradığı sorulardan bir tanesi acaba bu eserin çevrilmesinin, Yunan tarihçiliğindeki birtakım boşlukları kapatıp kapatamayacağı olmuştur. Diğer taraftan da elbette ki yalnızca Türkiye tarihi değil aynı zamanda Yunanistan tarihi açısından da büyük önem taşıyan bir dönemin detaylarını aydınlatmayı hedeflemiştir.[115] Soltaridis'in bu amaçla Nutuk'u çevirmesi, tarih bilimi açısından 'karşı tarafı' anlamaya yönelik bir istektir.

2.3. Simeon Soltaridis'in Nutuk Çevirisinin İncelemesi

Soltaridis'in Nutuk çevirisi yalnızca ilk olması açısından önemli değildir. Ayrıca Yunanistan'da okutulan lise tarih kitaplarında da bir kaynak olarak kullanılması açısından dikkate değerdir. Özellikle daha önce Türkiye ile ilgili yapmış olduğu çeviri eserlerle güvenilir bir kimlik kazanan çevirmen, Nutuk çevirisiyle de kendinden söz ettirmiştir.

Resim 1. Soltaridis'in Nutuk çevirisinin kapağı.

Nutuk'un çeviri kitabında, S. Soltaridis Atatürk'ün kısa bir özgeçmişini yazmıştır. Bu özgeçmişte dikkati çeken nokta çevirmenin kaynak belirtmemesi olmuştur. Yapılan araştırmaya göre Soltaridis, bu biyografinin çoğunu *Yunan Ulusunun Tarihi*, «Istoria tu Eliniku Ethnus» adıyla yayımlanan eserin 34. cildinden faydalanarak kaleme almıştır.[116] Bu özgeçmişte M. Kemal Atatürk'ün çocukluğundan ve öğrencilik yıllarından bahsetmiştir.

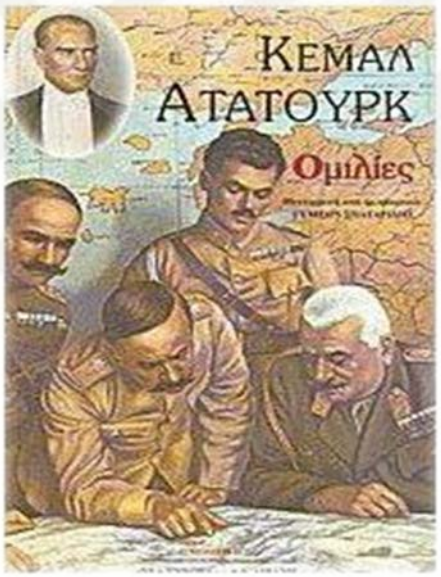
[115] Soltaridis**, a.g.e.**, s. 14.
[116] Paparigopulos, **Istoria Tu Elliniku Ethnus, (Yunan Ulusun Tarihi)**, 34.Cilt., Kaktos Yayınevi, Atina, 1993, s.126-127.

Ayrıca kariyeri ve ölümüne kadar geçen süreç hakkında da kısa bilgilere yer verildiği görülmektedir[117].

2.3.1. Kitabın Tanıtımı: Şekil, Sayfa Sayısı ve İçindekiler

1995'te Atina'daki Livanis yayınevi tarafından yayımlanan ve siyasi nitelikteki kitaplar arasında sayılan *Mustafa Kemal Atatürk: Konuşmalar* adını taşıyan Nutuk çevirisi, 303 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın kapağında, Anadolu'da Haziran 1920'deki Yunan harekâtı sırasında yürütme ordusunda yer alan Yunan komutanların resimlerine yer verilmiştir. Karton kapaklı kitabın ilk sayfalarında içindekiler ve en arkasında da bir özet yer almaktadır. Dili Çağdaş Yunanca'dır ve boyutları 22x14 cm'dir.

Resim 1. Soltaridis'in Nutuk çevirisinin kapağı.

Resim 1, kitabın kapak resmidir. Ancak kullanılan resmin orijinali resim 2'deki gibidir. Kitabın iç kapağının alt kısmında kapak görselinde kullanılan fotoğraf ile ilgili olarak bir açıklama yer almaktadır. Yazılan açıklama şu şekildedir: *'General Paraskevopulos Küçük Asya'daki Haziran 1920 tarihli harekâtın Kurmaylarıyla.'*

[117] Soltaridis, **a.g.e.**, s. 17-20.

Resim 2. Soldaritis'in kitabında kapak olarak kullanılan resmin orijinal hali

Diğer taraftan kitabın kapağında yer alan tek görsel bu değildir. Buna ek olarak sol üstte Mustafa Kemal Atatürk'ün farklı bir fotoğrafı kullanılmıştır.[118] Mustafa Kemal'in modern kıyafetler içindeki bu fotoğrafında, sağ tarafa doğru baktığı dikkat çekmektedir. Öte yandan Mustafa Kemal Atatürk tarafından kaleme alınan bir kitabın çevirisinde kitap kapağı olarak O'nun resminin bu kadar küçük boyutlarda kullanılmış olması dikkat çekicidir.

Bir diğer önemli husus da Nutuk adlı eserin Yunanca çevirisinde kitap kapağı olarak Yunan Generallerin tüm kapakta yer almasıdır. Atina'daki Ulusal Tarih Müzesinde bulunan bu fotoğrafta yer alan Yunan Generallerden oturan ve beyaz saçlı generalin sağındaki Leonidas Paraskevopoulos'tur[119]. L. Paraskevopulos 1861'de İzmir'de doğmuş, 1880'de Yunan Kara Harp Okulundan mezun olmuştur. L. Parskevopulos Yunan ordusu için silah kabul komitesi başkanı olarak görev yapmıştır. 1909 yılında Yunanistan'da gerçekleşen Gudi Darbesini desteklemiş ve aynı yıl Genelkurmay Başkanlığı'na atanmıştır. Birinci Dünya savaşı yıllarında Yunanistan'ın İtilaf Devletleri tarafında savaşa girmesini isteyen Venizelos'u

[118] Bkz. Resim 1.
[119] http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/PAR2.03.JPG Erişim Tarihi: 16.09.2019.

desteklemiştir.[120] Yunanların İzmir'e asker çıkarmasının ardından İzmir'de de görev almıştır.[121]

Resimde parmağıyla haritayı işaret eden kişi ise Theodoros Pangalos'tur. Theodoros Pangalos 1878 yılında doğmuştur[122]. Yunan Kara Harp Okulu'ndan mezun olan ve 1909'da Gudi'de Devrime öncülük eden Askeri gruba katılmıştır. Bu süreçte Venizelos'u desteklemiş ve ardından her iki Balkan Savaşında da görev almıştır. Yunan Ordusunun İzmir'i işgalinin ardından Bursa'yı işgal etmiştir.[123]

Theodoros Pangalos'un sağ tarafında Nikolaos Plastiras var. Nikolaos Plastiras[124], 4 Kasım 1883'te Karditsa'da bir terzinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. 1909 yılında Gudi Hareketini desteklemiş, Balkan Savaşları sırasında görev almıştır. Nikolaos Plastiras,[125] Balkan Savaşları esnasında *Karabiber* lakabıyla anılmış ve Küçük Asya harekâtı sırasında ünlenmiştir.

Theodoros Pangalos'un yanında ayakta oturan ve bıyıklı olan kişi ise Mikail Vizas'tır.[126] Mikail Vizas 1888'de dünyaya gelmiştir ve askeri kariyerini piyade subayı olarak yapmıştır. 1912-1913 yılları arasında Balkan Savaşlarında yer almıştır. İkinci Balkan savaşı sırasında Mikail Vizas yaralanmış ve esir alınmıştır. 1920'de General Paraskevopoulos'a destek vermiştir. 1923-1925 döneminde mecliste vekil olarak görev yapmıştır.[127]

Viktor Dousmanis[128]'in elleri harita üzerindedir ve fotoğrafın sol tarafında sadece elleri görünmektedir. Viktor Dusmanis bir Yunan subayı ve aynı zamanda yazar idi. 1862'de Korfu'da doğmuştur ve 13 Ocak 1949'da Atina'da hayatını kaybetmiştir. Mühendis Teğmen olarak Askeri Okuldan mezun olmuştur. Almanya, Avusturya ve Bulgaristan'daki devlet belgeleri gizlice Dusmanis tarafından verildiği iddiası ile Dusmanis 14 Şubat 1920'de hapsedildi, ancak seçimden hemen sonra, 22

---

[120] Tzanakaris Vasilis, **Smirni 1919-1922**, Metehmio, Atina, 2019, s. 38.(Tzanakaris Vasilis, **İzmir 1919-1922**, Metehmio, Atina, 2019, s. 38.)

[121] http://www.elia.org.gr/userfiles/archives/ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ__ΛΕΩΝΙΔΑΣ.pdf/ ErişimTarihi: 16.09.2019.

[122]http://www.elia.org.gr/userfiles/archives/%ce%a0%ce%91%ce%93%ce%9a%ce%91%ce%9b%ce%9f%ce%a3__%ce%98%ce%95%ce%9f%ce%94%ce%a9%ce%a1%ce%9f%ce%a3.pdf Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[123] Pangalos Türk karşıtlığı ile tanınan BİR generaldir. Lozan Konferansı sürecinde Trakya'ya asker yığmış ve savaş yanlısı faaliyetlerde bulunmuştur. 1926 yılında bir darbeyle iktidara gelmiş ancak yönetimde bir yıl kalabilmiştir. http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/1E40.059.JPG Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[124] http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/DIM2.150.JPG Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[125] https://smy.army.gr/news/stratigos-nikolaos-plastiras Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[126] http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/04.1.1.380.JPG Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[127] http://registries.dyas-net.gr/gr/collection/3146 Erişim Tarihi: 16.09.2019.

[128] http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/DOUS1.091.JPG. Erişim Tarihi 16.09.2019.

Kasım 1920 öğleden sonra serbest bırakıldı ve aynı yılsonunda Kral Konstantin'in dönüşünden sonra, orduya geri dönmüştür. 1922 yılında Yunanistan'ın Türkler karşısında yaşadığı yenilgi sonucunda gerçekleşen darbeden sonra aynı yılın 22 Kasımında tutuklanarak Averoff Hapishanesi'ne sevk edilmiş ve 1923'te serbest bırakılmıştır.[129]

Yunanistan'ın Anadolu Harekâtında da önemli görevler üstelenen bu Yunan komutanların Nutuk adlı eserin çevirisinin kitap kapağında kullanılması tartışılmaya değerdir. Çünkü Mustafa Kemal Atatürk tarafından yazılan bir kitapta Atatürk'ün resmi küçük boyutlarla verilirken, neredeyse tüm kapağı kaplayan resim Yunan komutanlara aittir. Diğer önemli bir noktada kullanılan resmin Haziran 1920 Yunan ileri harekâtının planlanma aşamasını vurgulayan bir görsel olmasıdır. Bu harekât Sevr Antlaşması öncesinde gerçekleşmesi ve bu antlaşmayı referans alması açısından önemlidir. Bu harekât sonrasında Yunanlar Batı Anadolu'nun iç kısımlarına ilerlemeye başlamış ve işgal alanlarını genişletmişlerdir. Bu anlamda bakıldığında bahsi geçen harekât Yunanlar açısından başarılı sayılabilecek bir girişimdir. Diğer yandan 1921 yılıyla başlayan Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleriyle birlikte Yunanlar güç kaybetmeye başlamıştır. Bu bağlamda mevcut görselin kullanılması bir başarıyı işaret etmesiyle açıklanabilir.

2.3.2. Soltaridis'in Çevirisi ile Nutuk'un Karşılaştırılması

Soltaridis, Nutuk çevirisi için 1981 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmış olan kitabı esas almıştır. Bu yüzden de bu çalışmada yapılan karşılaştırmada Soltaridis'in kullandığı nüsha üzerinden bir karşılaştırma yoluna gidilmiştir.

Soltaridis'in çevirisi, Yunan okuyucu için faydalı bir eser olmakla birlikte, Türkçe Nutuk ile karşılaştırıldığında çeviride birtakım hatalar tespit edilmiştir. Bu hatalar genellikle tarihler ve sayılarla alakalıdır. Anlaşılan o ki, kitap basılmadan önce redaksiyon aşamasından ya geçmemiştir ya da bu hatalar dikkatten kaçmıştır.

Çeviri metin tıpkı Türkçe'sinde olduğu gibi, Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk kitabındaki aynı cümle ile başlamaktadır. "*1919 senesi Mayıs'ının 19'uncu günü Samsun'a çıktım*". Ayrıca Soltaridis'in kitabı baştan sona incelendiğinde çeviride yer alan numara, rakam, tarih hataları ve noktalama işaretleri ve bazı

[129] *Skript***,** 23 Kasım 1922.

ifadelerin koyu renk yazılması ya da yazılmaması şeklindeki iradi tercihlerin dikkat çektiğini söylemek mümkündür.

Özellikle dikkati çeken sayısal tutarsızlıklardan ilki, Türk Dil Kurumu Yayınlarının tarafından 1981 yılında yayımlanan Nutuk'un[130], *«Samsun'a çıktığım gün genel durum ve görünüş*» bölümünün, birinci sayfasında "*Daha sonra, sözümüze başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce...*" şeklinde yer alan ifadede yer almaktadır. Bu cümlede geçen *dört gün önce* ifadesi, Soltaridis'in kitabında "*Daha sonra, sözümüze başlangıç olarak aldığımız tarihten "üç gün önce..."* şeklinde çevrilmiştir. [131]

Nutuk'un önemli bölümlerinden biri olan, «*Ulusal Sır*» bölümünün, 13.sayfasında, "*Afyonkarahisar'da bulunan 23. Tümenin ...*" yazılmıştır,[132] fakat Yunanca'sında "*25. Tümenin*" olarak çevrilmiştir. [133]

Diğer yandan aynı bölümünde, Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Nutuk'un 14. sayfasında, «*Kolordu Komutanı bu soruma : "Konya'da vatan ordusunun kuruluşundan haberim yok.*", diye yanıt vermiştir.» [134] şeklinde bir cümle yer almaktadır ancak bu cümle Soltaridis tarafından çevrilmemiştir. [135]

Soltaridis'in çevirisinde rastlanan rakam hatalarından bir tanesi de «Sivas'ta genel bir Ulusal Kongre Toplama Kararı» bölümünde, "*Görüyorsunuz ki bu yazdıklarım, çoktan vermiş ve dört gün önce..."* yazılmıştır, [136] fakat Yunancası'nda[137] "*dört gün*" ifadesi yer almamaktadır. «*Amerika Güdümü için Propagandalar*» bölümünde[138], *"Bugün 25 Temmuz 1919..."* ifadesi yer alırken, Yunanca'sında bu tarih "*5 Temmuz 1919*" olarak çevrilmiştir. [139]

Yine *«Amerika Güdümü için Propagandalar»* bölümünde, *"Üçüncü Ordu Müfettişliği Kurmay Başkanlığına ..."* şeklinde başlayan bir telgraf yazısına yer verilmiştir.[140] Bu telgrafta Kurmay Arbay Arif Bay Mustafa Kemal Atatürk ile yazışmaktadır. Fakat Yunancasında[141] telgraf tarihi yazılmamıştır. Aynı

---

130 Mustafa Kemal Atatürk, **Söylev (Nutuk)**, 1. Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1981, s. 1.
131 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 24.
132 Atatürk, **Söylev (Nutuk), a.g.e.,** s. 13.
133 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 34.
134 Atatürk, **Söylev (Nutuk), a.g.e.**, s.14.
135 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 35.
136 Atatürk, **Söylev (Nutuk), a.g.e.**, s.23.
137 Soltaridis, **a.g.e.,** s.49.
138 Atatürk **Söylev (Nutuk), a.g.e.,** s.65.
139 Soltaridis, **a.g.e.,** s.58.
140 Atatürk, **Söylev (Nutuk)**, s.68.
141 Soltaridis, **a.g.e.,** s.65.

bölümünde,[142] Ali Fuat 20. kolordu Komutanının kapalı telde, son paragrafında, "tgtlkhn" ve "blstn" şeklinde farklı harf yazısı vardır. Bu harfler Yunan metinde yoktur. [143]

Yine aynı bölümünde, Mustafa Kemal Atatürk Ali Fuat'ın telgrafını cevaplarken "*Gözlerinizden öperiz*" yazmıştır[144] ancak Yunanca çeviride bu ifadeye yer verilmemiştir. [145]

"Amasya Görüşmeleri" adlı bölümde[146], "*Sivas Kongresinin 11 Eylül 1919 günkü bildiresindeki maddelerin görüşmelesine başlandı* " yazısı vardır. Simeon Soltaridis Türkçe'den Yunanca'ya çevrilen metinde, bu tarihi *"1 Eylül 1919"* şeklinde yazmıştır.[147]

---

[142] Atatürk, **Söylev (Nutuk)**, s.74.
'Asayişe aittir
Zata mahsustur
Ankara'dan, 17 Ağustos 35
Üçüncü Ordu Müfettişi Erkân-ı Harbiye Reisi Kâzım Beyefendi'ye
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine: 16.7.335 ve 880 numaralı şifrenin dokuzuncu maddesine zeyldir: Kara Vasıf'ın 10 numaralı madde hakkında zeyl olarak verdiği ma'lumât:
1– Bir müzâheret şeklinde Amerika'ya tarafdâr olursak ve bunu Vilâyât-ı Şarkiye Kongresi, Millî Kongre, bir arzu gibi telgrafla hükümetimize yazarsa, Wilson'un Amerika Kongresi'ne karşı güzel bir nokta-i istinâd olacağı, Dersaadet'te ekser münevverân buna tarafdâr ve böyle bir şey ihzâr ediyorlar. Eğer Anadolu da yaparsa faydalı olur, diyorlar. Böyle olursa Amerika'nın mandasından bi'l-istifade diğer habîsleri çıkarmak ve sonra yalnızca Amerikalılarla karşılaşmak kabil olur ve uğraşmak da kolay olur. Bir de Amerikalılar bizi şiddetle takbîh ediyorlar. Yani hükümeti terzîl ve milletimizi de takbîh ediyorlar. Murahhasların İstanbul'dan çıkışını Paris'e gidişini, muhtıraları …….. sonra diyorlar ki Avrupa'nın cesaret etmediğini siz kabul ediyorsunuz. Meselâ; Avrupa büyük Ermenistan yapmıyor. Sizin Sadrazam Toros'tan hudut veriyor. Ermenistan istiyor. Hâlbuki şimdiye kadar Amerika komisyonlarından hiçbirisi bile buna mümkün demedi. Umum raporlara nazaran Anadolu'da Türkiye'de bir Ermenistan olmak, hatta muhtar ve mahallî idâreler tesis etmek bile mümkün değildir. Nüfusları yok. Toprakları yok. Bu idâre müthiş bir kuvve-i askeriyeye istinâd ettirilmezse olmaz. Ermenilerde bu kuvvet olamaz. Amerika bu lutfu yapamaz. Diğer devletler de buna tahammül edemez. Meğer ki oralarını zapt etsin ve (..... sulh) yapsınlar. Bu da kabil değil. Rekabet manidir. İşte Dersaadet'in havadisleri. Oraca teemmül edilsin. Zaman epeyce vardır. Amerika Kongresi hemen hemen Wilson'u dinlemek üzeredir.
2– Dersaadet'te büyük temaslar var. Onun için Mustafa Kemal Paşa umumî bir emir verir mi? Yoksa Dersaadet'in karar ve mesâisine muvâfık kalır mı? Mesâideki gaye milletin vahdeti, mülkün tamamîsi, istiklâl ve hâkimiyetin temîni! Eğer Mustafa Kemal Paşa buraya umumî bir emir vermezse ve kendisi de serian oradan Amerika ve İngiliz ve sâirleriyle irtibat yapmazsa tabii burada da faaliyet devam edecektir. Belki muhâlif bir şey olur. Buna nazar-ı dikkati celp ederim. Bu rolü, siyaseti daha âlâ tedvîr eder bir [t g t l k h n]. Mustafa Kemal Paşa harekâtına kuvvetine istinâd ise [b t l s t n] onun akval ve beyânâtı etvâr u harekâtıyla fiilen ve kavlen tekzîb edilmiş.
3– Çolak Hüseyin Salâhattin ikiyüzlü gidiyor. Sadık Bey'in en gözde bendelerinden olan bu zatın mevki sahibi olmaması düşünülüyor.
K. O. 20 Kumandanı
Ali Fuat'
[143] Soltaridis, **a.g.e.,** s. 75.
[144] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** s. 75.
[145] Soltaridis, **a.g.e.,** s. 76.
[146] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** s. 177.
[147] Soltaridis, **a.g.e.,** s. 8.

"Amasya Görüşmeleri" adlı aynı bölümde, Mustafa Kemal Atatürk "*5- Bundan sonra, Sivas Kongresinin 4 Eylül 1919...*" [148] ifadesini kullanırken, Yunanca'ya çevrilen metinde, Simeon Soltaridis bu tarihi eklememiştir. Metni tarih vermeden tercüme etmiştir. [149]

"*Millet Meclisine Başkan Seçilmem Sakıncalı Görülüyor*" adlı bölümde, "*Rauf Bey'e, 7 Şubat 1920'de...."* şeklinde bir cümle başlangıcı yer alırken,[150] Yunanca'ya çevrilen metinde tekrar yanlış tarih verilmiştir. Bahsi geçen tarih "*7 Ocak 1920*" olarak çevrilmiştir. [151]

"*İtilaf Kuvvetlerinin Yurda Telle yapmak İstedikleri Resmi Bildiri*" adlı bölümde[152] S. Soltaridis çeviri yaparken farklı bir tercihte bulunmuştur. Türkçe metinde "Resmi Bildirim" metni bölüm parçası olarak gösterilmektedir. Yani her ayrı bölümün başlangıcı sayfaların sol veya sağ tarafında yazılmıştır. Ancak S. Soltaridis Resmi Bildirim başlığını ayrı bir bölüm şeklinde ele alarak bu şekilde çevirmiştir. [153]

Mustafa Kemal Atatürk'ün metnindeki "*İşgal Kuvvetleri*" bildiri "İtilaf Kuvvetlerinin Yurda Telle yapmak İstedikleri Resmi Bildiri" bir alıntı değil, ayrılmaz bir bölüm olarak verilmiştir. Ancak ayrı bir bölüm olarak Yunanca'ya çevrilmiştir. Simeon Soltaridis bu bildirimlere çok önem vermiştir. Daha önce veya daha sonra Soltaridis hiçbir bildirim veya telgraf ayrı bölüm olarak çevirmemiştir. Buna karşın, S. Soltaridis'in bu farklı çeviri seçimi çeşitli şüpheler uyandırmaktadır. Bildirimlerin tarihlerine dikkat edildiğinde hepsi 16 Mart 1920 tarihlidir ve İtilaf devletlerinin davranışlarından söz edilmektedir. Yunan askeri 1920 yılının Haziran ayında,[154] Bursa – Uşak harekâtına başlamış ve başarılı olmuştur. Bu olay, Yunan askerin zaferi, Soltaridis'in kitabının kapağına da yansımıştır. Mantıksal olarak düşünürsek, bu kitap Yunan askerinin mücadelesini, cephenin çökmesine neden olan zayıf noktaları ve sebeplerini anlamak için tercüme edilmiştir.

Nutuk'un "*Yunan Saldırısı Karşısında Ulusal Cephelerin Bozulması Üzerine Mecliste Sert Eleştiriler ve Sataşmalar*" adlı bölümünün,[155] Yunanca çevrisinde S. Soltaridis *"Sataşmalar*" kelimesini kullanmamıştır.[156]

---

148 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** s.178.
149 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 83.
150 Atatürk, **Söylev (Nutuk)**, s. 272.
151 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 102.
152 Atatürk, **Söylev (Nutuk)**, s. 300.
153 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 117.
154 Paparigopulos, **a.g.e.,** s. 128-130.
155 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** s. 341.
156 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 150.

Diğer taraftan Nutuk'ta Gümrü Antlaşması ile ilgili bilgilerin yer aldığı "*Ulusal Hükümetin Yaptığı İlk Anlaşma: Gümrü Antlaşması* " adlı bölümde[157], yer alan *"Bundan on beş gün sonra... Öteki yerlerin anayurda bağlılığı pekiştirildi*" şeklinde yer alan cümle Yunanca çeviride bulunmamaktadır.[158]

Mustafa Kemal'in Trakya ve Cafer Tayyar Paşa konusuna değindiği *"Trakya'daki Kolordumuzun Askerlik Gereklerini Yapamamasının ve Yurtseverlik Ödevini Yerine Getirememesinin Tek Sorumlusu Cafer Tayyar Paşa'dır*" adlı bölümünün[159], Yunanca çevirisinde bu bölümü çevirirken farklı bir başlık kullanıldığı dikkati çekmektedir. Soltaridis bu başlığı çevirirken subjektif davranarak bölüm adını *"Poios eine ipefthinos pou i stratiotikes dinameis mas stin Thraki den apedosan?*", yani *"Trakya'daki Kolordumuzun Askerlik Gereklilikleri Yerine Getirmemesinin Sorumlusu Kimdi?,* olarak Yunanca'ya çevrilmiştir. [160]

Aynı bölümde, birinci paragrafta "*uyanıklığın ve özverinin belirtisini görmedik*" cümlesi yer alırken hiç bir noktalama işareti kullanılmamıştır[161]. Buna rağmen, S. Soltaridis'in çevirdiği metinde bu cümlenin sonuna ünlem işareti eklenmiştir. Açıkçası, "kai ton patriotismó pou tha periménete apó to dioikití tou Prótou! Yani, Birinci kolordu Komutanından özveri beklenmedi şeklinde çevrilmiştir.[162]

Aynı bölümün devam eden cümlelerinde, koyu renk harflerle "*Türk ordusu o nitelikte bir ordudur Yeter ki ona komuta edenlerde, komuta edebilmek niteliği bulunsun*!" ifadesi bulunmaktadır. [163] Soltaridis bu cümle için koyu renk harfler kullanmayı tercih etmemiştir. [164] Diğer yandan yine Türkçe metinde cümle sonunda yer alan ünlem işareti[165] Yunanca çeviride kullanılmamıştır.[166]

Nutuk'ta,*"Yunan Ordusunun Genel Saldırı Planında Çok Göze Çarpan Bir Yanılgı"* adlı bölümünde, 4. paragrafta, "*Kuzeyden gelen 4, 5, 11, 8 ve 24'üncü*;[167] " ifadesinin Yunanca 'ya çevirisinde 24 yerine 41 yazılmıştır. [168]

---

157 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** 2. Cilt, s. 361.
158 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 157.
159 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** 2. Cilt, s. 363.
160 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 160.
161 Atatürk, **Söylev (Nutuk)**2. Cilt**,** s. 363.
162 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 160.
163 Atatürk, **Söylev (Nutuk)**2. Cilt, s. 363.
164 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 160.
165 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 364.
166 Soltaridis, **a.g.e.,** s .161
167 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 429.
168 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 192.

Mustafa Kemal'in Sakarya Meydan Muharebesi ile özdeşleşen ve Nutuk'ta da bir bölüme adını veren *"Savunma Çizgisi Yoktur Savunma Alanı Vardır*" adlı bölümde, M. Kemal Atatürk'ün yazdığı ilk paragrafta "*Savunma çizgisi yoktur. Savunma alanı vardır. O alan bütün yurttur. Yurdun her karış toprağı... Bulunduğu dayanmada sonuna dek dayanmak ve direnmekle yükümlüdür.*" [169] Cümlesi koyu renk harflerle yazılırken, Yunanca çeviride bu cümle koyu renk yazılmamıştır.[170]

"26 Ağustos 1922 Saldırı Buyruğu" bölümünde, *"26 Ağustos"* tarihi[171] Soltaridis'in çevirisinde "*16 Ağustos*" olarak belirtilmiştir.[172]

"Lozan Konferansı Görüşmeleri üzerinde Mecliste Ateşli Tartışmalar", *27 Şubat 1923* ibaresi yer alırken,[173] Yunanca çevirisinde tarih 7 Şubat 1923 olarak belirtilmiştir. [174]

"Sorunu Çözümlemek İçin Bir Yana Hak Vererek Öbür Yanı Susturma Yoluna Gitmedim" adlı bölümde yer alan *"24 Mayıs"* tarihi,[175] Soltaridis tarafından "*26 Mayıs*" olarak belirtilmiştir.[176]

Fakat Simeon Soltaridis Nutuk'tan sadece bu bölümleri çevirmiştir, çünkü bu bölümler Yunan askeri, Yunan ordusunun planları, Ermeniler ve cumhuriyetin ilanı ile ilgilidir.[177]

2.3.3. Çevirideki Kişiler ve Olaylar

A) Kişiler

Nutuk önemli bir metindir çünkü Kurtuluş Savaşı sırasında yaşananları Mustafa Kemal Atatürk'ün ağzından anlatmaktadır. Nutuk, Mustafa Kemal'in Türkiye'de yarattığı benzeri görülmemiş değişikliklerden, asıl amacın, yeni oluşturulan ulusal dayanışmanın temeli, devlet ve dinin mutlak ayrılışını anlatmaktadır. Türklüğün binlerce yıllık tarihsel sürecinde Nutuk'un kapsadığı

[169] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 453.
[170] Soltaridis, **a.g.e.,** s. 197.
[171] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 493.
[172] Soltaridis, **a.g.e.,** s .226.
[173] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 527.
[174] Soltaridis, **a.g.e.,** s. 24.
[175] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 569.
[176] Soltaridis, **a.g.e.,** s .283.
[177] Soldaritis'in çevirmediği bölümler için bkz. Ek 11.

dönem, bu tarihin karanlıktan aydınlığa doğru gelişen en hareketli,[178]en hararetli, en kritik yıllarını anlatmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk kendi kitabını yazarken çok önemli belgeleri (telgraflar, mektuplar, bildiri. vb.) kanıt niteliğinde kullanmıştır.[179] Mustafa Kemal Atatürk, yaşadığı olaylar ile ilgili bu kayıtlı belgeleri toplamış ve 1919 yılından 1927'ye kadar kendisinin ve silah arkadaşlarının faaliyetlerinin özetini aktarmıştır[180]. Bu kitapta kullanılan belgeler sayesinde, Atatürk'ün tarihçi kimliği de vurgulanmıştır. Doğal olarak bir olaylar örgüsünün ele alındığı Nutuk'ta çok sayıda olayın da ele alındığı ve kişinin adının geçtiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla Türkçe Nutuk ile Soltaridis'in Yunanca çevirisini karşılaştırırken olaylar ve adı geçen kişiler konusunda bir karşılaştırma yapmak, bahsi geçen çevirinin niteliğini ortaya koymak açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda orijinal Nutuk'ta 820 kişinin adının geçtiğini söylemek mümkündür. Bunlardan en önemlileri, Kâzım Karabekir Paşa, İsmet Paşa (İnönü), Rauf Bey (Orbay), Refet Paşa (Bele), Cemâl Paşa (Mersinli), Nurettin Paşa (Sakallı), Kara Vasıf Bey (Karakol), Zeki Bey (Kadirbeyoğlu), Celâleddin Arif Bey, Cafer Tayyar Paşa (Eğilmez), Ali İhsan Paşa (Sabis), Bekir Sami Bey (Kunduh), Rıza Nur Bey, Çerkez Ethem Bey ve kardeşleri, Selahattin Bey (Köseoğlu), Hüseyin Avni Bey (Ulaş), Ali Rıza Paşa, Şerif Paşa, Ahmet İzzet Paşa (Furgaç), Çürüksulu Mahmut Paşa, Yahya Kaptan ve Herbert G. Wells 'dir. [181]

Yukarıda belirtilen ve Türk Kurtuluş Savaşı esnasında önemli görevler üstlenen ya da olaylarda adı geçen kişilerin isimlerine Simeon Soltaridis'in çevirisinde de rastlanmaktadır. Ancak Soltaridis'in çevirisinde farklı bir sıralama vardır. Bunun nedeni ise Simeon Soltaridis'in tüm Nutuk'u çevirmemiş olmasıdır.

Kemal Atatürk'ün kendisi tarafından yazılan kitabın hangi dile çevrildiğine bakılmaksızın, her zaman Mustafa Kemal Paşa anlatının ana karakteri olarak

---

[178] Abubekir S. Yücel, **Nutuk'ta Atatürk'ün Milli Şuur ile ilgili görüşleri**, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl 1998, Sayfalar 371 – 382, sayfa 2.

[179] Mehmet Akif Tural, *"Atatürk Bir Dönemi Anlatıyor; Büyük Nutuk"*, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II**, Ankara, 2007, s. 395-396.

«Çalışma odasında yarı ayaküstü, yarı oturarak ve yüzlercesi arasından vesikalar ayırarak Nutuk'unu dikte ederdi. Yorulan değişirdi. Bir defasında pek genç bir arkadaşı baygınlık geçirmişti. Akşama doğru bir banyo aldıktan sonra, hiç dinlenmeden sofraya iner, o gün yazdıklarını bize okur veya okutur, hadiseler üzerinde terütaze bir muhakemeyle tartışmalar yapardı.»

[180] http://atailkuyg.ege.edu.tr/files/atailkuyg/icerik/oktaycanakli.pdf, Erişim Tarihi: 16.07.2019.

Çiçeron da iyi bir nutukçu söylediklerini sadece kafasıyla değil, kalbiyle de biçimlendirdiğini ifade etmiştir

[181]https://www.academia.edu/26956298/YOKTAN_VAROLU%C5%9EUN_BELGES%C4%B0_B%C3%9CY%C3%9CK_NUTUK Erişim Tarihi: 28.09.2019.

karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla hem Türk Kurtuluş Savaşı'nın teorisyeni hem de uygulayıcı olması açısından kitabın hemen her bölümünde Kemal Atatürk figürü etkilidir.

Mustafa Kemal Atatürk'ten sonra kitaptaki önemli kişilerden biri de Musa Kazım Karabekir'dir. Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşlarından biri ve destekçisi olan Karabekir, Cumhuriyetin ilanı ile başlayan yeni dönemde muhalif kanatta yer almıştır.[182]

Kazım Karabekir 23 Temmuz 1882 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Kuleli Askeri İdadisi'nde öğrenim görmüştür. 1902'de Harbiye Mektebi'ni bitirmiştir. 1905'te de Erkan-ı Harbiye'den yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur. Bu dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin[183] kuruluşunda rol oynamıştır. Balkan Savaşları döneminde de Trakya sınır komiseri olarak görevine devam etmiştir. Kurtuluş Savaşı'nda da Doğu cephesi komutanlığı yapmıştır. 15 Kasım 1920 tarihinde de Ermeni ordusuna karşı büyük bir zafer kazanmıştır. Rus Sovyet Sosyalist Federe Cumhuriyeti ile de Kars Antlaşması görüşmeleri çok başarılı idi. 1923'te de İstanbul milletvekili oldu. Buna ek olarak, 17 Kasım 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının da başkanı oldu[184]. Bu parti 3 Haziran 1925'te Şeyh Sait ayaklanmasıyla ilişkisi bulunduğu gerekçesiyle kapatılmıştır. Kazım Karabekir, 26 Ocak 1948 tarihinde Ankara'da hayatını kaybetmiştir. Kazım Karabekir Paşa'nın mesleki hayatındaki bu önemli gelişmelerde Mustafa Kemal Paşa ile de zaman zaman yolları kesişmiş ve Milli Mücadele döneminde de aynı safta yer almışlardır. Ancak iki lideri yol ayrımına getiren olaylar dizisi Cumhuriyetin ilanı ile başlamıştır. Bu bağlamda Cumhuriyetin ilanı, Halifeliğin kaldırılması ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması gibi önemli gelişmeler akabinde iki lider arasındaki ilişkiler gerilmiş ve gerilimler Nutuk'a da yansımıştır.

1981 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Nutuk'ta Kazım Karabekir ile ilgili detaylı bilgilere rastlandığı söylenebilir. Ancak, Soltaridis çevirmen olarak, yalnızca Yunanistan ile ilgili olayları çevirdiğinden dolayı Kazım Karabekir ile ilgili tüm detayları esere yansıtmamıştır. Nutuk'un farklı bölümlerinde

---

[182] '*Öyle bir yazı ki Anadolunun enerji ve haysiyetini sıfıra indiriyor. Sanki Mustafa Kemal gelmese imiş Anadolu hiçbir hayat eseri gösteremiyecek ve düşmanlarına kollarını kaldırıp teslim olacakmış.*'
Ali Çiftçi, "*Milli Mücadele'de Liderlik Sorunu ve Kâzım Karabekir"*, **Atatürk Yolu Dergisi**, Yıl: 25 Cilt: 13, S. 50, Sivas, 2013, s. 367-88, s. 383.

[183] http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/televizyon/kazim-karabekir-kimdir-iste-kazim-pasanin-hayati-40861215 Erişim Tarihi: 28.09.2019.

[184] Uğur Mumcu, **Kazım Karabekir Anlatıyor**, UMAG Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, 1999, s. 7-8.

Atatürk ile Karabekir Paşa'nın arkadaşlıkları ve aralarındaki ilişkileri anlatmış ve Mustafa Kemal'in sıklıkla Karabekir Paşa ile haberleştiklerini aktarmıştır.[185]

Soltaridis'in kıtabında, '*Amerika Güdümü için Propagandalar* Bölümünde, 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat, 3. Ordu Müfettişliği Kurmay Başkanı Kazım Beyefendiye, bir gizli telgraf göndermiştir[186]. Bu telgrafa göre, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson İstanbul hükümetine destek vermiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'nin topraklarında bir Ermeni devleti kurulmasını desteklemiştir. Atatürk'ü kişisel vasıfları ve politika açısından sahip olduğu yetenekler açısından eleştiren birçok kişi de vardı. Ali Fuat, Çolak Hüseyin Selahattin'in bölücü olduğu için görevden alınmasını istemektedir. Fakat Kazım Karabekir bu çatışmadan kaçmış gibi görünmüştür[187]. Mustafa Kemal Atatürk, Amerika'nın Türkiye'ye nasıl yardım etmek istediğine dair güvence istemiştir. Özellikle, Mustafa Kemal Atatürk Arif Bey'e gönderdiği bir telgrafta, Ermeni ve Rum Patriklerinin özel amaçlarına hizmet ederken din özgürlüğünü sağlayıp sağlayamadıklarını merak etmiştir. Kemal Atatürk, Türk dilinin yayılması konusunda endişeli, çünkü Erzurum'da 1500 Ermeni öğrencisi olan 25 okul var. Türkiye'nin sınırları Suriye ve Irak'ı içeriyorsa, vatandaşların Arap veya Türklerden yardım alması gerektiğini yazmıştır. Bu noktada, Mustafa Kemal Atatürk, Halide Edip, Arif Bey ve Ali Fuat arasındaki telgraf ve mektuplarla yapılan bir tartışma kaydedilmiştir. Aslında, Ali Fuat, Kazım Karabekir'e bir telgraf gönderip Türkiye, Amerika'nın mali yardımını kabul ederse bu yardımın etkisinin ne olacağını merak ettiğini yazmıştır. Amerika, Ermenistan'ın kurulması için çağrıda bulunmuştur. Bunu Avrupa kabul etmemiştir fakat Amerika ile bir anlaşma yapmak isteyen İstanbul'daki hükümet idi. Sadece Mustafa Kemal Paşa, bir genelge çıkararak bunun önüne geçmiştir. Bundan herkes korkmuştur.

Milli Mücadele döneminde adına rastlanan ve Nutuk'ta da yer verilen kişilerden bir diğeri de Hüseyin Rauf Orbay'dır. Rauf Bey, 1881 yılında İstanbul'un Cibali muhitinde doğmuştur. Rauf Orbay, Heybeliada Bahriye Mektebi'ni bitimiş ve ardından Osmanlı Deniz Kuvvetleri'nde görev almıştır. Hayriye Rüveyde Hanımla evlenmiştir. Trablusgarp'ta Askeri Rüştiye'yi bitirmiştir. 1893 tarihinde Heybeliada

[185] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 1. Cilt, s.110, 161, 241.
[186] Soltaridis , **a.g.e.,** s.73.
[187] Sinan Meydan, **Nutkun Deşifresi**, İnkilap Kitabevi, Ankara, 2009, s. 519.

Bahriye Okuluna girmiş ve 1899'de Şakirdin (Harbiye) sınıfına geçmiştir. Bu okuldan 1899 yılından mezun olmuştur.[188]

Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra Rauf Bey İstanbul'a dönmüş ve Ahmet İzzet Paşa Kabinesi'nde Bahriye Nazırlığı görevine atanmıştır. Bu esnada üstlendiği en önemli görev, 30 Ekim 1918 tarihinde Osmanlı'nın teslim antlaşması olan Mondros Mütarekesi'ni imzalamak olmuştur. 8 Kasım 1918'de Kabinenin düşmesiyle Rauf Bey'in de görevi sona ermiştir. Rauf Bey de, Mayıs 1919'da askerlikten istifa etmiştir ve TBMM'nin açılmasından önce Ocak 1920'de İstanbul'da toplanan Osmanlı Mebussan Meclisi'nde Sivas Mebusu olarak yer almıştır[189]. Mecliste üst düzey görevler alan Rauf Bey, birinci dönem Sivas mebusluğundan sonra İstanbul mebusu seçilmiştir. 17 Kasım 1924 tarihinde bir grup arkadaşı ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuşlardır[190]. 26 Ağustos 1926 Atatürk'e karşı tertiplenen İzmir Suikastında ceza almıştır.[191] 10 sene boyunca bu cezadan dolayı Londra'da kalmıştır. Rauf Bey 1933 tarihinde af kanunu ile tutuklanma kararının ortadan kalkması üzerine 5 Temmuz 1935 tarihinde Türkiye'ye dönmüştür.[192] 1942 yılında Londra Büyükelçiliğine görevli olarak atanmıştır. Rauf Bey, 16 Temmuz 1964 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Soltaridis çevirdiği eserde, '*Erzurum Kongresi'nin bildirisi ve kararları'* bölümünde[193] Rauf Orbay'ı eski Denizcilik bakanı/ Bahriye Nazırı olarak tanıtmaktadır. Fakat '*Sivas Kongresi açılıyor*' bölümünde,[194] ise Rauf Orbay okuyucuya artık Atatürk'e karşı bir karakter olarak gösterilmiş ve kongre başkanlığı konusunda Rauf Orbay'ın muhalif fikirlerine yer verilmiştir.

Diğer yandan Soltaridis'in kitabının '*Dört aykırı görüş ve aldığımız karar'* adlı bölümünde,[195] Rauf Orbay ve birçok kişi Meclis üyeleri olarak bir liste yazmış ve bu liste Mustafa Kemal Atatürk'e verilmiştir. Listede belirtilene göre eğer Paris Konferansı Türkiye'ye karşı olumsuz bir karar alırsa, o zaman bir referandum olması

---

188 Şaban Setembölükbaşı, "*Orbay, Hüseyin Rauf (1881-1964) Amiral, Büyükelçi, Siyaset ve Devlet Adamı*", **TDV İslam Ansiklopedisi**, 33. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2001,s. 356-357.

189 İlhan Haçin, **Hüseyin Rauf Orbay ve I. TBMM'deki Faaliyetleri (1920 – 1923),** Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi - CTAD, Bahar 2016, 23 (2016) 53-88, s. 5.

190 Mustafa Alkan, "*Hüseyin Rauf Orbay'ın Hayatı (1880-1964*)", **ATAM Dergisi**, 59, 2004, 597-626.

191 **A.g.m.**, s. 622.

192 Şaban Setembölükbaşı, *a.g.m.*, 356.

193 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 50.

194 **A.g.e.,** s. 53.

195 **A.g.e.,** s. 89.

gerektiği istenmektedir. '*Millet Meclisine Başkan seçilmem sakıncalı görülüyor'* bölümünde,[196] ise tekrar Rauf Orbay ve Atatürk arasındaki mektuplaşmalar aktarılmıştır. Rauf Orbay Mustafa Kemal Atatürk'ü Millet Meclisi Başkanı olarak uygun görmemiştir. Açık bir şekilde onun tepkisini mektupta yazmıştır ve aynı şekilde Kemal Atatürk onu İstanbul Hükümetinin üyesi olarak gördüğünü yazmıştır.

Ayrıca, '*Saltanatın Kaldırılması'* adlı bölümde,[197] Rauf Orbay artık açıkça padişahlığın kaldırılmasına karşı olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak, '*Yeniden seçim yapılması kararı'* bölümünde, Rauf Orbay ile Kemal Paşa'nın tartışmaları Soltaridis tarafından çevrilmiştir. '*İsmet Paşa'da Bakanlar Kurulu Başkanı Rauf Bey'e Karşı Güvensizlik Duygusu Uyanmıştı ve Yunan Onarımları İşinden dolayı İsmet Paşa ile Bakanlar Kurulu Arasında Doğan Görüş Ayrılığı ve Gerginlik'* bölümlerinde[198], Rauf Orbay ve İsmet İnönü Yunanların Karaağaç bölgesi ile ilgili Türkiye'ye Tazminat Bedeli vermesi konusunda tartışmıştır. Rauf Orbay hem tazminattan hem de Karaağaç'tan vazgeçmek istememiştir. Soltaridis kendi ülkesini doğrudan ilgilendiren bu bölümü olduğu gibi çevirerek yer vermiştir.

'Rauf Bey, Lozan Antlaşması'nı yapan İsmet Paşa'yı kutlamaya dolasıyla Mondros Ateşkes Anlaşması'nı yapan kendisini savunmaya çalışıyor' bölümü[199] yoktur fakat Mondros Ateşkes Antlaşması'na Soltaridis'in kitabında yer verilmiştir.[200] '*Rauf Bey utku kazanmış ordunun başından Lozan'a giden kişiye utkudan utkuya yürüyen ordunun hikâyesini anlatıyor'*, bölümü[201], '*Rauf Bey, İsmet Paşa ile karşı karşıya gelemeyeceğini, onun karşılanmasında, bulunmayacağını söylüyor'* bölümü[202], '*Rauf Bey'in Bakanlar Kurulu Başkanlığı'ndan ve Ali Fuat Paşa'nın Büyük Millet Meclisi İkinci Başkanlığı'ndan çekilmeleri'* bölümü[203], '*Rauf Bey'in Cumhuriyet'in ilânı üzerine gazetelerle konuşması'* bölümü[204], '*Rauf Bey'in Ankara'ya gelerek birtakım propagandalarla, Parti üyelerine bize karşı kışkırtmaya koyulması'* bölümü[205], '*Rauf Bey 'in oynatmak istediği oyunu anlayanların kendisini bir Parti*

[196] **A.g.e.,** s. 100.
[197] **A.g.e.,** s. 236.
[198] **A.g.e.,** s. 271.
[199] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 578.
[200] Soltaridis, **a.g.e.**, s. 1470.
[201] **A.g.e.,** s. 578.
[202] **A.g.e.,** s. 579.
[203] **A.g.e.,** s. 580.
[204] **A.g.e.,** s. 598.
[205] **A.g.e.**, s. 608.

toplantısında sınava çekmeleri' bölümünde[206], '*Cumhuriyet'in ilânını önleyebilirsen yurt için büyük işler yapmış olursun'* bölümü [207] ve '*Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve en hain kafaların ürünü olan izlencesi, diyen Rauf Bey asla Cumhuriyetçi olamaz'* bölümü[208] Rauf Orbay'ın adım adım kendisini nasıl övdüğü, İsmet İnönü ile onun eşitliğini tanımadığı, nasıl Mustafa Kemal Atatürk'ün ondan rahatsız olduğu, muhalefet partisinin nasıl ortaya çıktığı, Mustafa Kemal Atatürk'ün nasıl bir cinayetle suçlandığı ve en büyük düşmanlarından biri olduğu yönünde harekete geçtiğini anlatan bölümlere Soltaridis kitabında yer vermemiştir.

Ayrıca Milli Mücadele ve Cumhuriyet döneminde önemli bir yeri olan İsmet İnönü'nün faaliyetleri de Nutuk'ta ve diğer belgelerde yer almaktadır.

Mustafa İsmet 24 Eylül 1884'te İzmir'de doğmuştur. 1903'te Pangaltı'da bulunan Harp Akademisi'ne girmiş ve 26 Eylül 1906'da sınıfının birincisi olarak Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile mezun olmuştur.[209] 2 Ekim 1906'da Kurmay Yüzbaşı olarak Edirne'de Ordu Merkezinde ilk görevine başlamış ve Sahra Topçu 8. Alay 3. Bölük Kumandanı olarak görevine devam etmiş, 7 Kasım 1908'de Kolağası rütbesine yükselmiş ve Edirne 2. Tümenin Kurmaylık görevine getirilmiştir.[210]

Mondros Mütarekesi görüşmeleri sırasında Harbiye Nezareti Müsteşarlığı görevine atanmış, bir süre bu görevde kaldıktan sonra, 29 Ocak 1919'da kurulan Mütareke Komisyonunda Askeri uzman olarak yer almış ve Harbiye Nezaretinde kuurlan bu Komisyona da Başkanlık yapmıştır.[211]

8 Kasım'da Garp Cephesi Komutanlığına (Genel Kurmay Başkanlığı görevi üzerinde kalmak üzere) atanmış ve 10 Ocak 1921'de I. İnönü zaferini olarak bilinen başarıya imza atarak Tuğgeneralliğe yükseltilmiş.[212] 31 Mart-1 Nisan 1921 tarihleri arasında gerçekleşen II. İnönü Savaşı'nı kazanmıştır.

İsmet Paşa, 3-11 Ekim tarihleri arasında Mudanya'da toplanan ateşkes görüşmelerinde TBMM'yi temsilmederek anlaşmayı imzalamıştır. 26 Ekim 1922'de Edirne Millet Vekili ve TBMM Hükümetinin Dışişleri Bakanı olarak Lozan

---

[206] **A.g.e.,** s. 609.
[207] **A.g.e.**, s.611.
[208] **A.g.e.**, s.649.
[209] Sevda Mutlu ,"**Devlet Adamı Kimliği İle İsmet İnönü'nün Düşünce ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi"**, (Basılmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2007, s. 14-23.
[210] Şerafettin Turan, **İsmet İnönü Yaşamı Dönemi ve Kişiliği**, Bilgi Yayınevi, 2003, s. 17-19.
[211] Atilla Çetin, "*İnönü, Mustafa İsmet (1884-1973) Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 22. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi yayınevi, Istanbul, 2000 s.316-319.
[212] Mutlu, **a.g.e**, s. 14.

Konferansında Türkiye'yi heyet başkanı olarak temsil etmiştir. Lozan Konferansı'nın ilk aşaması 4 Şubat 1923'te sona ermiş ve ikinci aşaması ise 23 Nisan 1923'te başlamıştır. Görüşmeler sonrasında 24 Temmuz 1923'te Lozan Anlaşması imzalanmıştır. [213] 1923 yılı içinde ikinci defa Malatya Milletvekili olmuş ve Hariciye Vekilliğini yürüterek Cumhuriyetin ilanı sonrasında Türkiye Cumhuriyetinin ilk Başbakanı olmuştur. Birçok kez hükümet kurarak Başbakanlık görevini sürdüren İsmet Paşa, 25 Ekim 1937'de istifa ederek bu görevini sona erdirmiştir.[214] 1937 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.[215]

İsmet Paşa, gerek Batı cephesindeki savaşlarda gerek Mudanya Mütarekesi'nde gerekse Lozan Konferansı'nda ön planda olan bir kişi olduğundan ve bu olayların da doğrudan Yunanistan ile alakalı olmasından dolayı Soltaridis'in çevirisinde de yer alan önemli kişilerden biridir.

Simeon Soltaridis çevirisinde, sadece '*İsmet İnönü zaferleri',* [216] '*Lozan Antlaşması*'[217] ve '*Rauf Orbay ve İnönü çatışmalarından'*[218] ve '*Cumhuriyetin İlanı'* konusunda Mustafa Kemal Atatürk'ün İsmet İnönü'ye olan güveninin altını çizmektedir. Buna rağmen, Nutuk'ta İsmet Paşa'ya daha fazla yer ayrıldığını söylemek mümkündür.

Nutuk'a göre, İsmet Paşa Kemal Atatürk'ün en yakın arkadaşı ve güvendiği biri idi. '*İsmet Paşa'nın Dışişleri Bakanlığı'na ve Delegeler Kurulu Başkanlığına seçilmesi'*[219] '*Delegeler Kurulu Başkanı İsmet Paşa ile Bakanlar Kurulu Başkanı Rauf Bey arasında çıkan anlaşmazlık'*[220] , '*İsmet Paşa'da, Bakanlar Kurulu Başkanı Rauf Bey'e karşı güvensizlik duygusu uyanmıştı'*[221] ,'*Yunan Onarımları İşinden Dolayı İsmet Paşa İle Bakanlar Kurulu Arasında Doğan Görüş Ayrılığı ve Gerginlik'* [222], '*Ben, İsmet Paşa'nın görüşünü uygun buldum'*[223] , '*Rauf Bey'in bu görüş ayrılığını', 'kendisi ile İsmet Paşa arasında başlı başına bir sorun sayması doğru*

---

[213] Ahmet Gülen, "*Nutuk'a ve Hatıralara Göre İsmet Paşa'nın Askeri ve Siyasi Faaliyetleri (1919-1927)"*, **Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi**, 5: 1, (2012), s. 24.
[214] Attila Çetin, *a.g.m.*, s.317.

[216] Soltaridis, **a.g.e.**, s. 148,187.
[217] **A.g.e.**, s. 244.
[218] **A.g.e.,** s. 271.
[219] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 499.
[220] **A.g.e.**, s. 561.
[221] **A.g.e.**, s. 562.
[222] **A.g.e.**, s. 562.
[223] **A.g.e.,** s. 565.

değildir'[224] , *'Barış Antlaşmasını imzalamadan önce İsmet Paşanın hükümet görüşünü öğrenmek üzere çektiği telgrafa Rauf Bey Yanıt vermemişti'*[225] , *'İsmet Paşa'ya barış antlaşmasını imzalamasını bildirdim'*[226] , *'İsmet Paşa'nın üzüntüsü'*[227] , *'Rauf Bey, Lozan Antlaşması'nı yapan İsmet Paşa'yı kutlama dolaysıyla Mondros Ateşkes Anlaşması'nı yapan kendisini savunmaya çalışıyor'*[228], *'Rauf Bey, İsmet Paşa ile karşı karşıya gelemeyeceğini ve onun karşılanmasında bulunamayacağını söylüyor'*[229] ,*'Cumhuriyetin kuruluşuna ilişkin yasa tasarısını İsmet Paşa'yla birlikte hazırladık'*[230] , *'İsmet Paşa'nın Meclis'te Rauf Bey'e verdiği yanıtlar'*[231] , *'Büyük Millet Meclisi'nin İsmet Paşa hükümetine güvenoyu vermesi üzerine karşıcıl gazetelerin yazdıkları'* [232] orijinal Nutuk'tan alınan bölümlere göre Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'nün çok iyi arkadaş oldukları anlaşılmaktadır. Kemal Paşa ona Lozan Antlaşması ve Cumhuriyet meselesi konusunda güvenmiştir. Aynı zamanda, Türkiye'de Cumhuriyetin ilanı ardından ilk başbakan olmuştur. Bunlara Soltaridis kitabında yer vermemiştir.

Çerkez Ethem Kafkasya'dan gelip Anadolu'ya yerleşen Çerkez boylarından Şapşıh oynağına mensuptur. Babası Emreköy'de ziraat ve değirmencilikle uğraşan Ali Bey'dir. Doğum tarihi kaynaklarda farklı geçmektedir. Tarihler 1884 ve 1886 olarak gösterilmekte olup beş kardeşin en küçüğüdür.[233] Mustafa Kemal ve İsmet Bey'in kendisini ikna çabaları neticesinde bu görevi kabul etmiştir. 19 Haziran'da Genelkurmay Başkanlığı'nın yazılı direktifini de alan Ethem Bey, 21 Haziran'da Yozgat'a girmiştir. Kendi yöntemlerine göre, son derece sert önlemlerle asileri cezalandırmaya başlamıştır. Çerkez Ethem isyanları bastırmıştır ve şehirde Divan-ı Harb kurarak teşvik ve tahrikçilerden 12 kişinin yargılamaları yapılıp asılmıştır. Mustafa Kemal Paşa çektiği telgrafla onu ve silah arkadaşlarını kutlamıştır. Çerkez Ethem'in Mustafa Kemal ile ilk çatışması Yozgat isyanı sonrası, isyanın sorumlusu olarak ileri sürülen Yahya Galip Bey meselesinde ortaya çıkmıştır. Çerkez Ethem,

---

224 **A.g.e.**, s. 574.
225 **A.g.e.**, s. 575.
226 **A.g.e.**, s. 575.
227 **A.g.e.**, s. 576.
228 **A.g.e.**, s. 578.
229 **A.g.e.**, s. 579.
230 **A.g.e.**, s. 586.
231 **A.g.e.,** s. 614.
232 **A.g.e.,** s. 648.
233 Zekeriya Kurşun, *"Çerkez Ethem (ö. 1949) Millî Mücadele'de önce hizmetleriyle, daha sonra muhalefetiyle tanınan kuvâ-yı seyyare kumandanı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 8. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi yayınevi, Istanbul, 2000, s. 275-6, s.275.

Ankara Valisi Yahya Galip Bey'i 26 Haziran 1920'de yargılamak için Yozgat'a çağırmıştır. Mustafa Kemal, Milli Mücadeleye zarar verecek bir çatışmadan kaçınarak, bu yargılanmayı engellemiştir.[234] TBMM tarafından Çerkez Ethem'in vatan haini ilan edilmesine neden olmuştur. Yunan ordusuna teslim olmak, onu kaçınılmaz olarak farklı bir konuma sürüklemiştir. Yurt dışında yaşadığı yıllarda, Türkiye karşıtı faaliyetler içinde bulunduğu belgelerle ispatlanmış bir durumdadır. 1930 yılına ait Fransa'nın Yakın Doğu ile ilgili ―Archive Diplomatiques Ministére Des Affaires Etrangerés 194 No'lu belgesinde kendisinden bahseden ―Yüksek Komiserliğimizce kesinlikle hizmetleri bilinen cümlesinden bu sonucu çıkarmak mümkündür. Yine aynı belgeden, Bağdat'taki Türk Elçiliğinin Çerkez Ethem'in bölgedeki Irak Kürtleri ile ilişkileri ve faaliyetlerini yakından takip ettiği ve Fransız yetkililerin[235] Türk Hükümetinin dikkatini çekmemek için onu sınırdan uzaklaştırdığı anlaşılmaktadır.

Simeon Soltaridis çevirdiği Nutuk kitabında Çerkez Ethem ve kardeşlerine sadece iki bölümde yer vermiştir. '*Çerkez Ethem ve kardeşlerinin çıkarttığı dedikodular'* bölümünde[236], Çerkez Ethem ve Tevfik Ethem, İsmet İnönü ile askerin durumu ve Bursa'daki Türk askerinin kaybettiği savaş hakkında tartışmıştır. Ethem kardeşler, askerin liderliğini ve savaş planlarını kendileri yapmak istemişti. *Mecliste aykırı eğilimler ve Nazım Bey'in içişleri bakanlığına seçilmesi karşısında davranışım* bölümünde, [237] Mustafa Kemal Atatürk Ethem kardeşlerle görüşmek isteyip, Çerkez bey ortadan ve Tevfik bey kendi ayaklanan asker ile dağlara kaçmıştır. Aynı kitapta, Ethem ve Kardeşleri kuvvetleri ile birlikte düşmanların yanında kendilerine yaraşır yeri aldılar bölümünde, Çerkez Ethem ve kardeşleri artık Yunan ordusunun bir parçası olduğu anlaşılmıştır. [238]

Elbette, Nutuk'ta bu konu ile ilgili daha fazla bilgi verilmektedir. Mesela, '*Çerkez Ethem ve kardeşlerinin ilk defa dikkat çekmeye başlayan tavır ve davranışları'* bölümünde[239] Çerkez Ethem ve kardeşleri Yozgat ayaklanmasında büyük zafer kazandığı için çok övülmüştür. Buna rağmen, bu kardeşler özellikle

---

[234] Zübeyir Uzun, "**Milli Mücadele'de Çerkez Ethem ve Kuva-yı Seyyare'nin Faaliyetleri (1919–1920)",** (Doktora Tezi) , Selçuk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2008, s. 68.
[235] Müzehher Yamaç, **a.g.e.**, s. 75.
[236] Soltaridis, **a.g.e.**, s. 166.
[237] Soltaridis, **a.g.e.**, s. 167.
[238] **A.g.e.**, s. 171.
[239] Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 347.

Çerkez Ethem, Büyük Millet Meclisi Başkanı olmak istemiş ve o zamandaki Meclis Başkanı Meclis üzerinde zarar vereceğini ifade etmiştir.

'Çerkez Ethem ve kardeşlerinin çıkardığı dedikodular[240] *Ethem ve Tevfik kardeşlerin karşı durum almaları',* [241] *'Ethem ve Tevfik kardeşlerle kendileri gibi düşünen arkadaşlarının ulusal hükümete karşı ayaklanmaları'*[242], *'Ethem ve kardeşleri zaman kazanmak için bizi oyalamaya çalışıyorlardı'*[243], *'Çerkez Ethem hükûmetin yasalarını tanımıyor'*[244], *'Çerkez Ethem'e bir öğüt kurulu gönderiliyor'*[245] , *'Ayaklanan Ethem ve kardeşlerine karşı savaşa girilmesini buyurdum'* [246] *',Ethem ve kardeşleri kuvvetleriyle birlikte düşmanların yanında kendilerine yaraşır yeri aldılar'*[247] , *'Ethem ve kardeşleri canlarını Refet Paşa'ya borçludurlar'*[248] kitabın bölümlerini okuduğumuzda, Çerkez Ethem ve kardeşlerinin artık Kemal Atatürk'e saygı göstermediği anlaşılmaktadır. Çerkez Ethem kendisi orduyu yönetmek istemiştir fakat bunu Mustafa Kemal Atatürk kabul etmemiştir. İsmet Paşa kendi yazdığı kitabında Çerkez Ethem hakkında şöyle yazmıştır:

> *"Nerede bir kıta bulurlarsa İnönü'ne yetiştirmeye çalışıyorlar. ... 10 Ocak 1921'de düşmanın mukavemeti kırıldı, iradesi çöktü, çekildi. Biz İnönü'nde Yunanlılarla muharebe ederken, İzzettin Bey Kütahya'da Ethem ile muharebe ediyordu. Nihayet Ethem, cephesini terk ederek kaçmaya mecbur oldu"* [249].

Kısaca, Çerkez Ethem iktidar gücünü almak için düşman birlikleriyle bile birleşmekte tereddüt etmemiştir. Çerkez Ethem bu noktada düşmanla birlik yapmıştır ve istenmeyen biri olmuştur ve yeni Türk devletinde onun iktidar payı yok edilmiştir. Buna rağmen, Çerkez Ethem kendi düşüncesini de yazmıştır:

> *"Ertesi günü mücadelenin daha şiddetli olacağına kaniydim. Nitekim öyle oldu. Sabahleyin erken muharebe yeniden başladı ve gittikçe şiddetlendi. İşte böyle bir sırada idi ki, öğleden sonra sağ ve geri taraflarımızdan Refet Bey'in süvari kuvvetleri yaklaşmış, bunları bekleyen müfrezelerimizle çarpışma başlamıştır. Bizim için yapacak şey... Bütün büyük kuvvetlerimizle Refet kuvvetlerine*

---

240 **A.g.e.**, s. 368.
241 **A.g.e.,** s. 377.
242 **A.g.e.,** s. 383.
243 **A.g.e.**, s. 388.
244 **A.g.e.**, s. 390.
245 **A.g.e.**, s. 396.
246 **A.g.e.**, s. 400.
247 **A.g.e.**, s. 463.
248 **A.g.e.**, s. 404.
249 İnonü, **a.g.e.,** s. 240-243.

mukabil taarruza geçmekti. Refet Bey kuvvetlerine karşı taarruza geçtik ve püskürttük". [250]

Çerkez Ethem'in aktardığına göre o düşmanlarla iş birliğini istememiştir fakat mecbur kaldığı için Yunanlara sığınmıştır.

Nutuk'ta karşılaşılan başka önemli bir karakter de Ali Fuat Cebesoy'dur. Ali Fuat Cebesoy 23 Eylül 1882 tarihinde İstanbul Salacak'ta dünyaya gelmiştir. Sonrasında babasının gönülsüzlüğüne rağmen Harp Okulu'na girmiştir. Burada Mustafa Kemal Atatürk ile aynı sınıfta okumuştur. Beyrut'ta kıta hizmetinde bulunmuş, Trablusgarp ve Balkan Savaşlarında yer almıştır. Birinci Dünya Savaşı döneminde gerçekleşen Kanal Harekâtı'nda büyük başarılar kazanmıştır. Milli Mücadele döneminde Doğu Anadolu cephesinde 16. kolorduda 5. Tümen'in komutanlığını yapmış ve Batı Cephesi'nde Yunanlara karşı mücadele etmiştir.[251]

10 Mayıs 1921'de Ankara'ya dönerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde siyasi çalışmalara başlamıştır. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin başkanlık görevini yürütmüş ve Kazım Karabekir ve Rauf Bey ile birlikte Türkiye'nin ilk muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasında yer almıştır. Bayındırlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ve TBMM Başkanlığı yapmıştır. 1946 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa ederek, Demokrat Parti'ye katılmıştır.[252] Ayrıca hayatı boyunca birçok eser yazan Ali Fuat Cebesoy 10 Ocak 1968'de İstanbul'da yaşamını yitirmiştir.

Simeon Soltaridis'in çevrildiği metinde Ali Fuat Paşa ile ilgili bölümler mevcut değildir. Ancak Nutuk'ta Ali Fuat Paşa'ya elbette ki yer verilmiştir. Soltaridis'in kitabında Ali Fuat Paşa'ya yer verilmemiş olması muhtemelen Ali Fuat Paşa'nın Yunanlarla ilgili yaşanan olaylarda aktif olarak yer almamasından kaynaklanmaktadır.

En büyük başarısı sayılan ve 16 Mart 1921 tarihinde imzalanan Moskova Antlaşması ile Batum Gürcistan'a bırakılmıştır. Bunun karşılığında ise Sovyetler, Türkiye'ye altın ve silah yardımı yapacaktır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin dışişleri üzerine verdiği ilk karar: Moskova'ya bir kurul gönderilmesi bölümünde, 340. Sayfasında, Mustafa Kemal Atatürk bu olayı kısaca anlatılmıştır.

---

[250] Çerkez Ethem, **a.g.e.**, s. 162-166.

[251] Ayfer Özçelik, "*Cebesoy, Ali Fuat (1882-1968) İstiklâl Savaşı'nda ilk Batı Cephesi Kumandanı ve Siyaset Adamı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 7. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi yayınevi, Istanbul, 2000, s. 194-195.

[252] Ayfer Özçelik, "**Ali Fuat Cebesoy Hayatı ve Faaliyetleri"**, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Enstitüsü, Ankara, 1989, s. 594.

Aynı anda Ali Fuat kendi kitabında 147-157 sayfaları arasında[253] bu olayı anlatmıştır ve Stalin ve Rusya'nın yönetim sistemi ile ilgili birçok bilgi verilmiştir. Moskova Antlaşması Soltaridis'in kitabında yer almıştır.[254] Fakat Terakkiperver ile ilgili hiç bir çeviri Soltaridis'in kitabında yer almamıştır.

Ali Fethi Okyar, 29 Nisan 1880'de Rumeli'nin Pirlepe bölgesinde doğmuştur. 1904 senesinde Harp Akademisi'nden mezun olmuştur. Sonrasında Selanik'te bulunan 3.Ordu'da göreve başlamıştır. Bu dönemde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılmış ve II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra 1908 senesinde Paris askeri ataşeliğine atanmıştır. Trablusgarp ile Balkan Savaşlarında da yer almıştır. 1911 senesinde Mebusan Meclisi tarafından Manastır milletvekilliğine seçildi. 1913 senesinde Sofya Büyükelçiliği vazifesine getirilmiştir.[255]

1920 yılında Meclisi Mebusandaki bazı vekillerle birlikte Malta'ya sürgün edildi. 1921 yılında serbest bırakılınca Ankara'ya gitti ve TBMM'ye katılmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nde içişleri bakanlığı ile başbakanlık yapmıştır. 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurarak başkanlık görevini üstlenmiştir[256]. 1934 senesinde Londra Büyükelçiliği'ne atanmıştır. 1939-1941 seneleri arasında Refik Saydam hükümetinde adalet bakanı oldu. Ali Fethi Okyar, 7 Mayıs 1943'de İstanbul'da yaşamını yitirmiştir.

Simeon Soltaridis yapmış olduğu çeviride, Fethi Bey ile ilgili bilgileri çevirmemiştir. Sadece '*29 Ekim 1923 Günü Halk Partisi Grubunda Yapılan Görüşmeler'* bölümünde Fethi Bey'in ismi geçmektedir. Soltaridis Fethi Bey ile ilgili başka bir bölümü çevirmemiştir. Bunun aksine, orijinal Nutuk'ta birçok bölümde onun adından söz edildiği görülmektedir. *'Meclis'te Fethi Bey'in başkanlığındaki Bakanlar Kuruluna ve Fethi Bey'in kendisine karşı sataşmalar ve eleştiriler başladı'* bölümünde[257] Fethi Bey İçişleri bakanlığından istifa etmiştir çünkü yeni görevi daha önemli idi. '*Fethi Bey'in başkanlığındaki bakanlar kurulu çekiliyor'* bölümünde[258] Fethi bey kendi görevini çok ciddi bir şekilde yaptığını ifade etmiştir ve Mustafa Kemal Paşa'ya bunun hakkında bir mektup göndermiştir.

---

253 Aksel Keskin, İmparatorluktan **Cumhuriyete Ali Fuat Cebesoy**, Paraf Yayınevi, İstanbul, 2013, s. 150.
254 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 147-8.
255 Muammer Göçmen , *"Okyar, Ali Fethi (1880-1943) Mustafa Kemal Atatürk'ün Yakın Arkadaşı, Türk Siyaset Adamı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 33. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi yayınevi, İstanbul, 2000, s. 342-3, s.342.
256 Muammer Göçmen, *a.g.m.*, s. 342.
257 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 582.
258 **A.g.e.,** s. 584.

B) Dil Bilgisi Yapısı ve İfadelerdeki Farklılıklar

'Samsun'a Çıktığım Gün Genel Durum ve Görünüş', bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki buçuk sayfa olarak yer almıştır.[259] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir buçuk sayfa olarak ele alınmıştır.[260] Soltaridis'in çevirisinde daha çok sayfa tutmasının nedeni farklı punto kullanmasından kaynaklanmıştır. Soltaridis basit ve kolay anlaşılır bir çeviri yapmıştır. Soltaridis'in çevirdiği eser günlük bir dille yazılmıştır. Her kelime Türkçe'den Yunanca'ya itinayla çevrilmeye çalışılmıştır. Buna örnek verilecek olunursa, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un birinci sayfasında geçen '*zedelenmiş, imzalamış'* gibi kelimeler Yunanca çeviride geçmiş zamanın hikâyesi kullanılarak çevrilmiştir.[261] Örneğin Türkçe metnin birinci sayfasında geçen '*çalışıyor'* kelimesi '*çalışıyordu*' olarak yansıtılmıştır. Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un birinci sayfasında geçen *'dört gün önce'* ifadesi '*üç gün önce*' olarak çevirilmiştir.[262] Bu bölüm Mustafa Kemal Atatürk'ün mücadele başlangıcından itibaren ele alınmıştır. Aynı zamanda söz konusu bölümde, '*Mavri Mira, Patrike Zaven'* ve başka örgütlerin ne kadar büyük sorun yarattığı gösterilmiştir.[263]

'Düşünülen Kurtuluş yolları' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir buçuk sayfa olarak yer almıştır.[264] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece yarım sayfa olarak ele alınmıştır.[265] Buna örnek verilecek olunursa, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un ikinci sayfasında geçen '*durumun korkunçluğu ve ağırlığı karşısında'* gibi ifadeler Yunanca çevirisinde *bu netlik ve yoğunluk* olarak çevrilmiştir.[266] Örneğin Türkçe metnin ikinci sayfasında geçen '*düşünülmeye başlamıştır'* ifadesi *'birkaç kişi yönlendirdi '* olarak yansıtılmıştır.[267] Ara sıra, ikinci sayfada geçen '*kurulmuştu*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[268] Yunan kuruluşlarının faaliyetleri ve çalışmaları bu bölümün konusudur.

---

259 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 23-25.
260 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 1-2.
261 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 1-2.
262 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 23.
263 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 24.
264 **A.g.e.**, s. 25-26.
265 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1,s.2.
266 Soltaridis, **a.g.e**., s. 25.
267 **A.g.e.**, s. 25.
268 **A.g.e.**, s.25.

'Ulusal Kuruluşlar Siyasi Amaçları' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[269] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[270] Yunan kuruluşlarının faaliyetleri ve çalışmaları bu bölümün de konusudur.

'*Genel Duruma Dar Bir Çerçevede Bakış*' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[271] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm de üç sayfa olarak ele alınmıştır.[272] Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un yedinci sayfasında geçen '*düşünüyor, düşünmüyor*' gibi kelimeler Yunanca çeviride şimdiki zaman hikâyesi kullanılarak çevrilmiştir.[273][274] Buna örnek verilecek olunursa, Söylev'den geçen sekizinci sayfasında '*farkında olmadan başsız kalmış olan ulus, karanlık ve belirsizlik içinde, olup bitecekleri bekliyor '* gibi cümleler Yunanca çevirisinde '*halk olayları görmezden geliyordu ve lider yoktu ve karanlıkta ve siste iken sadece gelişmeleri bekliyorlardı*' olarak çevrilmiştir.[275] '*Olup bitecekleri bekliyor*' ve '*yok bir durumda '* ifadeleri Yunanca metinde yoktur.[276] Bu bölümde, Türkiye'nin iç ve dış politikası incelenmiştir. Bir yandan padişahın insanları yönetememesi, diğer taraftan gerilemekte olan imparatorluğun yönetimine müdahale etmek isteyen müttefik kuvvetlerin hakkında bilgiler verilmiştir.

'*Ya Bağımsızlık Ya Ölüm*' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[277] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[278] Diğer yandan Nutuk'ta geçen '*tutsaklık '* gibi kelimeler Yunanca çeviride ünlem işareti kullanılarak çevrilmiştir.[279] '*Peki, efendim'* ifadesi Yunanca çevirisinde yer almamıştır.[280] Mustafa Kemal, bu bölümde, kendilerini yönetemeyen bir padişahın, yabancı güçlerin ve kendileriyle alay eden dini liderlerin etkisi altında köle gibi yaşayan bir milletin özgürlüğünü kazanmak için fedakârlık yapmasının önemini vurgulamıştır.

---

269 **A.g.e.**, s. 26-9.
270 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1,s. 2-4.
271 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 29-31.
272 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1,s. 7-9.
273 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1,s. 8.
274 Soltaridis, **a.g.e.,** s.2 9-31.
275 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 30.
276 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1,s. 8.
277 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 10-11.
278 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 10.
279 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 30.
280 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 10.

"Yunan Ordusunun Manisa ve Aydın Çevresine girişi' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[281] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta bu bölüm bir sayfa olarak ele alınmıştır.[282] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde 56. bölüğün komutanı Bekir Sami Kemal Atatürk'e gönderdiği bir telgrafta istediği her şeyi yaptığını bildirmiş ve 57. bölüğe emir gönderilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

'*İstanbul'a Geri Çağrılışım'* bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır.[283] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm bir sayfa olarak ele alınmıştır.[284] Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un yırmı ikinci sayfasında geçen '*süre gelmiştir'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman (süregelir şeklinde) kullanılarak çevrilmiştir.[285]

'*Sivas'ta Genel Bir ulusal Kongre Toplama Kararı*' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[286] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta aynı şekildedir.[287] Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un yirmi ikinci sayfasında geçen '*bulunuyordu*' kelimesi Yunanca çevirisinde geçmiş zaman hikâyesi kullanılarak (bulunmuştu şeklinde) çevrilmiştir.[288] '*dört gün önce'* ifadesi Yunanca çevirisinde yer almamıştır.[289] Mustafa Kemal, bu bölümde, Sivas kongresinin gerçekleşmesinin nedenlerini ifade etmiştir. Cevat Abbas'a kongre organizasyonu ile ilgili sekiz emir verilmiştir. Trakya'ya gönderilen dört imzalı emir karşısında Mustafa Kemal Atatürk'ün mutlu olduğu ifade edilmiştir.

'*Erzurum Kongresi'* bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[290] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[291] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

'Erzurum Kongresi'nin Bildirisi ve Kararları' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[292] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında

---

281 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 37-8.
282 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 16.
283 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 47.
284 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 22.
285 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 47.
286 **A.g.e.**, s. 48-9.
287 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 22-23.
288 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 48.
289 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 23.
290 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 49-50.
291 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 46.

yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[293] Örneğin, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un yirmi sekizinci sayfasında geçen '*seçmişti*' ve kırk sekizinci ve dokuzuncu sayfasında '*gelmemişlerdir, katılmamışlardı, bulunmuşlardı*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[294] Erzurum kongresi on dört gün sürmüştür ve tartışılan sorunları ve alınan kararları Mustafa Kemal Atatürk kamuoyuna açıklamıştır. Düşmanların saldırması durumunda yerli halkın kendi güçleriyle ülkeyi koruyabileceği, ülkenin bütün bölgelerinin eşit olduğu ifade edilmiştir. İstanbul hükümeti devletin sorunlarını çözmezse, o zaman geçici bir hükümet kurulabileceği, Hristiyanlara imtiyaz verilmeyeceği, yabancı yardımının kabul edilmeyeceği ve parlamentonun derhal toplanacağı şeklinde kararlar alınmıştır. Mustafa Kemal Atatürk kongreden sonra neler olduğunu belgelerle kanıtlamıştır. Kongreye katılan ve katılmayanların isimleri açıklanmıştır.

'*Sivas Kongresi Açılıyor*' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[295] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır. Çeviri, birebir yapıldığı için anlatımda bir sorun yoktur. Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk, Hüsrev Bey tarafından Rauf Orbay ve bazılarının kongre başkanlığına gelmesini istemediği konusunda bilgilendirilir. Rauf Orbay gelip Mustafa Kemal Paşa'yı kongrenin başkanı olarak istemediğini ilan etmiştir. Kongre üyelerinden biri, cumhurbaşkanlığı görevinin bir gün veya bir hafta boyunca temsil ettikleri şehre bağlı olarak herkese alfabetik olarak dağıtılmasını önermiştir. Bu karara karşı oy kullanılmıştır. Gizli oylamada üç kişi dışında herkes Mustafa Kemal Paşa'nın kongre başkanlığını istemiştir. [296]

'*Amerikan Güdümü için Propagandalar'* bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde on dokuz sayfa olarak yer almıştır.[297] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm on iki sayfa olarak ele alınmıştır.[298] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un altmış beş ve yedinci sayfasında geçen *'getirmişlerdi, rica etmiştir*', gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş

---

292 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 50-3.
293 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s .53.
294 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 52-3.
295 **A.g.e.**, s. 53-5.
296 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 62-3.
297 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 58-76.
298 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 64-75.

zamanda kullanmıştır.[299] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un "*Gözlerinizden öperim*" ifadesi Yunanca çevirisinde yer almamıştır.[300] Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk, Arif Bey, Halide Edip, Selahattin ve Arif Bey'le telgraflar aracılığıyla yazışmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin neden Amerikan yardımını kabul etmemesi gerektiğini açıklamış ve yabancı güçlerin, Hristiyanların ve sınırların egemenliğine ilişkin sebep ve sorunları sıralamıştır.

"Amasya Görüşmeleri", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde sekiz sayfa olarak yer almıştır.[301] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece altı sayfa olarak ele alınmıştır.[302] Gramer kullanımı konusunda ise Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un yüz seksen birinci sayfasında geçen '*bildirmişti, sağlayamamıştır'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[303] Bu bölümde kongre kararları açıklanmış ve Salih Bey ile buluşup toplantı yapılmıştır. Dördüncü protokol ve Amasya toplantısına katılanların bir listesi de açıklanmıştır.

"Türk Ulusunun En Belirgin İstek Ve İnancı; Kurtuluş" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır. Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm bir sayfa olarak ele alınmıştır.[304] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde özgürlüğe duyulan ihtiyaç gösterilmiştir. Sivas ve Erzurum Kongrelerinin ardından, özgürlük için savaşan bir program ulusal ant olarak adlandırılmıştır. [305]

"Ulusal Ant Hazırlanıyor" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır.[306] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm bir sayfa olarak ele alınmıştır.[307] Çeviri, birebir yapıldığı için dilbilgisi anlamında bir sorun yoktur. Bu bölümde İstanbul parlamentosunun bu bölümde hakların korunması için ulusal bir örgütlenme niyeti yoktu, çünkü her zaman yabancılarla tutarlı olmak istemiştir.

---

299 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 58.
300 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 75.
301 Soltaridis, **a.g.e.,** s. 80-87.
302 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 176-181.
303 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 76.
304 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 261.
305 **A.g.e.**, s. 96.
306 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 97.
307 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 261.

"Ankara'da Toplanma Düşüncesi" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[308] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[309] Çeviri, birebir yapıldığı için dilsel bir sorun yoktur. Mustafa Kemal Atatürk, Ankara'da bir meclis açmak istemiştir. Bir zamanlar yaptığı gibi, Kemal Atatürk bir eylem planı yapmıştır.

"Millet Meclisine Başkan Seçilmem Sakıncalı Görülüyor", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört buçuk sayfa olarak yer almıştır.[310] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[311] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

"Trakya'da Cafer Tayyar Bey'in İzlediği Yanlış Bir Yol", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde beş sayfa olarak yer almıştır.[312] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece dört sayfa olarak ele alınmıştır.[313] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un iki yüz doksan üçüncü sayfasında geçen '*girişmemiştir*' gibi kelimeler Yunanca çeviride geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[314] Mustafa Kemal Atatürk, bu bölümde Cafer'in görevlerini doğru şekilde yerine getirmediğini fark etmiştir. Kemal Atatürk tarafından gönderilen bir mektupta Cafer Tayyar'ın doğru söylemediğini öğrenmiştir. Özellikle, Türk köylerini koruyacak herhangi bir silahlanma veya örgüt yoktu, ayrıca Cafer'in Bulgaristan'daki olaylar hakkında hiçbir fikri yoktu. İngilizler Edirne'ye girerken bu durum topçu İhsan ve veteriner Rasim tarafından kurtarılacaktı. Yunanlar Çorlu ve Lüleburgaz'a girmiş ve Bulgarlar Ege'ye bir çıkış yapmak istemiştir. Rauf Orbay ve Cafer Tayyar ile Mustafa Kemal Atatürk Trakya konusu ile ilgili mektuplaşmaya devam etmiştir. Cafer Tayyar, bahanelerle dolu, kötü davranışları nedeniyle köyleri örgütlemenin zor olduğunu belirtmiştir. Halk, hükümetten ve siyasi temsilcilerden her şeyi beklemiş ve valiler birisinin ulusal örgütlenmeleri örgütlemesini beklemiştir.

"Yabancı Devletlere Yaptığım Protesto", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[315] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[316]Diğer yandan,

---

308 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 98.
309 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 262-3.
310 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 100-3.
311 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 271-3.
312 **A.g.e.**, s. 112-7.
313 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 292-5.
314 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 113.
315 **A.g.e.**, s. 120-2.
316 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 302-4.

Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un üç yüz ikinci sayfasında geçen '*girmişlerdir, girişilmiştir*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[317] Bu bölümde, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun temsilcisi olarak Mustafa Kemal Atatürk, İstanbul, Antalya, Refet Bey, İngiltere, Fransa ve İtalya temsilcilerine telgraflar göndermiştir. Amacı, parlamentoyu işgal eden ve birçok sivilleri ele geçiren müttefik birliklerin saldırgan davranışlarından şikâyet edilmesi idi.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Toplanıyor", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde beş sayfa olarak yer almıştır.[318] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[319] Dilbilgisi anlamında ise Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un üç yüz on ikinci sayfasında geçen '*olmuştur*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[320] Mustafa Kemal Atatürk Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin toplandığını ifade etmiştir. Tabii ki, bunu yapmak için, Refet Bey, Ali Fuat Bey, Bekir Sami Bey ve Kazım Karabekir gibi eski dostlar ve valiler tanıdıklarına telgraflar gönderilmiştir. Meclisin toplanması için altı kural var ve hepsi din ile ilgili idi. Meclisin açılışının mübarek Cuma gününde ve peygamberin sözleriyle gerçekleştirileceği söylenmiştir.

"*Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başkanlığına Beni Seçti*" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[321] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece yarım sayfa olarak ele alınmıştır.[322] Ayrıca Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un iki yüz otuz beşinci sayfasında geçen '*bu arada benim girişimlerde bulunmamın yasak edilmesine önem veriyorlardı'* şeklindeki cümlesi Yunanca'ya tercüme edildiğinde cümle bir sonraki cümlenin öznesi ile (Babıali) birleştirilerek çevrilmiştir.[323]

"Konya Ayaklanması" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[324] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece yarım sayfa olarak ele alınmıştır.[325] Bu bölümdeki çeviride bir sorun

317 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 120.
318 **A.g.e.**, s. 129-33.
319 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 312-4.
320 Soltaridis, **a.g.e**, s. 130.
321 **A.g.e.**, s. 139-40.
322 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 325.
323 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 130.
324 **A.g.e.**, s. 142-3.
325 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 333.

yoktur. Bu bölümde Konya ayaklanması ve ayaklanmacıları tutuklayan yetenekli komutan hakkında bilgi verilmiştir.

"*Savaş Cephelerinin Durumu"*, bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde beş sayfa olarak yer almıştır.[326] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm dört buçuk sayfa olarak ele alınmıştır.[327] Dilbilgisi açısından, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un uç yüz otuz dört ve üç yüz otuz beşinci sayfasında geçen '*almıştı, kurulmuştu, sağlanabilmiştir, başlamıştır, tanınmamıştı'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[328] Mustafa Kemal Atatürk, bu bölümde, Türk ordusunun İzmir'i işgal eden Yunanlara ve Mersin, Urfa, Antep'i işgal eden Fransızlara karşı davranış ve eylemlerinden bahsetmiştir.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Dışişleri Üzerine İlk Verdiği Karar: Moskova'ya Bir Kurul Gönderilmesi", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki buçuk sayfa olarak yer almıştır.[329] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[330] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un uç yüz kırkıncı ve uç yüz kırk birinci sayfasında geçen *'olmuştur, gecikmiştir, imzalanabilmiştir'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[331] Bu bölümde 16 Mart 1921 tarihli Moskova Anlaşması'nın imzalanmasına atıfta bulunulmuştur.

"Yunanlıların İlk Genel Saldırması" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[332] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[333] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bursa ve Uşak bölgelerine saldıran Yunan birliklerinin ilk saldırısı anlatılmıştır.

"Yunan Saldırısı Karşısında Ulusal Cephelerin Bozulması Üzerine Mecliste Sert Eleştiriler ve Sataşmalar" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[334] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu

---

326 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 143-47.
327 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 333-337.
328 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 143-45.
329 **A.g.e.**, s. 147-8.
330 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 340-1.
331 **A.g.e.**, s. 147-8.
332 **A.g.e.**, s. 148-9.
333 Atatürk, **Söylev (Nutuk)** Cilt.1, s. 341.
334 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 150-3.

bölüm dört sayfa olarak aktarılmıştır.[335] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bursa ve Uşak bölgelerine saldıran Yunan birliklerinin ilk saldırısı anlatılmıştır. Bu bölümde parlamento ve Mustafa Kemal Atatürk arasında Türk ordusunun yenilgisi ve Yunanların saldırısı konusunda gerilim vardır.

"Doğu Cephemizde Ermenilerle Savaş Başlıyor", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[336] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[337] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un üç yüz elli dokuzuncu ve üç yüz altmışıcı sayfasında geçen '*görülmüştür, büyümemiştir'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[338] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un uç yüz altmış sayfanın son cümlesi '*gücüne ve düzen ilkesine etki yapacak ölçüde büyümemiştir'* Yunanca'da *'ordunun gücünü ve düzenini etkileme noktasına ulaşamayacak*' şeklinde tercüme edilmiştir.[339] Celalettin Arif Bey, Ermeni ordusu tarafından Türk askerinin sürekli saldırıya uğradığı konusu hakkında mektuplar yazmış ve Mustafa Kemal Atatürk'ü bilgilendirmiştir.

"*Ulusal Hükümet'in Yaptığı İlk Antlaşma: Gümrü Antlaşması"*, bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır.[340] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[341] Buna örnek verilecek olunursa, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un üç yüz altmış birinci sayfasında geçen '*çekilmiştir, geçmiştir*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[342] Bu bölümde yakında Türkiye ile Rusya arasında sınırlarına yakın alanları bölmeyi amaçlayan anlaşma imzalanmıştır.

"*Trakya'daki Durum*", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[343] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[344] Çeviri sorunu yoktur. Bu bölüm Cafer

---

335 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 341-4.
336 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 154.
337 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 359-60.
338 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 154,156.
339 **A.g.e.**, s. 156.
340 **A.g.e.**, s. 157.
341 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 361.
342 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 157.
343 **A.g.e.**, s. 158-60.
344 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 361-3.

Tayyar Paşa'nın tutumuna ve İstanbul hükümeti ile olan ilişkilerine ve Yunan ordusunun bölgedeki hareketlerine değinmiştir.

"*Trakya'daki Kolordumuzun Askerliğin Gereklerini Yapamamasının Ve Yurtseverlik Ödevini Yerine Getirememesinin Tek Sorumlusu Cafer Tayyar Paşa'dır*", bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[345] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[346] '*Türk ordusu nitelikli bir ordudur. Yeter ki ona komuta edenlerde, komuta edebilmek niteliği bulunsun!'* şeklindeki cümlesi koyu harflerle Türkçe Nutuk kitabındaki gibi yazılmamıştır.[347] Yunancada bu bölümün başlığı "*Trakya'daki askeri kuvvetlerimizin kimin sorumlu olduğu"* olarak çevrilmiştir ve Türkçe Nutuk kitabının asıl başlığı hiç kullanılmamıştır.[348]

"Gediz Saldırısı" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[349] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[350] Buna örnek verilecek olunursa, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un uç yüz altmış yedinci sayfasında geçen '*bırakmıştı*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[351] Mustafa Kemal Atatürk bu bölümde Türk ordusunun Yunan birlikleri tarafından yenildiği Gediz savaşına atıfta bulunmuştur. Genellikle mecliste bazı memnuniyetsizlikler vardı. Ali Fuat Bey telgrafla Mustafa Kemal Atatürk'ü bilgilendirmiştir.

"*Ethem ve Tevfik Kardeşlerle Kendileri Gibi Düşünen Arkadaşlarının Ulusal Hükümete Karşı Ayaklanması"* bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde beş sayfa olarak yer almıştır.[352] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm dört sayfa olarak ele alınmıştır.[353] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Mustafa Kemal Atatürk bu bölümde Çerkez kardeşlerin devrimci duygularından kurtulmaya çalışmıştır. Kardeşi Reşit Bey ve Kazım Karabekir'in bir çözüm bulmak için onların yanına gönderilmesine karar verilmiştir.

---

345 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 160-1.
346 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 363-4.
347 **A.g.e.**, s. 363.
348 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 160.
349 **A.g.e.**, s. 163-6.
350 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 366-8.
351 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 164.
352 **A.g.e.**, s. 167-171.
353 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 383-6.

"Birinci İnönü Utkusu" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[354] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[355] Dilbilgisi açısından Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un dört yüz üçüncü sayfasında geçen '*bırakılmıştı, anlamıştı'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[356] Bu bölümde İsmet Paşa'nın Yunanlara karşı ilk zaferi anlatılmıştır.

"İkinci İnönü Utkusu ve İsmet Paşa Metristepe'de" bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[357] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[358] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un dört yüz yirmi altıncı sayfasında geçen '*bırakılmıştır*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[359] İsmet Paşa'nın Yunan ordusuna karşı ikinci zaferi ifade edilmiştir.

"Yunan Ordusunun Genel Saldırı Plânında Çok Göze Çarpan Bir Yanılgı" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[360] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm aynı şekilde iki sayfa olarak ele alınmıştır.[361] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un dört yüz yirmi sekizinci ve yirmi dokuzuncu sayfasında geçen '*bırakılmıştır, gecikilmemiştir, gönderilmişti'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[362] Bu bölümde Türk ordusunun Yunan ordusunu devirme çabalarına rağmen, Yunan ordusu Dumlupınar ve Adana'Ya yerleşmiştir.

"Sakarya Meydan Savaşı" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[363] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[364] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un dört yüz kırk altıncı sayfasında geçen '*vermiştim*' gibi

354 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 171-172.
355 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 403-4.
356 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 172.
357 **A.g.e.**, s. 187-9.
358 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 426-7.
359 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 189.
360 **A.g.e.**, s. 191-2.
361 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 428-9.
362 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 191-2.
363 **A.g.e.**, s. 194-6.
364 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 445-7.

kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir. [365]Mustafa Kemal Atatürk bu bölümde Sakarya nehrindeki iki düşmanın çatışmasını açıklamıştır.

"*Pontus Sorunu"* bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[366] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[367] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımlanan Nutuk'un dört yüz altmışıncı sayfasında geçen '*açıklanmıştı, kabul edilmişti, göndermişti'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[368] Bu bölümde Pontus'lular ve Patrikhanenin Türk milletine karşı tutumlarını ve Pontus'luların Türkiye içinde özerk bir devlet kurma planları açıklanmıştır.

"*22 Mart 1922 Tarihli Ateşkes Anlaşması*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[369] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[370] Nutuk'un dört yüz yetmis dördüncü sayfasında geçen '*anlayabilmişti*' gibi kelimeler Yunanca çeviride geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[371]

"*Saldırı kararı*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[372] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[373] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Mustafa Kemal Atatürk, Yunanlara yaptığı saldırının yanı sıra iki ordunun avantaj ve dezavantajlarına da değinmiştir.

"*Saldırı Plânımızın Ana Çizgileri 22 Mart 1922 Tarihli Ateşkes Anlaşması*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[374] Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[375] Buna örnek verilecek olunursa, Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un dört yüz doksan dördüncü sayfasında geçen '*gelmişti, kararlaştırdık, görüştüm*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[376]

---

365 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 195.
366 **A.g.e.**, s. 200-3.
367 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 459-61.
368 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 201-2.
369 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 215-8.
370 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 474-6.
371 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 216.
372 **A.g.e.**, s. 221-2.
373 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 487.
374 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 222-4.
375 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 491.
376 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 223.

"*Ateşkes Önerisi*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[377] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[378] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk 'ün ateşkesi kabul etme taleplerine atıfta bulunulmuştur.

"*İtilâf Devletleri'nin 23 Eylül 1922 Günlü Ateşkes Önerisi*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[379] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[380] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk ve Fransız komutan Pele buluşması anlatılmaktadır.[381]

"*Mudanya Konferansı*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[382] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[383] Mudanya toplantısında Türkiye İsmet Paşa tarafından temsil edilmiştir.

"*Barış Konferansı'na Gönderdiğimiz Delegeler*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[384] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[385] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. "*İsmet Paşa'nın Dışişleri Bakanlığı'na Ve Delegeler Kurulu Başkanlığına Seçilmesi*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[386] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[387] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

"*Lozan (Lausanne) Barış Konferansı'na Çağrılmamız*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[388] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[389] Saltanatın Kaldırılması bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer

---

377 **A.g.e.**, s. 227-8.
378 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 494-5.
379 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 230-1.
380 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 496-7.
381 Fransız General Pele, ateşkes teklifi yapmak amacıyla Mustafa Kemal Paşa ile görüşmek istemiştir. Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 496-7.
382 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 232-3.
383 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 497-8.
384 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 233-4.
385 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 498-9.
386 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 234-5.
387 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 499.
388 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 235-6.
389 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 499.

almıştır.[390] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[391] Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk, saltanat kurumunun kaldırılmasını istemeyen meclis üyeleriyle karşı karşıya gelmiştir. Refet Bey'in evinde Rauf Orbay, bu kurumun kaldırılması için Mustafa Kemal Atatürk 'e karşı korkularını ifade etmiştir.

"*Lozan Barış Konferansı*" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[392] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[393] Dilbilgisi kullanımı açısından beş yüz on uçuncu sayfada geçen '*yapılmıştır, yasak edilmişti, sayılmıştı'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[394] Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı İmparatorluğu'nun yabancılar ve Hristiyanlar üzerindeki sorunları ve Türkiye'nin herkesin gözünde neden çöktüğü hakkında konuşmuştur.

"Osmanlı Devleti'nin Dünya Gözünde Hiçbir Değeri Kalmamıştı" bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[395] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[396] Birinci paragraftaki '*erdem, güdüm'* gibi kelimeler Yunancaya çevrilmemiştir.[397] Öte yandan beş yüz on dördüncü sayfasında geçen '*düşmüştü'* kelimesi Yunanca çeviride geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[398] Türkçe Nutuk'ta yer alan '*Geçmişteki yanlışlıklarla, savsaklamalarla hiçbir ilgimiz yokken, yüzyılların birikmiş hesapları bizden sorulmamak gerekirken, bu konuda da dünya ile karşı karşıya gelmek bize düşmüştü*', cümlesi[399] Yunancada " *dünyaya karşı karşıya gelince, erteleme ve ihmal ile geçmişin hatalarıyla ilgimiz yoktu - ve geçmişin birikmiş tüm hatalarını hesaba katmak zorunda değildik*. " olarak çevrilmiştir.[400]

'*Lozan Konferansı Görüşmeleri Kesildi*' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[401] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[402]

---

390 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 236-7
391 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 500.
392 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 235-6.
393 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 513.
394 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 237-8.
395 **A.g.e.**, s. 238-9.
396 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 514.
397 **A.g.e.**, s. 514.
398 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 238.
399 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 514.
400 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 239.
401 **A.g.e.**, s. 243-4.

'Lozan Konferansı Görüşmeleri Üzerinde Mecliste Ateşli Tartışmalar' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde üç sayfa olarak yer almıştır.[403] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece iki sayfa olarak ele alınmıştır.[404] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Ancak Yunanca metinde belirtilen '*7 Şubat'* tarihi[405] orijinal metinde '27 Şubat' olarak geçmektedir.[406] Mustafa Kemal Atatürk, mecliste Türk heyetinin Lozan Konferansına verdiği talepler hakkında konuşurken milletvekillerinin çatışmalara hazır olduğunu anlamıştır.

'Meclisteki Karışıcılların Çeşitli Saldırıları' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[407] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[408] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk ile Parlamento Üyeleri arasındaki tartışma devam etmiştir.

'*Beni Yurttaşlık Haklarından Yoksun Etmek» isteyen önerge üzerine yaptığım konuşma'* bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[409] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[410] Buna örnek verilecek olunursa, Nutku'nun beş yüz yırmı dokuzuncu sayfasında geçen '*gelmiştir*' gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[411] Yeni yasaya göre, Mustafa Kemal Atatürk milletvekili ünvanını kullanamaz çünkü yeni Türkiye sınırları içinde doğmamış ya da seçim bölgesinde yaşamamıştır.

'Lozan Barış Antlaşması' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır.[412] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[413] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Basitleştirilmiş bir şekilde, Lozan Antlaşması'nın 24 Ağustos 1923'te imzalandığı açıklanmıştır.

---

402 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 526.
403 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 244-6.
404 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 526-8.
405 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 245.
406 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 527.
407 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 246-7.
408 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 528.
409 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 247-8.
410 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 529.
411 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 248.
412 **A.g.e.**, s. 253.
413 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 547.

'Mondros Ateşkes Anlaşmasından Sonra Türkiye'ye Yapılan Dört Barış Önerisinin Karşılaştırması' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde on yedi sayfa olarak yer almıştır.[414] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece on dört sayfa olarak ele alınmıştır.[415] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'un '*imza edilmiştir, götürmemiştir, kalmıştır, yapılmıştır, olmuştur, söz konusu edilmemiştir, bırakılmıştır, kaldırılmıştır, ettirilmemiştir, belirtilmemiştir, düşünülmüştür, çıkarılmıştır, kabul edilmemiştir'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[416] Bu yeni anlaşmaya göre, Türkiye Yunanistan arasındaki yeni sınırları, Musul meselesini, azınlıkların haklarını, ekonomik ve parasal önlemleri, boğazlar kurulu, ceza ve mahkûmiyetleri tanımlanmıştır. Buna ek olarak, Sevr antlaşması Lozan'la karşılaştırılmıştır.

'İsmet Paşa'da Bakanlar Kurulu Başkanı Rauf Bey'e Karşı Güvensizlik Duygusu Başlamıştı' bölümü, Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa olarak yer almıştır.[417] Nutuk'ta aynıdır.[418] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. İsmet İnönü, Bakanlar kurulu başkanı Rauf Orbay'ın kararları ile ilgili itiraz etmiş ve Mustafa Kemal Atatürk bu konu ile ilgili uyarmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, kabinede yer almış ve İsmet İnönü'nün sözleri konusunda haklı olup olmadığını tespit etmiştir.

'Ben, İsmet Paşa'nın Görüşünü Uygun Buldum' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde bir sayfa,[419] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bir sayfa olarak ele alınmıştır.[420] Yine Bu bölümde çeviri sorunu yoktur. Bu bölümde Rauf Orbay, Yunanlardan çok sert bir tonla tazminat talep edilmesini istemiştir. İsmet İnönü heyet başkanı olduğu için daha sakin bir yol takip etmiştir. Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay'ı görevinde tutarak ve İsmet İnönü'nün önerisini uygulayarak bir çözüm aramaya başlamıştır.

'Cumhuriyetin Kurulacağını Kimler Biliyordu' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[421] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm sadece bir sayfa olarak ele alınmıştır.[422] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

---

414 Soltaridis, **a.g.e**, s. 254-70.
415 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 548-61.
416 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 254,257.259-65.
417 **A.g.e.**, s. 271.
418 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 562.
419 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 276.
420 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 565.
421 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 289-90.
422 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 565.

'Cumhuriyetin kuruluşuna İlişkin Yasa Tasarısını İsmet Paşa İle Hazırladık' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa[423] Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[424] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta geçen *'değiştirmiştim, eklenmiştir'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[425]

'29 Ekim 1923 Günü Halk Partisi Grubunda Yapılan Görüşmeler' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır.[426] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta ise bu bölüm üç sayfa olarak ele alınmıştır.[427] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

'28/29 Ekim Gecesi Hazırladığım Yasa Tasarısını Önerdim' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde dört sayfa, Nutuk'ta ise bu bölüm sadece üç sayfa olarak ele alınmıştır.[428] Nutuk'ta geçen '*olmuştur, yürülmüştür, düşünmüştür'* gibi kelimeler Yunanca çevirisinde geçmiş zaman kullanılarak çevrilmiştir.[429]

'Hükûmetimizin Biçimi Kesinlikle Cumhuriyet Olacaktır' bölümü Nutuk'ta ve Soltaridis'in çevirisinde aynı sayfa sayısına sahiptir.[430] Bu bölümdeki birçok fillin zaman eki geçmiş zaman şeklinde çevrilmiştir.[431]

'Önerim Parti Grubu'nda Ve Hemen Arkasından Mecliste Görüşülerek «Yaşasın Cumhuriyet!» Sesleri Arasında Kabul Olundu' bölümü Simeon Soltaridis'in çevirisinde iki sayfa olarak yer almıştır.[432] Türk Dil Kurumu'nun 1981 yılında yayımladığı Nutuk'ta da bu bölüm iki sayfa olarak ele alınmıştır.[433] Bu bölümde çeviri sorunu yoktur.

---

423 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 290-91.
424 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 586-7.
425 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 290-91.
426 Soltaridis**, a.g.e.**, s. 291-94.
427 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 587-9.
428 **A.g.e.**, s. 294-5.
429 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 590-92.
430 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 298-9; Atatürk Söylev (Nutuk),2, **a.g.e.**, s. 592-3.
431 Soltaridis, **a.g.e.**, s. 292.
432 **A.g.e**,. s. 300.
433 Atatürk, **Söylev (Nutuk),** 2. Cilt, s. 593.

3. BÖLÜM
MARİA MAVROPULU'NUN NUTUK ÇEVİSİ:
O MEGAS RİTORİKOS / BÜYÜK NUTUK

3.1. Maria Mavropulu kimdir?

Maria Mavropulu 1949 yılında İstanbul'da doğmuştur. İstanbul'da Kız Fener Rum Lisesinden mezun olduktan sonra 1971 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Latin Dilleri ve Edebiyatı bölümünde özellikle Fransızca eğitimine yönelmiş ve bu bölümü bitirmiştir. 2002 yılında Ankara Üniversitesi'nden Türkçe C1 sertifikası almıştır. 1988 yılından itibaren Türkçe öğretmenliği yapmaya hakkı kazanmıştır. 2004 yılında Yanya Üniversitesi, mütercim tercümanlık bölümünde "*Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'u üzerinden Çeviri ve Yorumlaması*" konulu Doktora tezini tamamlayıp, Doktor unvanını almıştır.

Mavropulu çok iyi derecede Fransızca, İspanyolca, İngilizce ve İtalyanca bilmektedir.[434] 1987-89 yılları arasında Yunanistan Dişişleri Bakanlığında çevirmen olarak çalışmıştır. 1989-2002 yılları arasında Yunan Askeri okullarında yabancı dil eğitmenliği yapmıştır.

1988-1994 yıllarında Yunan Evelpidon Harp Akdemisi'nde (Stratiotiki Sholi Evelpidon-Kara Harp Okulu) Türkçe öğretmeni olarak çalışmıştır. 1994-2003 yıllarında aynı akademide görevine devam etmiştir. 1995-1996 yılları arasında Yanya Üniversitesi mütercim tercümanlık bölümünde Türkçe'den Yunanca'ya çeviri dersleri vermiştir. 2004'ten 2009'a kadar Yunan Kara Harp okulunda Türkçe öğretmenliği yapmıştır. 2003-2009 yılları arasında Ulusal Kapodistrian Atina Üniversitesi'nde Asya dillerin bölümünde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmiştir. 2009'den gönümüze kadar aynı bölümde öğetim elemanı olarak Türk dili ve Edebiyatı ile ilgili her türlü eğitimi vermektedir.[435]

Defalarca müfettiş olarak farklı komitelerde üyelik yapmıştır. 1989-2009 yılları arasında Yunanistan Savunma Bakanlığı'nın askeri personelinin Türkçe ve İtalyanca sınavlarında jüri olarak yer almıştır. 2004-2009 yılların arasında Ankara ve İstanbul Üniversiteleri tarafından düzenlenen Çağdaş Yunanca konusunda personel seçilmesi sınavlarında ve aynı zamanda Batı Trakya'nın ilk ve orta öğretim veren

---

434 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019

435 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019

okullarında öğretmen ve okul danışmanların Türkçe yeterlik sınavlarına jüri olarak katılmıştır. 2009'dan beri Yunanistan Uluslararası Türkçe Yeterlik sınavlarında jüri üyeliği yapmaktadır.[436]

Maria Mavropulu eğitim ile ilgili çok fazla projeye de katılmıştır. 1993 yılında Dış işleri Bakanlığı tarafından yayımlanan Batı Trakya Müslüman çocuklarının ilkokulun kitaplarının hazırlanmasında görevlendirilen kurulda yer almış, "*İlkokul Türkçe Ders Kitabı*'nın hazırlanmasına katkı sağlamıştır. 2006 yılında Eğitim Enstitüsü tarafından Batı Trakya Müslüman çocuklarının okullarında Türkçe ve Fransızca dil eğitiminin geliştirilmesi için tasarlanmış projede komite üyesi olarak yer almıştır. 2009 yılında Yunanistan uluslararası Türkçe yeterlik sınavlarının seçme konularının komitesine Maria Mavropulu da katılmıştır. 2010 yılında, Maria Mavropulu Uzaktan Türkçe Eğitimi ve puan değerlendirmesi ve eğitim malzemesinin gelişmesi programların katılmıştır. [437]

Mavropulu ayrıca çok sayıda akademik kongre ve sempozyumda bilim kurulu üyeliği yapmıştır. 2005 yılında 2. Uluslararası Asya ve Afrika Kongresine, Nutuk'ta 1919-1922 yıllarına dair bir araştırmayla Maria Mavropulu da katılmıştır. 2006 yılında Ankara'da Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından düzenlenen 6. Uluslararası Türk Medeniyet Kongresine, Yunanca Nutuk'un çevirmeni olarak davet edilmiştir. Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk dönemi Türk dış politikası ve Türk-Yunan İlişkilerine dair çok sayıda araştırma yapmıştır.

2011 tarihinde, Maria Mavropulu Atina'daki bir akademik toplantıda Türkçe Yunanca, Nutuk'un Yunanca çevirisinden söz etmiştir ve ne kadar zor bir çeviri olduğunu ortaya koymuştur.

2005 yılında Yanya Üniversitesi mütercim tercümanlık bölümünde , Nutuk ile ilgili 2 saatlik bir konferans vermiştir. 2006 yılında turizm toplantısında Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimleri ile ilgili 45 dakikalık bir konuşma yapmıştır.

Maria Mavropulu'nun en önemli çalışması Türkçe'den Yunancaya çevirisini yaptığı Nutuk'tur. 2009 yılında, 2 cilt olarak Nutuk'un çevirisi ve yorumlamasını yapmıştır. (1. cilt 687 sayfa ve 2. Cilt 629 sayfa) Bu kitap Geolab/Papazisis yayınevi tarafından yayımlanmıştır. 2014 yılında ise Halide Edip Adivar ile ilgili bir kitap çevirisi yapmış fakat bu kitap yayımlanmamıştır.

---

436 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019

437 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019

Türk dili ile ilgili de kitaplar kaleme alan Mavropulu, Özellikle Batı Trakya Müslüman çocuklarının Türkçe okul kitapları[438] ile Evelpidon Kara Harp Okulu için Türkçe fiil çekimleri kitabını da yazmıştır.[439]

3.2.Maria Mavropulu'un Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye'ye Bakışı

İstanbul'da doğan ve Türk dili ile Türk tarihine yakın ilgi duyan, eserlerinde ve konuşmalarında da sık sık bu konular üzerine eğilen Maria Mavropulu'nun Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye ile ilgili düşünceleri konusunda en detaylı bilgi içeren yzısı, çevirisini yaptığı Nutuk'un giriş bölümüdür.

Maria Mavropulu' nun Büyük Belagat/Nutuk (Meğas Ritorikos) kitabının giriş bölümü 150 sayfalık bir metin içermektedir[440]. Bu metin Mavropulu'nun Türkiye hakkında bakış açısı ve yorumlarını içermektedir.

Maria Mavropulu, Yunanca Türkçe'yi çok iyi derecede bilen bir filolog olduğu için Nutuk'un Türkçe'den Yunancaya çevirisi konusunda çok titiz çalışmıştır. Bu çeviri için 7 yıl boyunca[441] çalışan Mavropulu 2009 yılında Nutuk'un çevirisini tamamlamıştır. Nutuk'un Yunanca çevirisi 1938 yılında yayımlanan Nutuk temel alınarak yapılmıştır. Dolayısıyla Maria Mavropulu'nun Osmanlı Türkçesine de hakim olduğu söylenebilir. Maria Mavropulu'nun Yunancaya çevirdiği Nutuk, *O Megas Ritorikos* yani *Büyük Belagat/ Nutuk* adı ile yayımlanmıştır.

Mavropulu'nun çevirisini yaptığı Nutuk'un 1.cildinde kitabın bilimsel editörlüğünü yapan Ekonomi Coğrafya ve Jeopolitik Profesörü İoannis Mazis'in beş sayfalık önsöz yazısı bulunmaktadır. İoannis Mazis, Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konuşmasını tarih, sosyoloji, askeri tarih ve Türk siyaseti ile ilgilenenler için ana bilgi kaynağı olarak nitelendirilmektedir[442]. Nutuk'un, tüm Türk üniversitelerinde Cumhuriyet Tarihi bölümlerinde temel bir ders olarak öğretildiğini belirten Mazis, kitabın yalnızca bilim insanları ve araştırmacılar için değil herkes için olduğunun altını çizmektedir.

Mazis kaleme aldığı önsözde, Nutuk'un son kısmında yer alan Gençliğe Hitabe'den de bahsetmiştir. Söz konusu hitabenin (Gençliğe Hitabe) tüm okulların

---

438 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019.

439 http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019.

440 Maria Mavropulu, **O Megas Ritorikos**,(Büyük Nutuk) GEOLAB Yayınevi Papazisis, Cilt I, 2009, s.7-152.

441 https://www.internethaber.com/nutuk-yunancaya-cevrildi-1156182h.htm Erişim 20 Kasım 2019

442 Mavropulu, **a.g.e.**, Cilt I, s.7.

sınıflarında duvarlarda asılı olarak yer aldığını belirtmiş, bazı sözlerinin de özdeyiş olarak kullanılmakta olduğunu vurgulamıştır.[443]

Prof. Dr. İoannis Mazis Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı konuşmayı, aynı zamanda Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı tarihini, özel bir süreç olarak ama en önemlisi, Mustafa Kemal Atatürk'ün yürekten aktardığı bir anı olarak nitelendirilmektedir. Mazis'in aktardığına göre Mustafa Kemal Atatürk kendi milleti ile konuşmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk kendisini haklı görür ve kararlarını, eylemlerini ve bunların sonuçlarını savunmaktadır. Nutuk, Türk milletine bırakılan bir mirastır. Tarihsel bir yaklaşım olarak Nutuk'u, bir ulusal doğum beyanı olarak yayınlamıştır. Diğer taraftan Mazis'in düşüncelerine göre Nutuk, Avrupa aydınlanması ile başlayan sürecin bir ürünü, ulusal bir fikir unsuru ve Türklerin onurlu hissetmelerini sağlayacak bir eserdir.[444]

Bu amaçla, Mustafa Kemal Atatürk, sürekli çalışmaları hakkında konuşurken, kendi resmi ve özel hayatının yazışmalarından önemli bilgiler aktarmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk, durumu ayrıntılı olarak açıklamıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye üzerinde yabancıların güçlü baskısı olduğunu açıklarken, Kurtuluş Savaşından, Sevr Antlaşması, Lozan Antlaşması ve Cumhuriyetin ilanına kadar pek çok konuyu aydınlatmıştır. Nutuk'un Türk edebiyatının bir dönüm noktası olduğu şüphe götürmez bir gerçektir.[445]

Mazis'in değindiği diğer bir nokta da o ana kadar Yunanistan'da Nutuk'un bilimsel ve tümünü kapsayacak şekilde çevirisine ve yorumlanmasına yönelik bir çalışma yapılmamış olmasıdır.[446]Sadece Maria Mavropulu'nun bunu başardığını söylemektedir. [447]

Mazis'e göre bu kitabın bir diğer önemli noktası, okuyucunun, Türk askeri-politik ideolojisinin adımlarını, Türk Kurtuluş Savaşı'nın belirleyici muharebe süreçlerinde kuvvetlerin başkomutanı olan Mustafa Kemal'in ifadelerinden Yunanistan ile ilgili fikirlerini anlayabilmesidir. Genel olarak bir devlet lideri gözünden bir aktarım olmasına değinen Mazis, Türk ulusunun varlığının, Kemalist

[443] Mavropulu, **a.g.e.**, s.8.
[444] **A.g.e.,** s.9.
[445] **A.g.e.**, s.9.
[446] **A.g.e.**, s.10.
[447] **A.g.e.**, s.10-11.

kültür ve ideoloji ile çağdaş Türk devletinin her noktasında –yeterli ya da değil- hayata geçirilmesiyle iç içe geçmiş durumda olduğunu belirtmektedir.[448]

Mazis kaleme aldığı önsözü, Türk ve Yunan halklarının dostluğuna, karşılıklı olarak birbirlerini anlamasına ve gösterecekleri saygıya ithaf etmiştir.[449] Bu şekilde İoannis Mazis önsözünü tamamlamıştır.

Çevirmen yorumları 13. sayfadan 152. sayfaya kadar devam etmektedir. 13. Sayfada Maria Mavropulu'nun önsözüne yer verilmiştir. Çevirmen Mavropulu'nun yorumları bu bölümde yer almıştır. Bunu daha somut kılmak adına Maria Mavropulu'nun Yunanca'dan Türkçe'ye çevrilen önsözü aşağıda aynen aktarılmıştır:

Önsöz

Maria Mavropulu

Nutuk'un tamamen Yunancaya çevrilmediğini öğrendiğimde çok şaşırdım. Nutuk, Türk edebiyatı, siyaseti, diplomasisi açısından iki tarafın buluştuğu bir temel noktayı oluşturmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün bütün düşünceleri ve mantığı, savaş sanatı, iç ve dış politikası ve onun politikasının ruhu bu metin (Nutuk) doğrultusunda incelenmiştir.

Her okuyucu veya uzman araştırmacı, metnin çevirisini okurken ilginç noktalar bulabilir ve yorumlayabilir. Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konuşmasında incelediği ve daha geniş bir okuyucu kitlesinin dikkatini çektiği birkaç temel konuya dikkat çekmek istiyorum. Bu kitabın çevirinde Türk kaynaklarından faydalanmanın doğru olduğunu düşündüm. İlk olarak, Yunan okuyucu Türkçe bilmediğinden,[450] bu kaynaklara kolayca erişmesi zordur. İkincisi, elbette, Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşlarının, taraftarlarının ve düşmanlarının fikirlerini anlamak da önemlidir. Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşlarını, onu eleştirenleri ve muhaliflerini göreceğiz. Mustafa Kemal Atatürk siyasetini öven, eleştiren ve suçlayanlar... Ceyhun Atuf Kansu, bu çalışmanın çok özel sunum olduğunu belirtmektedir: "Mustafa Kemal Atatürk niye bunları anlatıyor? Mustafa Kemal Atatürk tarihin sahnesinde baş aktör olarak, günlerce konuşmuştur. Mustafa Kemal Atatürk sesini parlamentoda tiyatro sahnesinde gibi kullanmış, resmi belgeleri getirip konuşmuş, mektuplarını herkesin önünde okumuş , kendi gölgelerini ışıkla aydınlatmış, herkese bir umut vermiş,

[448] Mavropulu, **a.g.e.**, s.12.
[449] Aynı yer.
[450] **A.g.e.**, s.15.

mütevazı kelimeleri kullanıp zaferinin dallarını kapsamış ve kendi eylemleriyle umutsuzluğunun kaderini yenmiştir. Anavatanın komutanı olan Mustafa Kemal Atatürk, soğukkanlı bir yazardı. Mustafa Kemal Atatürk, her şeyin farkında olan bir liderdir, çünkü daha önce ne olacağını, diğer tarafta nasıl bekleyeceğini biliyordu, çünkü o, dönemin farkında idi. Kısaca, Mustafa Kemal Atatürk bir pragmatist idi. Mustafa Kemal Atatürk nesnel ilkeler ve vicdani öznellik arasında bir mantık çözümü ile karşı karşıya kalan ve kendisini, arkadaşlarını, dönemini ve çevresini tanımlayan bir dahi idi".

Bu noktada, İyonya Üniversitesi İktisat, Coğrafya ve Jeopolitik Bölümü'nde Pr.Dr. Mazis'e kalbi şükranlarımı sunarım. Her şeyden önce, bu kitabın hazırlanma aşamasında Mazis Bey sonsuz destek ve anlayışı ve bilim ve metodolojik yardım, araştırma, geliştirme, çalışmanın zamanlaması ve çabalarımı boşa çıkarmama konusundaki istekliliği nedeniyle bana yardım etti. Şunu da söylemem lazım ki Mazis Bey'in, temel bilim ve danışma yardımı olmasaydı, bu eser hiç bir şeklinde tamamlanmayacaktı. Uzman konsolosa, 1. Tam yetkili bakana Pavlos Hidiropulos'a, bana gösterdiği güven ve Doktora tezi konusu olarak bu konuyu bana teklif ettiği için ona da teşekkür etmek isterim. Arkadaşım Nontas Kosmas'a kaynaklar konusunda akıllıca öneriler verdiği için, sayın Kostas Komorosanos'a Nutuk kitaplarını Türkiye'den bulduğu için, arkadaşım Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyoloji bölümünde görev yapan Dr. Güliz Erginsöz'e, araştırdığım ve okuduğum zamanda onun bitmeyen desteği için teşekkür etmek isterim. Arkadaşım I. Lithurakis'a kendi ailesinin arşivinden Plastiras'ın mektubunu bana verdiği için özelikle teşekkür etmek isterim. Jeopolitik Analiz Laboratuvarı/ GEOLAB Prof. Mazıs'e yönettiği[451]*, desteklediği için ve Papazisis yayınevine bana güven gösterdiği ve bu kitabın yayınlamasını kabul ettiği için teşekkürler. Özelikle, Stefanos Vlahos ve Elena Matheu'ya mükemmel işbirliği ve destekleri için teşekkür ederim.* [452]

Atina 2009

Maria Mavropulu

Maria Mavropulu Nutuk'u Türkiye tarihinin bir mihenk taşı olarak nitelemiştir. Türkçe bilmeyen Yunanlar artık bu kitabı okurken, Mustafa Kemal Atatürk'ün tüm düşünce dünyası ve düşünce tarzını ve bunların yanı sıra onun savaş

[451] Mavropulu, **a.g.e.**, s.17.
[452] **A.g.e.**, s.16.

tekniği, iç politikada izlediği yol ve siyasi vizyonunu anlamaya çalışacağını düşünmektedir. Diğer yandan Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşlarının, taraftarlarının ve muhaliflerinin fikirlerini görmenin mümkün olacağını belirtmektedir.[453]

Önsözden sonra yer alan başlıklar aşağıdaki şekildedir: [454]

Nutuk yayınları ss. 21-35

Nutuk Nedir? ss. 36-42

Nutuk'un şekli ss. 43-50

Üslup- dil ss. 51-72

Karizmatik lider ss. 73-82

İç politikası ss. 83-110

Diş politikası ss. 111-133

Yunanlar hakkında ss. 135 - 137

Mustafa Kemal Mustafa Kemal Atatürk ve Günümüzdeki Türk topluğu ss. 143-149

Mavropulu hem Türkiye hem de Türkiye dışında yayımlanan Nutuk yayınlarından da söz etmiştir. Önce Türkiye'deki Nutuk yayınlarından bahsetmiştir. Örneğin, 1927 yılındaki baskı ile ilgili bilgi verilmiştir. Kitap üzerinde, Gazi Mustafa Kemal'in Nutuk Muhteviyatına Ait Vesika adı ile (resmi belge) vesikalar Mustafa Kemal Atatürk'ten bahsedilen bilgileri içerilmektedir. Ankara'da 1927 yılında[455] Türk Tayyare Cemiyeti/ Türk Hava Kurumu tarafından yayımlanan bu iki ciltlik kitap eski Türkçe harflerle basılmıştır. Sonra, başka bir Nutuk İstanbul Devlet Matbaası tarafından basılmıştır. Bu eser 3 cilt olarak tamamlanmıştır. Lüks baskısı da vardır.[456] Mavropulu giriş kısmında Türkiye'de faklı zamanlarda basılmış olan ve hatta bir kısmı orijinal bir kısmı sadeleştirilmiş Nutuk'lardan da bahsetmiştir. İlerleyen sayfalarda Nutuk'un hangi ülkelerde çevirisinin yapıldığı bilgilerine de değinen çevirmen, Yunanistan'da Soltaridis tarafından yapılan Nutuk çevirisine dair görüşlerini de şu şekilde belirtmiştir:

> *"Şimdiye kadar hiç kimse bu önemli kitabın Yunancaya çevirilmesi konusuna önem vermemiştir. Şu an Dr. Simeon Soltaridis, Nutuk'un kendisine göre önemli bulduğu kısımlarını çevirmiştir. Bu metin*

[453] Mavropulu, **a.g.e**., s.16.
[454] **A.g.e.**, s.19.
[455] **A.g.e.**, s.21.
[456] **A.g.e**., s.22.

1995 yıllında Nea Sinora Livanis yayınevi tarafından yayımlanmıştır[457].

Bu 303 sayfalık bir metin için Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmaları başlığı kullanılmıştır ve tercüman önsözü yazdıktan sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün kısa bir özgeçmişini yazmıştır. Çeviri orijinal metinden yapılmamıştır, fakat Türkçeden serbest çeviri gerçekleştirilmiştir. Kitapta çok bölüm yoktur, sadece çevrilen sayfalarında bazı olaylardan bahsetmiştir. Bu boşluklar okuyucunun aklında soru işaretleri oluşturmaktadır. Sadece bu iki dilinin (Türkçe – Yunanca) kitaplarında arasındaki sayfaların değişikliğini anlarsak, Nutuk Yunanca çevirisi ile Türkçe metni kıyaslarsak, (Nutuk'un) yarım bir şekilde çevirildiğini görürüz. (Nutuk'un 650 sayfasından Soltaridis ancak 303 sayfa çevrilmiştir.) Zaten çevirmen her çeviri başında ve kitabın girişinde kitabın hacminden ve masraflarından dolayı tüm çevirisinin yapılmasının olasılığı olmadığını belirtmiştir...[458]"

Maria Mavropulu ayrıca Nutuk'un ne olduğu konusunda da çevirisinin başında birtakım açıklamalar yapmış ve Nutuk'un nasıl karşılandığı ve yorumladığı konusunda bilgiler vermiştir.

Nutuk nedir?

Nutuk nedir? adlı bölümde, Maria Mavropulu farklı yazarlara göre Nutuk'un Yunancada ne anlamına geldiğini araştırmıştır. Önce Nutuk terimi açıklanmıştır (Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün 15 Ekim 1927 tarihinde CHP kurultayında yaptığı konuşmanın metnidir) ve sonra Taha Parla, Hıfzı Veldet Velideoğlu, Baki Kurtuluş, İsmail Arar, Yusuf Akçura, Falih Rıfkı Atay,Mustafa Nihat Özon, Afet İnan, Suat İnanoğlu, Lord Kinross, Şevket Sürreya Aydemir, Dankward Rustow, Özdemir Nutku ve Necatİ Cumalı gibi isimlerin Nutuk'u nasıl yorumladıklarını kaleme almıştır.[459]

Baki Kurtuluş'a göre, Nutuk önemli bir araştırma özelliğine sahiptir. Nutuk tarihsel bir anlatı konuşması olarak, Milli Mücadelenin zorluklarını, ulusun yeniden doğuşunu ve aydınlık günlere ulaşmayı gösterir. Bu nedenle, Nutuk'ta Mustafa Kemal Atatürk bütün düşüncelerini ve inançlarını yansıtır. Nutuk, Türk siyasetinin ve askeri tarihinin en önemli kaynaklarından biridir.[460]

Başka bir tarihçi Taha Parla, Nutuk'un büyük bir bölümünde, iç politika sorunları, dış politikası, askeri tarihi, Ankara ile İstanbul arasındaki ilişkiler, direniş, düşmanın işgali ilgili sorunlarından söz etmiştir. Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün

[457] **A.g.e.**, s.30
[458] Mavropulu, **a.g.e.**, s.31.
[459] **A.g.e.**, s.37.
[460] **A.g.e.**, s.39.

toplantı ve kongrelerinden, kurtuluş mücadelesinin aşamalarından ve askerlerin örgütlenmesinden ve detaylı bölümlerinden bahsetmiştir. Ekonomi hakkında birçok bilgi içeren Nutuk bir anlatı tarzı benimsemiştir. Nutuk siyasi bir seyahattir. Nutuk farklı metinler içermektedir. Örneğin, tarih felsefesi, genel politika görüşü, dünya teorisi, Mustafa Kemal Atatürk'ün politika yönteni ile ilgili metinler gibi.

Diğer yandan Yunan araştırmacılar, Küçük Asya seferi ve trajik sonu ile ilgili gerçeği öğrenmek konusunda oldukça ilgilidirler. Düşman bütün düşüncelerini, fikirlerini ve eylemlerini ve komutanın karşı tarafın taktiklerini analiz ettiğinde, zorluklarına nasıl tepki verdiğini ve kendi hoşgörüsüne nasıl tepki verdiğini analitik bir şeklinde sunmaktadır.

Mavropulu'nun aktardığına göre Milliyet yayınlarından çıkan Nutuk'un önsözünde Nutuk'un değeri vurgulanmaktadır. Nutuk'un resmi belge olmasının dışında, çağdaş tarihin de parlak bir noktasıdır. Her çocuk, her genç Türk için bunun mutlaka okuması gerekmektedir. Nutuk Milli Mücadele tarihi için parlak bir kaynaktır. Mustafa Kemal Atatürk'ün en önemli kitabıdır. Her asker, siyasetçi, her kamu personeli Nutuk'u okuduğunda her sosyal sorun için bir çözüm bulmaktadır. Falih Rıfkı Atay ve Yusuf Akçura'nın aktardıklarına göre, Nutuk tarihi temel bir kaynaktır. Hasan Yücel Nutuk'un Milli Mücadele tarihi olduğunu ifade etmiştir. Suat Sinanoğlu Nutuk'un Türk düzyazının en büyük eseri olduğunu desteklemektedir. Yazmış olduğu Atatürk biygrafisi ile tanınan Lord Kingross, Nutuk'un siyasi bir hitap olduğunu ifade etmiştir. Şevket Süreyya Aydemir[461] ise Nutuk'un bir otobiyografi olmadığını fakat siyasi bir belge olduğunu belirtmiştir. Dankward Rustow Nutuk'un otobiyografi bir bildiri olduğunu düşünürken Prof. Dr. Özdemir Nutuk'un önemli eser olduğunu açıklamıştır. Maria Mavropulu çevirisinin başlangıç sayfalarında bu önemli isimlerin Nutuk'u nasıl tanımladığına yer vererek yunan okuyucuyu aydınlatmaya çalışmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk konusunda araştırmacı olan İsmail Arar bir seminerde, Nutuk'un biyografik bir eser olduğunu ifade etmiştir. Buna rağmen, Nutuk sade yazılmış bir anlatıma sahip tarihi eser veya hatıralardan ibaret değildir. Nutuk'ta sadece geçmiş olaylardan söz edilmemektedir. Dolayısıyla bu eser sadece tarih değildir. Mustafa Kemal Atatürk bu eserinde farklı politika ve asker kurallarını da

[461] Mavropulu**, a.g.e.**, s.41.

eklemiştir. Bu kurallar ya da uygulamalar her ülke için ve her zaman değerli ve kullanılabilirdir.

Mavropulunun aktardığına göre, 1938 yılında basılan Nutuk'ta şu ifadeler yer almaktadır: Bir devlet, kendi milli kimliğini kaybettiğinde tekrar bağımsızlığını kazanabilir. Bu devlet yeniden milli kimliğini kazanıp çağdaş devlet kurmayı başarabilir. Böylece, bu devlet bilgi ve bilim gelişmelerinde desteklenmektedir.

Maria Mavropulu, şair ve yazar Necatı Cumalı'nın[462] Nutuk hakkında en iyi terimi kullandığını düşünmektedir. Nutuk hiçbir edebiyat türlerine yaklaşmamaktadır. Yani roman, şiir, öykü, deneme değildir. Hatip sınırlarının içerisinde araştırabilecek özel bir kitap değildir. Buna karşın, bölümler ayrı ayrı değerlendirildiğinde bu bölümlerin her edebiyat türüne yaklaştığını ifade edilmiştir.

Nutuk'un Şekli adlı kısımda Maria Mavropulu Nutuk ve Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili detaylı bilgiler sunmaktadır. Yunan okuyucu için bilinmeyen veya gölgede kalmış bilgiler ortaya çıkmaktadır. Her paragrafın başında sıklıkla kullanılan Efendiler kelimesi ile konu veya bölüm geçiş ya da değişimlerinin vurgulandığına değinen çevirmen, Nutuk ile Mustafa Kemal Atatürk'ün bize kendi kararının en doğru karar olduğu konusunda ikna edici olmaya çalıştığını vurgulamıştır.

Maria Mavropulu daha önce yaptığı gibi, Nutuk hakkında tekrar Türk araştırmacılarının fikirlerini paylaşmıştır. Nutuk bilimsel olarak şu cümle ile başlamaktadır: *19 Mayıs 919'da Samsun'a çıktım*[463] ve araştırmacıların çoğu bu cümle ile anlatımın başlangıç tarihini algılamaktadır. Başlangıç tarihi belli olmasına karşın eserin bitiş tarihi ile ilgili farklı itirazlar vardır. İsmail Habib Sevük, 10 Kasım 1943 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde, 29 Ekim 1923 tarihini Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmasının bitiş tarihi olarak kabul ettiğini yazmıştır. İsmail Arar'a göre, Nutuk'ta anlatılan olayların bitiş tarihi, 20 Ekim 1927'dir.

Ardından Maria Mavropulu, Nutuk'ta yer almayan ya da başka bir deyişle aydınlatılmayan olaylardan bahsetmiştir. Yaşanan fakat eserde yer verilmeyen bu olaylardan bazıları: İttihat Terakki'nin önde gelen isimlerinin ülkeyi terk etmesi ve sonrasında yaşanan mektuplaşmalardır. Mustafa Kemal İttihat ve Terakki Fırkasından çok fazla bahsetmemesi de yine mavropulu'nun değindiği noktalardandır.

[462] Mavropulu**, a.g.e.**, s.42.
[463] Yunanca çeviride çıktım kelimesi indim kelimesi ile karşılanmıştır. **A.g.e.**, s.44.

Diğer yandan Ali Şükrü Bey'in öldürülmesinden de söz edilmediği belirtilmiştir. Mavropulu'nun ktardıpına göre Mustafa Kemal Atatürk'ün emiri ile kurulan Türkiye Komünist Partisi de yine bahsedilmeyen noktalardandır.

Türk Sovyet ilişkileri kapsamında Mustafa Kemal'e Lenin tarafından yazılan mektup da yine Nutuk'ta yer almayan konular arasındadır. Diğer yandan Mavropulu'ya göre bu konuların yazılmamasında da çeşitli nedenler vardır.[464] Öte yandan pek çok kişi Mustafa Kemal Atatürk'ün yazdığı olayları da kabul etmemiştir. Mesela Kazım Karabekir Paşa ve Halide Edip Adıvar gibi. Zira mustafa Kemal'in Nutuk'ta tamamen her şeyi anlatmasının olanaksızlığı da aşikardır.

Vesikalar konusunda Mustafa Kemal Atatürk notları, imzaları, mühürleri, detayları ve yazışmaları dikkarlice saklamıştır. Onların değerini bilmiştir. Eski arkadaşlarının gelecekteki davranışları ve aralarda kendi kararların desteklemesi için bu yazıları güvenli bir yerde tutmuştur. Konuştuğunda vesikaların tümünden bahsetmiştir. İlk Nutuk yayınlarında 226 resmi belge vardır. Sonraki yayınlarında bu belgelerin sayısı 300' e çıkmıştır[465]. Telgrafların çoğunda okunamayan ve anlaşılmayan kelimeler vardır. O dönemdeki ilkel iletişim araçlarından ve kullanıcıların vasıfsızlığından dolayı bu mektuplar düzgün bir şekilde okunmamıştır.

Nutuk farklı kişilerden söz etmiştir. Nutuk'ta çok fazla isim sayılmıştır. Yabancıların çoğunu isimlerinden anlamak çok zordur, çünkü onların isimlerini Türkçe telaffuz ile yazılmıştır.[466] Özellikle yabancı ünsüz harfleri kolay söylenmiyor. Bunun için, yabancı isimlerin telaffuzu zordur. Çok kişi aynı benzer ya da aynı isimleri kullanması da başka bir sorundur. Mesela, aynı isme sahip kişilerin kim olduğu bazen karışıklığa neden olmuştur. Resmi belgelerde bu duruma daha çok rastlanmaktadır çünkü isimlerin bazıları şifrelidir. Nutuk'un ilk basılarında bahsedilen isimlerin listesi vardır. Araştırmalar listenin bazı hataları veya eksik bırakıldıklarını söylemiştir. İlk baskıda, örneğin 510 kişinden bahsetmiştir, ama sonraki baskılarında rakam 820 kişiye yükselmiştir.

Nutuk'un dil ve üslubuna yönelik Maria Mavropulu farklı araştırmacıların fikirleri ve görüşlerine yer vermiştir.

---

[464] Mavropulu, **a.g.e.**, s.47.
[465] **A.g.e.**, s.48.
[466] **A.g.e**., s. 49

Örneğin Paul Dumont, Nutuk'un hatip bilgisi içeren eserlerin içine eklendiğini ifade edilmiştir[467]. Mustafa Kemal Atatürk'ün yazdiği Nutuk eserinde, Taha Parla retorik üslup niteliğinden ve mahkeme teknikliğinden söz etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk Nutuk'unda mahkeme canlandırımı gibi davranmıştır. Mustafa Kemal Atatürk mahkûm savunan kişinin, şikâyet eden, şahit savunan, anlatan kişinin yerine geçirmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün en sevdiği kelime *Devlet* idi.

3.3. Maria Mavropulu'nun Nutuk Çevirisinin Analizi

3.3.1. Kitabın Tanıtımı: Şekil, Sayfa Sayısı ve İçindekiler

Bu kitap, Maria Mavropulu tarafından 2009 yılında yapılan bir çeviri projesidir. Maria Mavropulu, Atina Üniversitesi Türk ve Asya Çalışmaları Bölümü'nde bir filolog ve profesördür.[468] Kitap Mavropulu'nun Doktora tezidir.[469] Aynı zamanda bu kitap Nutuk'un çevirisi ve yorumlamasıdır.

Kitap 2009 yılında, Mayıs ayında Papazisis GEOLAB[470] yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Kitapta Jeopolitik Profesörü ve Atina Ioannis Üniversitesi'nde Asya Araştırmaları Başkanı'nın önsözü yer almıştır.[471] Kitabın ilk cildi 688 sayfa, ikinci cildi 632 sayfadır. Kıtapların boyutu 21x14'dür.

[467] **A.g.e**., s. 51.
[468] http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26 Ekim 2019
[469] **A.g.e.,** s. 16.
[470] *Geolab dediğimizde, Atina Üniversitesi ile ilgili jeopolitik ve coğrafya araştırmalar üzerine bir dizi kitaptan bahsedilir. Bu yayınların danışmanı Mazis'tir ve yayınlar Papazisis yayınevi tarafından yapılmıştır.*
[471] **A.g.e.,** s. 7.

Resim 3. Mavropulu'nun Nutuk çevirisinin kapağı (Cilt I).

Kitabın kapağında Türk bayrağını çağrıştıran kırmızı renk kullanılmıştır. Kitap kapağının üst kısmında Mustafa Kemal Atatürk'ün siyah bir ceket ve kalpaklı bir resmi vardır. Bu fotoğraf Milli Mücdele dönemine atıfta bulunması açısından önemlidir.[472] Ayrıca Mustafa Kemal'in genç ve ileriye bakan ayrıca kendine güvenen bir intiba yaratan fotoğrafının kullanılması da dikkat çekici kitabın Birinci cildinin içeriğine göndrme yapmaktadır. Atatürk fotoğrafının fonunda da Türk Bayrağı kullanılmış ve bu fotoğrafın altınd kitabın editörünün adı yazmaktadır.

Fotoğrafın hemen altında beyaz ve büyük harflerle "Nutuk" adı ve altında "Büyük Belagat/Nutuk " (Megas Ritorikos) yazılmıştır. Bunun altında birinci cilt yazısı ve hemen altında da Gazi Mustafa Kemal yazısı vardır. Son olarak küçük harflerle "Maria Mavropulu" 'nun (Maro Mavropulu) adı ve yine "Ioannıs Mazis" 'in adı yazılmıştır. Sağın altta yayınevinin adı vardır (GEOLAB Papazisis) . Ön kapağın arkasının, beyaz katlanmış bir sayfa vardır. Bu sayfada GEOLAB Papazisis yayınevinin kitaplarının ve yazarlarının adları bulunmaktadır. İç kapaklarda ise kitabın detaylı künyesine yer verilmiştir.(Gazi Mustafa Kemal Atatürk , Nutuk Megas Rıtorıkos, Cilt 1, Çevirmen Maria Mavropulu, PAPAZISIS YAYINEVİ, ATİNA, 2009) ve telif hakkı yazısı bulunmaktadır.[473] Beşinci sayfada çevirmenin ithafı yer

[472]Atatürk Araştırma Merkezi Bakanlığı, Erişim 3 Mart 2020 : https://www.atam.gov.tr/fotograflar/milli-mucadele-donemi
[473] Mavropulu, **a.g.e.,** s. 3-4.

almaktadır: "*Oğlum Viton ve bu yerlerde yaşayan atalarına, tarihin görgü tanıklarına"*[474]. Arka kapakta kitabın bir özeti ve çevirmenin kısa bir biyografisi yer almaktadır.

İlk ciltte, editör İoannis Mazis'in önsüzü vardır. Ioannis Mazis, kitabın önemi ile ilgili Maria Mavropulu'nun tercüme ettiği önemli çalışmaları hakkında bir yazı yazmıştır. On dördüncü sayfada Mustafa Kemal Atatürk'ün doğum ve ölüm tarihini yazdığı siyah beyaz bir resmi vardır. Bu resim Mustafa Kemal Atatürk'ün olgun yaşta çekilmiş bıyıklı ve seyrek saçlı bir fotoğrafıdır.

Ardından kitap, Maria Mavropulu'nun önsözü bölümü ile devam etmektedir.[475] Bu bölümde, Maria Mavropulu kitabı çevirirken karşılaştığı zorluklara ve kitabını yazmasına yardımcı olan belirli kişilere teşekkür etmiştir. On dozuncu sayfanda, ilk cildin gırış içeriği yazılmıştır. Yirmi birinci sayfada, Nutuk'un farklı versiyonlarına atıfta bulunmuştur. Nutuk'un yurt içi ve yurt dışı yayınları hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümünde Maria Mavropulu bu kitabı niye seçtiği ve çevirinin hangi kitaptan yapıldı şeklinde bilgiler mevcuttur.[476]

Otuz yedinci sayfada, kitabın önemi incelenmiş ve Nutuk üzerinde Taha Parla, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Suat Sinanoğlu ve Necati Cumalı gibi isimler tarafından yapılan yorumlardan bahsedilmiştir. Kırk üçüncü sayfasında, kitabın şekli ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu bölüm olaylara, resmi belgelere ve kişilere atıfta bulunan üç küçük bölümden oluşmuştur. Elli birinci sayfada, kitabın tarzı ve dili belirtilmiştir. Çevirmenin yazdığı her bölüm için kaynakça kullandığını belirtmek gerektiği için kıtabın altı kısmında bu bilgiler eklenmiştir. Bu bölümün bittiğinde, 72. sayfada Mustafa Kemal Atatürk'ün siyah-beyaz. kalpaklı bir fotoğrafı vardır ve altında "General Mustafa Kemal Atatürk, 1921 yılında" şeklinde açıklayıcı bir bilgiye yer verilmiştir.

Ardından yazılan "karizmatik lider" bölümünde, Mustafa Kemal'in karakteri ve davranışları hakkında bilgiler yabancı kaynaklardan yapılan alıntılarla yazılmıştır.[477] Yetmiş dokuzuncu sayfada Mustafa Kemal Atatürk'ün tekrar siyah beyaz bir resmi bulunmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk bu kez bir askeri üniforma giyinmiş ve bir taşın üzerinde oturmuştur. Elinde bir baston ve bir dürbün vardır. Resmin altında "M.K. Atatürk" yazılmıştır. Seksen birinci sayfada, Türkiye'nin statü

[474] **A.g.e**., s. 5.
[475] **A.g.e**., s. 15
[476] Mavropulu, **a.g.e**., s. 30,11.
[477] **A.g.e**., s. 73.

değişiklikleri ve Kemal Atatürk'ün reformları kısaca özetlenmiştir. Bir sonraki sayfanda "Sultan Vahdettin'in (VI Mehmet)" bir resmi vardır.[478]

Doksan birinci sayfada yine bir görsel yer almaktadır. Bu görsel 18 Şubat 1923 tarihinde Uşak'ta bir imam ile dua ederken Mustafa Kemal Atatürk'ün siyah beyaz bir görüntüsü vardır.

Ardından Ioannis Mazıs ve Ümit Özdağ'ın düşünceleri yazılmıştır.[479] İkisi Jeopolitik uzmanlarıdır. Ioannis Mazis Ortadoğu'daki jeopolitik üzerinde çalışmiştir (Arap ülkeleri, İsrail, Türkiye). Ümit Özdağ, Türk Milliyetçiliği ve Jeopolitik üzerine çalışmalar yapmıştır.

Yüz onuncu sayfada karşılaşılan bir başka görsel Mustafa Kemal Atatürk'ün 1922 yılındaki halini yansıtmaktadır ve bu fotoğrafın altında "Kocatepe'den Mustafa Kemal Atatürk 26 Ağustos 1922 yılında büyük taaruzu izlemiştir" şeklinde bir bilgi yer almaktadır.

Bir sonraki bölümde Türkiye'nin dış politikası ele alınmıştır. Alt bölümde Erzurum ve Sıvas Kongresi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Lord Kinross, Jacob Lantau, Emre Kongar ve Pavlos Hidiropulos'un görüşlerinden faydalanılmıştır. [480] Bölüm bittiğinde, 2007 yılına kadar Türkiye cumhurbaşkanlarının resimleri eklenmiştir.[481]

Ardından Yunanlarla ile ilgili bölüm olması da dikkat çekicidir. Bu bölümde, Maria Mavropulu Nutuk'tan Pontus Meselesi, İnönü savaşlarına ve Lozan Antlaşması'nın başarısına kısa referanslar eklemiştir. [482]

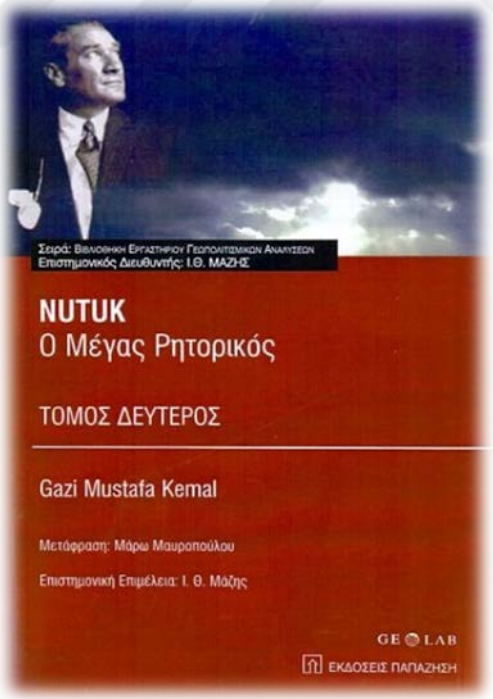
Yunan General Plastiras'ın yayımlanmamış bir mektubu da kitapta yer alan diğer detaylardandır. Bu mektuba göre, Plastiras savaş zorlulıkları ve Yunan askerinin durumundan bahsetmiştir. Bu mektup Lithurakis aile arşivinden alınmıştır. [483]

Mavropulu yorumlarını bitirmeden, "Modern Türk Toplumunda Atatürk (etkisi) " adlı bir bölüm de eklemiştir.[484] Bu bölümde tekrar farklı yazarların fikirlerine yer vermiştir. Önsöz bölümü[485] ve içeriği de yazılmıştır.[486] Kitabın çevirisi

[478] **A.g.e**., s. 82.
[479] **A.g.e.**, s. 109.
[480] Mavropulu, **a.g.e.**, s. 111.
[481] **A.g.e.**, s. 128.
[482] **A.g.e.**, s. 135.
[483] **A.g.e.**, s. 138.
[484] **A.g.e.**, s. 143.
[485] **A.g.e**., s. 151.
[486] **A.g.e.**, s. 155.

163. sayfada başlamıştır ve 687. sayfada son bulmuştur. Mavropulu'nun yer verdiği önemli detaylardan biri de her sayfanın orta kısmına o bölümün orijinal kitapta bulunduğu sayfa numarasını yazmış olmasıdır.

Birinci ve ikinci ciltlerin arka kapağında kitabın bir özeti ve Maria Mavropulu'nun kısa bir biyografisi de yer almıştır. İkinci cilt birinci cilt ile benzer bir kapak tasarımına sahiptir. Değişen detaylardan bir tanesi kitabın üst kısmında yer alan Atatürk fotoğrafıdır. İkinci cildin içeriğiyle parallel olarak bu fotoğraf Mustafa Kemal Atatürk'ün daha modern kıyfetlerle çektirmiş olduğu ve sık rastlanan bir fotoğrafıdır. Fotoğrafın fonu bulutlar arasından kendini gösteren güneşli bir görüntü olarak seçilmiştir. Atatürk'ün bu fotoğrafında yukarı doğru bakması, gerçekleştirdikleri için bir şükür ifadesi olarak da yorumlanabilir. Zira yüzündeki hafif gülümseme ve mutluluk ifadesi de huzurlu bir imge yaratmaktadır. Fırtınadan sonraki güneş, açıkça yeni bir dönemin başlangıcını ifade eder. Büyük Türkiye hayalini tamamlamıştır. Ayrıca yaka üzerinde çiçek bulunan takım elbise modernleşmenin de bir unsurudur.

Resim 4. Mavropulu'nun Nutuk çevirisinin kapağı (Cilt II).

Kırmızı ve beyaz renk hakimiyeti birinci kitap ile aynıdır. Buradaki dışkapağı ve arkada aynı yayınevinin yazarlarının ve kitaplarının adları yer almaktadır. İçerik bölümü vardır.[487] Çeviri 227. sayfadan başlamaktadır. Daha sonra bilgi bölümü[488], terimler sözlüğü[489], yer sözlüğü[490], bibliyografya[491], kitap isimleri dizini[492], yabancı kaynak bibliyografyası[493] ve Yunanca bibliyografya vardır.[494] Yardımcı kaynakçası[495] ve yunan yardımcı kaynakçası vardır[496]. Kitabın arka kapağında yine çevirmenin biyografisini ve kitap özeti yer almıştır.

Maria Mavropulu sistematik bir araştırma yapmıştır. Çevirisinde, Osmanlı Türkçesinden Latin harfleriyle yazılan Nutuk´un ilk baskısından faydalanmıştır. Kitabın tüm sayfaları tercüme edilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ü Türkçe, Yunanca ve yabancı araştırmalara dayanan kitapları alıntılar alınıp yorumlamaya çalışmıştır. Bu da çevirmenin doğrudan bir çeviri yapmaktan ziyade kitaba eklenen bölümlerle yunan okuyucuyu Mustafa Kemal Atatürk hakkında bilgilendirme kaygısı taşıdığını göstermektedir. Yer adıları, terminoloji ve bibliyografya eklemesinin yanı sıra Maria Mavropulu, ne kadar detaylı bir araştırma yaptığını ve olayların tarihlerini ve kişilerin biyografilerini ne kadar iyi bildiğini göstermiştir. Aynı zamanda, Maria Mavropulu Türkçe ve İngilizce dillerini iyi kullandığını kanıtlayan çevirileri ve Türk dilini ne kadar iyi bildiğini de kanıtlamıştır.

3.3.2. Kavramlar ve Terimler

Maria Mavropulu iyi bir filolog ve Türkçe ile Yunancayı çok iyi derecede bilmektedir. Kendisi zaten, Atina Üniversitesi Türk ve Asya Eğitim bölümünde Profesör olarak çalışmaktadır. Maria Mavropulu Türkçe, Edebiyat ve çeviri dersleri vermektedir. Maria Mavropulu bu kitabı çevirebilmek için 1938 yılında Türkiye'de ilk basılan Nutuk'tan Yunancaya çeviri yapmıştır. Bu Nutuk Arap harflerinden latin harflerine çevirilen ilk baskı idi. Bu yüzden kitabın dili çok ağırdır. Dolayısıyla bu çeviriyi yapabilmek iyi derecede eski Türkçe bilmeyi de zorunlu kılmaktadır.

---

[487] Mavropulu, Cilt II, **a.g.e.,** s. 155.
[488] **A.g.e.**, s. 539.
[489] **A.g.e.**, s. 543.
[490] A.**g.e.**, s. 561.
[491] **A.g.e.**, s. 589.
[492] **A.g.e.**, s. 591.
[493] **A.g.e.**, s. 615.
[494] **A.g.e.**, s. 619.
[495] Mavropulu, **a.g.e.**, s. 623.
[496] **A.g.e.**, s. 627.

Maria Mavropulu Nutuk'un tamamını çevirmiştir. Bu girişim daha önce Yunanistan'da yapılmadığı için hem detaylı hem de uzun süre alacak bir çalışmayı gerekli kılmıştır. Çünkü daha önce yapılan ve bu tezin ikinci bölümüne konu olan Soltaridis'in çevirisi Nutuk'un tamamını kapsamamıştır. Simeon Soltaridis Nutuk'tan sadece 303 sayfa çevirmiştir. 1927'den sonra hiç bir Yunan bu kitabının çevirisini yapmayı denememiştir. Türk Kurtuluş Savaşı sonrasında Yunanistan'da Mustafa Kemal Atatürk ile çok fazla çalışma yapılmamıştır.[497] Bu durum elbetteki savaş sonrası Yunan toplumunda ve siyasal yaşamında yaşanan travmanın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Çünkü Yunan bakış açısına göre Atatürk, Anadolu'daki Yunanları yerlerinden eden ve yaşanan felaketin sorumlusudur.

Yapılan çeviriyle ilgili yapılan yorumlara bakıldığında Panagiotis İfestos'un yorumları da bahsedilmeye değerdir. Panagiotis İfestos, Maria Mavropulu'nun çevirisini, 1989 basımı ve Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından basılan nüsha üzerinden yaptığını belirtmektedir. Bu bilgi kısmen doğrudur. Mavropulu çeviriyi tek bir kitaptan yapmış ancak farklı basım nutuklardan da faydalanmıştır. Bu bağlamda bahsi geçen basım Mavropulu'nun yararlandığı kaynaklar arasındadır. Zira mevcut listenin içinde, sadece bu kitap değil başka Nutuk baskıları da yer almıştır:

- ✓ Nutuk 1919-1927- Mustafa Kemal Atatürk, Dr. Zeynep Korkmaz, Atatürk Kültür Dili ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1994.
- ✓ Söylev- Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Dr. Hifzi Veldet Velideoğlu, Çağdaş yayınları, İstanbul, 1995.
- ✓ Nutuk- Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Nebil Fazıl Alsan, Güven, İstanbul,1998.
- ✓ Nutuk- Mustafa Kemal Atatürk, Ahmet Köklügiller, Milliyet, İstanbul, 1996.
- ✓ Nutuk- Mustafa Kemal Atatürk, A. Deniz Özgen, Aksoy Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- ✓ Söylev Nutuk – Gazi Mustafa Kemal, Baki Kurtuluş, Kurtuluş Yayınları, Ankara, 1994. Mustafa Kemal Atatürk'ün yazdığı tarih- Söylev- Paul Dumont, Cumhuriyet, İstanbul 1997.

[497] St.Irwın, **O Ataturk Ke I Nazi** ,(**Ataturk ve Naziler**), Papadopulos Yayınevi,2016,s.21.

Diğer yandan Mavpopulu bu çeviri için detaylı bir sözlük araştırması da yapmıştır ve bunları da çeviri esnasında kullandığını belirtmiştir: Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, F. Develliođlu, 1988. Osmanlıca Türkçe sözlük, Mustafa Nihat Özon, 1987. Askeri Türkçe Yunanca sözlük, G. N. Furtis[498] bu sözlüklerdendir. Kısaca, Maria Mavropulu 1938 yılının Nutuk'un üzerinde Yunancada çeviri yapmıştır. Buna rağmen, başka Nutkun baskılarından da faydalanmıştır.

Simeon Soltaridis çevirdiği Nutuk gibi, Maria Mavropulu da aynı metodu kullanmıştır. Hem Yunanca hem de Türkçe Nutuk'ları yan yana getirerek karşılaştırma yapmayı mümkün kılan bir teknik izlemiştir. Ancak Soltaridis gibi, Mavropulu'nun çevirisinde de birtakım hatalar mevcuttur. Zaman zaman yanlış tarihler ve rakam yanlışları dikkati çekmekle birlikte bunların redaksiyon hatası olma ihtimali de yüksektir. Çevirmenin hem Yunanca hem de Türkçeye hakim olması çeviriyi kaliteli bir hale getirirken, bazı hataların yapılması da sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Zira Mavropulu'nun yapmış olduğu çevirinin hacmi ve dil açısından zorluğu göz önüne alındığında bu hataların çevirinin kalitesini bozduğu söylenemez.

Maria Mavropulu'nun yapmış olduğu çeviride sayfaların yanlarına çeviri için kullandığı nutuk'ta o bölümlerin hangi sayfada yer aldığını not düşmesi araştırmacının işini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda bu tez için yapılan karşılaştırma da bu yöntem büyük kolaylık sağlamıştır. Bu yöntem ile yapılan karşılaştırma sonucunda birtakım hatalar göze çarpmıştır. Örneğin Nutuk'un 16. sayfasında[499], Mustafa Kemal Atatürk *....Pazartesi başlayıp Çarşamba günü.....* yazmıştır. Fakat, Maria Mavropulu Pazartesi günü yerinde *Çarşamba günü*[500] kelimesini kullanmıştır. Bu konu ile ilgili çevirmen bir yorum yapmamıştır.

Nutuk'un 54. sayfasında *temin eylesin* yazılmıştır[501]. Yunancada *να εξασφαλιστεί- eksasfalisti*[502] olarak çevrilmiştir.Çevirmen burada Yunancadaki istek kipi emir kipinin yerine getirilebilmesi esnekliğinden faydalanmıştır. Bu çeviri, *ας εξασφαλιστεί- as eksasfalisti* şeklinde istek kipi ile de yazılabilirdi. Yunancadaki bu kullanım ile Mavropulu emir kipini öğüt, imtiyaz, dilek, olasılık, soru, ihtimal ve emir anlamı verecek şeklinde yumuşatarak kullanmıştır.

---

[498] Maria Mavropulu, "**Metáfrasi kai scholiasmós tou érgou Nutuk tou Moustafá Kemál Atatoúrk", (** "**Mustafa Kemal Atatürk'ün eserinde (Nutuk) çeviri ve yorumlama",)** (Doktora Tezi), İonian Üniversitesi, Tercüme ve Çeviri Bölümü, Kerkira, 2004, s.6.
[499] Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk**, Devlet Basımevi, İstanbul,1938,s.16.
[500] Mavropulu, **a.g.e**., s. 188.
[501] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 54.
[502] Mavropulu**, a.g.e**., s. 251.

Nutuk'ta, *13 Eylülde Çorum'da bulunuyordu* şeklinde yer alan ifade[503] çeviride Çorum kelimesi yerinde Çorlu[504] kelimesi kullanılmıştır.

Diğer yandan Nutuk'ta geçen yabancı isim ve kelimeler konusunda Mavropulu'nun araştırma yaparak kelimenin orijinal ve doğru halini yazmış olması dikkat çekicidir. Buna verilecek örenkelerden biri Nutuk'ta geçen general *Salli Kled'in*[505] Maria Mavropulu tarafından *Solly Flood*[506] olarak yazılmaış olmasıdır. Bu noktada çevirmen kelimenin orijinal kullanımını tercih etmiştir. Bu noktada ortaya çıkan sorun, Mustafa Kemal Atatürk'ün yabancı kelimeleri telaffuz edildiği gibi yazmayı tercih etmesidir. Bir diğer örnek olarak Frew isminin Fru[507] olarak yazıldığını söylemek mümkündür.

Dil bilgisi kullanımı açısından bakıldığında özellikle fiillerin zamanlarının da bu çeviride, yerinde ve uygun bir şekilde yapıldığını söylemek mümkündür. Örneğin, Nutuk'un 161. Sayfasında *rica ediyordu*[508] (Ves.141) kelimesi, Maria Mavropulu'nun çevirisinde şimdiki zaman hikayesi şeklinde Yunancaya çevirilmiştir (*παρακαλούσε- parakalouse*).[509]

Nutuk'un 220. sayfasında yer alan *31 Teşrinievel 1919* tarihi[510] Yunnaca çeviride yer almamaktadır.[511] Nutuk'un 248. Sayfasında *21 Kanunusani 1920*[512] tarihi de Yunanca çeviride *1/ 2 Aralık* olarak çevrilmiştir[513]. Nutuk'un 250. Sayfasında *emrini verdim*[514] kelimesi Yunancada çevrilmemiştir. [515]

Nutuk'un 260. sayfasında *19 Kanunusani 1920* yazılmıştır[516]. Fakat Yunancada *12 Kanunusani* 1920 olarak yazılmıştır[517]. Nutuk'un 262. Sayfasında *22 Şubat 1920*[518] tarihi Yunancasında *22 Ocak 1920* olarak[519] yazılmıştır.

---

[503] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.117.
[504] Mavropulu, **a.g.e**., s. 361.
[505] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.122.
[506] Mavropulu, **a.g.e**., s. 369.
[507] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.216.
[508] **A.g.e**., s.161.
[509] Mavropulu, **a.g.e**., s.433.
[510] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.220.
[511] Mavropulu**, a.g.e**., s.533.
[512] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.248.
[513] Mavropulu, **a.g.e**., s.580.
[514] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.250.
[515] Mavropulu, **a.g.e**., s.583..
[516] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.260.
[517] Mavropulu, **a.g.e**., s.599.
[518] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.262.
[519] Mavropulu, **a.g.e**., s.602.

Nutuk'un 281. sayfasında 26/27 Şubat 1920[520] tarihi verilmiş, Maria Mavropulu 239 numaralı vesikayı okuduğu için bu tarihi 26/27 Ocak[521] olarak düzeltmiştir. Bu da göstermektedir ki Mavropulu bazı noktalarda düzeltme yaparak çevirmek yoluna gitmiştir.

Nutuk'un 339. sayfasında *19 Eylülde aldım* ifadesi[522] Yunanca metinde yer almamaktadır.[523] Diğer yandan Nutuk'un 349. sayfasında bir deyim kullanılmıştır. *180'inci defa*[524] ifadesi kullanmıştır. Bunu Maria Mavropulu, defalarca anlamına gelen *πολλοστή φορά- pollosti fora* kelimesini kullanarak çvirmiştir. [525]

Nutuk'un 535. sayfasında Efentiler, *bu kadar...* ifadesiyle Mustafa Kemal Paşa'nın yeni bir bölüme başlamadığı görülürken,[526] Maria Mavropulu bunu tamamen yeni bir bölüm olarak algılamıştır ve *Nurettin Paşa, yeni zaferin şerefine en az iştirake hakkı olanlardan biridir* cümlesini başlangiç olarak bu bölümün önünde yazmıştır[527].

Büyük Taaruz'da *Nurettin Paşa muharebe meydanını dürbünle temaşayı tercih ediyordu*[528] bölümünde, dürbün kelimesi teleskop olarak Yunancada çevirilmiştir[529].

Nutuk'un 559. sayfasında, *Adet 145* yazılmıştır[530]. Bunun aksine, Maria Mavropulu bunu Yunancada çevirmemiştir[531].

Nutuk'un 589. sayfasında, *Vatan gazetesinde okumuştum* şeklinde yer alan cümle[532] Yunanca metinde aynı fiil zamanıyla Yani geçmiş zamanın hikayesi *είχα διαβάσει- eiha diabasei* şeklinde çevrilmiştir. [533] Maria Mavropulu, di'li geçmiş zaman da kullanabilirdi fakat bu noktada aynen çeviri yapmayı tercih etmiştir.

Son olarak belirtilmesi gereken önemli nokta Mavropulu'nun çevirinde birinci ciltte içindekilerde belirtilen sayfa numaralarında bir tutarsızlık göze çarpmaktadır. Bunun da editöryal bir hata olma ihtimali yüksektir.

---

[520] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e.,** s.281.
[521] Mavropulu, **a.g.e.,** s.636.
[522] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.339.
[523] Mavropulu, **a.g.e.**, s.67.
[524] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.349.
[525] Mavropulu, **a.g.e**., s.82.
[526] Kemal Atatürk, **a.g.e.,** s.535.
[527] Mavropulu, **a.g.e**., s.368.
[528] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 532.
[529] Mavropulu, **a.g.e**., s.364.
[530] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.559
[531] Mavropulu, **a.g.e**., s.403.
[532] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.589.
[533] Mavropulu, **a.g.e.,** s.449.

3.3.3. Olaylar ve Kişiler

Maria Mavropulu tüm Nutuk'u çevirdiği için tüm olay ve kişilerin hakkında bilgi vermiştir.Kitabın sayfalarında Rauf Orbay, Kazım Karabekir, İsmet İnönü ve Fuat Cebesoy en adına en çok rastalanan isimlerdir. Fakat bu işimlerden Simeon Soltaridis bahsetmiştir. Diğer yandan Yunanca çeviride asına rastlanan diğer isimler hakkında bilgi vermek faydalı olacaktır.

Ali Kemal (1867 - 6 Kasım 1922), Türk yazar, gazeteci ve siyasetçi idi. 1867 yılında İstanbul'un dünyaya gelmiştir. Halep İdadisi'nde Türk Dili ve Osmanlı Edebiyatı hocalığı yapmıştır. Halep'teki sakin yaşama fazla dayanamamıştır ve 1895'te İstanbul'a dönmüştür. Bunun üzerine hakkında yeniden sürgün kararı çıkmış Jön Türkler'in karargâhı da denilebilecek olan Paris'e gitmiştir. Ali Kemal, Paris'te Siyasal Bilgiler okurken aynı zamanda da gazetecilik yapmıştır. 1897'de Brüksel Elçiliğinde ikinci kâtipliğe atanmıştır. Ali Kemal, 1914 yılında I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla İttihatçıların baskısı sonucunda gazetesini kapatmak durumunda kalmıştır. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından 14 Ocak 1919'da faaliyete başlayan Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nin genel sekreteri olmuştur. Birinci ve ikinci Damad Ferit Paşa hükümetlerinde Maarif Nazırlığı ve Dahiliye Nazırlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer almıştır. 4 Kasım 1922 günü, Teşkilat-ı Mahsusa mensubu birkaç kişi Ali Kemal'i gittiği bir berber dükkânından kaçırmış ve daha sonra Ali Kemal'in İstiklal Mahkemesi'ne çıkarılmak üzere Ankara'ya götürüleceği bilgisi verilmiştir. Nurettin Paşa ile görüştükten sonra dışarı çıkarken kumandanlık karargahı önünde bekleyen "genç subaylar" tarafından linç edilmiştir (6 Kasım 1922)[534].

Maria Mavropulu'nun çevirdiği Nutuk'a göre Ali Kemal Bey ile ilgili bölümlerde de bazı tarih sıkıntıları mevcuttur. İlk olarak orijinal metinde 25 Haziran tarihi yazarken[535] Mavropulu'nun çevirisinde bu tarih 26 Hazıran olarak çevirmiştir[536]. İkincisi ise kitabın içindekiler kısmında bu bölümün sayfa numarası 209 olarak verilmiş ancak kitap içinde 205. sayfada bulunmaktadır. Çevir olarak bir yanlışlık mevcut değildir.

---

[534] Fevzi Çakmak, "*Kuva-yı Milliye hareketine karşı farklı bir bakış: Ali Kemal*", **Kuva-yı Milllye'nin 90.yılında İzmİr ve Batı Anadolu Uluslararası Sempozyum Bildirileri 6-8 Eylül 2009**, İzmir Bedeliyesi İzmir, 2010, s.324-338 .

[535] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.26.

[536] Mavropulu, **a.g.e**., s.205.

Ali Kemal Bey ve Padışah bölümünde Yunanca çeviride, çeviri bire bir yapılmıştır[537]. Bu bölümde, Ali Kemal görevinden istifa edip ayrılmıştır. Padişah ile hala iletişim kurmaktadır ve aralarında saygı vardır. Mustafa Kemal Ali Kemal'ın Rahip Frew ve Sait Molla'ya gönderdiği mektuplarından bir alıntı göstermiştir. Bu alıntıya göre, Ali Kemal herkesten Mustafa Kemal Atatürk ve onun sılah arkadaşlarına iyi davranış beklemiştir. Amacı, Mustafa Kemal Atatürk' ün Ali Bey ve Padışah çevresine gelmesi ve yaklaşmasıdır.

Ali Galip Bey, 1871 yılında Kayseri'de dünyaya gelmiştir. Harp Okulunu ve ardından Harp Akademisini bitirdikten sonra Süvari Kurmay Yüzbaşı olarak orduya katılmıştır. 1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında İttihat ve Terakki Fırkası yönetimiyle arası açılmıştır. Bunun sonucunda ordudan istifa etmiştir. Sonrasında Kayseri'den bağımsız milletvekili seçilmiş, ancak bu görevi kısa sürmüştür. Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ardından Sadrazam olan Damat Ferid Paşa, İttihatçıların tasfiyesi aşamasında Merkezi Elazığ olan Harput Valiliği'ne Ali Galip'i atamıştır. Sivas Kongresi'ni dağıtmak ve başındakileri yakalayıp İstanbul'a göndermek üzere görevlendirilmiştir. Fakat bunda başarılı olamamış ve Halep'e kaçmıştır. Bu olay daha sonra Ali Galip Olayı olarak anılacaktır. Lozan Antlaşması'ndan sonra, "150'likler" listesine alınmış ve Romanya'ya gönderilmiştir. Sürgünde iken 1932 yılında vefat etmiştir[538].

Maria Mavropulu'nun çevirdiği Nutuk'a göre, *Ali Galip Bey Sıvas'ta* bölümünde[539], Ali Galip Bey Mamuretülaziz valisi idi. Ali Galip Bey İstanbul hükümetine bağlı olduğu için, Mustafa Kemal Atatürk'ü yakalamaya ve Anadolu hareketini önlemeye çalışmıştır. Bu bölümde dil konusunda çeviride hiçbir hata yoktur. Fakat sayfa sayısı sorunu burada da mevcuttur. Yunanca kitapda, içindekiler bölümünde bu bölümün 212. sayfada olduğu yazılmıştır, fakat 208. sayfada bulunmaktadır.

Mersinli Cemal olarak bilinen Cemal Paşa 1872 yılında mersin'de dünyaya gelmiştir. Küçük cemal adıyla da anılmaktadır. Birinci Dünya savaşı'nda önemli görevler üstlenen mersinli Cemal Paşa, Milli Mücadele döneminde de katkı sağlamış,

[537] **A.g.e**., s.206.
[538] Sevilay Özer, *'Ali Galip Olayı'*, **Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, S.2, Burdur, 2017, s. 6.
[539] Mavropulu, **a.g.e**., s.208.

Ali Rıza Paşa hükümeti döneminde harbiye nazırlığı görevine getirilmiş ve Anadolu hareketiyle iletişim halinde olmuştur.[540]

Mersinli Cemal Paşanın İstanbul'dan gitmesi bölümünde[541], Maria Mavropulu 219. sayfada önemli bilgiler vermiştir. Bilgilere göre, Cemal Paşa aninden 10 günlük izin almıştır ve Mustafa Kemal Paşa şaşırmıştır. [542]

Harbiye Nazırı Cemal Paşa iş başından genç kumandan unsurlarını uzaklaştırmak istiyor bölümünde[543], Maria Mavropulu bire bir çeviri yapmıştır[544]. Bu bölümde Cemal Paşa önemli Paşaların yer değiştirmesini istemiştir. Emirleri yerine getirilmezse görevinden istifa edeceğini söylemiştir. Fakat Mustafa Kemal Atatürk Cemal Paşanın sözlerini kabul etmemiş ve ona bir şifreli mesaj yazmıştır. Bu mesaja göre, Mustafa Kemal Atatürk subayların farklı yerlere gönderilmesini kabul etmiştir. Kitabın içindekiler bölümünde bu bölümün sayfası 584 olarak vermiştir, fakat kitabın 580. sayfasında bulunmaktadır.

Harbiye Nazırı Cemal Paşa dediklerim yapılmazsa istifa ederim ve Meclisi Mebusanın açılması bir hayâlı muhal olur diyor[545] bölümünde tekrar sayfa sorunu karşımıza çıkmaktadır. İçindekilerde bu bölüm 587. sayfada görünmekte, fakat kitapta 583. sayfada bulunmaktadır. Çeviride bir sorun yoktur[546]. Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk ve Cemal Paşa yeniden tartışmıştır. Cemal Paşa Nurettin ve Ahmet Fevzinin farklı görevlendirmesini istemiştir. Fakat Mustafa Kemal Atatürk bu adamları bu iş yerinde kabul etmemiştir. Defalarca, Ahmet Fevzi Meclisin açılması gerektiğine inanmıştır. Bu düşünce Mustafa Kemal'i kızdırmıştır. Aynı anda, katiller cezaevinden serbest birakılmıştır. Bunu Cemal Paşa uygulanmıştır. Böylece, sanki asker hiyerarjisinde iki farklı politika akımı olduğunu görünmüştür.

Nutuk'ta adından bahsedilen bir diğer kişi olan Ali Rıza Paşa 1860 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Balkan savaşı'nda da aktif görev alan Ali Rıza Paşa, Vahdettin Saltanatı döneminde ve İstanbul'un işgal edildiği dönemde beş aylık bir süre sadrazamlık yapmıştır.

---

[540] Dursun Gök, *"Mersinli Cemal Paşa'nın Harbiye Nazırlığı",* **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 6, Konya, 1991, s. 125 .
[541] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.35.
[542] Mavropulu, **a.g.e**., s.219.
[543] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.248-9.
[544] Mavropulu**, a.g.e**., s.580.
[545] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.250.
[546] Mavropulu, **a.g.e**., s.583.

Nutuk'ta Ali Riza Paşa ile ilgili önemli bölümler vardır. Maria Mavropulu bu bölümleri de eksiksiz çevirmiştir. *Ali Riza Paşa Kabinesi* bölümünde[547], Mustafa Kemal Atatürk yeni hükümetin sadrazamının Ali Riza Paşa olduğunu söylemiştir[548]. Bu bölümde, çeviride bir sorun bulunmamaktadır. Buna karşın, tekrar içindekiler ve bölüm sayfaları arasında bir sorun vardır. İçindekilerde 406. ve kitapta 398. Sayfalarda yer almaktadır . Bu bölümde Ali Riza Paşa'nın hükümetine katılanların bir tereddütü olduğu ifade edilmiştir[549]. Bu tereddüte karşı Mustafa Kemal Atatürk bir telgraf gönderip kendi emirlerini ilan etmiştir. Cemal Paşa, Ali Galip Bey ve Halil Bey'in tutuklamasını istemiştir. Onları vatanı ihan etmiştir. Aynı zamanda, Mustafa Kemal Atatürk Galip Bey, Mihittin Paşa, İbrahim Bey ve Ali Riza Bey'lerin görevden uzaklaştırmasını istemiştir. (Mustafa Kemal Atatürk) yeniden Mazhar Bey ve Haydar Bey'in görevlendirmesini istemiştir. Divanı Ali'den Adil Bey, Süleyman Şefik Paşa ve Ali Kemal Bey'in cezalandırmasını istemiştir. Mustafa Kemal Paşa vali, belediye ve rütbeli yetkililere şifreli mesajlar gönderdikten sonra Cemal Paşa'ya telgraf gönderip ona da istediklerini yazmıştır.

398. sayfada *Ali Riza Paşa Kabinesi teşkilat ve maksadı milliyeyi soruyor bölümünde*[550], bölümde Maria Mavropulu bire bir çeviri yapmıştır. Bu bölümde artık Ali Riza Paşa Mustafa Kemal Atattürk'ün emirlerini kabul etmemiştir.[551] Ali Riza hükümeti Sıvas ve Erzurum Kongrelerin amaçlarını öğrenmek istemiştir. Bu davranış, Mustafa Kemal Atatürk'e göre, sadece bir zaman kayması, bir iktidar oyunudur. Yani hükümet Saltanat ve kanunlara güvenmiştir. Bu yüzden, Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının davlet dairesinden uzaklaştırılmasını istemiştir. Mustafa Kemal Atatürk imzasız telgrafları kabul etmemiştir.

Ali Riza Paşa Kabinesi teşkilatı milliyeyi düşman teşkilatla bizi Ali Kemal ve Sait Molla ile bir tutuyor, içindekiler ile metin sayfaları arasındaki uyumsuzluk devam etmektedir.[552] Bölümde anlatılanlara göre, Cemal Paşa fikirlerini sunmuştur ve Mustafa Kemal Atatürk rahatsız olmuştur[553]. Bu duyuruya göre, hem hain ve Milli heyetleri aynı olarak saymıştır. Mustafa Kemal Atatürk rahatsız olup hükümetten yeni bir açıklama beklemiştir.

---

[547] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.140.
[548] Mavropulu, **a.g.e**., s.396.
[549] **A.g.e**., s.398.
[550] Mavropulu, **a.g.e**., s.402.
[551] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.143.
[552] A**.g.e**., s. 206.
[553] Mavropulu, **a.g.e**., s.507.

Ali Riza Paşa kabinesi düşman iftira ve mugalatalarma hakikat diye inanıyor bölümünde[554], Maria Mavropulu Cemal Paşa ve Mustafa Kemal Atatürk'ün arasındaki tartışmaları aynen çevirmiştir.[555] İkisi mektuplaşırken yabancı devletlerin davranışları ve desteklerine yönelik farklı bakış açıları ortaya konulmuştur. Mesela, Cemal Paşa yabancı devletlerin hristiyan nüfusu korumaya çalıştığını yazmıştır. Buna rağmen, Mustafa Kemal Atatürk Fransa'nın şikayetini yazmıştır. Fransa Türk hükümetin hiç şikayet etmediği kastetmiştir.

Düveli İtilafiye Fevkalade mümessillerin Ali Riza Paşa Kabinesine verdikleri müşterek takrir bölümünde Büyük Güçler Barış Konferasında önemli kararlar almıştır.[556] Artık hükümet Karadeniz ve asker komutanı ile anlaşılmak zorunda idi. Bunun aksine, Cemal Paşa bu kararları uygulamamıştır[557]. Mesela General Milne gösterdiği sınırları Cemal Paşa kabul etmemiştir veya Yunan ve yabancı orduların arasında Türk askeri getirmeye çalışmıştır. Tabi ki, Mustafa Kemal Atatürk'ün heyetine şikayet edilmiştir.

Nutuk'ta adına çokça rastalanan isimden diğeri olan Ferit Paşa 1853 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Ferit Paşa Sultan Abdülmecid'in kızı ve IV. Mehmed'in kız kardeşi olan Mediha Sultan'la evlenmiştir. Terakki Cemiyeti'nin içinde bulunmasına karşın kısa süre sonra cemiyetin karşısına geçmiştir. Damat Ferid, 1919 yılında toplanan Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı heyeti başkanı olarak Paris bulunmuştur. Damat Ferid Paşa, 1919 yılında toplanan Sivas Kongresi'ni engellemek için girişimlerde bulunmuştur. Bu dönemde çok kez hükümet kuran Ferit Paşa 21 Temmuz 1919'da yeniden kabineyi kurmasının ardından Kuva-yı Milliye'yi dağıtmak için Kuvay-i İnzibatiye'yi kurmuştur.

5 Ekim 1920'de 4. Sadrazamlığı döneminde kabineyi yenilemek üzere 11 Nisan 1920'de istifa etmiştir. Aynı sene, 31 Temmuz'da İngiliz baskısı sonucunda 17 Ekim 1920'de görevinden ayrılmıştır. Ailesiyle birlikte 21 Eylül 1922 tarihinde Fransa'ya kaçarak buraya yerleşmiştir. Damat Ferid Paşa, 1923 yılında Fransa'nın Nice şehrinde hayatını kaybetmiştir.[558]

---

[554] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.217.
[555] Mavropulu, **a.g.e**., s.527.
[556] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.251.
[557] Mavropulu, **a.g.e**., s.585.
[558]Yusuf Şevki Yavuz, *"Ferid Paşa, Damad"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 12. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 1995, s.393-95, s. 393.

Avrupadan bir şey elde edemeden dönen Ferit Paşa'ya çektiğim şifre[559] bölümünde (içindekilerde verilen sayfa 253, fakat metinde 249) Mustafa Kemal Atatürk bi şifreli telgrafı Damat Ferit Paşa'ya göndermiştir. Clemenseau Ferit Paşa'ya konuşurken Türkiye'nin parçalamasını istemiştir. Mustafa Kemal Atatürk ülke için yeni bir amaç gerektiğini ve bu amacın sadece Mebusan Meclisinin yeniden toplanması ve Sıvaş Kongresinin tarafından sağlanabileceğini ifade edilmiştir[560].

Hiyanetin müşterek müteşebbilerinden Ferit Paşa Kabinesine taarruz bölümünde[561], (indekste 332,kitapta 328) Mustafa Kemal Atatürk Padişah, Ferit Paşa ve İngilizleri suçlamıştır. Bu bölümde herhangi bir çeviri sorunu bulunmamaktadır[562].

Osmanlı Devleti'nin son padişahı olan VI. Mehmed diğer adıyla Sultan Vahideddin Osmanlı İmparatorluğu'nun 36. sultanıdır ve aynı zamanda 115. İslam halifesidir. Çok küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Vahdettin kendisinden önce tahta geçen V. Murad, II. Abdülhamid ve V. Mehmed'ın küçük kardeşidir. Şayeste Hanımefendi tarafından büyütülmüş ve tahta geçene kadar gözlerden uzak bir yaşam sürmüştür. 1 Kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin saltanatı kaldırası sonucunda İngilizlerin yardımıyla kaçmış ve Malta'ya gitmiştir. Ardından 20 Nisan 1923'e dek Hicaz'da kalmıştır. 11 Haziran 1923'te San Remo'ya taşınmış ve 16 Mayıs 1926'da San Remo'da vefat etmiştir. Cenazesi Şam'a getirilerek Sultan Selim Camiî kabristanına defnedilmiştir.[563]

Padişah beyannamesi bölümünde[564], içindekiler bölümü ile metin arasındaki sayfa uyumsuzluğu devam etmektedir. Bu bölümünde, Padışah tarafından bir bildiri gönderildiğinden bahsedilmektedir. Bu beyannameye göre, padişah İzmir olaylardan dolayı, medeni devletlerin desteği olduğunu söylemektedir.[565]

İkinci Ciltte, birinci Ciltte rastlanan içindekiler ile metnin sayfa numaraları arasında yaşanan sorun mevcut değildir. *Saltanatın lağvı*[566], bölümünde[567], 1 Kasım 1922 yılında Saltanat ve Halife ayrılmıştır. Elbette, bu karar herkese uygun değildir. Bu yüzden Rauf Orbay Mustafa Kemal Atatürk ile bir görüşme istemiştir ve Ankara,

---

[559] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.53-4.
[560] Mavropulu**, a.g.e**., s.249.
[561] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.100.
[562] Mavropulu, **a.g.e**., s.328.
[563] Cevdet Küçük, "*Mehmed V , Son Osmanlı Padişahı*", **TDV İslam Ansiklopedisi**, 28. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2003, s.422-30, s. 421.
[564] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.113.
[565] Mavropulu, **a.g.e**., s.353.
[566] **A.g.e**., s.301.
[567] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.490.

Keçiören'de Refet Paşa'nın evinde bir görüşme yapılmıştır. Bu noktada cevabı aranan ya da merak edilen soru, saltanatın kaldırılmasıyla Mustafa kemal Paşa'nın üstleneceği yeni görevin ne olacağıdır.

Asil bir Milleti hacil bir vaziyete düşüren sefil[568], bölümünde çeviride herhangi bir sorun yer almamaktadır.[569] Bu bölümde Mustafa Kemal Atatürk Vahdettin'in kaçış planı eleştirmiştir. Nasıl bir Padışahın kendi ırkından korktuğunu, niye kendi ülkesinde kendini esir olarak gördüğünü ve niye yabancılaradan yardım istediğini Mustafa Kemal Atatürk sormuştur. Mustafa Kemal Atatürk'e göre, güçsüz insanların kullanılması bitmelidir çünkü bu medeni dünyanın amacıdır.

Nutuk'ta okuyucunun karşısına adı çıkan ve Sakallı Nurettin Paşa adıyla anılan Nurettin Paşa 1873 yılında Bursa'da doğmuştur. 1897 yılında yaşanan Teselya Savaşı'na gönüllü olarak katılmış ve daha sonra, Balkan Savaşı'nda 9. Piyade Alayı komutanlığı yapmış ve ardından başlayan I. Dünya Savaşı'nda Irak Cephesinde görev almıştır. TBMM'nin kurulmasıyla, ilk aşamada Ankara ve İstanbul hükümetlerini uzlaştırmaya çalışmışsa da 1920'de Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere Anadolu'ya ulaşmış ve Batı cephesinde önemli görevler üstlenmiştir. 1920 yılının sonlarına doğru Pontus Rum çetelerine karşı Amasya'da kurulan Merkez Ordusu Komutanlığı'na atanmış ancak keyfi uygulamaları dolayısıyla bu görevden alınmıştır. 1922'de 1. Ordu komutanlığına atanmıştır. Bu esnada Büyük Taarruz'a katılmış ve savaş sonunda Mustafa Kemal ile birlikte İzmir'e girenler arasında yer almıştır. Zaferden sonra korgeneralliğe terfi eden Nurettin Paşa Mudanya Mütarekesi sonrasında 1. Ordunun bulunduğu İzmit'te görev yapmıştır. 18 Şubat 1932 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.[570]

Mavropulu çevirdiği Nutuk'ta okuyucu Mustafa Kemal Atatürk'ün düşünceleri ve duygularını anlayabiliyor. Mustafa Kemal her şey ve her hangi birinin kahhında kanıt altında açıklama yapabilirdi ve bunu yapmıştır. Nurettin Paşa hakkında Mustafa Kemal Atatürk altı bölüm yazmıştır ve önemli bilgileri vermiştir. *İstanbul Ankara ile temas arıyor ve bu teması Nurettin Paşa temine çalışıyor* bölümünde[571], Ankara İstanbul ile iletişim yoktu. Nurettin Paşa Leon takma ismiyle Ankara ile ve Mudafai Milliye ile irtibata geçmiştir.[572] Bu telgraflar Ankara'ya tek

[568] Mavropulu, **a.g.e**., s.312.
[569] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.498.
[570] Necati Fahri Taş, **Nurettin Paşa**, ATAM Yayınları, Ankara, 2014, s. 7.
[571] Mavropulu, **a.g.e**., s.46.
[572] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.326.

akşamları gönderilmiştir. Nurettin Paşa bu işlem yaptığını ortaya çıkınca Hıyaneti Vataniye Kanunu oy ile kabul edilmiştir. Fevzi Paşa Nurettin Paşaya bu olay ile ilgile sormuştur. Fakat Nurettin Paşa hangi temsil eden veya edilen idarı Ankaradan veya İstanbuldan bu telgraf gönderdiğini anlamamış gibi davranmıltır. Bu telgraflar kimin tarafından gönderildiğini Nurettin Paşa bilmemiştir. Elbette, Mustafa Kemal Atatürk Nurettin olduğunu inanmıştır. Bu yaklaşım Mustafa Kemal Atatürk'ün sılah arkadaşların Boluda zafer kazandıktan sonra başlamıştır.

Nurettin Paşa Ankara'da bölümünde[573], Nurettin Paşa'nın Ankara'ya geldiğinden bahsedilmektedir Nurettin Paşa, Mustafa Kemal Atattürk ve arkadaşlarına Hilafet ve Saltanat, Bolsevikler ve yabancı güçler ile ilgili soru sormuştur.[574] Saltanat ile ilgili istediği cevap almamıştır. Mustafa Kemal Atatürk vatanının topraklarını savunmak istemekte ve her türlü düşmana karşı idi. Yunan ordusu hareket ederken Mustafa Kemal Atatürk Vali ünvanını Nurettin Paşa'ya vermek istemiştir. Bu durum gerçekleşmemiş ve Nurettin Paşa üzülmüştür. Mustafa Kemal Paşaya Nurettin Paşa bir telgraf göndermiştir. Unvan ona vermediği için kendisi aşalamış gibi hisstemiştir. Mustafa Kemal Atatürk ona yanıt olarak Savunma bakanlığına sorumlu olduğunu yazmıştır. Nurettin Paşa memleketi Bursaya gitmemiştir. *Merkez Ordusu'nun teşkili ve Nurettin Paşa'nın komutanlığa tayini* bölümünde[575], çeviri ve sayfa sorunu yoktur. Bu bölümde Nurettin Paşa Sıvas genel ordusunun komutanı olup İç işleri bakanlığı onu insanların haklarını yanlış kullandığından şikâyet etmiştir. Nurettin Paşa görevinden uzaklaşmıştır. Fakat Mustafa Kemal Atatürk Nurettin'e destek vermiştir. [576]

Maria Mavropulu'nun çevirisinde olaylar incelendiğinde yapılan dilbilimsel ve içerik karşılaştırmasının daha kolay olduğunu söylemek mümkündür. 1938 yılının baskısında bazı başlıklar okunamadığı için Mavropulu çoğunlukla Zeynep Korkmaz tarafından derlenen Nutuk'tan faydalanmıştır.

1919 – 1920 Bağımsızlığa Giden Yol

1. Başlangıç – 19 Mayıs 1919 – 22 Temmuz 1919 (Cilt I)

Bu dönem Nuktuk'ta bu bölümleri içermektedir: *Samsun'a çıktığım gün genel durum ve görünüş,Bunlara karşı düşünülen kurtuluş çareleri,Millî kuruluşlar siyasi*

[573] Mavropulu, **a.g.e**., s.48.
[574] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 328.
[575] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 523.
[576] Mavropulu, **a.g.e**., s.350.

amaç ve hedefleri,Memleket içinde ve İstanbul'da milli varlığa düşman kuruluşlar,İngiliz Muhipleri Cemiyeti,Amerikan mandası isteyenler,Ordumuzun durumu,Müfettişlik görevimin geniş yetkileri,Genel durumun dar bir çerçeve içinden görünüşü,Düşünülen kurtuluş çareleri ,Benim kararım,Ya istiklâl ya ölüm,Uygulamayı safhalara ayırmak ve basamak basamak ilerleyerek hedefe varma,Millî Sır ,Ordu ile temas ,Yunan ordusunun Manisa ve Aydın çevresini işgali, Millî teşkilât kurulması ve milletin uyarılması ,Mitingler, millî gösteriler ,Millî gösterilerin yankıları,İstanbul'a geri çağrılışım,Sivas'ta genel bir millî kongre toplama kararı,Adını saklayan bir tanıdığın Amasya'ya gelmesi,Rauf ve Refet Beylerin kararsızlığı,İstanbul'da bazı kimselere gönderdiğim mektup,Ali Kemal Bey'in genelgesi,Ali Kemal Bey ve Padişah,Ali Galip Bey Sivas'ta ,Sivas'a hareket ,Erzurum'a hareket ,Milli gaye ile ortaya atılma kararı,Erzurum Kongresi hazırlıkları,Resmî sıfat ve yetkilerimi bırakarak, milletin sevgi ve fedakârlığına güvenerek vicdani göreve devam etme kararı ,Mersinli Cemal Paşa'nın İstanbul'a gitmesi,Komutayı elden bırakmama emri, Refet Bey'in 3'üncü Kolordu Komutanlığını bırakması ,Hâmit Bey'in İstanbul Hükûmeti'nce görevden alınması ,Refet Bey'le haberleşmeler ,Erzurumluların yardımları ,Erzurum Kongresi,Erzurum Kongresi'nin bildirisi ve kararları,Erzurum Kongresi'nde görülen kararsızlıklar ,Karakol Cemiyeti,Avrupa'dan bir şey başaramadan dönen Ferit Paşa'ya çektiğim şifre ,Sivas Kongresi hazırlıkları.

Samsun'a çıktığım gün genel durum ve görünüş bölümünde[577] Maria Mavropulu Kurtuluş Savaşının başlangıç zamanı göstermiştir. Mustafa Kemal Atatürk sadece Vahdettin'in hatalarına karşı değil fakat Mavri Mira/Kara Kader, Ermenilere ve Pontus'ta bulunan örgütler ile mucadele etmiştir. [578] Çeviri konusunda daha dikkatli bakarken, sayfa ağırlığı olarak Mustafa Kemal Atatürk bu bölüm için 2 sayfa kullanmış (1. Ve 2. Sayfa) fakat Maria Mavropulu 2,5 sayfa kullanmıştır(162-65). Başka bir sorun fiilerin zamanıdır. Mustafa Kemal Atatürk şimdiki zaman kullanmıştır. Mesela *lüzüm görmüyorlar, askerleri bulunuyor, ihraç ediliyor, mesai ediyorlar, ikmal olunuyor,olarak çalışıyor, muffakatıyetle çalışıyor*. Buna rağmen Yunancada çevirirken geçmiş zaman veya geçmiş zaman hikayesi/ kullanılmıştır. Geçmiş zaman tarihi anlatırken çok fazla kullanılır, çünkü prestij yaratmaktadır. Elbette, Nutuk Mustafa Kemal Atatürk'ün anılarıdır. Maria Mavropulu ciddi

[577] Mavropulu, **a.g.e**., s.163.
[578] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 1.

çevirmen olarak ona saygı gösterip tarih kitapları gibi geçmiş zaman kullanmak zorunda kalmıştır. Tüm fiiler geçmiş zaman hikayesindedir çünkü daha fazla endişe ve süreç göstermektedir. Fakat αποβιβάστηκε- apovivastike fiili şeklinde geçmiş zaman olarak kullanılmıştır çünkü bu olay Yunan ordusunun İzmir'e çıktığını göstermek için kullanılmıştır.

Bunlara karşı düşünülen kurtuluş çareleri bölümünde[579] Mustafa Kemal Atatürk devlet ve ulusu koruyan örgütlerden bahsetmiştir[580]. Bu bölümde Maria Mavropulu çevirirken geçmiş zamanın yerinde geçmiş zaman kullanmıştır.Mesela, *teşkil edilmiştir, açılmıştır, atmışlardır, edememiştir*.5,6 Vesikaların yazıları metinde yoktur. Metnin sayfa ağırlığı gerçek metinde yarım sayfa ve Maria Mavropulu'da 2 sayfa tutmuştur.

Millî kuruluşlar siyasi amaç ve hedefleri, bu bölümde Trakya ve Karadeniz ile ilgili farklı Yunanistanlı cemiyetlerin rolü göstermiştir. [581] Türk metin 2,5 sayfa gfakat Yunan metni 4 sayfa kullanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk tekrar şimdiki zaman kullanmıştır[582]. Fakat Yunanca metinde geçmiş zaman tercih edilmiştir. *Memleket içinde ve İstanbul'da milli varlığa düşman kuruluşlar* bölümünde[583] Mustafa Kemal Atatürk tekrar farklı cemiyetlerin kuruluşundan söz etmiştir. [584] Maria Mavropulu ve orijinal Nutuk'ta yarım sayfa içinde bu olay anlatılmıştır. Fiillerin zamanında sorun yoktur. *İngiliz Muhipleri Cemiyeti* bölümünde[585], Mustafa Kemal Atatürk İngiliz yardımı bekleyenlerden bahsetmiştir.[586] Saltanat ve İstanbul Hükümeti bu cemiyetin üyeleri idi. Maria Mavropulu tamamen çeviri yapmış ve doğru fiil zamanları kullanmıştır. Fakat sayfa sayısı hakkında, Maria Mavropulu iki sayfa ve Mustafa Kemal Aatürk bir tane kullanmıştır. *Amerikan mandası isteyenler*[587] bölümünde, hem Nutuk hem de Maria Mavropulu bu olayı yarım sayfa içinde anlatmıştır.[588] Zaman kayması sorunu yoktur.

[579] **A.g.e**., s. 2.
[580] Mavropulu, **a.g.e**., s.165.
[581] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 3.
[582] Mavropulu, **a.g.e**., s.166.
[583] **A.g.e**., s.169.
[584] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 4.
[585] Mavropulu, **a.g.e**., s.170.
[586] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 170.
[587] Mavropulu, **a.g.e**., s.171.
[588] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 6.

Ordumuzun durumu[589] bölümünde, yapılan çeviri birebirdir.[590] Fakat şimdiki zaman hikayesi (Mesela bulunuyordu βρισκόταν- vriskotan) kullanılmıştır. Maria Mavropulu geçmiş zaman hikayesini geçmiş zaman olarak çevirmiştir. *Tek istisna, ilhak edilmişti* kelimesidir. Bu kelime Yunancada geçmiş zaman hikayesi olarak çevirilmiştir. Sayfa ağırlığı konusu ile ilgili, Maria Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Orijinal metinde ise iki sayfa sadece kullanmıştır. *Müfettişlik görevimin geniş yetkileri*[591]*,* bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Müfettiş rolünden söz etmiştir. Aynı anda (Mustafa Kemal Atatürk) İstanbul hükümetinin onu istemediğini söylemiştir. Bu bölümde, Maria Mavropulu gelecek zaman hikayesi ve istek kipi tamamen Yunancaya çevirmiştir. Yunanca sayfa ağırlığı iki sayfa fakat Türkçede bir sayfadır.

Genel durumun dar bir çerçeve içinden görünüşü[592] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk ülkenin sorunlarını ortaya koymuştur.[593] Padişah Vahdettin kendisi dışında ülkeyi nasıl kurtaracağını hiç düşünmemiştir. Bu bölümde Maria Mavropulu istek kipleri veya geçmiş zaman hikayesi iyice çevirmiştir, fakat şimdiki zaman hikayesi geçmiş zaman hikayesi olarak çevirmiştir.

Ya istiklâl ya ölüm[594] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk geniş zaman kullanmıştır. Maria Mavropulu bunu şimdiki zaman olarak çevirmiştir.[595] Yunancada geniş zaman yoktur ve buna en yakın kullanılabilecek zaman kipi şimdiki zamandır. Sayfa ağırlığı ile ilgili Maria Mavropulu üç sayfa içinde bu bölüm anlatmış fakat Mustafa Kemal Atatürk iki sayfa kullanmıştır.

Uygulamayı safhalara ayırmak ve basamak basamak ilerleyerek hedefe varma[596] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Türk kimliği ve görevlerinden bahsetmiştir. Bu bölümde Maria Mavropulu fiilerin zamanlarına daha fazla dikkat etmiştir. [597] Mesela *verebilirdi, edebilirdi* gibi fiillerin hepsi geçmiş zaman ve -ebilmek kipi ile kullanmıştır. Bu kullanım Yunancada olmadığı halde Mavropulu onun yerinde geçmiş zaman kullanmıştır. Sayfa ağırlığı ise Maria Mavropulu'nun çevirisinde iki büçük sayfa ve orijinal metinde bir büçük sayfadır.

---

[589] Mavropulu, **a.g.**e., s.171.
[590] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 6.
[591] Mavropulu, **a.g.e**., s.173.
[592] Mavropulu, **a.g.e**., s.174.
[593] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 8.
[594] Mavropulu, **a.g.e**., s.177.
[595] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 10.
[596] Mavropulu, **a.g.e**., s.179.
[597] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 11.

Millî Sır[598] bölümü için hem Mavropulu'nun çevirisinde hem de orijinal Nutuk'ta yarım sayfa kullanmıştır. [599]Fiilerin zaman sorunu yoktu. *Millî teşkilât kurulması ve milletin uyarılması* bölümünde, Maria Mavropulu İzmir işgal edildikten sonra Mustafa Kemal Atatürk farklı hareketlere girişmeye başlamıştır. Maria Mavropulu fiilerin doğru zamanlarını kullanmıştır. Çarşamba gününün yerini Pazartesi olarak çevirilmiştir. Maria Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk bir büçük sayfa kullanmıştır.

Mitingler, millî gösteriler[600] , bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Trabzon bölgesinin ne kadar önemli olduğunu yazmıştır.[601] Orada çok fazla milli örgütler oluşturmuştur. Mustafa Kemal Atatürk bu olayları bir sayfa içinde anlatmıştır. Fakat Maria Mavropulu bir büçük sayfa kullanmıştır. Tekrar geçmiş zamanın yerine geçmiş zaman kullanmıştır. *Anlaşılıyordu* kelimesi ikinci paragrafta çevirilmemiştir.

Millî gösterilerin yankıları[602] bölümünde çeviri ve fiilerin zamanları ile ilgili sorun yoktur.[603] Sadece geçmiş zaman hikayesi yerinde Yunancada geçmiş zaman kullanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk bu olayı dört sayfa içinde anlatmış fakat Maria Mavropulu 7 sayfa yazmıştır. *İstanbul'a geri çağrılışım bölümünde*[604], hem Mavropulu hem de orijinal Nutuk'ta bir sayfa kullanılmıştır.[605] Tekrar geçmiş zamanın yerinde Yunancada geçmiş zaman kullanmıştır. *Sivas'ta genel bir millî kongre toplama kararı*[606] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk sekiz madde verirken Sıvas kongresinin amacını herkese göstermiştir.[607] Maria Mavropulu üç sayfa kullanmış fakat Mustafa Kemal Atatürk bir sayfa içinde tüm olayları anlatmıştır.

Adını saklayan bir tanıdığın Amasya'ya gelmesi[608] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Rauf Orbay ile ilgili bir olay anlatmıştır.[609] Bu olaya göre, Rauf Orbay kendi kimliğini saklamıştır. Bu olay Mustafa Kemal Atatürk'ü üzmüştür. Mustafa Kemal Atatürk İstanbul'dan ayrılirken gemi ile Karadeniz'de gemi ile seyahat etmiştir. Rauf Orbay yine Mustafa Kemal Atatürk'ün yanına gelmemiştir. Bu metinde *aldım,*

---

[598] Mavropulu, **a.g.e**., s.181.
[599] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 12.
[600] Mavropulu, **a.g.e**., s.189.
[601] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 17.
[602] Mavropulu, **a.g.e**., s.191.
[603] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 18.
[604] Mavropulu, **a.g.e**., s.198.
[605] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.22.
[606] Mavropulu, **a.g.e**., s.198.
[607] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 22.
[608] Mavropulu, **a.g.e**., s.201.
[609] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.24.

vermiştim, gelmiştim gibi kelimeler geçmiş zaman hikayesi olarak çevirilmiştir. Diğer geçmiş zaman hikayesi ile ilgili fiiler geçmiş zamanla Yunancada çevirmiştir. Nutuk'ta bu olay bir buçuk sayfada anlatılmış kullanılmış fakat Mavropulu iki sayfa kullanmıştır.

Rauf ve Refet Beylerin kararsızlığı[610] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Rauf Orbay ve Refet Bey'den imza istemiştir.[611] Buna rağmen Rauf Orbay olumsuz idi ve Refet Bey kağıdın üzerin değişik bir imza atmıştır. Bu bölüm için Maria Mavropulu bir sayfa kullanmış ve Mustafa Kemal Atatürk yarım sayfa kullanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk bu olayları geçmiş zamanla anlattığı için Yunanca çeviride zaman kipiyle ilgili bir sorun yoktur.

İstanbul'da bazı kimselere gönderdiğim mektup[612] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk yarım sayfa içinde bu olay yazmış fakat Maria Mavropulu bir sayfa kullanmıştır.[613] Fiilerin de sorunu yoktur.*Ali Kemal Bey*'in genelgesi bölümünde hem Türkçe hem de Yunancada tam bir büçük sayfa yazılmıştır. *Ali Kemal Bey ve Padişah*[614] bölümde çeviri sorunu yoktur.[615] Mustafa Kemal Atatürk bu olay iki sayfa içinde yazmış fakat Maria Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanı ile ilgili tekrar geçmiş zamanın hikayesi geçmiş zaman olarak çevirilmiştir.*Ali Galip Bey Sivas'ta*[616] bölümünde Ali Bey kendi güvenlikleri ile Sıvas'a gelip Mustafa Kemal Atatürk'ü yakalamaya çalışmıştır. [617] Dil bilgisi açısından bir farklılık yoktur. Hem Yunanca hem de Tükçede bu olay iki sayfa ile anlatılmıştır.

Sivas'a hareket[618] bölümünde Maria Mavropulu beş sayfa içinde bu olayları anlatmıştır. Fakat Mustafa Kemal Atatürk üç sayfa kullanmıştır.[619] Mustafa Kemal Atatürk çoğu zaman geçmiş zaman kullanmıştır. Bu anlamda çeviride bir farklılık mevcut değildir. *Milli gaye ile ortaya atılma kararı*[620] bölümünde sadece geçmiş zaman hikayesi olarak Yunancada çevirilmiştir.[621] Mesela diğer geçmiş zamandaki

[610] Mavropulu, **a.g.e**., s.202.
[611] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 24.
[612] Mavropulu, **a.g.e**., s.203.
[613] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 25.
[614] Mavropulu, **a.g.e**., s.206.
[615] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.27.
[616] Mavropulu, **a.g.e**., s.208.
[617] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 27.
[618] Mavropulu, **a.g.e**., s.209.
[619] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 28.
[620] Mavropulu, **a.g.e.,** s.214.
[621] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 31.

fiiler Yunancada geçmiş zaman olarak çevirilmiştir.Bu bölüm için Mustafa Kemal Atatürk bir büçük sayfa kullanmış fakat Mavropulu iki sayfa kullanmıştır.

Erzurum Kongresi hazırlıkları[622] bölümünde, Mustafa Kemal Atatürk bu kongre için zaman kaybetmemeye çalıştığını ifade etmiştir.[623] Bu yüzden Hamit Bey'e bu kongrenin hazırlanması konusunda gövenmiştir. Bu bölüm Yunancada ve Türkçede iki sayfa içinde anlatılmıştır. *Erzurumluların yardımları*[624] bu bölümde, Erzurum oturanlarının yardımı ile kongrede kimler katılacağını bir listede yazılmıştır.[625] Fiilerin zamanı ile ilgili sorun yok ve Türkçe ve Yunancada metinler tam bir sayfadır.

Erzurum Kongresi[626], bölümünde Mustafa Kemal Atatürk hükümet ve milli iradenin ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. [627] Bu bölümde hem Türkçe hem de Yunanca metinleri bir sayfa yazılmıştır ve fiilerin zaman kiplerinde sorun yoktur.

Erzurum Kongresi'nin bildirisi ve kararları[628], bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Erzurum kongresinin kararlarını yazmıştır.[629] Yabancı devletler Türkiye'yi yönetmeyecek, İstanbul Hükümeti istifa ederse, devlet yabancı devletlerin müdahalesine izin vermeyecektir. Bu bölümde hem Türkçe hem de Yunanca metinler üç sayfa içinde yazılmıştır ve fiilerin zamanlarında sorunu yoktur. Örneğin, *bulunmuştur* kelimesi doğru çevirmiştir. *Erzurum Kongresi'nde görülen kararsızlıklar*[630] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk devletinin kaderini yeniden çizmek istemiştir.[631] Birkaç kişi Ömer Bey gibi Mustafa Kemal Atatürk'e güvenmemiştir. Bazıları Saltanatın devamını istemiştir. Bu bölümde Türkçede 4 sayfa ve Yunancada 6 sayfa yazılmıştır ve fiilerin zaman kiplerinde de sorunu yoktur. *Sivas Kongresi hazırlıkları*[632] bölümünde hem Türkçede hem de Yunancada metinleri iki sayfa yazılmıştır ve fiilerin zaman kiplerinde sorunu yoktur.[633]

2. İlk Başarı – 23 Temmuz - 1919 2 Ekim 1919

---

[622] Mavropulu, **a.g.e**., s.216.
[623] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 33.
[624] Mavropulu, **a.g.e**., s.238.
[625] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 46.
[626] Mavropulu, **a.g.e**., s.239.
[627] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 47.
[628] Mavropulu**, a.g.e**., s.240.
[629] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 48
[630] Mavropulu, **a.g.e**., s.242.
[631] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 49.
[632] Mavropulu, **a.g.e**., s.251.
[633] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 55.

Bu kısımda Mustafa Kemal Atatürk artık Erzurum ve Sivas kongreleri toplandıktan sonra artık vatanı yabancı devletler ve Salatanat'tan kurtardığını düşünmektedir. *Sivas Valisinin endişeleri*[634] bölümünde Mustafa Kemal Atatürk Sıvas kongresi için İstanbul belediye başkanları davet etmiştir.[635] Buna rağmen çok kişi gelememiştir. Bu kısımda orijinal Nutuk iki sayfa içinde bu olayı anlatmış fakat Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili sorun yok. *Erzurumdan ayrılma gereği*[636] bölümünde, Erzurum kongresi bittikten sonra herkes Sivas kongresinin ne zaman açılacağını sormuştur.[637] Anadolu tarafından temcilcilerin gelmesi gerekmiştir. Bu bölüm orijinal Nutuk'ta bir buçuk sayfa anlatılırken Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili sorun yoktur. Yalnızca *olmuştur* kelimesi geçmiş zamanla yazılmıştır çünkü Yunancada bu fiil sadece geçmiş zamanda kullanılmaktadır.

Sivas yolunda[638] bölümünde, Mustafa Kemal Atatürk Sivas'a gittiğinde yol kapanmıştır. Kürtler yolu kapatmıştır.[639] Fakat Mustafa Kemal Atatürk gitmek zorunda idi. Bu yere Mustafa Kemal Atatürk gitmeseydi, herkes onun korkak olduğunu düşünecekti. Bu yüzden kendisi savaşmaya hazırdı. Sivas valisi Mustafa Kemal Atatürk'ü beklemiştir. Refet Bey bu defa kongreye katılmamıştır. Bu bölüm orijinal Nutuk'ta iki sayfa içinde anlatılırken, Mavropulu dört sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili sorun yoktur. *Sivas Kongresi açılıyor*[640] bölümünde Refet Bey ve birkaç kişi Mustafa Kemal Atatürk'ü kongre başkanı olarak istememiştir.[641] Rauf Orbay açık bir şekilde bunu derken Mustafa Kemal Atatürk çok üzülmüştür. Bu kısım orijinal Nutuk'ta iki sayfa içinde anlatılmış fakat Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili sorun yoktur. *Sivas Kongresi'nin uğraştığı işler*[642] bölümünde Sivas kongresinin maddeleri yer almaktadır.[643] Çeviride sorunu yoktur. Orijinal Nutuk'ta iki sayfa içinde bu olay anlatılmış fakat Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili sorun yoktur.

---

[634] Mavropulu, **a.g.e**., s.253.
[635] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 56.
[636] Mavropulu, **a.g.e**., s.259.
[637] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 59.
[638] Mavropulu, **a.g.e**., s.261.
[639] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 60.
[640] Mavropulu, **a.g.e**., s.264.
[641] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 62.
[642] Mavropulu, **a.g.e**., s.266.
[643] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.64.

Amerikan mandası için propagandalar[644] bölümünde Mr Brown Sivas'a gelmiştir. Arif Bey'e göre, Amerika yeniden Türkiye'nin eğitim sistemi, sınırları ve dinini korumak istemiştir.[645] Fakat Muatafa Kemal Atatürk telgraf yazarken, hemen cevaplamıştır.

Erzurum Kongresi hiçbir şekilde manda kabulü hakkında karar vermiş değildir[646] bölümünde Muastafa Kemal Atatürk yabancı devletlerin korumasını kabul etmediğini belirtmiştir.[647] Fakat devletin politikası Türklere ait idi. Buna karşın Rauf Orbay aynı kanıda değildi. Nutuk'ta üç sayfa içinde bu olay anlatılmış fakat Mavropulu dört sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili tekrar geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir. *Ali Galip olayı*[648] *bölümünde* Malatya valisi, yirmi Kürt ve bir İngiliz subay Mustafa Kemal Atatürk'e karşı propagandaya başlamıştır.[649] Mustafa Kemal Atatürk bu olay İstanbul Hükümetin oyunu olduğunu anlamış ve bu insanların tutuklamasını istemiştir.

3. Güçlenme – Yayılma – 3 Ekim 1919 – 18 Ocak 1920. İç Savaş Yılı – 1920

Bu bölümlerde, Mustafa Kemal Atatürk Ali Riza ve Kazım Karabekir ile iktidar konusunda tartışmıştır.*Ali Kıza Paşa Kabinesinde sezilen kararsızlık*[650] bölümünde Ali Riza Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ilkelerini kabul etmemiştir. Sadece Saltanat ve Wilson ilkelerine inanmıştır.[651] Bu kısımda Nutuk üç sayfa içinde bu olay anlatmış fakat Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili tekrar geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir.

Padişah köleliğiyle elde edilen iktidar makamı, iktidarsızlık örneğidir[652] bölümünde Ali Riza Padışah'ı bir köle olarak gösterilmiştir.[653] Bu kısım Nutuk'ta bir bucuk sayfa içinde anlatılmış fakat Mavropulu üç sayfa kullanmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir.

4.Bağımsızlığa Giden Yol- Üzerinde – 19 Ocak 1920 23 Nisan 1920

Bu dönemde parlamento açılmış, Ali Riza Paşa ise görevinden istifa etmiştir ve Yeşil Ordu ile Çerkez Ethem'in kardeşleri isyan hareketine başlamıştır. *Ankara*

644 Mavropulu, **a.g.e**., s.268.
645 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 65.
646 Mavropulu, **a.g.e**., s.297.
647 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 80.
648 Mavropulu, **a.g.e**., s.304.
649 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 84.
650 Mavropulu, **a.g.e**., s.398.
651 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 141.
652 Mavropulu, **a.g.e**., s.432.
653 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 161.

halkı ile yakından tanışmak için verdiğim konferans Ankara'ya gelen milletvekilleriyle yaptığım temaslar[654], Nutuk'ta yedi sayfa anlatılmış fakat Mavropulu on sayfada anlatılmıştır.[655] Fillerin zamanları geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir.

Misak-ı Millî hazırlanıyor[656] bölümünde artık Türkiye Milli Mücadele'nin manifestosunu hazırlamıştır.[657] Bu hareket işgale karşı gelişmiştir. Nutuk'ta iki sayfa içinde bu olayı anlatılırken Mavropulu da çevirisini iki sayfa olarak yapmıştır. Fillerin zamanları ile ilgili geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir.

Yunanların ilk genel taarruzu[658] bölümünde Yunanların Burşa ve Uşak'a saldırdığını anlatılmıştır.[659] Bu bölüm ile ilgili orijinal ve çeviri Nutuk'ta sayfa yoğunluğu aynıdır. *Yunan taarruzu karşısında millî cephelerin bozulması üzerine Mecliste şiddetli hücum ve eleştiriler* bölümü için Maria Mavropulu dört sayfa bu metni çevirmiştir fakat Nutuk'ta üç sayfadır.

Yeşilordu bölümünde[660], bu örgütün 1920 yılında Anadolu'da gizli bir dernek olarak kurulduğu belirtilmektedir.[661] Bu bölüm Nutuk'ta üç ve Mavropulu'nun çevirisinde dört sayfa olarak yer almıştır. *Çerkez Ethem ve kardeşlerinin ilk defa dikkati çekmeye başlayan tavır ve davranışları* [662]bölümde, Çerkez Ethem ve kardeşleri Düzce isyanı ve Anzavur'u kovduktan sonra çok meşhur olmuştur. [663]

5. Meydan Savaşı Yılı – 1921

Millî Hükûmet'in yaptığı ilk antlaşma: Gümrü Antlaşması[664] bölümünde İki kitapta da bu olay iki sayfa içinde yazılmıştır.[665] Fillerin zamanları ile ilgili tekrar geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak çevirmiştir. *Trakya'daki durum*[666] bölümünde Edirne Karaağaç bölgesinde Yunan ve Türk Ordusu mücadele etmiştir.[667] Bu olayı Mavropulu üç sayfa içinde anlatmış ve Mustafa Kemal Atatürk iki sayfa kullanmıştır.

---

[654] Mavropulu, **a.g.e**., s.569.
[655] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 242
[656] Mavropulu, **a.g.e**., s.596.
[657] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 259.
[658] Mavropulu, **a.g.e**., s.52.
[659] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 330.
[660] Mavropulu**, a.g.e**., s.59.
[661] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 334.
[662] Mavropulu**, a.g.e**., s.62.
[663] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 337.
[664] Mavropulu, **a.g.e**., s.83.
[665] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.350.
[666] Mavropulu, **a.g.e**., s.84.
[667] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 351.

İkinci Konya İsyanı[668] bölümünde, Delibaş Konya'da beli bir bölge almak istemiştir. Fakat halk ona karşı ayaklanmıştır.[669] Delibaş sonra Fransızlara sığınmıştır. Bu olayı Mavropulu üç sayfa içinde anlatmış ve Mustafa Kemal Atatürk iki sayfa kullanmıştır.

Gediz taarruzu[670] bölümünde, Batı Anadolu'da ilerlemeye devam eden Yunanlar, Uşak'ı aldıktan sonra, Gediz'de bir tümen gücünde askerî kuvvet bulundurmuştur.[671] Batı Cephesi Komutanı Ali Fuat Paşa Yunan tümenine bir baskın planladıysa da Genelkurmay Başkanı İsmet Bey ordunun henüz böyle bir taarruz için hazır olmadığını öne sürerek harekâta karşı çıkmıştır. İsmet Bey, Genelkurmay Başkanlığının yanı sıra Batı Cephesi Komutanlığı'nı da üstlenmiştir. Bu olayı Mavropulu dört sayfa içinde anlatmış ve Mustafa Kemal Atatürk üç sayfa kullanmıştır.

Ethem ve Tevfik kardeşlerin muhalefete geçmesi ,Ethem ve kardeşleri zaman kazanmak için bizi yanıltmaya çalışıyorlardı ,Çerkez Ethem hükûmetin kanunlarını tanımıyor ,Çerkez Ethem'e bir nasihat hey'eti gönderiliyor ,Asî Ethem ve kardeşlerine karşı fiili harekata geçilmesini emrettim ve Ethem ve kardeşleri kuvvetleriyle birlikte düşman saflarında müstahak oldukları yeri aldılar[672] bölümlerinde, Mustafa Kemal Atatürk bu kardeşleri sorusturmaya başlarken bunlar dağa kaçmıştır.[673] Bu olayı Mavropulu yirmi iki sayfa içinde anlatmış ve Mustafa Kemal Atatürk on iki bucuk sayfa kullanmıştır. Maria Mavropulu bire bir çeviri yapmıştır. Zaman kiplerinde farklılıklar çekmektedir.

6. Zafer Yılı – 1922

Birinci İnönü Zaferi [674]bölümünde, İsmet İnönü Yunan ordusunu Eskişehir'de yanmiştir.[675] Bu olay bir sayfa içinde anlatılmıştır. *Ethem ve kardeşleri canlarını Refet Paşa'ya borçludurlar* [676]bölümünde Ethem ve kardeşleri Refet Pasa'nın ordusuna karşı dayanmadan Yunan ordusuna geçmiştir.[677] Bu olayI Maria Mavropulu dört sayfada anlatmış kullanmış, Nutuk'ta sadece iki sayfa kullanılmıştır.

---

[668] Mavropulu, **a.g.e**., s.88.
[669] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 354.
[670] Mavropulu, **a.g.e**., s.91.
[671] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 355.
[672] Mavropulu, **a.g.e**., s.109,125,128,137,143,147.
[673] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 366, 377, 379, 385, 389, 391.
[674] Mavropulu, **a.g.e.,** s.148.
[675] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 392.
[676] Mavropulu, **a.g.e**., s.149
[677] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 393.

Londra Konferansı'na katılacak olan delegeler, doğrudan doğruya millî iradeyi temsil eden Büyük Millet Meclisi'nce seçilmelidir[678] bölümünde, Sevr Anlatmaşı iptal ettiği ihtimalı var idi.[679] Maria Mavropulu bunun için üç sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk sadece iki sayfa kullanmıştır. *Londra Konferansı'na katılmamız* bölümünde Maria Mavropulu bunun için iki sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk sadece iki sayfa kullanmıştır.

İkinci İnönü Zaferi ve İsmet Paşa'nın Metristepe'de gördüğü durum[680] bölümde, Maria Mavropulu bunun için üç sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk sadece iki sayfa kullanmıştır.[681]

Londra Konferansı'nda Dışişleri Bakanı Bekir Sami Bey'in imzaladığı sözleşmeler[682] bölümde, Mustafa Kemal Atatürk bu anlaşmaları kabul etmemiştir.[683] İlk olarak, İngiltere tüm İngiliz esirlerin serbest birakmasını istemiştir. Elbette kabul edilmemiştir yoksa İngiltere Türkiye'nin siyasetine karıştıracaktır. Bekir Sami Bey tekrar İngiltere ile bir anlaşma yapmıştır. Sonra Fransa ile ve İtalya ile anlaşmıştır fakat bunları parlamento kabul etmemiştir.Sonra Bekir Sami Bey görevinden istifa etmiştir. Daha sonra Bekir Sami Bey'in Bouillon'dan etkilendiği anlaşılmıştır. Maria Mavropulu bu konuyu altı sayfada yazmıştır. Fakat Nutuk'ta sadece dört sayfa kullanılmıştır.

7.Barış Yılı – 1923

Sakarya Meydan Muharebesi[684] bölümünde, Maria Mavropulu bu kısmı üç sayfa yazmıştır.[685] Fakat Nutuk'ta sadece bir bucuk sayfa kullanılmıştır. *Başkomutanlığı kabul ediyorum* [686]bölümünde Maria Mavropulu konuyu bir sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk sadece yarım sayfa kullanmıştır.[687] *Bütün Türk milletini cephede bulunan ordu kadar, duygu, düşünce ve hareket bakımından savaşla ilgilendirmeliydim*[688] bölümünde Maria Mavropulu bunun için bir sayfa yazmıştır.[689]

---

[678] Mavropulu, **a.g.e**., s.173.
[679] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 407.
[680] Mavropulu, **a.g.e**., s.187.
[681] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 414.
[682] Mavropulu, **a.g.e**., s.195.
[683] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 419.
[684] Mavropulu**, a.g.e**., s.217.
[685] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 434.
[686] Mavropulu, **a.g.e**., s.221.
[687] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 437.
[688] Mavropulu, **a.g.e**., s.230.
[689] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 443.

Büyük Millet Meclisi'nce bana «Mareşal rütbesiyle» «Gazi» ünvanının verilmesi[690] bölümünde, Maria Mavropulu yarım sayfa yazmıştır.[691] Nutuk'ta yarım sayfa kullanmıştır. *Fransız Hükûmeti ile yapılan görüşmeler ve Ankara Anlaşması* bölümünde Maria Mavropulu altı sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk sadece beş sayfa kullanmıştır.

Pontus meselesi [692] bölümünde, Pontuslu Rumlardan bahsedilmiştir. Rumlar ayrı bir devlet kurmaya çalışmıştır.[693] Bölgeyi besin ve muhimat deposu haline getirmişlerdir. Maria Mavropulu dört sayfa yazmıştır. Fakat Nutuk'ta sadece üç sayfa kullanılmıştır. Zaman kipi konusunda farklı bir tercih kullanılmış, geçmiş zaman hikayesi Yunancaya geçmiş zaman olarak çevirilmiştir.

Taarruza hazırlık emri ve 26 Ağustos 1922 taarruz emri [694] bölümünde, Mustafa Kemal Atatürk cepheye gelip askere altı yedi gün içinde düşmanı yeneceğini ifade etmişti.[695] Maria Mavropulu üç sayfa olarak çevirmiş, Fakat Nutuk'ta sadece iki buçuk sayfa kullanılmıştır. Geçmiş zaman hikayesi yerineYunanca çeviride geçmiş zaman kullanılmıştır.

İtilâf Devletleri'nin 23 Eylül 1922 tarihli ateşkes teklifi ve Mudanya Konferansı[696] bölümünde, Fransız General Pelle gelip İttilaf devletleri ile Türkiye arasında uzlaşmacı bir rol oynamıştır.[697] Maria Mavropulu üç sayfa yazmıştır. Nutuk da üç sayfa kullanmıştır. *Barış Konferansı'na gönderdiğimiz delegeler* bölümünde, Maria Mavropulu bir sayfa yazmıştır. Nutuk da yarım sayfa kullanılmıştır. *İsmet Paşa'nın Dışişleri Bakanlığı'na ve Delegeler Hey'eti Başkanlığına seçilmesi* bölümünde[698], Maria Mavropulu bu konuyu bir sayfa yazmıştır. Nutuk da yarım sayfa kullanmıştır. [699]

Lozan (Lausanne) Barış Konferansı'na davet[700] bölümünde, Maria Mavropulu konuyu yarım sayfa yazmıştır.[701] Nutuk'ta bir sayfa kullanmıştır. *Saltanatın*

---

690 Mavropulu, **a.g.e**., s.231.
691 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 444.
692 Mavropulu, **a.g.e**., s.237.
693 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 448.
694 Mavropulu, **a.g.e**., s.289-91.
695 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 482-3.
696 Mavropulu, **a.g.e**., s.295-6.
697 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 486-7.
698 Mavropulu, **a.g.e**., s.299.
699 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 489.
700 Mavropulu, **a.g.e**., s.299
701 Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 489.

kaldırılması[702] bölümde,Rauf Orbay Mustafa Kemal Atatürk ile sohbet ederken onun görüşlerini öğrenmek istemiştir. Maria Mavropulu bunun için bir sayfa yazmıştır.[703] Nutuk'ta üç sayfa kullanılmıştır. *Rauf Bey'in saltanat ve hilâfet konusundaki düşüncesi,* Rauf Orbay saltanatı seçtiğini ifade etmiştir. [704] Maria Mavropulu bir bucuk sayfa yazmıştır. Nutuk'ta bir bucuk sayfa kullanılmıştır.[705] *Osmanlı Saltanatı'nın kaldırılması kararının verildiği gün, Teşkilât-ı Esasiye, Şer'iye ve Adliye Encümenlerinin mğşterek içtimai*[706] bölümünde, Maria Mavropulu iki sayfa yazmıştır.[707] Nutuk iki bucuk sayfa kullanmıştır.

Lozan Konferansı görüşmeleri kesildi, Lozan Konferansı görüşmeleri üzerinde Mecliste şiddetli tartışmalar ,Lozan Konferansı'nın ikinci safhası ve yeni seçimlerde milletin gösterdiği uyanıklık ,Lozan Barış Antlaşması[708] bölümlerde, Maria Mavropulu dört sayfa yazmıştır.[709] Nutuk da üç bucuk sayfa kullanmıştır. Bazen geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak Yunancada çevirmiştir.

Mondros Ateşkes Anlaşmasından sonra Türkiye'ye yapılan dört barış teklifi arasında bir karşılaştırma[710] bölümünde Maria Mavropulu on dokuz sayfa yazmıştır. Nutuk da on dört sayfa kullanılmıştır.[711]

Türk Delegeler Heyetinin Başkanı İsmet Paşa ile Hükûmet Başkanı Rauf Bey arasında çıkan anlaşmazlık, İsmet Paşa'da, Hükûmet Başkanı Rauf Bey'e karşı güvensizlik duygusu başlamıştı, Yunanlılardan istenen savaş tazminatından dolayı İsmet Paşa ile Hükûmet arasında çıkan görüş ayrılığı ve gerginlik bölümlerde[712], İsmet İnönü ve Rauf Orbay Yunanların tamirat bedeli ile ilgili tartışmalarına yer verilmiştir.[713] Maria Mavropulu altı bucuk sayfa yazmıştır. Nutuk'ta dört sayfa kullanmıştır.

Rauf Bey, görüşmeleri bitirip barışı hazırlayan İsmet Paşa'nın sonuçla ilgili olarak Hükûmet'in görüşünü soran telgrafına cevap vermemişti, İsmet Paşa'ya barış antlaşmasını imzalamasını bildirdim, İsmet Paşa'nın çektiği ıztırap ,Lozan Barış

---

[702] Mavropulu, **a.g.e**., s.301.
[703] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 490.
[704] Mavropulu, **a.g.e**., s.302.
[705] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 491.
[706] Mavropulu, **a.g.e**., s.309.
[707] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 495.
[708] Mavropulu, **a.g.e**., s.341,350,372.
[709] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s.517, 523, 538.
[710] Mavropulu, **a.g.e**., s.373.
[711] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 539.
[712] **A.g.e**., s. 552-4.
[713] Mavropulu, **a.g.e**., s.391,92,93.

Antlaşmasını hazırlayan ve imzalayanlara teşekkür ve kendilerini kutlama ,Rauf Bey kutlamak istemiyor ,Rauf Bey'in yazdığı veya yazdırdığı telgraf ,Rauf Bey, Lozan Antlaşması'nı yapan İsmet Paşa'yı kutlama vesilesiyle Mondros Ateşkes Anlaşması'nı yapan kendisini savunmaya çalışıyor ,Rauf Bey zaferler kazanmış ordunun başından Lozan'a giden zata zaferden zafere yürüyen ordunun hikâyesini anlatıyor ,Rauf Bey,İsmet Paşa ile karşı karşıya gelemem, onun karşılanmasında, bulunamam diyor,Rauf Bey, Devlet Başkanlığı makamının güçlendirilmesini teklif ederken ne düşünüyordu ,Memlekete ve millete kimler hizmet ederse havari onlardır ,Rauf Bey'in Hükûmet Başkanlığı'ndan, Ali Fuat Paşa'nın Büyük Millet Meclisi İkinci Başkanlığı'ndan çekilmesi [714] bölümlerde , Maria Mavropulu bunun için on iki sayfa yazmıştır. Nutuk da yedi sayfa kullanmıştır. [715]

Yeni Türkiye Devleti'nin başkenti: Ankara[716] bölümde, Maria Mavropulu bunun için iki sayfa yazmıştır. Nutuk da bir sayfa kullanmıştır.[717]

8.Yeni Türkiye

Bu bölümde Cumhuriyet ilan edilir ve Türkiye çağdaşlaşır. *Cumhuriyetin ilânı ile ilgili kanun tasarısını İsmet Paşa'yla birlikte hazırladık*[718] bölümde, Maria Mavropulu iki sayfa yazmıştır. Nutuk da bir sayfa kullanılmıştır.[719] *29 Ekim 1923 günü Halk Partisi'nde yapılan görüşmeler* bölümünde, Maria Mavropulu konuyu dört sayfa yazarken, Nutuk'ta iki buçuk sayfa kullanılmıştır.

Hükûmetimizin şekli mutlaka Cumhuriyet olacaktır Teklifim Parti Grubu'nda ve hemen arkasından Mecliste görüşüldü ve «Yaşasın Cumhuriyet!» sesleri arasında kabul edildi [720] bölümünde, Cumhuriyet ilan edilmiştir. Maria Mavropulu bu konuyu iki sayfa yazmıştır. Nutuk'ta iki buçuk sayfa kullanılmıştır.[721] *Türkiye Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi oybirliğiyle beni seçti* bölümünde Maria Mavropulu iki bucuk sayfa yazmıştır. Nutuk da iki buçuk sayfa kullanılmıştır.

Rauf Bey'in Ankara'ya gelerek birtakım propagandalarla, arkadaşları ve Parti'yi bize karşı kışkırtmaya koyulması, Rauf Bey'in sahneye koymak istediği oyuna fark edenler tarafından bir Parti toplantısında kendisinin imtihana çekilmesi

[714] **A.g.e**., s.413-23.
[715] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 565-571.
[716] Mavropulu, **a.g.e**., s.424.
[717] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 572.
[718] Mavropulu, **a.g.e**., s.432.
[719] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 577.
[720] Mavropulu, **a.g.e**., s. 442.
[721] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 584.

[722]bölümlerinde, Maria Mavropulu beş sayfalık çeviri yapmış, aynı bölüm Nutuk'ta iki sayfa içinde yer almıştır. [723]Zaman zaman geçmiş zaman hikayesi geçmiş zaman olarak Yunancaya çevrilmiştir.

Başarısızlığa uğratılan büyük bir komplo, Komploya karşı aldığımız tedbirler ve Komplo düzenleyenlerin Meclis'e ve kamuoyuna karşı ordu ile yapmak istedikleri blöf ortaya çıkarıldı [724]bölümlerinde İzmir'de birkaç kişi Mustafa Kemal Atatürk'ü öldürmek istemiştir. Bu olay ile ilgili Kazım Karabekir ve başka komutanlar telgraflarla Mustafa Kemal Atatürk'ü uyarmak istemiştir. Maria Mavropulu on iki sayfa yazmıştır. Nutuk da on sayfa kullanılmıştır.[725]

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve en hain kafaların programı [726]bölümünde, Rauf Orbay, Kazım Karabekir ve halifeyi sevenler yeni bir parti kurmuştur. Mavropulu bahsi geçen bölümü altı Mustafa Kemal ise dört buçuk sayfada anlatmıştır.[727]

TÜRK GENÇLİĞİNE BIRAKTIĞIM EMANET[728], adlı son bölümde çeviride her hangi bir tutarsızlık mevcut değildir.[729]

[722] Mavropulu, **a.g.e**., s. 464-5.
[723] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 599-600.
[724] Mavropulu, **a.g.e**., s. 486-96.
[725] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 612-621.
[726] Mavropulu, **a.g.e**., s. 526.
[727] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 640-3.
[728] Mavropulu, **a.g.e**., s. 535.
[729] Mustafa Kemal Atatürk, **a.g.e**., s. 645-6.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli bir kısmına ışık tutan ve 1927 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan Nutuk, sadece bu özelliği ile değil farklı nitelikleriyle de ön plana çıkan bir eserdir. Belgelerle yazıldığı için tarihsel bir kaynak olan ancak bunun yanı sıra edebi ve sosyolojik ve hatta psikolojik birer nitelik de taşıyan Nutuk, Türkiye'de okullarda da okutulan bir kitaptır. Öte yandan Cumhuriyet Tarihi araştırmacıları için vazgeçilmez bir birinci el kaynaktır.

Konuya Yunanistan penceresinden bakıldığında, bu eserin yapılmış iki çevirisi, farklı nitelikler taşımakta ve Milli Mücadele'nin diğer bir aktörü olan Yunanistan ile ilgili de önemli bilgiler içermektedir. Özellikle Yunanistan'ın Türkiye tarihine verdiği önem de göz önüne alındığında, Nutuk'un Yunanca çevirisinin de okullarda verilen tarih eğitiminde önemli bir yer kapladığı söylenebilir. Öte yandan aynı niteliklere sahip olmasa da Türkiye'de bugüne kadar hiçbir Yunan devlet adamının ya da liderinin anılarının ya da söylevinin çevrildiğini söylemek mümkün değildir. Ayırt edici bir nokta olarak zaten Yunanistan'da bir devlet adamın Nutuk'a benzer bir şekilde gerçekleştirdiği bir konuşma da mevcut değildir.

Bu çalışmanın görünürde üç ana kaynağı vardır. Türkçe Nutuk ve iki tane de Yunancaya çevrilmiş Nutuk. Ancak şunu belirtmekte fayda vardır ki Türkçe Nutuk denildiğinde tek bir basımdan faydalanılmamıştır. Farklı derleyenler ve farklı yayınevleri tarafından yayımlanan Nutuklar da bu çalışma için kullanılmıştır. Bu bağlamda çevirmenlerin kullandıkları basımlardan karşılaştırmalı bir analiz yoluna gidilmiştir. İşte bu nedenle birtakım çıkarımlar yapmak mümkündür. Öncelikle mevcut çevirilerin yapıldığı dönemler açısından söylenebilir ki eseri ilk kez Yunancaya çeviren Soltaridis bu çalışmayı 1995 yılında tamamlamıştır. Düşünüldüğünde diğer ülkelerde yapılan çevirilere göre daha geç bir zamanda yapılan bu çeviri, dönem açısından ele alındığında Kardak Krizi'nin gündemde olması dikkat çekicidir. İki ülke ilişkileri çok da olumlu seyretmemektedir. Mavropulu'nun ise çevirisi 2009 yılında yayımlanmıştır. Bu dönem Türkiye ile Yunanistan'ın yeni bir işbirliği dönemine giriş yaptıkları bir süreci işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında ilişkilerin olumlu ya da olumsuz seyretmesinin bu çevirilerde etkili olduğu sonucunu çıkarmak zordur. Öte yandan mevcut çalışmaların uzun bir dönem devam etmiş

oldukları göz önüne alınırsa, proje anlamında bu çalışmaların başlama tarihlerinin daha geriye dayandığını söylemek mümkündür.

Soltaridis'in çevirisinin yeni baskısını Yunanistan'da bulmak oldukça zordur ve anlaşılan o ki yeni baskısı da yapılmamaktadır. Diğer yandan Mavropulu'nun çevirisi konusunda böyle bir durum söz konusu değildir.

Bu tezde incelenen çeviriler nicelik bakımından değerlendirildiğinde Soltaridis'in çevirisinin 303 sayfa, Mavropulu'nunkinin ise toplamda yaklaşık 2000 sayfa olduğu bilgisini vermek gereklidir. Bu da Soltaridis'in tüm Nutuk'u çevirmemiş olmasından, sadeleştirilmiş bir çeviri yapmış olmasından kaynaklanmaktadır. Zira Soltaridis bunun sebebini ekonomik kaygılar şeklinde açıklamıştır. Mavropulu ise birebir çeviri yapmayı tercih etmiş ve 3. Cilt yani Vesikalar cildi dışında tüm Nutuk metnini Yunancaya çevirmiştir. Hatta kitabının ilk sayfalarında (150 sayfa kadar) Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk ve Türkiye Cumhuriyeti tarihiyle ilgili de detaylı bir metin kaleme almıştır.

Çeviri bilim açısından bir değerlendirme yapıldığında ise Soltaridis'in basit bir dil kullandığını ancak Mavropulu'nun daha akademik bir dil kullandığı söylenebilir. Bu nitelikler iki kitap açısından farklı avantajlar ve dezavantajlar yaratmıştır. Soltaridis'in basit bir dil kullanması konuyla akademik olarak ilgilenmeyen okuyucunun bile kitabı okuyabilmesinin önünü açarken, Mavropulu'nun çeviri ise daha çok akademik camiaya ya da araştırmacılara hitap etmiştir. Öte yandan Yunanistan'da ortaöğretim öğrencilerinin ders kitapları için tercih edilen Nutuk da dilinin sadeliğinden dolayı Soltaridis'in çevirisi olmuştur.

Bu çalışmanın bir diğer önemli çıkarımı da niteliksel anlamda, başka bir deyişle içerik ve dil bilgisi anlamında dikkati çeken noktalardır. Öncelikle belirtmekte fayda var ki her iki çeviride de zaman zaman rastlanan rakam, gün ve tarih hataları vardır. Bu hataların büyük olasılıkla redaksiyon hataları olduğu tahmin edilmektedir. Ancak bununla birlikte her iki çeviride de farklı bir anlam yaratacak ya da orijinal Nutuk ile çakışacak cümle veya ifadelerin bulunmuyor olması da belirtilmesi gerekli diğer bir husustur. Deyimler ise Yunancaya anlaşılır şekilde çevrilmiştir.

Soltaridis'in, Nutuk'un tamamını çevirmemiş olması iradi bir tercihtir. Bu noktada atlanan bölümler daha çok Türkiye ile ilgili detay bilgileri içeren bölümlerdir. Yunanistan'a dair bir bilginin yer aldığı bölümler atlanmamıştır. Dilbilimsel açıdan ise zaman zaman her iki çeviride de farklı zaman kiplerinin kullanıldığı söylenebilir. Ancak bu kullanımlar anlatımda bir bozukluğa neden olmamıştır. Çevirmenler

Mustafa Kemal Atatürk'ün duygularını en iyi şekilde ifade etmeye çalışmak için Yunancadaki en uygun ifade ve zaman kiplerini kullanmaya özen göstermişlerdir. Özellikle konuşmacının, hikayenin öznesi ya da önemli bir parçası olduğunu ifade etmek için kullanılan şimdiki zamanın hikayesi olarak bilinen –yordu kipini tercih etmişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk ise orijinal Nutuk'ta doğrudan geçmiş zaman kipi kullanmayı tercih etmiştir. Çevirmenlerin bu tercihinin, duygu ve olayları okuyucuya daha etkili hissettirmek adına olduğunu söylemek mümkündür.

Sayfa yoğunlukları da Nutuk ile karşılaştırılmalı olarak verilmiştir. Ancak bazı bölümlerde özellikle Nutuk'u birebir çevirmiş olan Mavropulu'nun eseri ile Nutuk'taki sayfa yoğunlukları farklılık göstermiştir. Bu durum yazı puntosu ve sayfa ebadıyla ilintidilir. Böyle olmasına rağmen farklılıklar da metin için de belirtilmiştir.

Bu çalışmanın giriş bölümünde yer verilen çeviri ve meal kavramları bağlamında konuya yaklaşıldığında ise Soldaritis'in eserinin birebir yapılmış olmaması açısından meal, Mavropulu'nun eserinin ise çeviri yani tercüme olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda iki eser birbirinden ayrılmaktadır.

Her iki çeviri de kendine has özellikler taşımakla birlikte büyük bir emek sonucu ortaya çıkmış eserlerdir. Ancak bu çeviriler kendi aralarında kıyaslandığında Soltaridis'in çevirisinin daha geniş bir kitleye hitap ettiğini, Mavropulu'nun çevirisinin ise dil niteliğinden dolayı ve elbette çeviriye sadık kalma özelliğinden dolayı daha sınırlı bir kesime hitap ettiği söylenebilir. Ancak şu an Yunanistan'daki en güncel çeviri olması ve kolay bulunabilmesi açısından ise Mavropulu'nun çevirisi daha kolay ulaşılabilir bir nitelik taşımaktadır.

Son olarak Soltaridis'in çevirisi konusunda bir parantez açmak gerekirse bu çevirinin dilinin daha anlaşılır olması bu çeviriyi daha anlaşılır ve tercih edilir kılmaktadır denilebilir. Ancak bu tespit Mavropulu'nun çevirisini kesinlikle değersiz kılamaz. Çünkü Mavropulu'nun çevirisi de akademik çalışmalar için tercih edilmektedir ve bu da önemli bir ihtiyaçtır.

Her iki çevirmenin de önemli zaman ve emek harcayarak tamamlamış oldukları bu çeviriler Yunanistan'da oldukça önemli kaynaklar olarak kullanılmaktadır.

KAYNAKÇA

1. KİTAPLAR

Akşin, Sina; **Kısa Türkiye Tarihi**, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

Atay, Falih Rıfkı; **Çankaya**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2019.

Atatürk, Mustafa Kemal; **Nutuk,** Devlet Basımevi, İstanbul, 1938.

Atatürk, Mustafa Kemal; **Nutuk**, 13.Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005.

Atatürk, Mustafa Kemal; **Nutuk**, Haz: Zeynep Korkmaz, 2006, Ankara.

_____ ; **Söylev**, Cilt. 1, 8.Basım, Türk Tarihi Kurumu Basımevi, Ankara, 1981.

_____ ; **Atatürk' ün Söylev ve Demeçleri I-III**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006.

Aybars, Ergün; **İstiklal Mahkemeleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1988.

Aydemir, Şevket Süreyya; **Tek Adam Konuşuyor**, Cilt. 3, Remzi Kitapevi, Ankara, 2009.

Christopulos, F; **Efimerides Apokeimenes sti Vivliothiki tis Voulis 1789-1970**, (**Parlamento'nun kaydelmiş Gazeterer 1789-1970**),Vıvlıothıkı tis Voulis ton Ellınon Kentro Neoellınıkon Erevnon, Atina,1993.

Çalışlar, İpek; **Mustafa Kemal Atatürk, Mücadelesi Ve Özel Hayatı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

Dragoumis, Stefanos; **Ta Kimena Tu Eleftheriu Venizelu 1920- 1929**, (**1920-1929 Elftherios Venizelos'un metinleri**), Cilt 3, Fileleftheroi Klubü, Atina, 1983.

Dusmanis, Viktor; **Apopnimonevmata, 1912-1922, (Hatıralar,1912-1922),** Petru Yayınevi, Atina, 1946.

Ertan, Temuçin Faik; '*Atatürk İlkeleri'*, **Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, ed. Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2016.

Ethem, Çerkez; **Anılarım**, Cilt: I, Berfin Yayınları, İstanbul, 1998.

Murat Hatipoğlu, **Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1921-1954**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997.

Gardika- Katsadaki**,** Eleni**; Sta Hronia Tu Venizelu**, (**Venizelos'un zamanında**), Kalidoskopio Yayınevi, Atina, 2010.

Grew, John; **İlk ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatıraları Atatürk Ve İnönü**, Cumhuriyet Yayınevi, İstanbul, 2002.

Gürel, Şükrü; **Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)**, İmge kitabevi Yayınları, Ankara, 1993.

İnönü, İsmet; **Hatıralar**, Bilgi Yayınevi, 1992, Ankara.

Irwın, Steve; **Ataturk Ke Nazi**, Papadopulos Yayınevi, 2016.(Irwın, Steve; **Ataturk ve Naziler**, Papadopulos Yayınevi, 2016.)

Keskin, Aksel; **İmparatorluktan Cumhuriyete Ali Fuat Cebesoy**, Paraf Yayınevi, İstanbul, 2013.

Kitromilidis, Pashalis; Eleftherios Venizelos- **The Trials Of Statesmanship**, Edinburg University Press, 2006.

Köklügiller, Ahmet; **Nutuk Nedir ne Değildir?**, Ahmet Köklügiller (Derleyen), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, Istanbul, 2005.

Luvi, Ksifaras; Dimitrios, **Istorıa Tu Ellınıku Ethnus**, (**Yunan Ulusun Tarihi**), Orta Okul 3.Sınıf, Pedagogiko İnstituto Yayınevi, Atina, 2013.

Mango, Andrew; **Atatürk**, John Murray Yayınevi, London, 2004.

Mavropulu,Maria;**O Megas Rıtorıkos**, (**Büyük Nutuk**), GEOLAB- Papazisis Yayınevi, Atina, 2009.

Meydan, Sinan; **Nutuk'un Deşifresi**, İnkılap Kitapevi, Ankara, 2009.

Mumcu, Uğur; **Kazım Karabekir Anlatıyor**, UM:AG Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, 1999.

Nonneman, Gerd; **Analyzing Middle East Foreign Policies And The Relationship With Europe**, Routledge Publications, New York. 2005.

Phrantzes, Georgius; İoannus Cananes, Ioannus Anagnostes, **Ex Recensione Immanuelis Bekkeri**, İmprensis Eb. Weberi Yayinevi, Bonnae, 1838.

Soltaridis, Simeon; **Ego ke ı valitsa mu**, (**Bavulam ve ben**), OkeanidaYayinevi, Atina, 2019.

_____ ; **Omilies Mustafa Kemal Atatürk, (Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmaları), Nea** Sinora Livanıs Yayınevi, Atina, 1995.

Tanör, Bülent; **Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

Taş, Necati Fahri; **Nurettin Paşa**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, **ATAM Yayınları, Ankara, 2014.**

Tunçay, Mete; **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931**), Cem Yayınları, İstanbul, 1992.

Tural, Mehmet Akif; **Atatürk Bir Dönemi Anlatıyor; Büyük Nutuk**, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Ankara, 2007.

Turan, Şerafettin; **İsmet İnönü Yaşamı Dönemi ve Kişiliği**, Bilgi Yayınevi, 2003.

Tzanakaris, Vasilis; **Smirni 1919-1922**, (**İzmir 1919-1922**), Metehmio, Atina, 2019.

Uzun, Hakan; **Atatürk ve Nutuk**, Siyasal Yayinevi, Ankara, 2006.

Veremis,Thanos; **I Epemvasis Tu Stratu Stin Elliniki Politiki 1916-1936**, (**1916-1936 Yunan polıtıkasına ordu müdahalesi**,) Eksantas Yayınevi, Atina, 1977.

_____ ; **İ İstoria Ton Ellinoturkıkon Sxeseon 1453-2003, (1453-2003 Yunan Türk İlişkilerin Tarihi),** Sideris Yayınevi, Atina, 1998.

Villalta, Blanco Jorge; **Atatürk**, Kültür ve Türizm Bakanlığı, Ankara, 1982.

Vamık; Volkan, **Atatürk'ün Psikanalitik Biyografisi**, Pusula Yayınevi, Ankara, 2017.

Willem, Hendrik, and Verzijl; **International Court of Justice, Permanent Court of International Justice**, A. W. Sijthoff, 1965.

Zurcher, Erik J. **Türkey a Modern History**, I.B.Tauris,2004.

2. MAKALELER

Alkan, Mustafa; "*Hüseyin Rauf Orbay'ın Hayatı (1880-1964)*",**Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt.10, S. 20, Ankara, 2004, s.597-626.

Aydın, Mehmet ;"*Türk Ortodoks Hrıstiyanları ve Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin kuruluşu*", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Cilt. 34, S. 2, Izmir, 2019, s. 443 – 474.

Biçici, Mehmet; *"Papa Eftim ve Milli Mücadeledeki Önemi"* , Gaziantep University **Journal of Social Sciences**, Cilt. 16, S. 2, Gaziantep, 2017,s. 453-60.

Çiftçi, Ali ; *"Milli Mücadele'de Liderlik Sorunu ve Kâzım Karabekir"*, **Atatürk Yolu Dergisi**, Yıl: 25 Cilt: 13, S. 50, Sivas, 2013, s. 367-88.

Deniz Kemalettin, Tarakçı Rasim; "*İkna teknikleri açısından Nutuk*", **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Cilt. 29, S. 1, Ankara, 2019, 111-138.

Gök, Dursun; "*Mersinli Cemal Paşa'nın Harbiye Nazırlığı"*, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 6, Konya, 1991,s. 125-148, s. 125.

Gülen, Ahmet; "*Nutuk'a ve Hatıralara Göre İsmet Paşa'nın Askeri ve Siyasi Faaliyetleri (1919-1927)"*,**Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi**, Cilt.5, S. 1, Malatya, 2012, s. 24.

Gürkan, Hasan*; "Atatürk'ün Söylev'i (Nutuk) üzerine bir bibliyografya denemesi"***, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 13, Sayı 27, İzmir, 2013, s. 123-126.

Haçin, Ilhan; "*Hüseyin Rauf Orbay ve I. TBMM'deki Faaliyetleri (1920 – 1923)"*,**Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S. 23, Sivas, 2016, 53-88.

Kandilakis, Manolis; "*Synoptika stoicheia gia tis simantikoteres ellinikes efimerides*", ("*en önemli Yunan gazeteleri hakkında kısa veriler*"), **Morfotiko İdrima Gnosis Sintakton Imerision Efimeridon Makedonias Thrakis**, Selanik, 2012.

Koçak, Cemil; "*Parliament Membership During the Single-Party System in Turkey (1925–1945)*", **European Journal of Turkish Studies**, 2005, Thematic Issue N°3, Being a MP in Contemporary Turkey, Poland, 2005.

Malésis,Dimitrios; "*Enantíon tou katiraménou Prodótou kai mitralíou: antivenizelismós kaiantivenizelikós lógos katá ti diárkeia tou A΄ Pankosmíou Polémou*, (*" Lanetli haine karşı: Birinci Dünya Savaşı sırasında Venezellos'un partisi ve konuşmasına karşıtı*"), **Epistimoniká Dimosiévmata Stratiotikís Scholís Evelpídon**, Atina, 2015.

Müezzinoğlu, Ersin; "*Mahkeme Tutunaklarına göre İzmir Suikastı ve Ahmet Şükrü"*, **International Journal of Social Science**, Cilt. 1, S.1, 2018, Karabük, S. 44 – 79.

Özer, Sevilay; *"Ali Galip Olayı"*, **Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü**, Yıl, S.2,Budur, 2017.

Psomiades, Harry; "*The dıplomacy of Theodoros Pangalos (1925-1926)*", **Balkan Studies**, Cilt. 13, Y. 1, Selanik, 1972, s. 1-17.

Sunel, A.Hamıt;" *Çeviri ve Bir Çevirinin Düşündürdükleri*", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1988, Sayı: 3, s. 154-155.

Tezcan, Durmus; "*Bozkurt-Lotus Davasının Uluslararası Hukuktaki Önemi ve Yeri"*, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enst. yay. organı)**, Cilt. 2, S. 4-5,Ankara, 1994-1995, s. 267-274.

Uzun, Hakan; "*1919-1950 Yılları Arasında Türkiye-Yunanistan İlişkileri*", **KEFAD, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt.5,2, Kırkşehir, 2004, s. 35-50.

Yücel, Abübekir; "*Nutuk'ta Atatürk'ün Milli Şuur İle İlgili Görüşleri"*, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 2, Sivas. 1998, S. 371 - 382.

3. SÜRELİ YAYINLAR

Gazeteler

Athinaiki

Eleftheros Logos

Esperini

Ethnos

Fos

Fos gazetesi (İstanbul).

Hronografos gazetesi

Kathimerini

Proia

Rizospastis

Skript

Vima

4. ANSİKLOPEDİ VE SÖZLÜKLER

Türkçe Sözlük, 2. Cilt, K-Z, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dili Kurumu, İstanbul, 1972.

Tuncay, Faruk; **Yunanca - Türkçe Sözlüğü,** Doğu Dil ve Kültürleri Merkezi, Atina, 2009.

Tuncay, Faruk; **Türkçe- Yunanca Sözlüğü,** Doğu Dil ve Kültürleri Merkezi, Atina, 2009.

Paparigopulos, Konstantınos; **Istoria tu Elliniku Ethnus, (Yunan Ulusun Tarihi),** Kaktos Yayınevi, Cilt XVI, Atina, 1993.

Paparigopulos, Konstantınos; **Istoria tu Elliniku Ethnus, (Yunan Ulusun Tarihi),** Kaktos Yayınevi, Cilt XXIV, Atina, 1993.

Paparigopulos, Konstantınos; **Istoria tu Elliniku Ethnus, (Yunan Ulusun Tarihi),** Kaktos Yayınevi, Cilt XXXIV, Atina, 1993.

Çetin, Attila; "*İnönü, Mustafa İsmet (1884-1973) Türkiye Cumhuriyeti'nin Ikinci Cumhurbaşkanı*", **TDV İslam Ansiklopedisi**, 22. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2000 s.316-19.

Göçmen, Muammer; "*Okyar, Ali Fethi (1880-1943) Mustafa Kemal Atatürk'ün Yakın Arkadaşı, Türk Siyaset Adamı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 33. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 342-3.

Küçük, Cevdet ; "*Mehmed V I, Son Osmanlı Padışahı*", **TDV İslam Ansiklopedisi**, 28. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2003, s.422-30.

Kurşun, Zekeriya ; "*Çerkez Ethem (ö. 1949) Millî Mücadele'de Önce Hizmetleriyle, Daha Sonra Muhalefetiyle Tanınan Kuvâ-yı Seyyare Kumandanı*", **TDV İslam Ansiklopedisi**, 8. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul.2000, s. 275-6.

Öztürk, Mustafa; "*Meâl*" maddesi, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 28.Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2000 İstanbul, 2016, s. 205.

Özçelik, Ayfer; "*Cebesoy, Ali Fuat (1882-1968) İstiklâl Savaşı'nda Ilk Batı Cephesi Kumandanı Ve Siyaset Adamı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 7. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2000, s. 194-5.

Setembölükbaşı, Şaban ; "*Orbay, Hüseyin Rauf (1881-1964) Amiral, Büyükelçi, Siyaset Ve Devlet Adamı"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 33. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 2001,s. 356-357.

Yavuz, Yusuf Şevki ; "*Ferid Paşa, Damad"*, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 12. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yayınevi, Istanbul, 1995, s.393-95.

5. TEZLER

Dimitrios, Asimakopulos**; "İ stasi tis Turkias sti Ditiki Thraki 1920 -1960, Mia realistiki prosegisi", ("1920-1960 Batı Trakya'da Türkiye'nin Tutumu, Gerçek bir yaklaşım")**,(Yüksek Lisans Tezi), Pire Üniversitesi Uluslararası ve Avrupa Bölümü AvrupaEğitimi, Pire, 2013.

Apostolu, Maria; " **I apokatastasi ton prosfigon tis Mikrasiatikis katastrofis: O rolos tou elliniku kratus ke ton ksenon dynameon"**,(**"Küçük Asya felaketinin mültecilerinin rehabilitasyonu: Yunan devletinin ve yabancı kuvvetlerin rolü"**), (Yüksek Lisans Tezi), Kalamata Teknik Eğitim Kurumu- Ekonomi yönetim Bölümü, Kalamata, 2007.

Guti**,** Maria**;** "**I kyvernisi Eleftheríou Venizélou 1928-1932. Synaínesi kai antidraseis. I anatropi kai o tipos",** ("**1928-1932 Eleftherios Venizelos' un hükümeti. Onay ve reaksiyonlar. Devirme ve Basın"**), (Doktora Tezi), Atina Kapodistrian Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Atina, 2018.

Klapsis, Antonios; "**İ Ellinoturkikes shesis meta ti sinthiki tis Lozanis kaı to ikonomiko simfono tis 10 İuniu 1930"**,*(* **"Lozan ve 10 Hazıran 1930 Dost Anlatması sonra Yunan Türk ilişkileri"***)* (Doktora Tezi), Pantio Üniversitesi Sosyal Ve Siyası Bilimler Enstitüsü, Atina 2006.

Kseniais, Kiriakos; **“1930 Ankara Ekonomi Anlatması ve Yunanistan’da kabul etmesi”, (“1930 Ankara Ekonomi Anlatması ve Yunanistan’da kabul etmesi”,)** (Doktora Tezi), Teselya Üniversitesi Tarih, Arkeoloji ve Sosyal Antropoloji Bölümü, Volos, 2019.

Mete,Ömer; “**Anılarda Takrir-i Sükûn dönemi uygulamaları (1925-1929)”**, (Yüksek lisans Tezi), Türk İnkılap Tarih Enstitüsü, Ankara, 2014.

Mamalos, Georgios – Spiridon; “**I Ellınıkı Eıonotıta stın Konstantınoupolı kata ton Ikosto Aıona”, (“20. yüzyılda İstanbul’daki Yunan azınlığı”**), (Yüksek Lisans Tezi), Ulusal Kamu Yönetimi Fakültesi Basın Bölümü, Atina, 2001-2002.

Mavropulu, Maria; “**Metáfrasi ke scholiasmós tou érgu Nutuk tu Moustafá Kemál Atatúrk”,(“Mustafa Kemal Atatürk’ün eserinde (Nutuk) çevirme ve yorumlama”**), İonian Üniversitesi, Tercüme ve Çeviri Bölümü, Kerkira, 2004.

Mutlu,Sevda ;“**Devlet Adamı Kimliği ile İsmet İnönü’nün Düşünce ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi”**, (Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2007.

Özcelik, Ayfer; “**Ali Fuat Cebesoy Hayatı ve Faaliyetleri”**, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Enstitüsü, Ankara, 1989, s. 788-790.

Pilos, Mihail; “ **İ Metaritmisis tou Kemal Ataturk stin Tourkia me vasi ton Elliniko Tipo tis Epohis”**, *(“***o zamandaki Yunan basını ile Mustafa Kemal Atatürk’ün Türkiye'deki reformları”***),* (Yüksek Lisans Tezi), Arıstotelıon Selanık Üniversitesi Tarıh Ve Arkeolojı Anabılım Dalı Koca Balkan Dağları ve Türk Tarihi ve Bilimi, Selanık, 2019.

Tatar, Ercan; “**Milli iktisat ve Kara Kemal”**, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül üniveresitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir, 2017.

Uzun, Hakan**; “Atatürk’ün Nutuk’unun İçerik Analizi”**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2005.

Uzun, Zübeyir; “**Milli Mücadele’de Çerkez Ethem ve Kuva-yı Seyyare’nin Faaliyetleri (1919–1920)”,** (Doktora Tezi) , Selcuk Üniveristesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı, Konya, 2008.

Yanutsos, Manolis; “**Mikrasiates prosfyges sti Samo (1922-1940): kinoniki entaxi, ikonomiki drastiriotita, politikí symperifora (1922- 1940)”,** (**“(1922- 1940)**

Samos'ta Küçük Asya'dan gelen mülteciler, sosyal uyumu, ekonomik faaliyet, siyasi davranış"), (Doktora Tezi), Girit Üniversitesi - Felsefe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Retimno, 2016.

6. YAYIMLANMIŞ BİLDİRİLER

Edi; Ahmet ve Polat; Suat, *'Atatürk Dönemi Türk-İngiliz İlişkileri Sanatı'*, **VII. Uluslararası Tarihi ve Folkloru kongresi/Sanat etkinlikler**, Bildiriler, Bakü-Azerbaycan, 11-15 Nisan 2017, s.57-70.

Çakmak, Fevzi; "*Kuva-yı Milliye Hareketine Karşı Farklı Bir Bakış: Ali Kemal*", **Kuva-yı Mılllye'nın 90.yılında Izmır ve Batı Anadolu uluslararası sempozyum bıldırıleri 6-8 Eylül 2009**, İzmir Bedeliyesi İzmir, 2010, s.324-338 .

7. İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.biblionet.gr/author/18566/Συμεών_Σολταρίδης.ErişimTarıhı: 16.09.2019.

https://www.enetpress.gr/συμεών-σολταρίδης-εγώ-και-η-βαλίτσα-μο/ Erişim Tarihi: 16.09.2019

http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/PAR2.03.JPGErişim Tarihi: 16.09.2019.

http://www.elia.org.gr/userfiles/archives/ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ__ΛΕΩΝΙΔΑΣ.pdf/ ErişimTarihi: 16.09.2019.

http://www.elia.org.gr/userfiles/archives/%ce%a0%ce%91%ce%93%ce%9a%ce%91%ce%9b%ce%9f%ce%a3__%ce%98%ce%95%ce%9f%ce%94%ce%a9%ce%a1%ce%9f%ce%a3.pdf Erişim Tarihi: 16.09.2019.

http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/1E40.059.JPGErişim Tarihi: 16.09.2019

http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/DIM2.150.JPGErişim Tarihi: 16.09.2019.

https://smy.army.gr/news/stratigos-nikolaos-plastiras Erişim Tarihi: 16.09.2019.

http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/04.1.1.380.JPGErişim Tarihi: 16.09.2019.

http://registries.dyas-net.gr/gr/collection/3146 Erişim Tarihi: 16.09.2019.

http://archives.elia.org.gr:8080/LSelia/images_View/DOUS1.091.JPG. Erişim Tarihi 16.09.2019.

http://atailkuyg.ege.edu.tr/files/atailkuyg/icerik/oktaycanakli.pdf, ErişimTarihi: 16.07.2019.

http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/televizyon/kazim-karabekir-kimdir-iste-kazim-pasanin-hayati-40861215 ErişimTarihi: 28.09.2019.

https://www.academia.edu/33049871/MUSTAFA_%C4%B0SMET_%C4%B0N%C3%96N%C3%9C Erişim Tarihi: 15.10.2019.

http://www.turkmas.uoa.gr/fileadmin/turkmas.uoa.gr/uploads/CV-gr/MAVROPOULOU_M-CV-ELL._2013.pdf Erişim: 26/10/2019

Erişim 20 Kasım 2019 :

https://www.internethaber.com/nutuk-yunancaya-cevrildi-1156182h.htm Davetiye, Erişim: 18 Kasım 2019:

http://www.imvrosisland.org/news_det.php?id=420 Davetiye, Erişim 18 Kasım 2019:

http://infognomonpolitics.blogspot.com/2010/02/blog-post_2577.html Rapor, Erişim 18 Kasım 2019:

http://infognomonpolitics.blogspot.com/2010/02/blog-post_7979.html Yorumlar, Erişim 18 Kasım 2019:

http://www.ifestosedu.gr/97TurkeyBooks.htm Gazete. Erişim 18 Kaşım 2019:

http://www.ifestosedu.gr/97TurkeyBooks.htm#%CE%93.%20%CE%9C%CE%AC%CE%B6%CE%B7%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%BF%20%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BF%20Mustafa%20Kemal%20(Atat%C3%BCrk),%20%CE%9F%20%CE%9C%CE%AD%CE%B3%CE%B1%CF%82%20%CE%A1%CE%B7%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82 Gazete. Erişim 18 Kasım 2019:

https://www.internethaber.com/nutuk-yunancaya-cevrildi-1156182h.htm

Atatürk Araştırma Merkezi Bakanlığı, Erişim 3 Mart 2020 : https://www.atam.gov.tr/fotograflar/milli-mucadele-donemi

Vima Gazetesi, Erisim 24 Kasım 2019, https://www.tovima.gr/2019/01/30/politics/imia-to-xroniko-pou-23-xronia-prin-odigise-stin-krisi/

Kathimerini Gazetesi, https://www.kathimerini.gr/391465/article/epikairothta/politikh/stis-14-kai-15-maioy-o-erntogan-sthn-a8hna

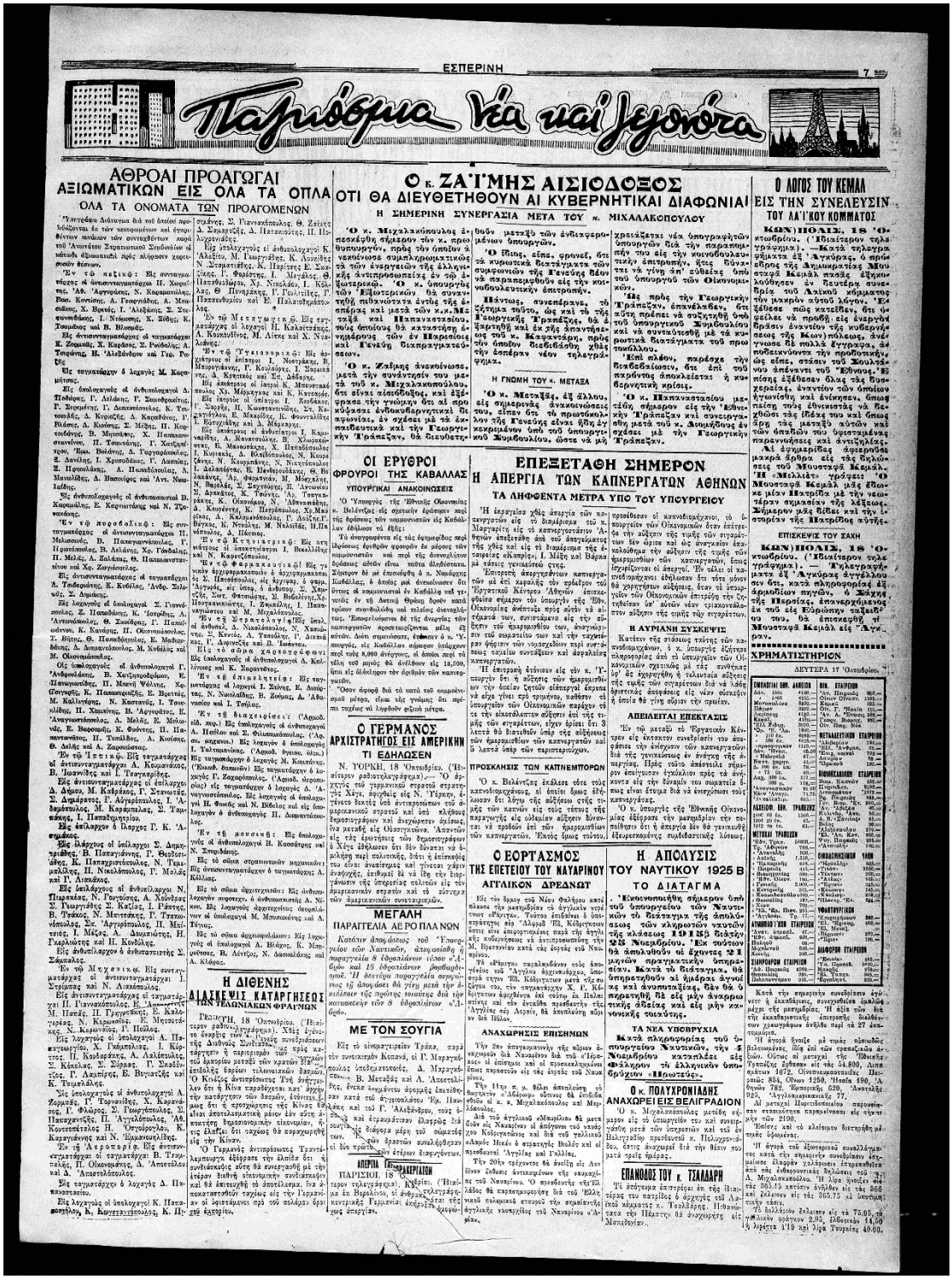
Koumparélis, A., "*I Istoría tou ellinikoú týpou: efimerídes, periodiká kai diafímisi – mikrí afígisi, (Yunan Basınının Tarihi: Gazeteler, Dergiler ve Reklamcılık – Öykü),* http://eclass.teiion.gr/modules/document/file.php/DSE106, 2015, Erişim: 22 Temmuz 2020.

https://www.milliyet.com.tr/siyaset/yunanistan-dan-nutuk-eki-1586443 Erişim: 22 Temmuz 2020.

https://www.captainbook.gr/book/omilies-pou-allaksan-ton-kosmo:-eleutherios-benizelos-moustafa-kemal-atatourk-9789605031367 Erişim: 22 Temmuz 2020.

EKLER

EK 1.

ΕΣΠΕΡΙΝΗ 7

Παλιόσπιτα νέα καὶ γεγονότα

ΑΘΡΟΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΟΠΛΑ

ΟΛΑ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΑΓΟΜΕΝΩΝ

Ὑπενθυμίζομεν διάταγμα διὰ τοῦ ὁποίου προβλέπονται αἱ τῶν ὑποψηφίων καὶ ἐγγράφεσθαι ἐν τῶν κατωτέρω πινάκων τῶν συντεταγμένων παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου αἱ ἀπὸ τῆς ἐξωμοσίας πρὸς πλήρωσιν χωρεσοφίων θέσεων.

Ἐν τῷ πεζικῷ: Εἰς συνταγματάρχας οἱ ἀντισυνταγματάρχαι Π. Χαρωνίτης, Ἀθ. Ἀργυράκης, Ν. Καμαμούλιος, Βασ. Κοντίσης, Α. Γκαγκάκης, Α. Μακεδόνος, Χ. Βρετός, Ι. Ἀλεξάκης, Σ. Στεφανοπούλους, Ι. Ντάσιος, Κ. Βόβης, Κ. Τσαμάδος καὶ Β. Βλασσόπ.

Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ταγματάρχαι Κ. Ζορμπᾶς, Χ. Καρδος, Σ. Ρουσάκης, Α. Τσιφόνης, Η. Ἀλεξάνδρου καὶ Γεώ. Ροβίτς

Εἰς ταγματάρχην ὁ λοχαγὸς Μ. Κορμήτσος.

Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Δ. Τσάφαρ, Γ. Δεληδάκης, Γ. Σουκουδογιάννης, Κ. Τσιτσιλῆς, Π. Δασκαλόπουλος, Κ. Τσιτσιλῆς, Δ. Κυριακίδης, Α. Κορασίδου, Γ. Ρίζος, Α. Κιούσης, Σ. Μέβης, Π. Κωτσιόπουλος, Β. Μητσάκος, Χ. Παπαϊωαννίδου, Π. Τσουκάτος, Γ. Χατζηστεργίου, Ἐμ. Βολόνης, Δ. Ταγγαράκουλος, Σ. Δανέλης, Ι. Χρυσοβέλλου, Γ. Λασκίδης, Σ. Πορφυρίδης, Α. Παπαδόπουλος, Δ. Μανωλίδης, Δ. Βασιλόχης καὶ Ἀντ. Ναυλαδέλης.

Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ἀνθυπασπισταὶ Β. Καρακωλίης, Σ. Καρτωτσόπουλος καὶ Ν. Τζανουδάκης.

Ἐν τῷ πυροβολικῷ: Εἰς συνταγματάρχας οἱ ἀντισυνταγματάρχαι Π. Μαλουσιώτης, Β. Παπαγεωργοπούλου, Γ. Παρασκευόπουλος, Β. Λιόλιος, Χρ. Γκόβαλης, Π. Μελάς, Α. Ζολώτας, Θ. Πολυσωστατόπουλος καὶ Χρ. Ζαγοράκος.

Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ταγματάρχαι Δ. Τσιδερόπουλος, Κ. Κτενίδης, Ἀνθ. Μιλωνᾶς, Σ. Δημάκης.

Εἰς λοχαγοὺς οἱ ἐπιλοχαγοὶ Σ. Γιαννίσπουλος, Ζ. Παπαδόπουλος, Κ. Ἰωαννίδης, Α. Ἀντωνόπουλος, Θ. Σακόβρης, Γ. Παπαδόπουλος, Κ. Κανάρης, Π. Οἰκονομόπουλος, Τ. Βότσης, Θ. Παπαδόπουλος, Ε. Μαθιουδάκης, Δ. Δουκατζόπουλος, Μ. Κνδέλης καὶ Μ. Οἰκονομόπουλος.

Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Γ. Ἀνθρωπάκης, Β. Κατζουλιδάκης, Ε. Παπαγεωργίου, Π. Μανιᾶ Φίλιας, Χρ. Παπαγεωργίου, Κ. Παπαπαναγιώτης, Ε. Βρεττός, Μ. Καλλιγέρης, Ν. Κωτσιάνης, Ι. Τσιγκλίδης, Π. Χιωνίδης, Β. Ἀργυράκης, Ε. Ἀναγνωστόπουλος, Δ. Μελάς, Ε. Νοταλιάς, Ε. Βορομπᾶς, Κ. Φούντας, Π. Παπανικολάου, Π. Τυπάλδος, Α. Κούσιος, Θ. Δελῆς καὶ Α. Ζαφειάκος.

Ἐν τῷ Ἱππικῷ. Εἰς ταγματάρχας οἱ ἀντισυνταγματάρχαι Α. Κεφαλούκος, Β. Ἰωαννίδης καὶ Ι. Τσιγκαρίδης.

Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ἐπίλαρχοι Δ. Δήμου, Μ. Κυβρίδης, Γ. Χατινιώτης, Σ. Δημάρατος, Γ. Ἀργυρόπουλος, Ι. Ἀλεξανδρόπουλος, Μ. Καρακωλίας, Σ. Ταγγόπουλος, Ι. Παπαδημητρίου.

Εἰς ἐπίλαρχον ὁ ὑπαρχος Γ. Κ. Ἀγγελόπουλος.

Εἰς ὑπάρχους οἱ ἐπίλαρχοι Σ. Δημητριάδης, Β. Παπαγιάννης, Γ. Θεοδοσιάδης, Κ. Παπαχριστόπουλος, Ν. Τσιμπαλάρης, Π. Νικολόπουλος, Γ. Μαλάς καὶ Γ. Λιακόπος.

Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπίλαρχοι Ν. Πάρρας, Ν. Γκογόπουλος, Α. Λούβρος, Σ. Γεωργιάδης, Σ. Καζίας, Ι. Ράντος, Β. Τσάκος, Ν. Μαντσάρης, Γ. Τσιτσόπουλος, Σπ. Ἀργυρόπουλος, Π. Μαΐστρος, Ι. Μάρρας, Α. Δημητσόπουλος, Η. Γκαρλιώτης καὶ Η. Κονδύλης.

Εἰς ἀνθυπίλαρχον ὁ ἀνθυπασπιστὴς Σ. Σκαμπαλὸς.

Εἰς τὸ Μηχανικόν. Εἰς συνταγματάρχας οἱ ἀντισυνταγματάρχαι Ι. Στρίμπας καὶ Ν. Λιακόπουλος.

Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ταγματάρχαι Π. Γιαννακόπουλος, Ε. Δεσποτόπουλος, Μ. Πεπέ, Π. Γρηγορόπουλος, Ε. Καλογρέας, Ν. Κερασιώτης, Γ. Μηχανάκης, Ν. Κερασιώτης, Γ. Πόλος.

Εἰς λοχαγοὺς οἱ ὑπολοχαγοὶ Α. Παπαγεωργίου, Χ. Γκάμπιας, Ι. Κύρτσος, Π. Κουδερόπουλος, Α. Λαλιώτόπουλος, Χ. Κόκολας, Σ. Σίδερας, Γ. Σκαλίδης, Γ. Δημήτρης, Ε. Βογιατζῆς καὶ Κ. Τσιακάλλας.

Εἰς ὑπολοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Α. Χαρμπῆς, Γ. Τερνάβης, Χ. Καρανάσος, Γ. Φλῶρος, Σ. Γεωργόπουλος, Σ. Παπαμαντζῆς, Π. Ἀγγελόπουλος, Ἀ. Κωνσταντόπουλος Η. Ὀγγουρλιάν, Κ. Καγιαννάκης καὶ Ν. Παρασκευλίδης.

Ἐν τῇ Ἀεροπορίᾳ. Εἰς ἀντισυνταγματάρχας οἱ ταγματάρχαι Β. Τσιγκάκος, Π. Οἰκονομάκος, Δ. Ἀποστόλου καὶ Δ. Ἀποστολόπουλος.

Εἰς ταγματάρχην ὁ λοχαγὸς Κ. Παπασωτήριος, Κ. Κουτσιαγιαννόπουλος, Θ. Ζησάκος, Σ. Γιαννακόπουλος, Θ. Ζησάκος, Δ. Σπαρτιῶτης, Δ. Παπαπαναγιώτου, Π. Ηλιόπουλος καὶ Ἀ. Λυμπρινάκης.

Εἰς ὑπολοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Κ. Ἀλαξίου, Μ. Γιωργιτάκης, Κ. Λουκίδης, Ν. Σπηλιωτάκης, Κ. Παρίτσης Ε. Σκαφίδης, Φ. Φράγγος, Ι. Μπάκος, Θ. Παπαθεοδώρου, Ν. Νικολάου, Ι. Κόλλας, Θ. Πουηράκης, Γ. Γιαλίτης, Γ. Παπαθεοδώρου καὶ Ε. Παλαιοβρυσόπουλος.

Ἐν τῷ Μετεωρολογικῷ. Εἰς ταγματάρχας οἱ λοχαγοὶ Η. Καλαϊτζάκης, Α. Δεσποτόπουλος, Μ. Λίτσης καὶ Ν. Νταλόκος.

Ἐν τῷ Τηλεγραφικῷ: Εἰς ἀρχιτέκτονας οἱ ἐπίτροποι Ι. Νεστόρακος, Β. Μαυρομάτακος, Γ. Κουδούρης, Ι. Σκιαδάκης, Α. Κρητικὸς καὶ Σπ. Δάβαρης.

Εἰς ἐπιτρόπους οἱ ἐπιτρ. Κ. Μπουντακιώτου, Χρ. Μάρκογλου καὶ Κ. Καγιαλῆς.

Εἰς ἐπιτρόπους οἱ ἐπίτροποι Γ. Λεοβάκος, Γ. Δαμῆρης, Η. Κωνσταντινίδης, Σπ. Καραμήτσιος, Ε. Μακρίδης, Κ. Φουντουλάκης, Ι. Εὐαγγελάκης καὶ Δ. Μάρκογλου.

Εἰς ἐπιτρόπους οἱ ἀνθυπίτροποι Ι. Καλογεράκης, Α. Καναουλάκης, Β. Χλωρακιάδης, Α. Καναουλάκης, Β. Χλωρακιάδης, Κ. Μακκαδάκης, Χ. Παπαδόπουλος Ι. Κυριακάκης, Δ. Βελβιτσιώτου, Ν. Κουρλέτης, Ν. Καυγαδάκης, Ν. Νικητόπουλος Σ. Δεληδήμος, Ε. Πανηγυρόπουλος, Θ. Βλ Ἰωάννης, Δ. Φαρμάκης, Μ. Μπεζάκης, Ν. Βασιλάκη, Σ. Σαγγούρης, Β. Ἀντωνίου Σ. Δρακάκης, Κ. Τσώνης, Ἀρ. Τσιγκρᾶκης, Κ. Οἰκονόμου, Ν. Λάσκαρης, Δ. Καμάρης, Κ. Μπαλάνος, Χ. Μπουτσιάκης, Ι. Σκιαδάκης, Ι. Πάσσος, Ι. Πάσσος.

Ἐν τῷ Κτηνιατρικῷ: Εἰς κτηνίατρους οἱ ὑπασπισταὶ Ι. Βενιαλίδης καὶ Ν. Καρετζόπουλος.

Ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ: Εἰς γενικὸν ἀρχιφαρμακοποιὸν ὁ ἀρχιφαρμακοποιὸς Σ. Παπαθεοδούλου, εἰς ἀρχιφ. ὁ φαρμ. Ἀντωνίου, εἰς ὑπερ. ὁ ἀνθυπερ. Σ. Χατζῆς, Σωτ. Φατσιώρας, Σ. Βαβαλούκας Μπουτακιώκης, Ι. Σκιαδάκης, Ι. Παπαγεωργίου καὶ Μ. Μιχαλόπουλος.

Ἐν τῷ Στρατολογικῷ: Εἰς ὑπολ. οἱ ἀνθυπολ. Δ. Νικολόπουλος, Ν. Χαπιδάκης, Γ. Δαρίνιτζης καὶ Ε. Ἰωαννου.

Εἰς τὸ σῶμα χαροτογράφων: Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Α. Καλλίνικος καὶ Κ. Σαμαντᾶς.

Ἐν τῇ ἐπικελητείᾳ: Εἰς ταγματάρχας οἱ λοχαγοὶ Ι. Κάτσης, Ε. Δουζένης, Ν. Νικολάδης, Β. Ζούμης, Δ. Ἀδαμαντίου καὶ Ι. Τσάμης.

Ἐν τῇ διαστρατείᾳ: (Ἀρμοδ. σῶμ. παρ.) Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Α. Πεΐδιος καὶ Σ. Φλιτσιπόπουλος. (Ἀρμ. σώματος.) Εἰς λοχαγὸν ὁ ἐπιλοχαγὸς Ι. Ταλτσανάκης. (Ἀρμοδ. θρεπτ. σῶμ.) Εἰς ταγματάρχην ὁ λοχαγὸς Μ. Κοπιτάκης. (Ἀδικοδ. ἐκτακτῶν) Εἰς ταγματάρχην ὁ λοχαγὸς Γ. Χαραλαμπάκης. (Ἀρμοδ. ἀεροπορίας) εἰς ταγματάρχην ὁ λοχαγὸς Δ. Ταγγαναστόπουλος. Εἰς λοχαγοὺς οἱ ἐπιλοχαγοὶ Η. Φωκᾶς καὶ Ν. Βέλιος καὶ εἰς ἐπιλοχαγὸν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Π. Δωρωνάτσιος.

Ἐν τῇ ναυσιᾳ: Εἰς ἐπιλοχαγοὺς οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ Β. Κωσσίτσης καὶ Ι. Δεληδήμος.

Εἰς τὸ σῶμα στρατιωτῶν ναυτικῶν: Εἰς ἀντισυνταγματάρχην ὁ ταγματάρχης Α. Κάλλιας.

Εἰς τὸ σῶμα ἀρχιτεκτόνων: Εἰς ἀνθυπασπιστὴν ὁ ἀνθυπασπιστὴς Α. Νικου. Εἰς λοχαγοὺς ἀρχιτέκτονας ἀποφοιτῶν οἱ ὑπολοχαγοὶ Μ. Μπουκουβάλας καὶ Α. Γάτσης.

Εἰς τὸ σῶμα ἀρχιτεκτόνων: Εἰς ὑπολοχαγοὺς οἱ ὑπολοχαγοὶ Α. Βλάχος, Κ. Νικηφόρος, Β. Λέντζος, Ν. Δασκαλάκης καὶ Α. Κάβρος.

Η ΑΙΘΕΝΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΩΝ ΦΡΑΓΜΩΝ

Πειραιεύς, 18 Ὀκτωβρίου. (Ἰδιαίτερον ραδιοτηλεγράφημα.) Χθὲς ἑσπέρας ἐνῳρίς τὸν ἀπόπλουν πρὸς κατεύθυνσιν τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου Δωδεκανήσου, ἐπιστρέφοντος ἐκ τοῦ ἐμπορίου μετὰξὺ τῶν κρατῶν συμμάχων, ἐπεβιβάσθησαν ἔφοδοι τελωνειακῶν ὑπαλλήλων. Ὁ Κυβερνήτης ἀντιπρόσωπος Τριῆ ἐνέτεινε λόγους ὅτι ἡ Κύπρος παραδίδεται ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῶν ὅπλων, ἐὰν ὅτι ἐμπορεύματος ὑπὸ τὴν Κύπρον ἐπιτρέπεται ἡ ἐκτακτος ἐμπορικὴ κίνησις μεταξὺ τῶν ἐν τῷ λιμένι ἀγκυροβολούντων πλοίων. Ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ πλοίου ἐπεβιβάσθησαν ἔφοδοι τελωνειακῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐλαβον ὅτι ταχέως θὰ καταργηθῇ ἡ σήμερον ἐν Κύπρῳ.

Ὁ Τριῆς ἀνεκοίνωσεν ἐπίσης ὅτι ἡ συνδιάσκεψις αὕτη θὰ συνεχισθῇ μὲ τὴν ἑτέραν βιαθῆ οἰκονομικὴν συνδιάσκεψιν καὶ θὰ ἐκτεινθῇ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτε ὁ ποικιλοτροπίαν ταχέως εἰς τὴν Ἰσραηλιανὸν οἱ ἐφιστάμενοι πρὸ τοῦ σοβαροῦ ὄρου τῆς ἐμπορίας.

Ο κ. ΖΑΪΜΗΣ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΣ ΟΤΙ ΘΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΘΟΥΝ ΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑΙ ΔΙΑΦΩΝΙΑΙ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥ κ. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ κ. Μιχαλακόπουλος ἐπεσκέφθη σήμερον τὸν κ. πρὸ θυπουργὸν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀνεκύνωσε συμπληρωματικὰς τὰ τὸν ἐνεργειῶν τῆς ἀλλαγῆς τῆς ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ συναντηθῇ σήμερον μετὰ τὸν κ.κ. Μαξιμάδ καὶ Πανταζοπούλου, τοὺς ὁποίους θὰ κατατεθῇ ἐνημέρωσις τῶν ἐν Παρισίοις καὶ Γενεύῃ διαπραγματεύσεων.

Ὁ κ. Ζαΐμης ἀνακοίνωσε, μετὰ τὴν συνάντησιν του μετὰ τοῦ κ. Μιχαλακοπούλου, ὅτι εἶναι αἰσιόδοξος, καὶ ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι αἱ πρὸ κύψεσαι ἀνθυποβρυγχικαὶ θὰ ἀρονίσει, ἐν σχέσει μὲ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ τὴν Ἐσωτερικὴν Τράπεζαν, θὰ διευθετηθοῦν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπουργῶν.

Ὁ Βίος, εἰπε, φρονεῖ, ὅτι οἱ κυρωτικὰ διατάγματα τῶν συμφωνιῶν τῆς Γενεύης δέον νὰ παρασκευασθοῦν ἐὰς τὴν κυβουλευτικὴν ἐπιτροπήν.

Πάντως, συνεπέρανε, τὸ ζήτημα αὐτὸν, ὡς καὶ τὸ τῆς Γεωργικῆς Τραπέζης, θὰ ἐξαρτηθῇ καὶ ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τὸν κ. Καφαντάρη, πρὸς τὸν ὁποῖον διεβιβάσθη χθὲς ἡ σχετικὴ ἐγγραφή.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ κ. ΜΕΤΑΞΑ

Ὁ κ. Μεταξᾶς, ἐξ ἄλλου, ἐξ ομιλερισθεὶς ἀνακοινώσεως του, εἶπεν ὅτι τὸ πρωτόκολλον τῆς Γενεύης εἶναι ἤδη ἐν κεκριμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νέα ὑπογραφὴ τῶν ὑπουργῶν διὰ τὴν παρασυμπαράστασιν του εἰς τὴν κυνοβουλευτικὴν ἐπιτροπήν. Ἡσὺς δύναται νὰ γίνῃ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰς πρὸς τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν, ἐπανέλαβεν, ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ συζητηθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ νὰ συνταυτισθῇ μὲ τὰ κυρωτικὰ διατάγματα τοῦ προσωπολλου.

Ἐπὶ πλέον, παρατηρεῖ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀποκλείεται ἡ κυβερνητικὴ κρίσις.

Ὁ κ. Παπανικολάου μετέβη σήμερον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ συνεχρατήθη μετὰ τοῦ κ. Διομήδους ἐν σχέσει μὲ τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν.

ΟΙ ΕΡΥΘΡΟΙ ΦΡΟΥΡΟΙ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Βελένης εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν περὶ τῆς δράσεως τῶν κομμουνιστῶν εἰς Καβάλλαν ἀπήντησε τὰ ἑξῆς:

Τὰ ἀναγραφόμενα εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ ἐφόνευσε ἀγνῶν φρουρῶν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν καὶ περὶ τῆς ἀνενοχλήτου δράσεως αὐτῶν εἶναι τελείως ἐλεεινόστατα. Ζήτησον δὲ μὲ ἐπισκεψθῶ ὁ κ. Νομάρχης Καβάλλας, ὁ ὁποῖος μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὅντως οἱ κομμουνισταὶ εἰς Καβάλλα καὶ γενικῶς ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ δρουν κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἀνεπιθύμητον καὶ ἐπιζήμιον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κράτους. Ἐπισκεπτόμενον δὲ τὴν ἀναγνῶ τῶν πολιτοφυλάκων προσεκαλέσθησαν μέλη ἐξ αὐτῶν. Διὰ συμπόσεως, ἔφθασεν ὁ κ. Ὑπουργός, εἰς Καβάλλαν σήμερον ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσημβρίου, οἱ ἀπόντες ἀνῆλθον εἰς 8,000 ἀνήγουσες, οἱ ὁποῖοι πρὸ τὴν τέλη τοῦ μηνὸς θὰ ἀνέλθουν εἰς 18,000, ἤτοι εἰς ὁλόκληρον τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτοφυλάκων.

Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὰ κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ μέτρα, εἶπαι τὴν γνώμη ὅτι πρέπει νὰ ληφθοῦν σφοδρὰ μέτρα.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΝ ΤΙ ΕΔΗΛΩΣΕΝ

Ν. ΥΟΡΚΗ, 18 Ὀκτωβρίου. (Ἰδιαίτερον ραδιοτηλεγράφημα).—Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς Λέτζ, ἀφιχθεὶς εἰς Ν. Ὑόρκην, ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ ὑπὸ πλήρους ἐκμοιλιτεργάνων καὶ ἀνεγκρότων ἀσύλου, θὰ μετεῖχε εἰς Οὐασιγκτῶνα. Ἀπαντῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν δημοσιογράφων ὁ Λέτζ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ πολιτικῆς, διότι ἡ ἀπόκρισίς του εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ γίνεται χάριν ἀνεκρίσεως, ἐπειδὴ δὲ νὰ ἴδῃ τὴν Ἑσπερίαν τῆς ὑπηρεσίας ταύτας εἰς τὸν ἀμερικανικὸν στρατὸν καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀμερικανικῶν συνταξιούχων.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΑΕΡΟΠΛΑΝΩΝ

Κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, ἀπορρίπτεται ἡ παραγγελία 8 ὑδροπλάνων «Σὶμπ» καὶ 15 ὑδροπλάνων βομβαρδισμοῦ. Ἡ δευτέρα παραγγελία ἀφορᾷ τὴν ἀποστολὴν δύο γίγη μετὰ τὴν ἀπολύσεως τῶν πρώτης ποιότητος διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν 8 ὑδροπλάνων «Σ.Ι. Σμπ».

ΜΕ ΤΟΝ ΣΟΥΓΙΑ

Εἰς τὸ οἰνοπνευματικὸν Τράκτ, παρὰ τὸν συνοικισμὸν Κόπανά, οἱ Γ. Μαρκόπουλος ὑποδιοικητοποιός, Δ. Μαρκόπουλος, Β. Μανιάδης καὶ Α. Ἀποστολόπουλος, ἔνεκα συγκρούσεως ἀφορμῆς ἐπιδίκου μεταξὺ τῶν δυνάμεων, ἐδόθησαν εἰς πυγμάχους καὶ τοῦ Γ. Ἀλεξάνδρου, τοὺς ὁποίους καὶ ἐτραυμάτισαν ἐλαφρῶς διὰ μαχαιρίου. Ἐπὶ τῇ διάφορα μέρη τοῦ σώματός των. Ἀμφότεροι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν ἑτέρων διαφυγόντων.

ΑΠΟΡΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 18 Ὀκτωβρίου. (Ἰδιαίτερον τηλεγράφημα). Ἀγγλικὸν, (Ἑβαίνει ἐν Βερολίνῳ, οἱ ἀνθρωπλεγγραφεῖς κυνηγικῆς Γερμανικαὶ ἐνέργειαι κατὰ τῶν ἀπορτῶν.

ΕΠΕΞΕΤΑΘΗ ΣΗΜΕΡΟΝ Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑ ΔΗΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Ἡ ἐκχρεώσις χθὲς ἀπεργία τῶν καπνεργατῶν εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ κ. Μαργαρίτη εἰς τὸ καπνεργατοκέντρο Ἀθηνῶν ἐπεξετάθη ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς χθὲς καὶ εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς ἐπαρχιακῆς ἑλλαπόρεως. Ἡ Μίζη καὶ Βάρκα μὲ τέσσερις ἐργατικὰς στιγμὰς.

Ἐπιτροπὴ ἐκπροσώπων καπνεργατῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρόεδρον τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν ἐπισκέφθη σήμερον τὸν ὑπουργὸν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἀνάπτυξε πρὸς αὐτὸν τὰ αἰτήματά των, συνιστάμενα εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἡμερομισθίου των, ἀναγνώρισιν τοῦ συμφωνίου των καὶ εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀνεργαζομένων περὶ αὐτῶν ἀνεργῶν καπνεργατῶν.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐτόνισεν εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν ὅτι ἡ αὔξησις τῶν ἡμερομισθίων τὴν ὁποίαν ζητοῦν αἱ ἐπαγγελματικαὶ ἕνωσις καὶ εἶχε γίνει πρὸ τριμήνου, καθόσον τὸ μεταξὺ τῶν Οἰκονομικῶν παράγον τὰ τε τὴν αἰκοπόλεσιν αὔξησιν ἀπὸ τῆς τιμῆς τῶν σιγαρέτων, εἶχεν ἤδῃαι ὅτι 3 λεπτὰ ἐπὶ τριακοσίων ὑπὸ τῆς αὔξησεως τῶν ἡμερομισθίων τῶν καπνεργατῶν καὶ ὅτι ἡ αὔξησις ἐπὶ τῶν ἐμπορευθέντων καπνεργατῶν. Ἐπὶς ὅμως τούτου, χρειάζεται νέα ὑπογραφὴ τῶν ὑπουργῶν διὰ τὴν παρασυμπάθειαν τοῦ εἰς τὴν κυνοβουλευτικὴν ἐπιτροπήν. Ἡσὺς δύναται νὰ γίνῃ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰς πρὸς τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν, ἐπανέλαβεν, ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ συζητηθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ νὰ συνταυτισθῇ μὲ τὰ κυρωτικὰ διατάγματα τοῦ προσωπολλου.

Ἐπὶ πλέον, παρατηρεῖ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀποκλείεται ἡ κυβερνητικὴ κρίσις.

Ὁ κ. Παπανικολάου μετέβη σήμερον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ συνεχρατήθη μετὰ τοῦ κ. Διομήδους ἐν σχέσει μὲ τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν.

ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΩΝ

Ὁ κ. Βελένης ἐκάλεσε χθὲς τοὺς καπνεμπόρους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη ἐξαγοράσει ἐπὶ τοῦ ἔτους ἐξ καπνῶν εἰς τὴν τιμὴν τῶν αὐξήσεων τοῦ τιμῆς τῶν καπνῶν εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς εἰς οὐδεμίαν αὔξησιν δύνανται νὰ ἐπιβάλουν εἰς τοὺς καπνεργάτας τῶν ἐμπορευθέντων καπνῶν.

Ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐδήλωσε τὴν μεταμέλειαν τὴν ὁποίαν ἔνοιωσε διὰ τὴν ἐπιμονὴν τῶν ἐμπορευθέντων καπνῶν καὶ ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ ἀπεργία δὲν θὰ γενικευθῇ ἐφ' ὅσον ἐπιμένουν οἱ καπνέμποροι.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΔΡΕΝΩΝ

Εἰς τὸν ὅρμον τοῦ Νέου Φαλήρου καὶ πλησίον τῆς μαστιβάσεως τὸ ἀγγλικὸν γνῶ τῶν ἐθκιτίων. Τούτου ἀπεβίωσε ἡ ὑποστράτηγος εἰς Ἀλμπὲρ Ἔδ, Κόμπτωσον ὅτου ἐνα ἐπιφορτίσεως παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Μ. Βρεττανίαν κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ναυαρίνου.

Τὸ «Φάντομ» συναλλαδόνων τοὺς ἀπὸ τὸν «Ἀγγλο ἀρχηναρχικὸν, ὁποστρατηγὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἐντεῦθεν πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας κὸ Λορὰν, ὁὰ ἀποπλεύσῃ πρὸς τὰ ὅπ Ἰόνιον.

ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΕΙΣ ΕΠΙΣΗΜΩΝ

Τὴν ἴδιαν ἀπογευματινὴν τῆς κρίσεως ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ ἐγγειρίσεις διὰ Ναυαρίνον διὰ τοῦ «Ἐθνικοῦ» ἐπίσημοι καὶ οἱ προσκεκλημένοι ἀπὸ παρουσιῶν εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Ναυαρίνου.

Τὴν Πέμ. π. μ. θὰλει ἀποπλεύσῃ τὸ θωρηκτὸν «Λήδαιον» ὅπου θὰ ἐπιβιβάσῃ τὸν κ. κ. Μιχαλακόπουλον καὶ Μεσλάκουλος.

Διὰ τοῦ ἀγγλικοῦ «Μπαμπίου θὰ μεταβοῦν εἰς Ναυαρίνον οἱ ἀσύρματοι τοῦ «Ἀγγλικοῦ Κολοσσιακὸν καὶ διὰ τοῦ ναυλικοῦ πλοίου Ἡκάτ ὁ στρατηγὸς Βιλιὸτ καὶ οἱ προσκεκλημένοι Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

Τὴν 20ὴν τρέχοντος θὰ ἐνοίξῃ εἰς Ἀνεμόνη ἔκθεσις ἐκτισμένων εἰς τὸν Ναυαρίνον. Ὁ προσδοκᾶται στὸ Ἑλλάδα θὰ παρευαρωρήσῃ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιμικοῦ στοιχοῦ τὴν σημαίαν τῆς ἀγγλικῆς ναυαρχίδος ναυαρχίας τοῦ Ναυαρίνου «Λόρδ Κίτσενερ».

Η ΑΠΟΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ 1925 Β ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ

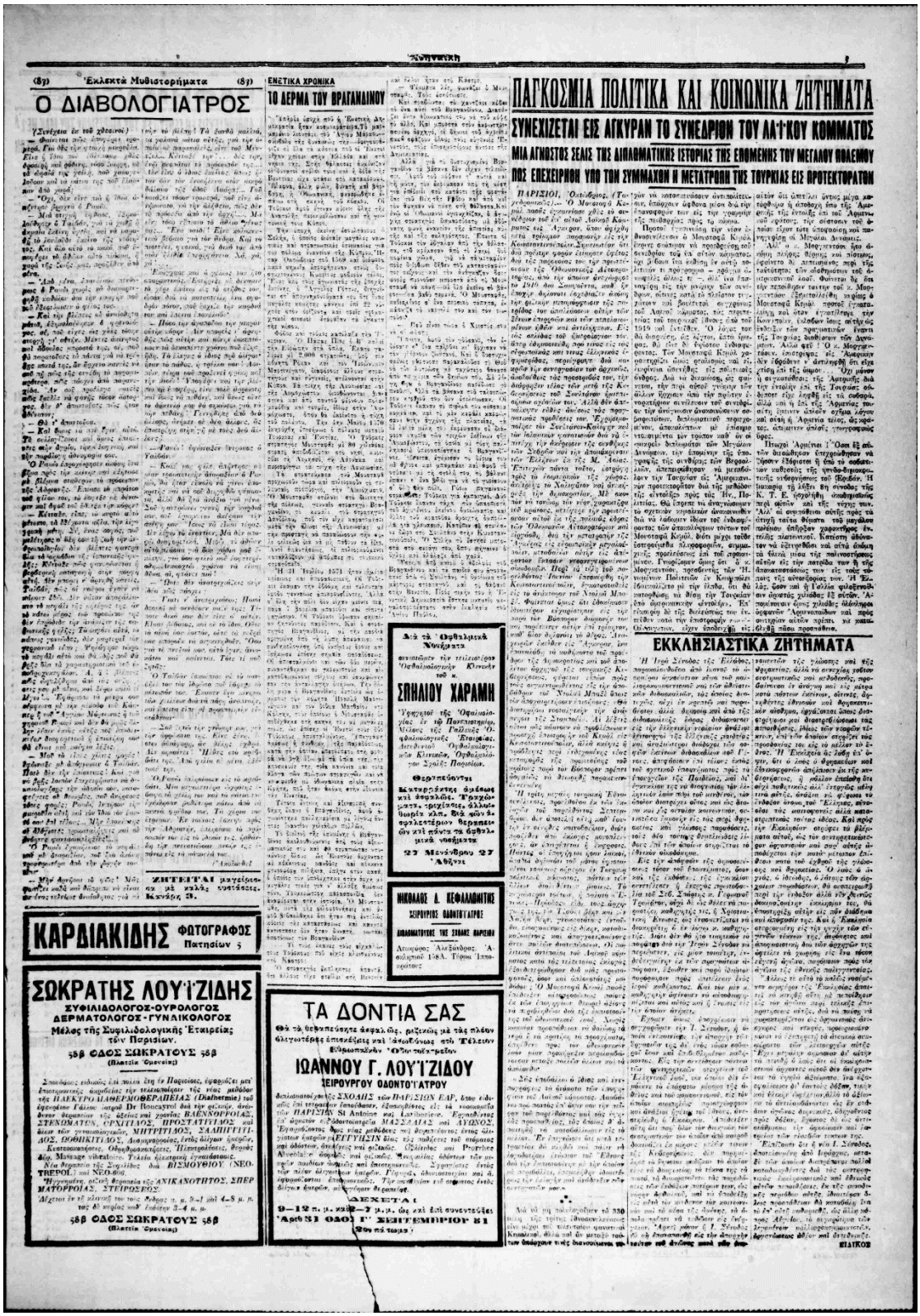
Ἐπανεσυνεπλήθη σήμερον ὁπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν τὸ διάταγμα τῆς ἀπολύσεως τῶν κληρωτῶν ναυτῶν τῆς κλάσεως 1925 Β διὰ τὴν 25 Νοεμβρίου. Ἐκ τούτων θὰ ἀπολυθοῦν οἱ ἔχοντες 22 μηνῶν πρακτικῶν ὑπηρεσίαν. Κατὰ τὰ διάταγμα, θὰ ὑπηρετηθοῦν αἱ ἡμέραι ἀγνοὺς τὰς ὁποίας ἀπὸ ἀσθενείας ἢ ἄλλην ὑπόθεσιν ὑπεβλήθησαν εἰς τὰ ἐπιτελεῖα τῶν μονάδων.

ΤΑ ΝΕΑ ΥΠΟΒΡΥΧΙΑ

Κατὰ πληροφορίας τοῦ ὑπουργείου Ναυτικῶν, τὴν 5 Νοεμβρίου κατελύσε εἰς Φάληρον τὴ Ἑλληνικὸν ὑποβρύχιον «Πρωτεύς».

Ο ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΑΔΗΣ ΑΝΑΧΩΡΕ

ΕΚ 2.

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΓΙΑΤΡΟΣ

(Συνέχεια εκ του φύλλου)

— Φαίνεται πώς έπεφτε αμπαρμπά. Για δες την φτώχεια πουλάκι. Μόνο Κύριε ξέρεις πόσο λυπάμαι τον καημένο τον Μανόλη, που έφυγε από τη ζωή, που χωρίζονται από τα παιδιά του! Πλην όμως ας είναι θέλημα Θεού!

— Όχι, δεν είναι τώρα ή ώρα, αδελφάκι βρυχάται ο Ρωμάνος.

Μιά στιγμή έμεινε. Έρριξε ξαφνικά ο Ταλίας, γιά να μιλήσει, μα ο Ρωμάνος τον πρόλαβε:

— Έτσι πολύ! Είσε αδύνατο τούτο δώκου για τον σκύλο. Και το ξέρεις κι αυτό το καλά, γιά τον μπάρμπα τον Διάβολο, ποιός ξεφεύγει από τα χέρια του!

— Καλά τότε. Συνέπεσε πάντως ο Ρωμάνος γιατρός να διανυχτερεύσει στο σπίτι του, γιατί ήταν ανάγκη να τον γιατρέψει από τον πυρετό.

— Και τις βλέπεις κι αυτές τις μέρες, αδελφούλη μου, ή φαίνεσαι πως δεν θέλεις να τις βλέπεις πιά;

— Πώς τις βλέπω; Δεν καταλαβαίνω τι θέλεις να πεις. Μόνο μερικές φορές, όταν τύχει και περάσω από τη γειτονιά τους, τις βλέπω κι αυτές, μα πάντα μακρυά. Γιατί, πώς θα μπορούσα να κάνω διαφορετικά; Ξέρεις πολύ καλά πως δεν μπορώ να μπω στο σπίτι τους, γιατί ο πατέρας τους δεν με θέλει. Κι αν τύχει και τις συναντήσω στο δρόμο, τι να κάνω; Να τις χαιρετήσω; Μα τότε θα τις κάνω να κοκκινίσουν από ντροπή, γιατί ξέρεις πολύ καλά πως ο κόσμος δεν θέλει να μιλάει με τις κόρες του Διαβόλου.

— Καλά, καλά, μη θυμώνεις. Δεν είπα τίποτε κακό. Μόνο που ήθελα να σου πω πως ο Μανόλης πριν πεθάνει, ήθελε να σε δει. Ήθελε να σου ζητήσει συγχώρεση για τα κακά που σου έκανε. Μα δεν πρόλαβε. Ο θάνατος τον βρήκε ξαφνικά. Ήταν γραφτό του να πεθάνει έτσι. Ο Θεός ξέρει τι κάνει. Ας είναι λοιπόν θέλημα Θεού!

— Ρωμάνε! ξαφνιάστε ξαφνικά ο Ταλίας.

— Καλά, καλά, μη φύγεις. Δεν έχω πια τίποτε άλλο να σου πω. Μόνο ένα ακόμη θέλω να σου πω, πριν φύγω. Ξέρω πως δεν θα μου κάνεις τη χάρη να μου πεις τι έχει η κόρη σου η Μαρία, που δεν έρχεται πια στο σπίτι μας, μα ούτε και στο σχολειό; Μήπως είναι άρρωστη;

— Όχι, δεν είναι άρρωστη. Μα δεν μπορεί να έρθει στο σπίτι μας, γιατί ο πατέρας της δεν θέλει. Κι αν τύχει και τη συναντήσω στο δρόμο, τι να κάνω; Να τη χαιρετήσω; Μα τότε θα τη κάνω να κοκκινίσει από ντροπή, γιατί ξέρεις πολύ καλά πως δεν μπορεί

ΕΙΣΗΛΘΟΜΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ...

Η ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΕΝΟΣ ΨΕΥΔΟΠΡΙΓΚΗΠΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΟΥ ΚΕΜΑΛ

ΑΙ ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

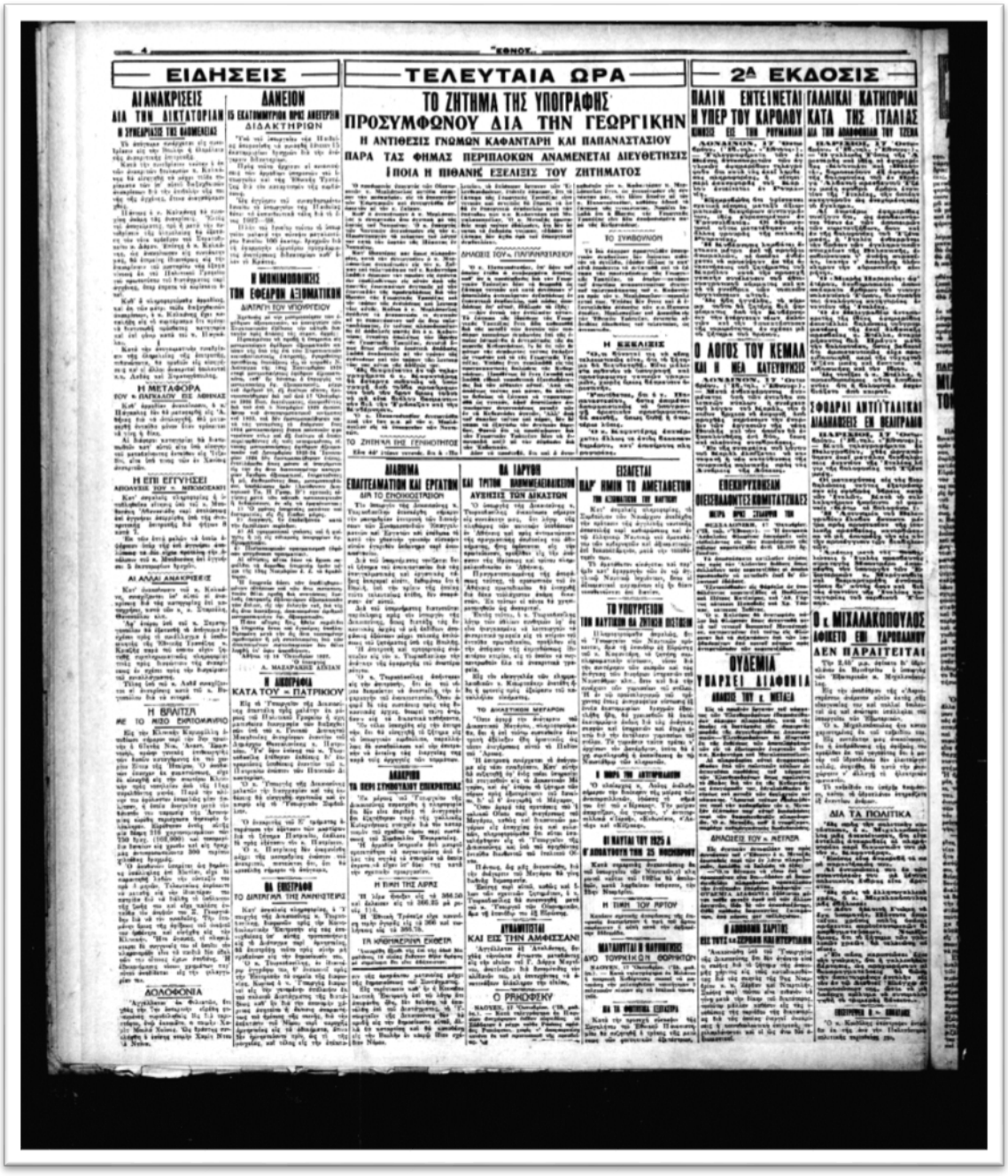
Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΒΡΑΖΙΛΙΚΙΩΤΗ

ΣΙΔΗΡΑ ΛΟΓΙΚΗ...

ΣΙΚ ΚΑΙ ΑΜΟΦΙΑ

ΕΥΦΥΗΣ ΕΠΙΝΟΗΣΙΣ

ΕΚ 4.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

2Α ΕΚΔΟΣΙΣ

ΑΙ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΝ

Η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ 15 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ ΔΙΑ ΔΙΔΑΣΚΤΗΡΙΑ

Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ν. ΠΑΓΚΑΛΟΥ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η ΕΠΙ ΕΓΓΥΤΗΣΕΙ ΑΘΗΝΩΝ ΤΟΥ κ. ΒΡΥΩΝΙΔΟΥ

ΑΙ ΑΛΛΑΙ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η ΒΡΑΤΣΑ ΜΕ ΤΟ ΑΙΩΝΟΒΙΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

Η ΜΗΝΥΜΑΤΟΦΟΡΟΙ ΤΩΝ ΕΦΕΔΡΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ «ΠΑΤΡΙΩΤΟΥ»

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΣΥΦΟΝΩΝ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΜΟΠΕΤΡΑΣ

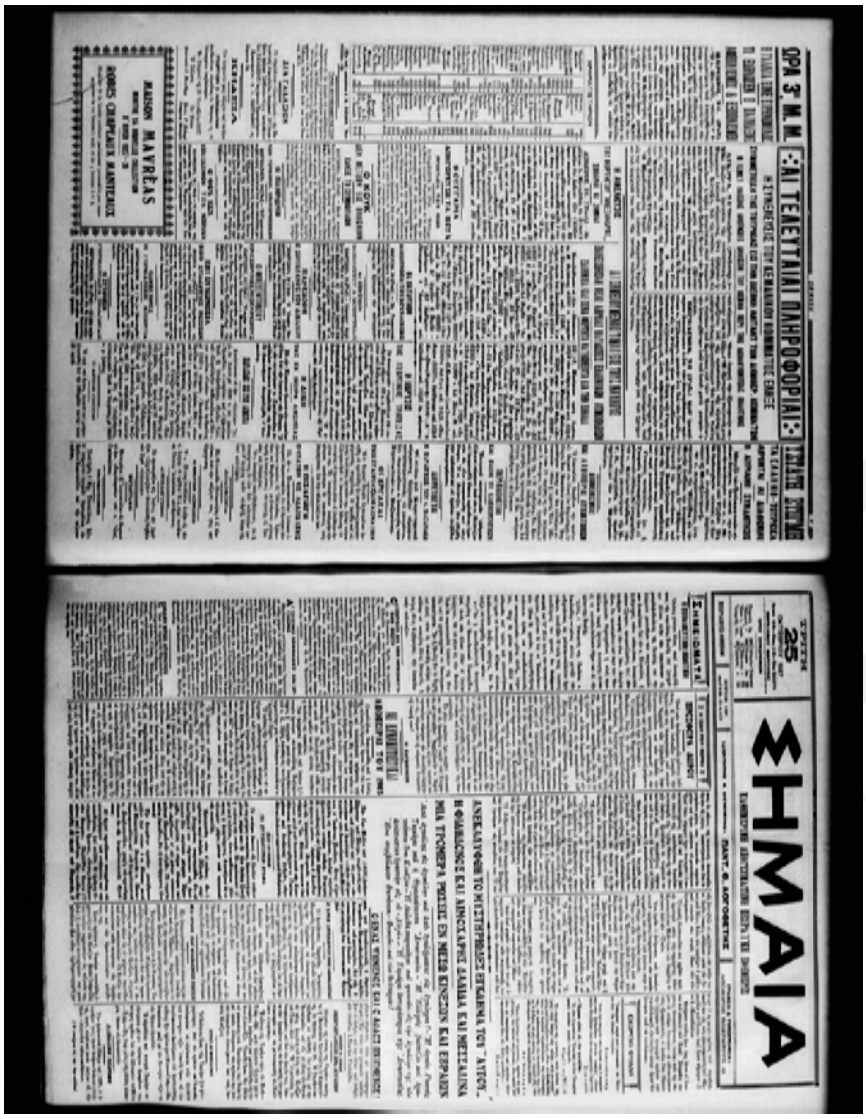
ΘΑ ΕΠΙΣΤΡΑΦΟΥΝ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΜΟΠΕΤΡΑΣ

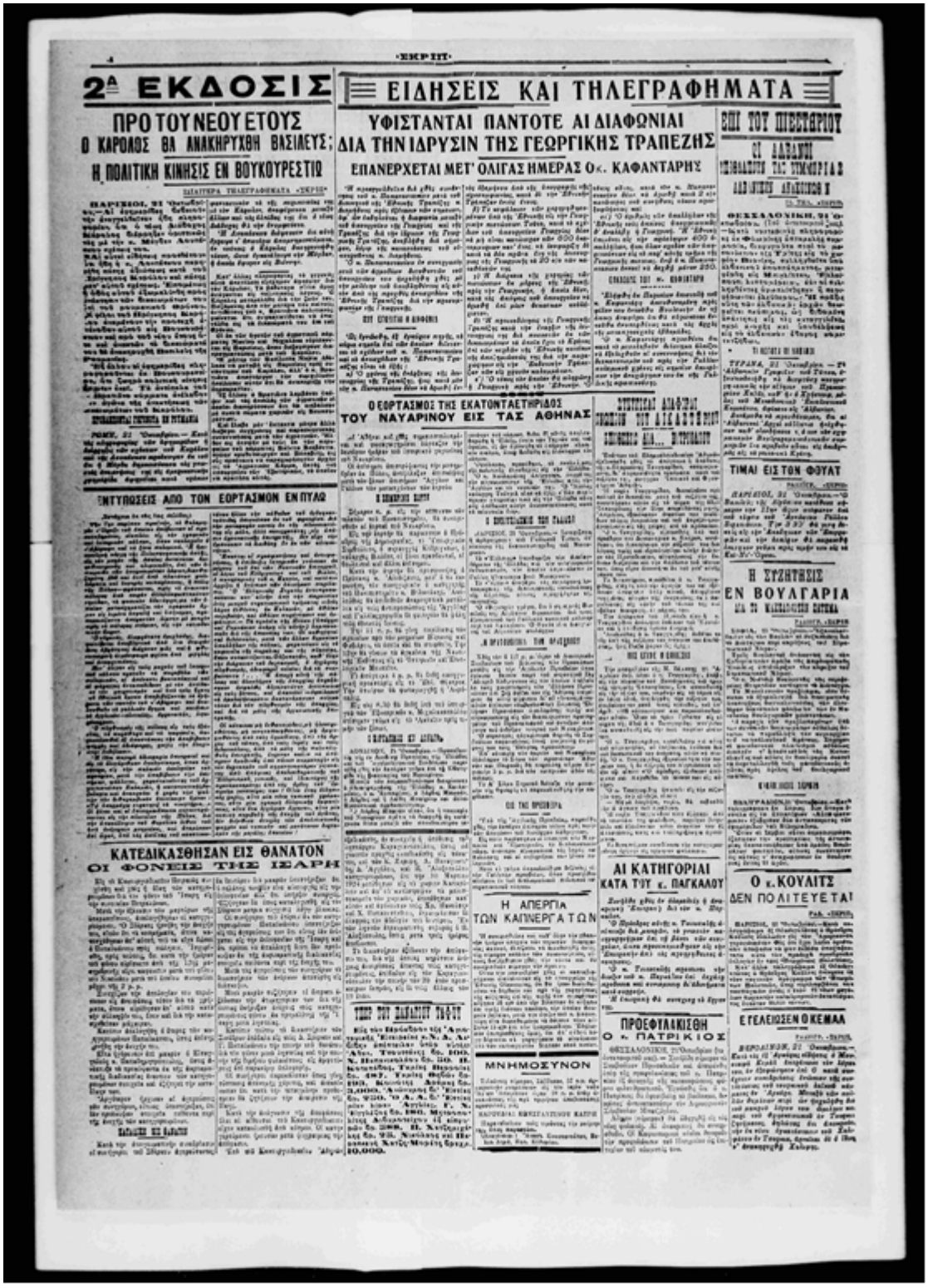
Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΜΟΠΕΤΡΑ

ΕΚ 5.

ΕΚ 6.

«ΕΚΡΙΤΗ»

2Α ΕΚΔΟΣΙΣ

ΠΡΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ
Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΘΑ ΑΝΑΚΗΡΥΧΘΗ ΒΑΣΙΛΕΥΣ;
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΩ

ΔΙΑΔΟΤΙΚΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ «ΚΡΙΤΗΣ»

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 31 Ὑστερόν.— Αἱ ἐφημερίδες ἐξακολουθοῦν ἀσχολούμεναι μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Βασιλέως Κάρολου εἰς τὸν θρόνον τῆς Ρουμανίας. Ἡ «Ἐποχὴ» γράφει ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου θὰ ἐπιφέρῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας. Ἡ «Ἐλευθερία» γράφει ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου θὰ ἐπιφέρῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας. Ἡ «Ἐλευθερία» γράφει ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου θὰ ἐπιφέρῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας.

ΡΩΜΗ, 31 Ὑστερόν.— Ἐκεῖ τὰ κέντρα ἐπιμένουν ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου θὰ ἐπιφέρῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας. Ἡ «Ἐλευθερία» γράφει ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κάρολου θὰ ἐπιφέρῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟΝ ΕΝ ΠΤΑΙ

ΚΑΤΕΔΙΚΑΣΘΗΣΑΝ ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ
ΟΙ ΦΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΔΡΗ

ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΑΙ ΔΙΑΦΩΝΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΙΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΕΠΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΜΕΤ' ΟΛΙΓΑΣ ΗΜΕΡΑΣ Ο κ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ

Ἡ ἀρμοδιότης διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Γεωργικῆς Τραπέζης ἀνῆκεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας. Ἡ «Ἐθνικὴ Τράπεζα» ἐπεφορτίσθη τὴν ἵδρυσιν τῆς Γεωργικῆς Τραπέζης. Ἡ «Ἐθνικὴ Τράπεζα» ἐπεφορτίσθη τὴν ἵδρυσιν τῆς Γεωργικῆς Τραπέζης.

ΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΑ

Ἡ ἐργατικὴ ἡμέρα εἶναι ὀκτὼ ὥρες. Ἡ ἐργατικὴ ἡμέρα εἶναι ὀκτὼ ὥρες. Ἡ ἐργατικὴ ἡμέρα εἶναι ὀκτὼ ὥρες.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ ἑορτὴ τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ναυαρίνου ἐτελέσθη ἐν Ἀθήναις μὲ μεγάλην λαμπρότητα. Ἡ ἑορτὴ ἐτελέσθη ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἡ ἑορτὴ ἐτελέσθη ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἡ ἑορτὴ ἐτελέσθη ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

ΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ κ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

ΠΡΟΕΦΤΑΛΚΙΣΘΗ Ο κ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

ΕΝΩ ΤΟΥ ΜΙΣΕΨΑΡΙΟΥ

ΟΙ ΛΑΒΑΡΟΙ ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΤΑΣ ΣΥΜΠΛΟΚΑΣ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΟΥΑΤ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 31 Ὑστερόν.— Ἡ Βουλὴ τῆς Ἀθήνας ἀπέφασε νὰ ἐπιβάλῃ φόρον ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ Φουάτ. Ἡ Βουλὴ τῆς Ἀθήνας ἀπέφασε νὰ ἐπιβάλῃ φόρον ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ Φουάτ.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ο κ. ΚΟΥΛΙΤΣ ΔΕΝ ΠΟΛΙΤΕΥΕΤΑΙ

Ε ΓΕΛΕΙΩΣΕΝ Ο ΚΕΜΑΛ

ΣΦΑΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ἡ σφαγὴ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἔγινε τὴν 31 Ὑστερόν. Ἡ σφαγὴ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἔγινε τὴν 31 Ὑστερόν. Ἡ σφαγὴ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἔγινε τὴν 31 Ὑστερόν.

ΕΚ 7.

ΤΟ ΦΩΣ

ΠΕΜΠΤΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. 1927 — ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ : Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ — ΑΡΙΘΜ. 1319

ΝΕΑ ΕΝΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὰ κατηγορητήρια τοῦ σερβικοῦ τύπου διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Τσένα βέη

Αἱ Ἰταλοσερβικαὶ ἀντιγνωρίσεις ἐπανελήφθησαν σφοδρότατα κατόπιν τῆς δολοφονίας τοῦ ἐν Πράγᾳ καὶ Βελιγραδίῳ πρεσβευτοῦ τῆς 'Αλβανίας Τσένα βέη. Τὸ αἰτιατικὸν ἐπεισόδιον ἀσχολοῦσαν ζωηρῶς καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα ὄργανα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου. Ἡ «Ζουρνάλ ντὲ Ντεμπά», μεταξὺ ἄλλων, ἐπισημαίνει ὅτι ὁ Τσένα βέης ἦτο ἐν ὀφθρος θιασώτης τῆς σερβοβουλγαρικῆς προσεγγίσεως καὶ ὅτι ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς 'Αλβανίας ἐν Βελιγραδίῳ διεπίστωσε τὰ ἀβάσιμον τῶν Ἰταλικῶν ἰσχυρισμῶν ὅταν πρὸ τινος ὁ κ. Μουσολίνι εἰχεν ἀπευθύνει πρὸς τὴν Σερβικὴν κυβέρνησιν τὴν πολύφημον ἐκείνην ἀπειλητικὴν διακοίνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν διεστέτετο ὅτι γιουγκοσλαυικὰ στρατεύματα συνεκεντρώνοντο εἰς τὰ σύνορα ἐπὶ σκοπῷ εἰσβολῆς εἰς 'Αλβανίαν. Ἡ διάψευσις τοῦ Τσένα βέη εἰσάγουσα τότε φοβερὰ τεῦχη ἰταλικοῦ κύκλου.

Εἶναι φανερὸν εἰς τί κατατείνει ἡ ὁπόμωσις τῶν γεγονότων τούτων καὶ τῶν πολιτικῶν φρονημάτων τοῦ δολοφονηθέντος 'Αλβανοῦ διπλωμάτου. 'Αλλ' ὁ σερβικὸς τύπος κηρύττεται ἐτι σφοδρότερον κατὰ τῶν ἐλαττρίων τῆς δολοφονίας καὶ τῶν ὁπουνητῶν, ὁποστηρίζουν ὅτι ἡ 'Ιταλία δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸ γεγονὸς καὶ ὅτι ὁ δολοφόνος προῆρχετο ἐκ Ρώμης. Ὁ ἐν Βελιγραδίῳ πρεσβευτὴς τῆς 'Ιταλίας διαμαρτυρήθη ἐνδοτικῶς κατὰ τὸν ἐκεῖ ἀντικαταστάτην τῆς «Μοντέν», πρὸς τὸν Σέρβον ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν κ. Μαρίγκοβιτζιὰ νὰ ἀντιταλικὰ σχόλια τοῦ τύπου καὶ τὴν σφοδρὰν τοποτηρησίαν. Συγχρόνως ὁ φασιστικὸς τύπος ἀντεπιτίθεται μὲ ὀργανικότητας εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἐφημερίδων τοῦ Βελιγραδίου, διαφωνῶν δὲ κατηγορηματικῶς τὴν εἴδησιν ὅτι ὁ δολοφόνος προῆρχετο ἐκ Ρώμης διατείνεται ὅτι πρὸ πολλοῦ οὗτος εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Ἰταλικῆς πρωτευούσης ἐπιστρέψας εἰς 'Αλβανίαν ὑπὸν μίσον Βελιγραδίου καὶ Δύννης μετέβη εἰς Πράγαν.

Ἐν τούτοις ὁ σερβικὸς τύπος ἐπιμένει ἀνένδοτος εἰς τὴν ἐκστρατείαν του. Φανερὰ ὁπὸ ὀργάνων αὐτοῦ ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ Ἰταλία εἶνε ἡ προσαλεύουσα διαφῆς ἀναμαλίας εἰς τὰ Βαλκάνια διὰ τοὺς ἰμπεριαλιστικοὺς της σκοποὺς καὶ ὅτι εἰς ὁποιανδήσας αὐτῆς ὀφείλονται καὶ τὰ τελευταῖα σοβαροδυνατικὰ ἐπεισόδια, τὰ ὁποῖα διεπράχθαν ἐν γενομένῳ σαβοτὰζ ἐργαλεῖων ὕλης τῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Βαλκανικῶν κρατῶν.

Ἀποτέλεσμα τῶν βιαίων τούτων μεταξὺ Ρώμης καὶ Βελιγραδίου ἀντεγνήσεων εἶνε μία νέα ἔνταξις εἰς τὰς σχέσεις Σερβίας καὶ Ἰταλίας. Καὶ τοῦτο ναὶ' ἣν στιγμὴν ἀνέμενετο νὰ ὑπογραφθοῦν εἰς τὴν νέαν σερβικὴν Βουλὴν αἱ συμβάσεις τοῦ συμβάσεις τοῦ Νετσίνο πρὸς βελτίωσιν τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν. Εἶνοι ἄλλως τε ζήτημα ἂν οἱ συμβάσεις αὐταὶ θὰ θέλουν γενῆναι δεκταί, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ πρὸς μετοξὺ Σερβίας καὶ Ἰταλίας θὰ ἦτο καὶ πάλιν ἀναπόφευκτος. Ἡ «Ζουρνὰλ ντὲ Ντεμπά» παρατηρεῖ ὅτι οἱ δημοκρατικοὶ τοῦ κ. Δαβίδακτις εἶνε πολέμιοι τῶν συμφωνιῶν τοῦ Νετσίνο, εἰτινες συνομολογήθησαν ἐπὶ Πάσεις.

Οἱοι οἱ φίλοι τῆς εἰρήνης μετ' αἰμνίας διερωτῶνται ποῦ θὰ καταλήξουν οἱ ἀδιάλλακτοι αὐτοὶ ἀνταγωνισμοὶ καὶ αἱ συνεχεῖς εἰς τὰ Βαλκάνια συνταράξεις.

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ Α. ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΠΑΣΑ

Αἱ διαπραγματεύσεις τοῦ Τεφὶκ πασᾶ μετὰ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως.---Εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τοῦ Λονδίνου.---Αἱ προτάσεις τῆς Ἀγκύρας ἄλλη συνθήκη τῶν Σεβρῶν.---Ἡ δευτέρα νίκη τοῦ Ἰν Ὀνοῦ..-Ἡ 14ήμερος μάχη τοῦ μετώπου Προύσης.- Οἱ Ἕλληνες ὑποχωροῦν ἀπὸ Σαγγάριον .-Ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς στρατοχῆς καὶ Γαζῆς.-- Ἡ ἀπομαστικὴ ἐπίθεσις τοῦ Ἀφιὸν Καραχισάρ.-Ἡ ἀναμονή.

Ἡ κυβέρνησις Τεφὶκ πασᾶ, ἡ ὑφεστῶσης ἀντιπροσωπείας εἰς Λονδίνον διαδεχθεῖσα τὴν κυβέρνησιν Δαμὰτ Φερὶτ πασᾶ, εὑρίσκει νὰ ἕλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐθνικιστῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Μ. Βεζύρης Τεφὶκ πασᾶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι συνδιάσκεψις θὰ συνήρχετο τὴν 21ην Φεβρουαρίου εἰς τὸ Λονδῖνον εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προσκληθῇ καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ συβέρνησις. Συγχρόνως διὰ κρυπτογραφικοῦ τηλεγραφήματος ἀνήγγειλεν ὅτι αἱ Ἕλληνες ἀποβάβλ'ν εἰς Σμύρνης σπουδαίας στρατιωτικὰς δυνάμεις, διὰ νὰ προσῶν εἰς ἐπίθεσιν πρὸ τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου.

Ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς ἀπήντησεν ὅτι ἡ μόνη νόμιμος ἀρχὴ ἦτο ἡ Μ. Ἐθνοσυνέλευσις καὶ ὅτι ὁπὸ μία ἀντιπροσωπεία ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιζήτησιν. Ὁ Σουλτάνος θὰ ἦτο ἐπιζήμιος. Ἡ ἐθνοσυνέλευσις ἀπεφάσισε τὴν Μ. Ἐθνοσυνέλευσιν. Αἱ συμμαχικαὶ Δυνάμεις ἀναγνώρισαν ἤδη τὴν Ἐθνικὴν κυβέρνησιν.

Συγχρόνως ἐδηλώθη ὅτι ἡ θέσις τοῦ Σουλτάνου δὲ ἐκλογίζετο οὐδαμῶς ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὴν πρόσκλησιν. Ἐὰν αὐτὴ ἠγνόει ὁριστῶ, ὁ Σουλτάνος θὰ ἔθλεπεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ δὲ κυβέρνησις καὶ τὸ κοινοβούλιον ἐν Ἀγκύρᾳ. Ἀντιπρόσωπος τῆς Μ. Ἐθνοσυνελεύσεως θὰ ὑμίλουν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ὁ Τεφὶκ πασᾶς ἀπήγγειλεν ἀναγνωρίζων μὲν τὴν ἀνάγκην τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλ' ἐπιμένων ὅτι τὸν εἰς ἀποστολὴν ἀντιπροσώπων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ μὴ παρεκβάλλουσι τὴν κατηγορίαν τῆς κυβερνήσεως.

Ἐξ Ἀγκύρας ἀπεστάλη τότε ὁ Κωνσταλον.

Ἡ 14ήμερος μάχη καὶ ἡ ὑποχώρησις πρὸς τὸν Σαγγάριον

Μετὰ τὴν δευτέραν μάχην τοῦ Ἰν Ὀνοῦ εἰς τὰ μέσατων ἐπεκράτησε τήρησις σιωπῆς.

Τὴν 10 Ἰουλίου 1921 οἱ Ἕλληνες ἐπεσθέραν εἰς τὸ μέτωπον τῆς Προύσης.

Μετὰ δεκαπενθήμερον μάχην ἡ σφοδρὰ ὑπερίσχυσε ἐπαθον τοῦ Στρατηγίου ὅτε ἡ στρατιὰ μας δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐλληνικὸν στρατόν. Ἡ ἠθικὴ κυβέρνησις δὲν εἶχε πρόβλ εἰς γενικὴν ἐπισρατεύσιν. Ὑπῆρχον ἐλλείψεις μαχητῶν καὶ τὰ στρατεύματα δὲν ἦσαν καλῶς γυμνασμένα, ὡς ἐκ τούτου ἀπαιτῆσῃ σώσιμος ἡ ἀναχωρὴ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐρεύνα σμῆν.

Ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς

ἀρχιστράτηγος

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις εὑρίσκετο ἐν συγκύσει. Φίλοι καὶ ἐχθροὶ ἐπεθύμουν ὅπως τὴν ἀρχιστρατηγὸν ἀναλάβῃ ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς. Ὁ Γαζῆ πασᾶς ἐξέχυνε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, ἐζήτησεν ὅμως ἀπεκρίνετον πληρεξουσιότητα συνθκαι ἐν εἰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν. Ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ψῆφον ἐκείνην ἐξῆλθε ἡ συνεδρίασις καὶ ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς ἐπῆρε τὴν ἀρχιστρατηγίαν.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίθεσις θραύεται ὑπὸ τὸν τεῖχος τοῦ Γαζῆ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίθεσις ἤρχισε τὴν 23 Αὐγούστου καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς 13 Σεπτεμβρίου ἐπὶ μετώπου ἐκατὸν χιλιομέτρων εἰς τὸ μέτωπον Σαγγαρίου.

Παρ'ὅλην τὴν μερικὴν τοπικὴν ὑπεροχὴν ἡ ἑλληνικὴ ἐπίθεσις κατεπνεύσθη ἀπέναντι τοῦ ἀκάμπτου τῶν Τούρκων. Τὴν τελευταίαν ἡμέραν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς ἀντιπθέσεως.

Ἡ μάχη τοῦ Σαγγαρίου ἐσήμερα τὸ σημεῖον τῆς ὑπερεχόντως τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς.

Κατόπιν τῆς ἐπιτυχίας ταύτης ἡ Ἐθνοσυνέλευσις προήγαγε τὸν Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶν εἰς στρατηγὸν καὶ συνάμα τοῦ ἔδωσε τὸν τίτλον τοῦ Γαζῆ.

Ἡ Τουρκογαλλικὴ συμφωνία τῆς Ἀγκύρας

Τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1921 συνήφθη ἡ συμφωνία τῆς Ἀγκύρας καὶ οἱ Γάλλοι ἐξεκόμισαν τὰ ὁπλὰ τῶν κατοχῶν των ἐκεῖ ἐξ ἐπιτοκρατίας τοῦ Σαγγαρίου. Ὁ τέλει ἐπιτοκρατίας καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίθεσις ὡμάτων ἐπὶ τοῦ Ἀφιὸν Καραχισάρ

Ἀμέσως ἐλήφθησαν ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα διὰ τὴν κινητοποίησιν τῶν χωρῶν. Τὴν 12 Αὐγούστου 1921 ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς μετέβη εἰς τὸ ἐν Ἀφιὸν Καραχισάρ στρατηγεῖον.

Οἱ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐκινήθη ἐκ τῆς Σμύρνης πρὸς τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ ἐτίθετο ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Ἡ ἐκστρατεία ἐσκοπεύετο νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Προύσης καὶ τῆς Ἀγκύρας. Ἡ ἐπίθεσις ἤρχισε τὴν 10 Ἰουλίου 1921 καὶ ἐπερατώθη τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1921 ὅτε ἐπεσθέρα εἰς τὸ μέτωπον Σαγγαρίου.

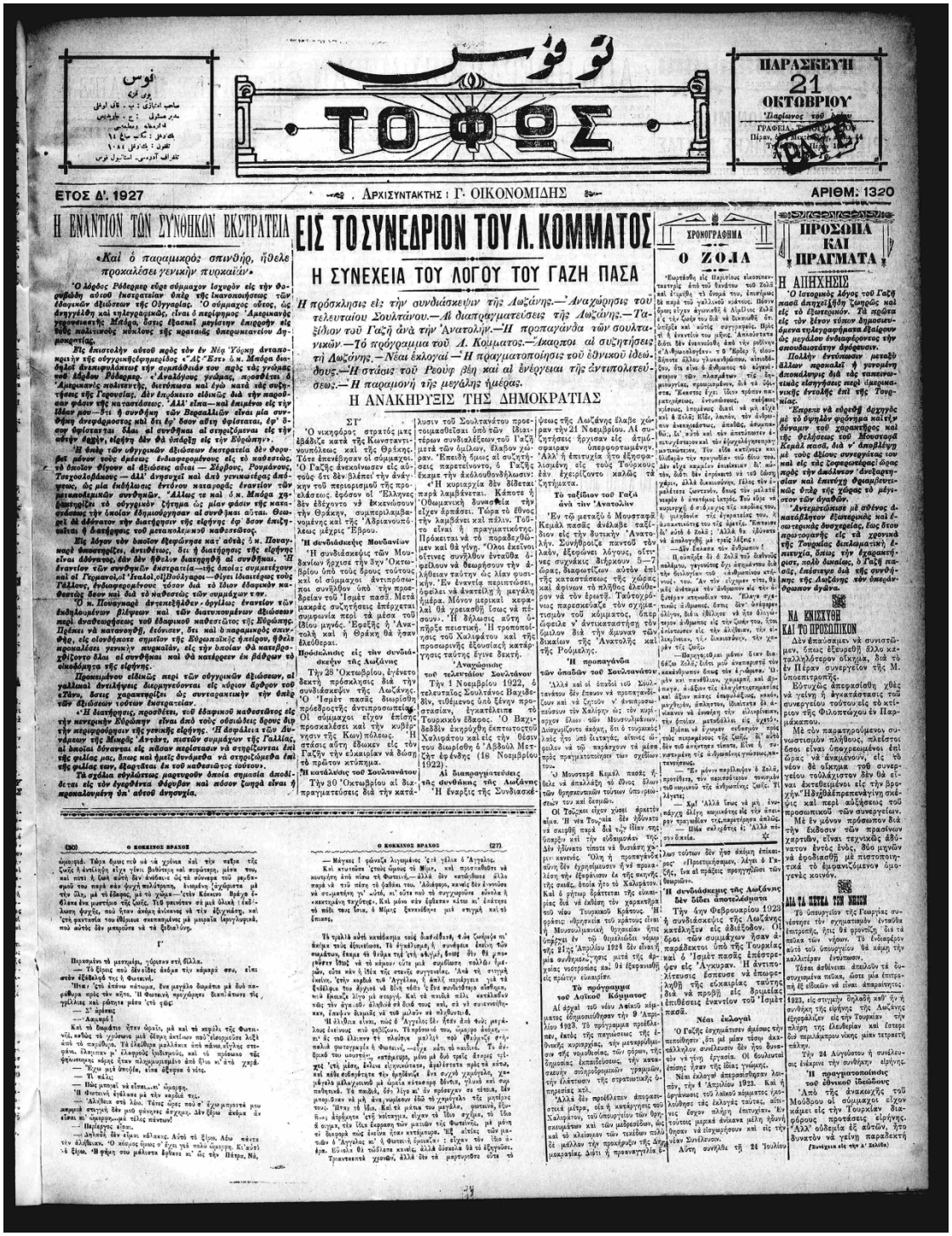
Ἡ ἐπίθεσις ἐκείνη ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς ὅλους τοὺς Τούρκους καὶ ἐπροκάλεσε μεγάλην ἀναστάτωσιν εἰς τὰ ὀπίσω μέρη τοῦ μετώπου. Ἐν τούτοις ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων ἐσκλήρυνε καὶ ἐπροκάλεσε τὴν ἀντεπίθεσιν τοῦ Γαζῆ.

Ἡ ἀντεπίθεσις τοῦ Γαζῆ

Ἡ ἀντεπίθεσις τοῦ Γαζῆ ἤρχισε τὴν 26 Αὐγούστου 1921 καὶ ἐπερατώθη τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1921. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθε διακοπὴ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπὶ 3 ἡμέρας διὰ τὴν ἐκταφὴν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ἡ ἀντεπίθεσις τοῦ Γαζῆ ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατόν

ΕΚ 8.

ΤΟ ΦΩΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ Α'. 1927 — ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ — ΑΡΙΘΜ. 1320

Η ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

«Καὶ ὁ παμμικρὸς σπινθὴρ, ἤθελε προκαλέσει γενικὴν πυρκαϊάν»

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ Λ. ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΠΑΣΑ

Η πρόσκλησις εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τῆς Λωζάνης.—Ἀναχώρησις τοῦ τελευταίου Σουλτάνου.—Αἱ διαπραγματεύσεις τῆς Λωζάνης.—Ταξίδιον τοῦ Γαζῆ ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν.—Η προπαγάνδα τῶν σουλτανικῶν —Τὸ πρόγραμμα τοῦ Λ. Κόμματος.—Διαφοραὶ αἱ συζητήσεις τῆ Λωζάνης.—Νέαι ἐκλογαί—Η πραγματοποίησις τοῦ ἐθνικοῦ ἰδεώδους.—Η στάσις τοῦ Ρεούφ βέη καὶ αἱ ἐνέργειαι τῆς ἀντιπολιτεύσεως.—Η παραμονὴ τῆς μεγάλης ἡμέρας.

Η ΑΝΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΤ'

Ὁ νικηφόρος στρατὸς μας ἐβάδιζε κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Θρήκης. Τότε ἐπενήφηναν οἱ σύμμαχοι. Ὁ Γαζῆς ἐνεδίνωσεν εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν βλέπει τὴν ἀνάγκην τοῦ περιορισμοῦ τῆς προελάσεως ἑρῶσων οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδέχοντο τὰ Βυζαντίνων τὴν Θράκην, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως μέχρις Ἔβρου.

Ἡ συνδιάσκεψις Μουδανίων

Ἡ συνδιάσκεψις τῶν Μουδανίων ἤρχισε τὴν 3ην Ὀκτωβρίου ἀπὸ τοὺς ὅρους τούτους καὶ οἱ σύμμαχοι ἀντιπρόσωποι συνῆλθον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἰσμὲτ πασᾶ. Μετὰ μακρὰς συζητήσεις ἐπέρχεται συμφωνία περὶ τὰ μέσα τοῦ Οὐὸυ μηνός. Ἐφεῖς ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Θράκη θὰ ἦσαν ἐλεύθεραι.

Πρόσκλησις εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τῆς Λωζάνης

Τὴν 28 Ὀκτωβρίου, ἐγένετο δεκτὴ πρόσκλησις διὰ τὴν συνδιάσκεψιν τῆς Λωζάνης. Ὁ Ἰσμὲτ πασᾶς διορίσθη πρόεδρος τῆς ἀντιπροσωπείας. Οἱ σύμμαχοι εἶχον ἐπίσης προσκαλέσει καὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς Κωνπόλεως. Ἡ στάσις αὕτη ἔδωκεν εἰς τὸν Γαζῆν τὴν ἐλαχίστην νὰ δώσῃ τὰ πράτον κτύπημα.

Ἡ καταλύσις τοῦ Σουλτανάτου

Τὴν 30 Ὀκτωβρίου αἱ διεπραγματεύσεις διὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Σουλτανάτου προεχωροῦσαται ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων συνδιαλέξεων τοῦ Γαζῆ μετὰ τῶν ὁμίλων. Ἔλαβον χώραν. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ συζητήσεις παρετείνοντο, ὁ Γαζῆς ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ἡ κυριαρχία δὲν δίδεται παρὰ λαμβάνεται. Κάποτε ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία τὴν εἶχεν ἁρπάσει. Τώρα τὸ ἔθνος τὴν λαμβάνει καὶ πάλιν. Τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικότης. Πρόκειται νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ θὰ γίνῃ. "Ολοι ἐκεῖνοι ὁπόταν συνέλθον ἐνταῦθα ὁ-φείλουν νὰ δεσωρήσουν τὴν ἀληθειαν ταύτην ὡς λίαν φυσικήν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀφείλει νὰ ἀναπτείξῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα. Μόνον μερικαὶ κεραυνὸς παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Ἡ προπαγάνδα των ὀπαδῶν τοῦ Σουλτανάτου

Ἀλλὰ καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σουλτανάτου δὲν ἔπαυσαν νὰ προπαγανδίζουν καὶ νὰ ζητοῦν ν' ἀνατραποῦν τὸν Κεμὰλ πασᾶς ἀνέλαβε ταξίδιον εἰς τὴν Ἀνατολήν. Συνῆθροίζε παντοῦ τὸν λαόν, ἐξεφώνει λόγους, οὗτινες συχνάκις διήρκουν 5—7 ὥρας, διαρρατίζων αὐτὸν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ ἀφίνων τὸ πλῆθος ἀλαλάζον γον νὰ τὸν ἐρωτᾷ. Τοιουτρόπως παρεκινοῦζε τὸν σχηματισμὸν τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Ὁλίγον καιρὸν χύσει ἀρκετὸν κρίμα. Ἡ νέα Τουρκία δὲν ἠθέλετο νὰ σκιρθῇ παρὰ διὰ τὴν ἰδίαν της ζωήν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν της. Δὲν ἠθέλετο τίποτε νὰ βιάσῃ τὴν κανονικὴ. Ὅλη ἡ προπαγάνδα αὕτη δὲν ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκτὸς τῆς παγιώσεως τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὴν μεταρρύθμισιν τῆς γεωργίας, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁδικῶν δικτύων, τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως.

Ἀλλὰ δὲν προείλεπεν ἀποφασιστικὰ μέτρα, οὔτε ἠγωνίζετο ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σουλτανάτου. Ἐπὶ τέλους ἐπῆλθεν ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ Γαζῆς ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ἡ κυριαρχία δὲν δίδεται παρὰ λαμβάνεται. Κάποτε ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία τὴν εἶχεν ἁρπάσει. Τώρα τὸ ἔθνος τὴν λαμβάνει καὶ πάλιν. Τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικότης. Πρόκειται νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ θὰ γίνῃ. "Ολοι ἐκεῖνοι ὁπόταν συνέλθον ἐνταῦθα ὁ-φείλουν νὰ δεσωρήσουν τὴν ἀληθειαν ταύτην ὡς λίαν φυσικήν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀφείλει νὰ ἀναπτείξῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα. Μόνον μερικαὶ κεραυνὸς παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Τὸ ταξίδιον τοῦ Γαζῆ ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς ἀνέλαβε ταξίδιον εἰς τὴν δυτικὴν Ἀνατολήν. Συνῆθροίζε παντοῦ τὸν λαόν, ἐξεφώνει λόγους, οὗτινες συχνάκις διήρκουν 5—7 ὥρας, διαρρατίζων αὐτὸν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ ἀφίνων τὸ πλῆθος ἀλαλάζον γον νὰ τὸν ἐρωτᾷ. Τοιουτρόπως παρεκινοῦζε τὸν σχηματισμὸν τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Ὁλίγον καιρὸν χύσει ἀρκετὸν κρίμα. Ἡ νέα Τουρκία δὲν ἠθέλετο νὰ σκιρθῇ παρὰ διὰ τὴν ἰδίαν της ζωήν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν της. Δὲν ἠθέλετο τίποτε νὰ βιάσῃ τὴν κανονικὴ. Ὅλη ἡ προπαγάνδα αὕτη δὲν ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκτὸς τῆς παγιώσεως τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὴν μεταρρύθμισιν τῆς γεωργίας, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁδικῶν δικτύων, τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως.

Ἀλλὰ δὲν προείλεπεν ἀποφασιστικὰ μέτρα, οὔτε ἠγωνίζετο ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σουλτανάτου. Ἐπὶ τέλους ἐπῆλθεν ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ Γαζῆς ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ἡ κυριαρχία δὲν δίδεται παρὰ λαμβάνεται. Κάποτε ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία τὴν εἶχεν ἁρπάσει. Τώρα τὸ ἔθνος τὴν λαμβάνει καὶ πάλιν. Τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικότης. Πρόκειται νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ θὰ γίνῃ. "Ολοι ἐκεῖνοι ὁπόταν συνέλθον ἐνταῦθα ὁ-φείλουν νὰ δεσωρήσουν τὴν ἀληθειαν ταύτην ὡς λίαν φυσικήν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀφείλει νὰ ἀναπτείξῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα. Μόνον μερικαὶ κεραυνὸς παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ νέου Λαϊκοῦ κόμματος ἐδημοσιεύθησαν τὴν 9 Σεπτεμβρίου 1923. Τὸ πρόγραμμα προβλέπει, ἐκτὸς τῆς παγιώσεως τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὴν μεταρρύθμισιν τῆς γεωργίας, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁδικῶν δικτύων, τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως.

Ἀλλὰ δὲν προείλεπεν ἀποφασιστικὰ μέτρα, οὔτε ἠγωνίζετο ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σουλτανάτου. Ἐπὶ τέλους ἐπῆλθεν ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ Γαζῆς ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ἡ κυριαρχία δὲν δίδεται παρὰ λαμβάνεται. Κάποτε ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία τὴν εἶχεν ἁρπάσει. Τώρα τὸ ἔθνος τὴν λαμβάνει καὶ πάλιν. Τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικότης. Πρόκειται νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ θὰ γίνῃ. "Ολοι ἐκεῖνοι ὁπόταν συνέλθον ἐνταῦθα ὁ-φείλουν νὰ δεσωρήσουν τὴν ἀληθειαν ταύτην ὡς λίαν φυσικήν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀφείλει νὰ ἀναπτείξῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα. Μόνον μερικαὶ κεραυνὸς παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Ἡ ἀναχώρησις του τελευταίου Σουλτάνου

Τὴν 1 Νοεμβρίου 1922, ὁ τελευταῖος Σουλτάνος Βαχιδδὶν, τυθέμενος ὑπὸ ξένην προστασίαν, ἐγκατέλειπε τὸ Τουρκικὸν ἔδαφος. Ὁ Βαχιδδὰλ ἐκηρύχθη ἐκπτωτος τοῦ Χαλιφάτου καὶ εἰς τὴν διωρίσθη ὁ Ἀβδοὺλ Μετζὶτ ἐφένδης (18 Νοεμβρίου 1922).

Αἱ διαπραγματεύσεις της συνδιάσκεψης της Λωζάνης

Ἡ ἔναρξις τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Λωζάνης ἔλαβε χώραν τὴν 21 Νοεμβρίου. Αἱ συζητήσεις ἠρξαν εἰς ἀτμόσφαιραν ὑπερφορτωμένην. Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία ἦτο ἐξησφαλισμένη. Ἐν ἐγχειρίζοντο καλῶς τὰ ζητήματα.

Τὸ ταξίδιον του Γαζῆ ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς ἀνέλαβε ταξίδιον εἰς τὴν δυτικὴν Ἀνατολήν. Συνῆθροίζε παντοῦ τὸν λαόν, ἐξεφώνει λόγους, οὗτινες συχνάκις διήρκουν 5—7 ὥρας, διαρρατίζων αὐτὸν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ ἀφίνων τὸ πλῆθος ἀλαλάζον γον νὰ τὸν ἐρωτᾷ. Τοιουτρόπως παρεκινοῦζε τὸν σχηματισμὸν τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Ὁλίγον καιρὸν χύσει ἀρκετὸν κρίμα. Ἡ νέα Τουρκία δὲν ἠθέλετο νὰ σκιρθῇ παρὰ διὰ τὴν ἰδίαν της ζωήν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν της. Δὲν ἠθέλετο τίποτε νὰ βιάσῃ τὴν κανονικὴ. Ὅλη ἡ προπαγάνδα αὕτη δὲν ἐγκρίνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκτὸς τῆς παγιώσεως τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὴν μεταρρύθμισιν τῆς γεωργίας, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁδικῶν δικτύων, τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως.

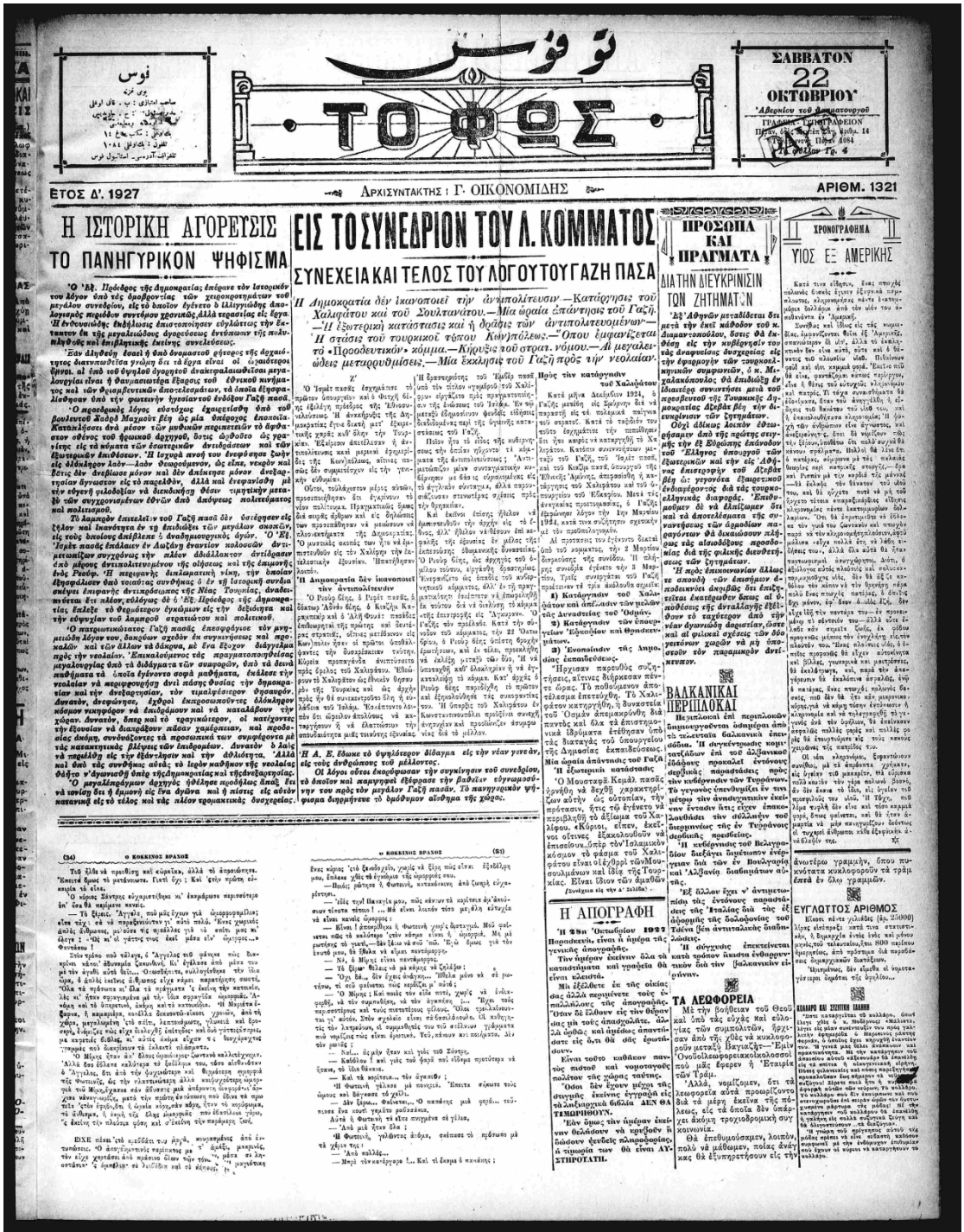
Ἀλλὰ δὲν προείλεπεν ἀποφασιστικὰ μέτρα, οὔτε ἠγωνίζετο ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σουλτανάτου. Ἐπὶ τέλους ἐπῆλθεν ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ Γαζῆς ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Ἡ κυριαρχία δὲν δίδεται παρὰ λαμβάνεται. Κάποτε ἡ Ὀθωμανικὴ δυναστεία τὴν εἶχεν ἁρπάσει. Τώρα τὸ ἔθνος τὴν λαμβάνει καὶ πάλιν. Τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικότης. Πρόκειται νὰ τὸ παραδεχθῶμεν καὶ θὰ γίνῃ. "Ολοι ἐκεῖνοι ὁπόταν συνέλθον ἐνταῦθα ὁ-φείλουν νὰ δεσωρήσουν τὴν ἀληθειαν ταύτην ὡς λίαν φυσικήν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀφείλει νὰ ἀναπτείξῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα. Μόνον μερικαὶ κεραυνὸς παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τοῦ κόμματος, ὅπερ ὀφειλε ν' ἀντικατασταθῇ τὸν ὁμίλον διὰ τὴν ἄμυναν τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ρούμελης.

Τὸ πρόγραμμα του Λαϊκοῦ Κόμματος

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ νέου Λαϊκοῦ κόμματος ἐδημοσιεύθησαν τὴν 9 Σεπτεμβρίου 1923. Τὸ πρόγραμμα προβλέπει

ΕΚ 9.

ΤΟΦΟΣ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. 1927 — ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ — ΑΡΙΘΜ. 1321

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ

Ο Ἐλ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας έπέραινε τον Ιστορικόν του λόγον υπό τάς όμοβρονσίας των χειροκροτημάτων τοῦ μεγάλου συνεδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγίνετο ὁ Ἰλλιγιώδης ἀπολογισμὸς πεμπτὸν συντόμων χρονικῶν, ἀλλὰ τραγικῆς εἰς ἔργα. Ἡ ἐνδυναμώδης ἐκδήλωσις ἐπιστοποίησεν εὐχλώτως τὴν ἐκτακτον ἐπ τῆς μεγαλειώδους ἀγορεύσεως ἐντύπωσιν τῆς πολυπληθοῦς καὶ ἐπιβλητικῆς ἐκείνης συνελεύσεως.

«Ἐαν ὑπῆρξεν ἐσαεί ἡ ἑλὸ ὀνομαστοῦ ρήτορος τῆς ἀρχαιοτέρας διαπαιδεύσεως γνῶμη ὅτι τὰ ἔργα εἶναι οἱ ὠφελιστέροι ὕμνοι, αἱ ὑπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ὀργοητοῦ ἀνακτεραλαιωθεῖσαι μεγαλουργίαι εἶναι ἡ θαυμασιωτέρα ἔξαρσις τοῦ ἐθνικοῦ νικήματος καὶ τῶν ἀρετικῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα ἔξησφαλίσθησαν ὑπὸ τὴν φωτεινὴν ἡγεμίαντοῦ ἐνδόξου Γαζῆ πασᾶ.

Ὁ προεδρικὸς λόγος ἐσυτίμως ἐχαιρετίσθη ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ Σαδρῆ Μαχμούτ βέη ὡς μία ὑπέροχος ἐποποΐα. Κατελήξεν ἀνὰ μέσον τῶν μυθιῶν παρατεκτῶν τὸ ἀφόρεσεν αὐτοῦ τοῦ ἡρωικοῦ ἀρχηγοῦ, ὅστις ἀνθρώπου ὡς γραίνης εἰς τὰ πάντα τὸν ἐσωτερικὸν ἀντιδράσεων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιθέσεων. Ἡ ἰσχυρὰ πνοὴ τοῦ ἐνεφύσησε ζωὴν εἰς ὁλόκληρον λαὸν—λαὸν θεωρούμενον, ὡς εἶπε, νεκρὸν καὶ βέτις δὲν ἀνεβλέπετο μόνον καὶ δὲν ἐπιζητεῖ μόνον ἐναέρια ἐγγυήσεις εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ἐνεργοῦσῃ μὲ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ διεκδικήσῃ θέσιν τιμητικὴν μεταξὺ τῶν συγχρονισμένων ἐθνῶν ἀπὸ ἀπόψεως πολιτεύματος καὶ πολιτισμοῦ.

Τὸ λαμπρὸν ἐπιτελεῖν τοῦ Γαζῆ πασᾶ δὲν ὑστέρησεν εἰς ἐχλὸν καὶ ἱκανότητα ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν μεγάλων ἀποκτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπέβλεπε ὁ ἀναδημιουργὸς ἀγών. Ὁ Ἐλ. Ἰσχὺς πασᾶς ἐπέδειξεν ἐν Λοζάνῃ ἐνανίον πολυσυζήν ἀντιλογιῶν συγχρόνως τὴν πλέον ἀδιάλλακτον ἀντίδρασιν ἀπὸ μέρους ἀντιπολιτευομένων τὴς οὐσίας καὶ τῆς ἐπιμονῆς ὁδὸς Γαζῆφ. Ἡ περιφημὴ διπλωματικὴ νίκη, τὴν ὁποίαν ἐβραβεύσαν ὑπὸ κοινοτάτας συνθήκας ὁ ἐν τῇ Ἱστορικῇ συνδιαλλαγῇ ἐπιφανὴς ὑπουργὸς τῆς Νέας Τουρκίας, ἀναδεικνύεται ἔτι πλέον, ὑπόψιμος ὅτε ὁ Ἐλ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔπεξε τὸ θαυμάσιον ἐγκώμιον εἰς τὴν δεξιότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ λαμπροῦ στρατιώτου καὶ πολιτικοῦ.

Ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Γαζῆ πασᾶ ἐπεσφράγισε τὸν μνημειῶδη λόγον του, δακρύων σχεδὸν ὅλων συγκινήσεως καὶ προκλῶν καὶ τῶν ἄλλων τὰ δάκρυα, μὲ ἕνα ἔξοχον διάγγελμα πρὸς τὴν νεολαίαν. Ἐπικαλούμενος τὰς παραγνωποποιήσεις μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τὰ διδάγματα τῶν συμφορῶν, ὅπὸ τὰ δεινὰ παθήματα τὰ ὁποῖα ἐγένοντο σοφὰ μαθήματα, ἐκάλεσε τὴν νεολαίαν νὰ περιφρονήσῃ ἀνεὶ πάσης θυσίας τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὸν τιμαλφέστερον θησαυρὸν. Δυνατὸν, ἀνεφώνησε, ἐχθροὶ ἐκπροσωπεύσεις ἐδέλαβον κόσμον νικηφόρον νὰ ἐπιδράμουν καὶ νὰ καταλάβουν τὴν χώραν. Δυνατὸν, ὅπερ καὶ τὸ τραγικώτερον, οἱ πατέρχοντες τὴν ἐξουσίαν νὰ διαπράξουν πάσαν ταμίευσιαν, καὶ σφοδρὰ ἀπόψη συνδαλζόντες τὰ προσωπικὰ των συμφέροντα μὲ τὰς κατακτητικὰς βλέψεις τῶν ἐπιδρομέων. Δυνατὸν ὁ λαὸς νὰ παρέλθῃ εἰς τὴν ἐξάντλησιν καὶ τὴν ἀθλιότητα. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς, τὰ ἰερὰν παθήματα τῆς νεολαίας θὰ ἔβρισκον τὴν ὑχυρὰν ἀντοχήν καὶ τὴν ἐξαντλησιν.

Ὁ μεγαλεπήβολων ἀρχηγὸς ἠθέλησε προσθέσῃ ἀκόμη ἕνα νὰ τονίσῃ ὅτι ἡ ἡμονὴ εἰς ἕνα ἀγῶνα καὶ ἡ πίστις εἰς αὐτὸν κατανικῇ εἰς τὸ τέλος καὶ τὰς πλέον τρομακτικὰς δυσχερείας.

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ Λ. ΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΠΑΣΑ

Ἡ Δημοκρατία δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνηπολίτευσιν.—Κατόρθωσις τοῦ Χαλιφάτου καὶ τοῦ Συλτανάτου.—Μία φρικὶα ἀπάντησις τοῦ Γαζῆ.—Ἡ ἐξωτερικὴ κατάστασις καὶ ἡ δράξις τῶν ἀντιπολιτευομένων—Ἡ στάσις τοῦ τουρκικοῦ τύπου Κωνσταντινουπόλεως.—Ὁπου ἐμφανίζεται τὸ «Προοδευτικὸν» κόμμα.—Κήρυξις τοῦ στρατ. νόμου.—Αἱ μεγαλειώδεις μεταρρυθμίσεις.—Μία ἔκκλησις τοῦ Γαζῆ πρὸς τὴν νεολαίαν.

Ἐ'

Ὁ Ἰσμὲτ πασᾶς ἐκφωνήσας τὸ πρῶτον ὑπουργικὸν καὶ ὁ Φετχῆ βέης ἐξέλιξε τὴν πρόδρομο τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἡ ἀνακήρυξις τῆς Δημοκρατίας ἔγινε διακή μετ' ἐξαιρετικῆς χαρᾶς καὶ ὅλην τὴν Τουρκίαν. Ἐξαίρουν ἀπειλέλεγκτον ἡ ἀνεπιφύλακτος καὶ μερικοὶ ἐξαιρεῖται τῆς Κωνσταντίνας, κύτινες πάσαν δὲν συμπαίσχουν εἰς τὴν γενικὴν εὐθυμίαν.

Οὔτοι, τολλάχιστον μέχρις πόνων, προσεποιήθησαν ἐτι ἐχαίρουν τὸ νέον πολίτευμα. Πραγματικῶς βέμος δὲν ὑπῆρχε ἀφ' ὅτου καὶ εἰς δηλώσεις των προεπαίθησαν νὰ μειώσουν τὸ ιλιονεκτήματα τῆς Δημοκρατίας. Ὁ μυστικὸς σκοπὸς των ἦτο νὰ ἀναπτευθοῦν εἰς τὴν Χαλιφὴν τὴν ἐπελεστικὴν ἐξουσίαν. Ἐπικεῖθησαν λοιπόν.

Ἡ Δημοκρατία δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἀντιπολίτευσιν

Ὁ Ρεούφ βέης, ὁ Ριζὲτ πασᾶς, ὁ δόκτωρ Ἀδνὰν βέης, ὁ Κεκλῆς Κεραλὴ καὶ ὁ Ἀλῆ Φουάτ πασᾶς ἐπιδιωρτεῖ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας στρατιᾶς, οἵτινες μετέβησαν εἰς Κων/πολιν ἔχων οἱ πρῶτοι ὑπηθλίαν ἐφεσίς τὴν διακρίσεισιν τοῦτον Εὐρέαν προπαρόνδυ ἀντιτύπωσιν πρὸς ἔρεσιν τοῦ Χαλιφάτου. Ὑβώρουν τὸ Χαλιφάτον ὡς θεϊκὸν ὄργανον τῆς Τουρκίας καὶ ὡς ἀρχὴν πρὸς ἣν θὰ συνεκετρόπου ἔδη ἡ ἐνλάδεια τοῦ Ἰσλάμ. Κελέπτονο λόγον ὅτι ἐφείλον ἀπολύτως νὰ κατορθώσουν μιᾶς τοιούτης ἐξωσίας.

Ἡ ἐρωτοχρίσεις τοῦ Ἐμβῆρ πασᾶ ἀπὸ τὸν τίτλον ντιμφόρου τοῦ Χαλιφάτου ἐξέλιξε πρὸς προγματοποίησιν τῆς ἐνώσεως τοῦ Ἰσλάμ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἑβδομάδων περὶ τῆς ὑγιείας κατασίσεως τοῦ Γαζῆ.

Πολὺν ἦτο τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως τὴν ὁποίαν ἤθελον τὰ ἀθανατα τῆς ἀντιπολιτεύσεως; Ἀντιμετώπιζον μίαν συνεκτικωτάτην κυβέρνησιν με ὅλα τὰ εὐρωστήρια τοῦ ἀγγλικὸν συντάγμα, ἀλλὰ σαφῶς σαβζόμενον στεναγόμενος σφάσις πρὸς τὴν ὀρμητικήν.

Καὶ ἐκείνοι ἐπίσης ἤθελον νὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν ἀρχὴν εἰς τὰ ἐν δύσ, ἀλλ' ἤθελον νὰ θέσουν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐξουσίας ἐν μέλος τῆς ἐκτελούσης ὑθαυμαχικῆς ὑπαστείας. Ὁ Ρεούφ βέης, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἐλέου τούτου, εὑρίσκε δυσκατόρθωτος ἐνεργασίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκμαστος, ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι ἐκείνεται νὰ ἐπιφυλάξῃ ἐν τούτοις ὁπὰ νὰ δυνάμῃ τὸ κόμμα τῆς ἐπιτροπῆς εἰς Ἄγκυραν. Ὁ Γαζῆς τὸν προέλεξε. Κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ κόμματος, τὴν 28 Ὀκτωβρίου, ὁ Ρεούφ βέης ὑπέστη ἔρωτῆς ἐρωτήσεως, καὶ ἐν τέλει, προκλήθη νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῶν δύο, Ἡ νὰ ὑποταχθῇ καθ' ὁλοκληρίαν ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ κόμμα. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ρεούφ βέης παρεδέχθη τὸ πρῶτον καὶ ἐξεγκαλούσθησε τὰς συνεργασίας του. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ Χαλιφάτου ἐν Κωνσταντινουπόλει προξένει συνεχῆ ἀνησυχίαν καὶ προσδίωξεν ἀσυμφωνίας διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ Α. Ἐ. ἔδωκε τὸ ὑψηλότερον δίδαγμα εἰς τὴν νέαν γενεάν, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μέλλοντος.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐποφώσαν τὴν συγκίνησιν τοῦ συνεδρίου, τὸ ὁποῖον καὶ καμψηφοὶ ἐξέρρασε τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν μεγάλον Γαζῆ πασᾶν. Τὸ παγγερμανὸν ψήφισμα διηρρήνευε τὸ δράθμιον αἴσθημα τῆς χώρας.

Πρὸς τὴν κατάργησιν τοῦ Χαλιφάτου

Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1924, ὁ Γαζῆς μεσῶν εἰς Σμύρνην δεν νὰ παρασκῆ εἰς τὸ πολεμικὸ πάγνιο τοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὸ ταξιδίον του ἐσχημάτισε τὴν ἀπαύθημιν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ καταργηθῇ τὸ Χαλιφάτον. Κατέστη ἐπανειλημμένως μεταξὺ τοῦ Γαζῆ, τοῦ Ἰσμὲτ πασᾶ καὶ τοῦ Κιαζὶμ πασᾶ, ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀπεμακρύνθη ἡ κατάργησις τοῦ Χαλιφάτου καὶ τοῦ Συλτανάτου τοῦ Ἐδεκαρίου. Μετὰ τὴν ἀντιγκαίαν προστομασίαν, ὁ Γαζῆς ἐξαφάνισεν λόγον τὴν 1ην Μαρτίου 1924, κατὰ τὴν συζήτησιν σχετικῆς μὲ τὴν προϋπολογισμόν.

Αἱ πρόταξις τοῦ ἐγένοντο δίκτακ ὑπὸ τοῦ κόμματος, τὴν 2 Μαρτίου διπρωσώπης τῆς συνόδου. Ἡ πλειοψηφίας τῆς συνόδου ἐψήφισε τὴν 3 Μαρτίου, Τρεῖς συναρτάται τοῦ Γαζῆ προέτειναν τὰ τρία διαδοχὰ σημεῖα:

1) Κατάργησιν τοῦ Χαλιφάτου καὶ ἀπέλασιν τῶν μελῶν τῆς Δυναστείας τοῦ Ὀσμάν.

2) Κατάργησιν τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν καὶ Θρησκευμάτων.

3) Ἐνοποίησιν τῆς Δημοσιογραφίας.

Ἤρχισαν παρουλὺς συζητήσεις, αἵτινες διήρκεσαν πέντε ὥρας. Τὸ πολυόμενον ἀποτέλεσμα ἐπεσεύχθη. Τὸ Χαλιφάτον κατηργήθη, ἡ δυναστεία τοῦ Ὀσμάν ἀπεμακρύνθη διὰ παντὸς καὶ ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ ἐξωτερικὴ κατάστασις

Ὁ Μουσταφὰ Κεμὰλ πασᾶς ἠρνήθη νὰ δεχθῇ χαρακτηρισμὸν ἀντιθρησκευτικὸν ἐκείνην ἄτις εἶχεν ἐπακολουθήσει τὴν ἀλλαγὴν τοῦ διεγνωνίως τῆς ἐν Τυρράνοις πρεσβείας.

Ἡ κυβέρνησις τοῦ Βελγραδίου διεξάγει διμέτωπον ἐνέργειαν διὰ τὸν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἀλβανίᾳ διαδυμάτων αὐτῆς.

Ἐξ ἄλλων ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐντόνους παραστάσεις τῆς Ἰταλίας διὰ τὰς ἐξ ἐπιδρομὰς τῆς δολοφονίας τοῦ Τάκνα βέη ἀντιπαλικῆς διαθηλώσεως.

Ἡ σύγχυσις ἐπεκτείνεται ἀπὸ φράσεων ἐκάστοτε ἐνδορυσιῶν ὅπου τὴν βολλανικὴν εἰδώνιν.

ΤΑ ΔΕΞΟΦΟΡΕΙΑ

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν συμπολιτῶν, θρχίσαμεν ἀπὸ τῆς χθὲς νὰ κυκλοφορῶμεν μεταξὺ Βαγιαζῆτ—Ἐμίν Ὑνοδοῦλεσοφορειακοίκολοσσοί μᾶς ἔφεραν ἡ Ἑταιρία τῶν Τραμ.

Ἀλλά, νομίζομεν, ὅτι τὰ ξεφορεῖα αὐτὰ προορίζοντο διὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς πόλεως, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχει ἀκόμη τροχιοδρομικὴ συγκοινωνία.

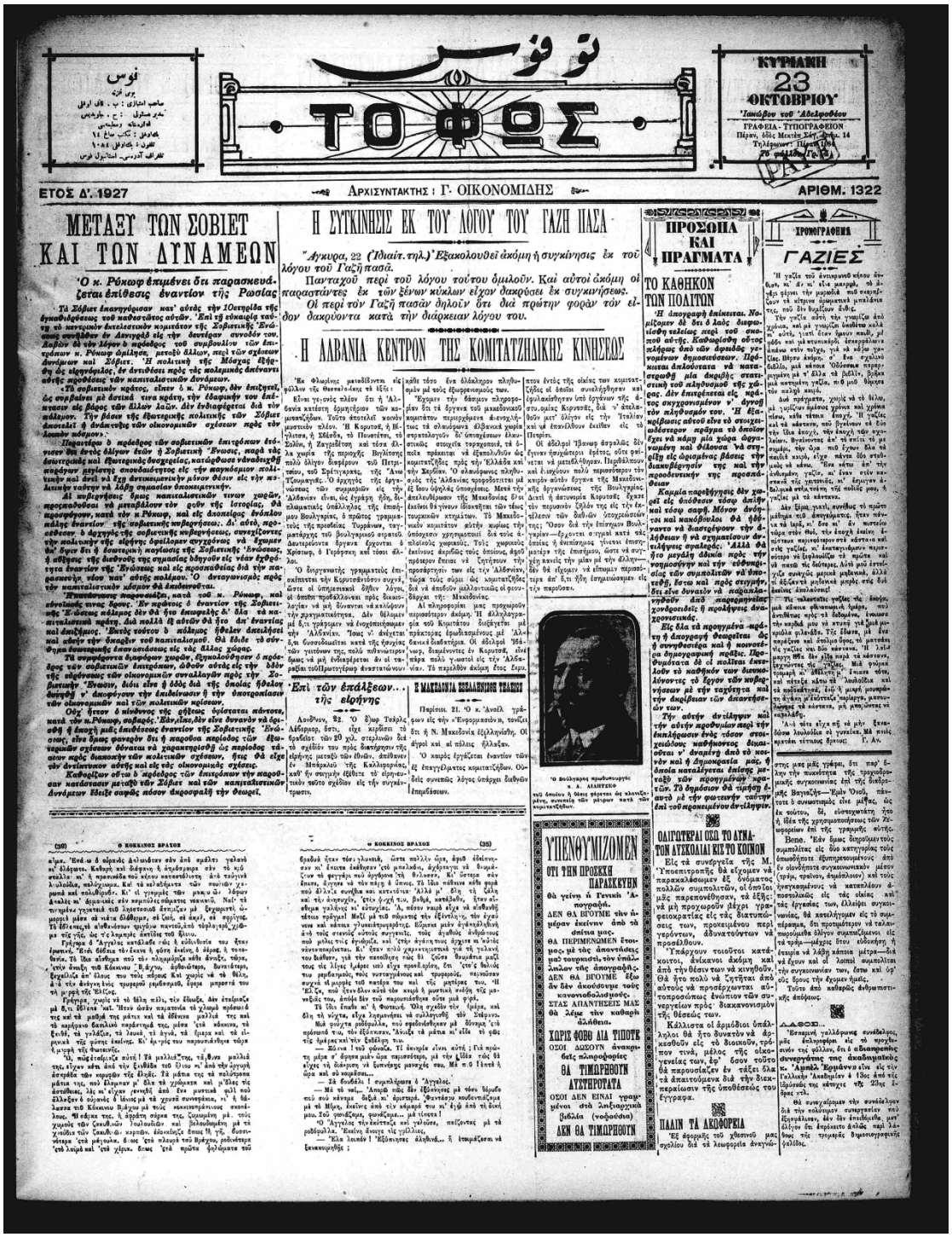
Θὰ ἐπεθυμούσαμεν, λοιπόν, πολὺ νὰ μάθωμεν, ποίας ἀνάγκας θὰ ἐξυπηρετήσουν εἰς τὴν ἀνατόλην γραμμὴν, ὅπου πυκνότατα κυκλοφοροῦν τὰ τράμ ἐπτά ἐν ὅλῳ γραμμῶν.

ΕΥΓΛΩΤΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Κέκτηται πάντα γλῶσσαν (ἐκ 25000) λόγος εἰσέπραξε κατὰ τὴν στατιστικὴν, ἡ θεμαγρίᾳ ἐντὸς ἑνὸς καὶ μόνου μηνὸς, τὸ ταλαιπωρίας 800 περίπου ἐμφορείας, ἀπὸ πρόσωπα διὰ παραδόσεις δημοχρωμικὰν διατάξων.

Ἰδιωτικὰς ἐδωρεὰς τὸ νοσοκομεῖον ὑφέσεως τὸ καλλιον. Ὅπως ἔχει τὰ πράγματα, ἐὰν ἐπιμένουν ἀπὸ τὸ καλλιον ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπιμένουν ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου

ΕΚ 10.

ΤΟ ΦΩΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. 1927 — ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ : Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ — ΑΡΙΘΜ. 1322

ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ο κ. Ρόυωφ έπιμένει ότι παρασκευάζεται επίθεσις έναντίον της Ρωσίας

Η ΣΥΓΚΙΝΗΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΓΑΖΗ ΠΑΣΑ

Η ΑΛΒΑΝΙΑ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΚΟΜΙΤΑΤΖΗΔΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΓΑΖΙΕΣ

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΜΕΝ ΟΤΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΚΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΟΛΙΓΩΤΕΡΑΙ ΩΕΣ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΑΥΣΚΟΛΙΑΙ ΚΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ

ΠΑΛΙΝ ΤΑ ΑΣΕΦΟΡΕΙΑ

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΒΡΑΧΟΣ

EK 11

Soldaritis'in Çevirdiği Nutuk'ta Çeviri Yapılmayan Bölümler

Samsun'a Çıktığım Gün Genel Durum Ve Görünüş .....Sayfa 23[730]
Düşünülen Kurtuluş yolları .....Sayfa 25
Ulusal Kuruluşlar Siyasi Amaçları .....Sayfa 26

Genel Durumun Dar Bir Çerçeve Bakış .....Sayfa 29
Ya Bağımsızlık Ya Ölüm .....Sayfa 31

Ordu İle ilişkisi .....Sayfa 33
Yunan Ordusunun Manisa Ve Aydın Çevresini girişi .....Sayfa 37
Ulusal örgütler Kurulması Ve Ulusun Uyarılması .....Sayfa 38
Ulusal Gösteri Toplantıları .....Sayfa 40
Ulusal Gösterilerin Yankıları .....Sayfa 41
İstanbul'a Geri Çağrılışım .....Sayfa 47
Sivas'ta Genel Bir ulusal Kongre Toplama Kararı .....Sayfa 48
Erzurum Kongresi .....Sayfa 49
Erzurum Kongresi'nin Bildirisi Ve Kararları .....Sayfa 50
Sivas Kongresi Açılıyor .....Sayfa 53
Sivas Kongresi'nin Durduğu İşler .....Sayfa 56[731]
Amerika Güdümü İçin Propagandalar .....Sayfa 58
Erzurum Kongresi Kesinlikle Güdüm Kabulü Hakkında Karar Vermiş Değildir
.....Sayfa 76
Amasya Görüşmeleri .....Sayfa 80
Komutanlarla Danışma ve Kamuoyunu Yoklama .....Sayfa 87
Dört Aykırı Görüş Ve Aldığımız Karar .....Sayfa 89
Milletvekillerine Verilen Yönerge .....Sayfa 92
Türk Ulusunun En Belirgin İstek Ve İnancı; Kurtuluş. .....Sayfa 96
Ulusal Ant Hazırlanıyor .....Sayfa 97
Ulusal Ülkünün Ve Ulusal Örgütünün Kısa Bir Zamanda Sağladığı Şerefi Ve Varlığı Küçümseyenler .....Sayfa 97

Ankara'da Toplanma Düşüncesi .....Sayfa 98
Millet Meclisine Başkan Seçilmem Sakıncalı Görülüyor .....Sayfa 100
Aldatıcı Söz Vermeler, Ağır Karamalar .....Sayfa 103
Ulusal Bir Hükümet Kurulamayışı .....Sayfa 106
Trakya'da Cafer Tayyar Bey'in İzlediği Yanlış Bir Yol .....Sayfa 112
İtilâf Kuvvetleri'nin Telle Yapmak İstedikleri Resmî Bildiri.....Sayfa 116
Yabancı Devletlere Yaptığım Protesto .....Sayfa 120
Ulusal Yayınladığım Bildiri .....Sayfa 123
Olağanüstü Yetkili Bir Meclisin Ankara'da
Toplanması Kararı .....Sayfa 125

Türkiye Büyük Millet Meclisi Toplanıyor ..... Sayfa 129
Türk Ulusunun İzleyeceği İlke: Ulusal Siyasa ..... Sayfa 133
Hükûmet kurma İşi ..... Sayfa 137

Ulusal Egemenlik Temeline Dayanan Halk Hükûmeti: Cumhuriyet .... Sayfa 138

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başkanlığına Beni Seçti ..... Sayfa 139
Hükümetin kurulusu ..... Sayfa 140
Konya Ayaklanması ..... Sayfa 142
Savaş Cephelerinin Durumu ..... Sayfa 143

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Dışişleri Üzerine İlk Verdiği Karar:

Moskova'ya Bir Kurul Gönderilmesi ..... Sayfa 147
Yunanlıların İlk Genel Saldırısı ..... Sayfa 148

Yunan Saldırısı Karşısında Ulusal Cephelerin Bozulması Üzerine Mecliste Sert Eleştiriler Ve Sataşmalar ..... Sayfa 150

Doğu Cephemizde Ermenilerle Savaş Başlıyor ..... Sayfa 154
Ordularımızın Komutan Ve Subayları Üzerine Bilinen Bir Gerçek..... Sayfa 156
Ulusal Hükümet'in Yaptığı İlk Antlaşma: Gümrü Antlaşması ..... Sayfa 157
Trakya'daki Durum ..... Sayfa 158

Trakya'daki Kolordumuzun Askerliğin Gereklerini Yapamamasının Ve Yurtseverlik Ödevini Yerine Getirememesinin Tek Sorumlusu Cafer Tayyar Paşa'dır. .... Sayfa 160
«Ordunun Yararı Yoktur» Sözleri Ve Batı Cephesi Komutanı'nın Saldırı Önerisi ..... Sayfa 162

Gediz Saldırısı ..... Sayfa 163
Çerkez Ethem Ve Kardeşlerinin Çıkardığı Dedikodular ..... Sayfa 166

Ethem Ve Tevfik Kardeşlerle Kendileri Gibi Düşünen Arkadaşlarının Ulusal Hükümete Karşı Ayaklanması ..... Sayfa 167
Ethem Ve Kardeşleri Kuvvetleri ile Birlikte Düşmanların Yanında kendilerine Yaraşır Yeri Aldılar ..... Sayfa 171

Birinci İnönü Utkusu..... Sayfa 171

Düşmanla İşbirliği Yapan Manisa Milletvekili Reşit Bey'in Milletvekilliğinin Çıkarılması Kararı ..... Sayfa 173

Anayasanın Temel Maddelerini Tevfik Paşa'ya Bildirdim ..... Sayfa 173
İlk Anayasamızın Tarihçesi ..... Sayfa 175

Tevfik Paşa Korumaya Ant İçtiği Anayasaya Bağlılıktan Ayrılamıyor Sayfa 178

Osmanlı Devlet Adamlarının Belirgin Özellikleri ..... Sayfa 183

Tevfik Paşa'nın Önerileri Karşısında Büyük Millet Meclisi'nin Kararı .. Sayfa 184

Delegeler Daha Yolda İken Başlayan Yunan Saldırısı ..... Sayfa 186
İkinci İnönü utkusu Ve İsmet Paşa'nın Metristepe'de Gördüğü Durum Sayfa ..... Sayfa 187

Güney Cephesi'ndeki Savaşlar ..... Sayfa 189

Yunan Ordusunun Genel Saldırı Plânında Çok Göze Çarpan Bir Yanılgı ..... Sayfa 191
Refet Paşa Kendisi Yenildiği Halde Düşmanı Yenilmiş Sayıyordu ..... Sayfa 193

Sakarya Meydan Savaşı ..... Sayfa 194
Cephe Karargâhına Gidiş ..... Sayfa 196
Savunma Cizgisi Yoktur Savunma Alanı Vardır ..... Sayfa 197

Bütün Türk Ulusunu, Düşüncesi ve Duygusuyla Edimli Olarak Cephedeki Ordu Kadar Savaşla İlgilendirmeliydim ..... Sayfa 199

Pontus Sorunu ..... Sayfa 200
Ordumuzun Kararı Saldırıya geçmektir ..... Sayfa 203

Yeterince Hazırlanmış Olması Gereken Üç Vasıta, İç Ve Dış Cephelerimiz ..... Sayfa 206

Doğu Cephesi Komutanının Bir Düşüncesi ..... Sayfa 207
Kimi Devletlerle Yapılan Resmi Ve Özel Görüşmeler ..... Sayfa 210
Dünya Önünde Vereceğimiz Sınava Hazırlanırken ..... Sayfa 214
22 Mart 1922 Tarihli Ateşkes Anlaşması ..... Sayfa 215

Ateşkes Önerisine Yanıt Vermeye Hazırlanırken Alınan Barış Önerisi Sayfa 219

Saldırı kararı ..... Sayfa 221
Saldırı Plânımızın Ana Çizgileri ..... Sayfa 223
Saldırıya Hazırlık Buyruğu ..... Sayfa 224
26 Ağustos 1922 Saldırı Buyruğu ..... Sayfa 226
Başkomutan Savaşı ..... Sayfa 226
Ateşkes Önerisi ..... Sayfa 227
Ordularımız İzmir Rıhtımında İlk Verdiğim Hedefe,Akdeniz'e Ulaştılar ..... Sayfa 229

İtilâf Devletleri'nin 23 Eylül 1922 Günlü Ateşkes Önerisi ..... Sayfa 230
Mudanya Konferansı ..... Sayfa 232
Barış Konferansı'na Gönderdiğimiz Delegeler ..... Sayfa 232
İsmet Paşa'nın Dışişleri Bakanlığı'na Ve Delegeler Kurulu Başkanlığına Seçilmesi ..... Sayfa 234
Lozan (Lausanne) Barış Konferansı'na Çağrılmamız ..... Sayfa 235
Padışahlığın Kaldırılması ..... Sayfa 236
Lozan Barış Konferansı ..... Sayfa 237
Osmanlı Devleti'nin Dünya Gözünde Hiçbir Değeri Kalmamıştı ..... Sayfa 238

Halk İle Yakından Görüştüm, Ruhsal Durumu Ve Düşünce Eğilimini Bir Daha İnceledim ..... Sayfa 239

Ulusal Egemenlik İle Halifelik Katının Durumları Ve İlişkileri ..... Sayfa 240
Halk Partisi'ni Kurma Girişimi ..... Sayfa 241
Dokuz Umde Ve Partimizin İlk İzlencesi ..... Sayfa 241

Lozan Konferansı Görüşmeleri Kesildi ..... Sayfa 243

Lozan Konferansı Görüşmeleri Üzerinde Mecliste Ateşli Tartışmalar .
..... Sayfa 244

Meclisteki Karışıcıların Çeşitli Saldırıları ..... Sayfa 246
«Beni Yurttaşlık Haklarından Yoksun Etmek» İsteyen Önerge üzerine Yaptığım Konuşma ..... Sayfa 247
Önergedeki Koşulların Bende Bulanmayışının Nedenleri ..... Sayfa 249
Ulusun, Benim İçin Beşlediği İçten Sevgi Ve Güveni Göstermesi ..... Sayfa 250
Yeniden Seçim Yapılması Kararı ..... Sayfa 251

Lozan Konferansı'nın İkinci Evresi Ve Yeni Seçimlerde Ulusun Gösterdiği Uyanıklık ..... Sayfa 252

Lozan Barış Antlaşması ..... Sayfa 253
Mondros Ateşkes Anlaşmasından Sonra Türkiye'ye Yapılan Dört Barış Önerisinin Karşılaştırması ..... Sayfa 254

İsmet Paşa'da, Bakanlar Kurulu Başkanı Rauf Bey'e Karşı Güvensizlik Duygusu Uyanmıştı ..... Sayfa 271
Yunan Onarımları İşinden Dolayı İsmet Paşa İle Bakanlar Kurulu Araşında Dopan Görüş Ayrılığı ve Gerginlik ..... Sayfa 271
Ben, İsmet Paşa'nın Görüşünü Uygun Buldum ..... Sayfa 276

Sorunu Çözümlemek İçin Bir Yana Hak Vererek Öbür Yanı Susturmak Yoluna Gitmedim ..... Sayfa 277

Cumhuriyetin Kurulacağını Kimler Biliyordu ..... Sayfa 289

Cumhuriyetin kuruluşuna İlişkin Yasa Tasarısını İsmet Paşa İle Hazırladık Sayfa 290
29 Ekim 1923 Günü Halk Partisi Grubunda Yapılan Görüşmeler ..... Sayfa 291
Ben Genel Başkan Olarak Sorunun Çözümlenmesiyle Görevlendirildim Sayfa 294

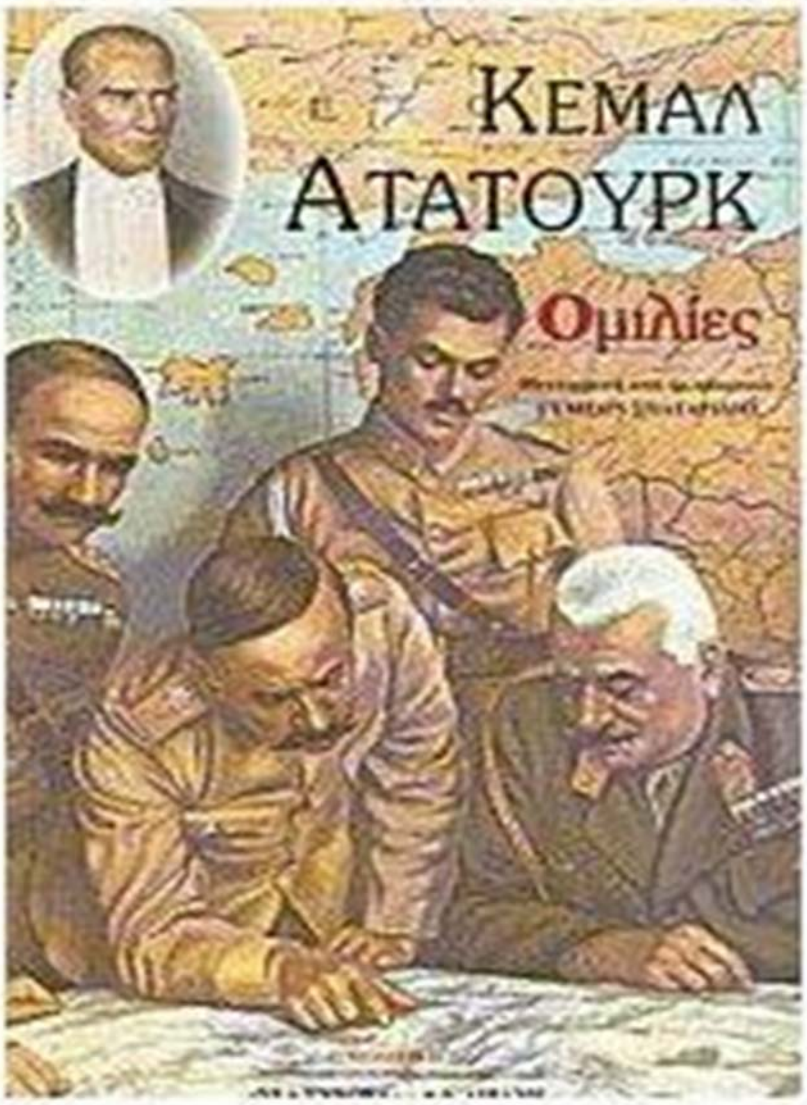
28/29 Ekim Gecesi Hazırladığım Yasa Tasarısını Önerdim ..... Sayfa 295
Hükûmetimizin Biçimi Kesinlikle Cumhuriyet Olacaktır ..... Sayfa 298

Önerim Parti Grubu'nda Ve Hemen Arkasından Mecliste Görüşülerek «Yaşasın Cumhuriyet!» Sesleri Arasında Kabul Olundu ..... Sayfa 300

Türkiye Cumhuriyeti Başkanlığına, Türkiye ..... Sayfa 300
Türk Gençliğine Bıraktığım Kutsal Armağan ..... Sayfa 303

EK 12

Soldaritis'in Çeviri Kitabının Kapağı

EK 13
Mavropulu'nun Çeviri Kitabının Kapağı

